

Riksdagens protokoll

2007/08:115

Tisdagen den 20 maj

Kl. 12.00 – 15.53

18.00 – 22.51

Protokoll
2007/08:115

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 14 maj.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2007/08:664

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:664 Försäkringskassans nya organisation
av Jasenko Omanovic (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 juni 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 13 maj 2008

Socialdepartementet

Cristina Husmark Pehrsson (m)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2007/08:667

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:667 EU:s terroristlistor
av Alice Åström (v)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 2 juni 2008.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.

Stockholm den 12 maj 2008

Utrikesdepartementet

Carl Bildt (m)

Enligt uppdrag

Inga Eriksson Fogh

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:677 Den vikande arbetsmarknaden
av Monica Green (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 10 juni 2008.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 12 maj 2008

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2007/08:683

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:683 Anställnings- och inkomsttryggheten för
sjuka

av Eva-Lena Jansson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 juni 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 13 maj 2008

Socialdepartementet

Cristina Husmark Pehrsson (m)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2007/08:FPM105 Direktiv om höjda minimiskattesatser på diesel och bensin, m.m. *KOM(2007)52* till skatteutskottet

2007/08:FPM106 Översyn av förordning om återhämtning av torskbestånden i Nordsjön *KOM(2008)162* till miljö- och jordbruksutskottet

2007/08:FPM107 Sanktioner för fartygsföroreningar *KOM(2008)134* till trafikutskottet

Andre vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 25 april inkommit.

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2007/08:157 till utrikesutskottet

Framställning
2007/08:RB4 till finansutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Justitieutskottets betänkanden 2007/08:JuU18 och JuU25
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08:MJU16
Socialutskottets betänkanden 2007/08:SoU16 och SoU19
Utbildningsutskottets betänkanden 2007/08:UbU15 och UbU16
Näringsutskottets betänkande 2007/08:NU12
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2007/08:AU6
Trafikutskottets betänkanden 2007/08:TU15 och TU16

7 § Vitbok om hypotekslån

Föredrogs
finansutskottets utlåtande 2007/08:FiU27
Vitbok om hypotekslån (KOM[2007]807).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

8 § Riksrevisionens årsredovisning

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2007/08:FiU28
Riksrevisionens årsredovisning (redog. 2007/08:RRS10).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

*Lag om hälso-
och sjukvård åt
asylsökande m.fl.*

9 § Lag om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU8
Lag om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. (prop. 2007/08:105).

Anf. 1 MAGDALENA STREIJFFERT (s):

Fru talman! Vi ska i dag debattera socialförsäkringsutskottets betänkande SfU8, förslag om hälso- och sjukvård för asylsökande med flera.

På ytan kan det verka som en ganska harmlös debatt där vi med detta förslag implementerar det EU-direktiv som antogs 2003. Det är ett direktiv som handlar om att garantera vissa rättigheter för människor som kommer till Europa och söker asyl.

Men vi som sitter här vet att detta förslag har kommit att handla om så mycket mer. Debatten kommer också att handla om vilken vård papperslösa i Sverige ska ha rätt till, en fråga som väcker mycket känslor. Men huvudsyftet med detta förslag är alltså att det avtal som i dag finns mellan Sveriges Kommuner och Landsting och staten kring hälso- och sjukvård för asylsökande med flera nu ska bli en lagstiftning.

Det förslag till lagstiftning som vi i dag debatterar ser precis likadant ut som det avtal som i dag finns mellan Sveriges Kommuner och Landsting och staten. I praktiken blir det alltså ingen förändring. I stället ser vi nu till att lagstifta om de rättigheter som asylsökande har till hälso- och sjukvård. Det tycker vi socialdemokrater principiellt är väldigt bra. Men vi är inte nöjda med själva innehållet.

Vi har två reservationer i denna fråga, och jag vill här passa på att yrka bifall till våra reservationer 2 och 4.

Vår första reservation handlar om de hälsoundersökningar som asylsökande har rätt till när de kommer till Sverige men som i praktiken väldigt få gör. Rapporter visar på att endast 12 procent av de människor som kommer hit och söker asyl gör denna undersökning, och vi ser att det är svårt för landstingen att uppfylla sin skyldighet.

I det lagförslag som vi i dag diskuterar blir det även fortsättningsvis landstingen som har skyldighet att erbjuda dessa hälsoundersökningar. Med tanke på det dystra resultatet tycker vi inte att det är rätt väg att gå.

Människor som har flytt från sitt hemland, flytt från sin familj och vänner och kanske lämnat allt de äger och har rest väldigt långt under lång tid mår oftast inte speciellt bra när de kommer hit. Vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att dessa människor får möjlighet att snabbt genomgå denna hälsoundersökning, för att de som kommer hit och mår dåligt av olika skäl snabbt ska få den hjälp och det stöd som de behöver.

Därför anser vi, precis som också EU-direktivet påvisar, att vi bör införa en obligatorisk hälsoundersökning för de människor som inte aktivt motsätter sig detta. På så vis hoppas vi att fler som kommer hit och söker asyl tidigare får den hjälp och det stöd som de behöver.

Fru talman! Vår andra reservation handlar om papperslösas rätt till vård. Även om detta lagförslag inte innehåller några förändringar anser vi socialdemokrater att dagens situation inte är hållbar.

Vuxna människor som befinner sig i Sverige utan papper har inte rätt till subventionerad sjukvård. De har rätt till akutsjukvård. Det får och ska aldrig vårdpersonal neka någon, men dessa människor måste betala för det.

Hälften av Sveriges landsting har dock valt att trots att de inte får någon ersättning från staten erbjuda subventionerad akutsjukvård till alla, oavsett vilken status de har. Med detta förslag kommer de också fortsättningsvis att kunna göra det. Men vi socialdemokrater anser att det inte är de enskilda landstingen som ska gå in när staten inte klarar av att ta sitt ansvar.

Det är nämligen människor som befinner sig i Sverige, som varje dag är rädda för att bli avslöjade, som utnyttjas av oseriösa arbetsgivare och som inte vågar ta sig till sjukhus när de behöver vård. Det är människor som mår väldigt dåligt. Här måste vi politiker gemensamt försöka hitta en bra lösning. Vi välkomnar därför den utredning som regeringen har aviserat. På så vis ska vi få en bättre bild av hur gruppen ser ut, hur stora behoven är och vilka konsekvenser detta skulle ge för asylprocessen och för landstingens verksamhet.

Tyvärr anser jag att det har tagit lite för lång tid för utredningen att tillsättas, möjligtvis för att de borgerliga partierna inte är riktigt överens, men det är olyckligt att det har blivit så.

Vi socialdemokrater kommer att driva på för att denna fråga inte ska gömmas undan, utan vi ska verkligen se till att få fram det underlag vi behöver i frågan, så att vi snart ska kunna fatta ett bra och klokt beslut här i Sveriges riksdag.

Målet måste vara att Sverige ska ha en lagstiftning som inte bryter mot vare sig barnkonventionen eller de mänskliga rättigheterna, en lagstiftning som säger att alla människor är lika mycket värda.

Vi har också i vår reservation tagit upp situationen för gömda barn. I dag är det tyvärr så att alla barn inte får samma vård som de barn som är bosatta i Sverige. De barn som lever gömda och vars föräldrar inte har varit inne i en asylprocess får inte vård i samma omfattning som andra barn i dagens Sverige. De lyder i stället under samma regler som för vuxna papperslösa.

Detta kan drabba många barn för resten av deras liv. Trots att alla partier säger sig vara eniga i denna fråga finns inte denna förändring med i lagförslaget.

Jag kan ibland tycka att det är märkligt när det sägs en sak i medierna från de olika partierna men en annan sak när vi står här och när vi röstar. Det är samma sak med de borgerliga partierna, som har gjort olika mediala utspel kring frågan om vilken form av vård de papperslösa ska få. Varför finns det inte med någonting av detta i förslaget? Om inte annat undrar jag: Varför yrkar ni inte bifall till vår reservation där man i alla fall säger att frågan om de gömda barnen, som i dag inte har vård på

samma villkor som andra barn som bor i dagens Sverige, ska behandlas med förtur?

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att politik inte alltid är enkelt. Ibland önskar man att saker och ting vore svart eller vitt, ja eller nej. Jag hoppas och tror att alla här i dag med hjärtat skulle vilja rösta för alla människors lika rätt till vård. Men att vara riksdagspolitiker innebär också att vi måste se helheten, att vi måste ta ansvar och när vi fattar beslut också veta vilka konsekvenser en lagstiftning får.

Jag har fått lära mig att allt inte går snabbt och att det tog många många år att bygga upp de välfärdssystem som vi har i Sverige. Det kan ibland vara väldigt frustrerande men ibland nödvändigt.

Det är ändå resultatet som är viktigast, och att vi får en utredning i syfte att förbättra den situation som finns i dag när det gäller vård för papperslösa. Vi socialdemokrater kommer att driva på för att en utredning snart ska sätta i gång och för att vi förhoppningsvis snart står här igen med ett bra underlag och debatterar och röstar om vård för papperslösa.

(Applåder)

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans, Kurt Kvarnström, Jasenko Omanovic, Veronica Palm och Göte Wahlström (alla s).

Anf. 2 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Har inte en papperslös händer, organ, lemmar, kropp, sinnen, känslor och passioner? Drabbas inte han av samma sjukdomar, botas inte han av samma läkemedel, värms inte han av samma sommar och fryser inte han i samma vinterköld som en medborgare? Om ni sticker oss, blöder vi inte?

Jag vet inte, fru talman, hur många i kammaren som kan sin Shakespeare, men så där kanske en modern Shakespeare skulle ha sammanfattat sin kritik mot samhället i dag.

Citatet är hämtat och omskrivet från *Köpmannen i Venedig*.

Statens svar på den frågan har hittills varit, och blir också i dag, nej.

Jag har hämtat den inledningen från en artikel i Aftonbladet av Petter Larsson. Den säger en hel del om vad den diskussion vi i dag har att genomföra handlar om.

Den som är papperslös är i dag rättslös. Saknar du papper saknar du rättigheter. Sådan är verkligheten för de tusentals människor som lever gömda och papperslösa i Sverige. Man står utan rättigheter att klaga på en arbetsgivare som utnyttjar en hänsynslöst, utan möjligheter att driva några rättsliga processer när den lön man får antingen uteblir helt eller visar sig vara 20–25 kronor i timmen. Att vara papperslös är också att vara maktlös och stå utanför alla de sociala trygghetssystem och strukturer som vi, som är födda i landet och medborgare här, tar för självklara.

Visst är det nu slutligen på gång ett förslag från regeringen om att barn till gömda och papperslösa ska få rätt till skolgång. Det förslag som Vänsterpartiet och Miljöpartiet under den förra mandatperioden tvingade igenom ska nu ändå så småningom genomföras. Faktum kvarstår: Att vara papperslös är att vara ansiktslös, att hela tiden dölja sin identitet och hoppas att inte polisen eller någon annan upptäcker att man befinner sig i landet irreguljärt eller, som en del väljer att kalla det, illegalt.

Det kanske är de papperslösa som städar ditt kontor. Det är de papperslösa som säljer den där lunchen som du tyckte var så billig och bra. Det är de papperslösa som gör mycket av det som många andra aldrig skulle kunna göra i Sverige till så låga löner och under så orimliga arbetsförhållanden.

Därför är lösningen för de papperslösas situation i Sverige inte bara att stärka rättigheten till mänskliga rättigheter för de papperslösa. Det handlar ytterst om att man ska få rätten att börja bygga en framtid här i landet, rätten att få papper.

Till den debatt vi i dag har att sysselsätta oss en stund med har jag några kommentarer. Den handlar ju om rätten till vård.

Det som Sveriges riksdag nu är i färd med att besluta om är att stifta en lag som bryter mot de mänskliga rättigheterna. Borgerlighetens företrädare – måhända också Socialdemokraternas – kommer att förneka det. De kommer att säga: Det gör vi inte alls. Vi stiftar inga lagar som bryter mot de mänskliga rättigheterna. Hur skulle det se ut?

Skåda framför er. Det är just det som kommer att ske i dag.

Det står trots allt i konventionen om de sociala rättigheterna att alla ska skapa förutsättningar som tillförsäkrar alla läkarvård och sjukhusvård i händelse av sjukdom. Det kan ju inte vara en överraskning för kammarens ledamöter att detta är en av de mänskliga rättigheterna. Det är knappast en överraskning att det lagförslag som vi i dag har att ta ställning till inte ger papperslösa den självklara rätt som andra får.

Att vara papperslös är också att vara trygghetslös. Drabbas man av en sjukdom eller av en olycka kan man få akut vård, men man måste betala den själv. En förlossning kostar 20 000–22 000 kronor enligt när jag senast kontrollerade siffrorna.

Många papperslösa är livrädda för att över huvud taget uppsöka läkare och sjukvård helt enkelt för att det finns, inte bara ett utan många, exempel på att man då blir anmäld till polisen.

Den lag vi i dag har att diskutera och ta ställning till bryter också öppet mot läkaretiken. Det är därför som så många läkare, sjuksköterskor, vårdbiträden eller läkarstuderande – de ordnar i dag en manifestation på Mynttorget här utanför riksdagen – är så upprörda över det lagförslag som regeringen avser att genomdriva med stöd av Socialdemokraterna.

Eva Nilsson Bågenholm, Läkarförbundets ordförande, sade på en hearing som Röda Korset och Vänsterpartiet gemensamt organiserade för ett tag sedan: Det strider helt mot våra etiska regler.

Anna-Karin Eklund, Vårdförbundets ordförande, sade: Vi utför vårt arbete oavsett vilken bakgrund en patient har.

Victor Aspelund, läkarstuderande och aktiv i IFMSA, sade: Vilken vård man får kan inte bero på tio siffror – om man har ett svenskt personnummer eller inte.

Medan regeringen tror sig vara i färd med att bara göra det som EU kräver av oss – översätta ett avtal till lag – skapar man ett vårduppror mot den egna politiken. Vad är det för verklighet man eftersträvar? Vill ni verkligen ha en situation där man i många av landets landsting från de professioner vi talar om öppet protesterar och gör uppror mot de lagar som ni är med om att genomdriva?

Hur klokt tänkt är det egentligen?

Vän av ordning – allianspartierna och Socialdemokraterna – säger förstås: Låt mig tydliggöra. Det här handlar ju bara om att översätta ett avtal till lag. Dessutom ska ju papperslösas rätt till vård utredas. Det är ju mycket mer än vad någon hittillsvarande regering har kunnat genomföra.

Precis så kommer de en efter en alldeles strax att kliva upp här i talarstolen och säga, och: Det löser sig sedan, kanske. Vi hoppas det.

Faktum är att man inte alls bara lagfäster ett avtal. Man gör tvärtom en mycket grövre kränkning och diskriminering om man lagfäster någonting som tidigare har funnits i ett avtal. Det blir då uppenbart vilka som inte omfattas. Ett avtal är en frivillig överenskommelse. En lag gäller hur detta land ska styras. Det är en väsentlig skillnad. Ser man inte den är jag tveksam till vad man har i Sveriges lagstiftande församling att göra.

Man hänvisar till en utredning. Men, fru talman, det finns ju ingen utredning. Det finns ingen utredare utsedd. Det finns inga direktiv fastslagna. Det finns inte ens någon enighet i regeringen om att man ska ha en utredning och vad den över huvud taget ska sysselsätta sig med.

I stället hänvisar man både i betänkandet och i artiklar i dagspressen till att det pågår diskussioner inom Regeringskansliet. Låt mig avslöja en hemlighet för dem som eventuellt lyssnar på den här debatten: Så skriver man när man inte har en aning om vad man ska göra. Så skriver man när man inte är överens. Så skriver man för att man ska kunna komma till riksdagens kammare och säga: Det löser sig. Vi lovar. Vi har ingen aning om hur, med vilken lag och vilka rättigheter, men vi diskuterar frågan.

Så kan de ledamöter i de borgerliga partierna och Socialdemokraterna som faktiskt reflekterar med sitt samvete över en fråga som denna känna att de hittar en liten utväg: Det bereds ju ändå inom Regeringskansliet. De diskuterar ju ändå frågan. De återkommer nog med ett förslag sedan.

Det vet vi ingenting om. När riksdagen i eftermiddag fattar beslut om denna lagstiftning finns det fortfarande ingen utredare utsedd och inga direktiv är fastslagna, om man inte har gjort det över natten men det skulle förvåna mig mycket.

Så säger man att det här är mer än vad tidigare regeringar har kunnat åstadkomma. Nej, det här är sämre än vad tidigare regeringar har kunnat åstadkomma, därför att det här är lagfästande av en diskriminerande ordning. Två gånger har Miljöpartiet och Vänsterpartiet med gemensamma krafter kunnat stoppa denna lag från att nå riksdagens kammare just därför att den är en diskriminerande lagstiftning. De socialdemokratiska regeringarna har vid flera tillfällen försökt lägga fram lagförslaget till riksdagens kammare men blivit förhindrade av våra två partier. Så ser verkligheten ut. Så ser historieskrivningen ut. Därför är det här inte längre än vad tidigare regeringar har kommit utan det är till och med sämre än vad tidigare regeringar har lyckats åstadkomma.

Jag väljer att med några ord kommentera den socialdemokratiska positionen. Skälen till det är rent tekniska. Jag måste ta upp det nu därför att ledamöterna från de borgerliga partierna har jag möjlighet att begära repliker på – och de ska få sina fiskar varma, som det heter, under de replikskiftena – men jag har ingen möjlighet att få replik på den talare som kom före mig i debatten. Därför, fru talman, måste jag säga att det är en obegriplig ståndpunkt som Socialdemokraterna i dag företräder.

Det står i det socialdemokratiska partiprogrammet, om jag inte är felinformerad, att de mänskliga rättigheterna utgör den gräns över vilken

de politiska besluten aldrig får gå. Därför är min fråga till Magdalena Streijffert och Socialdemokraterna, inte formulerad av mig utan av Stockholms SSU-distrikt i flygblad här på morgonen: Hur kan socialdemokrater i riksdagen över huvud taget ens tulla på den bärande principen i vår ideologi, idén om alla människors lika värde?

Magdalena Streijffert säger också som en kritik av borgerliga ledamöter att det är märkligt att säga en sak i medierna och en annan här i kammaren. Jag är i ärlighetens namn inte säker på vem som gör sig skyldig till det värsta brottet i det avseendet.

Ytterst, fru talman, sönderfaller den här frågan i en ganska enkel människosyn. Är man i första hand människa eller är man i första hand medborgare? Ska de mänskliga rättigheterna vara medborgerliga rättigheter, något man förtjänar därför att man är född i ett visst land, har fått ett tillstånd i en hård och hänsynslös asyllagstiftning att få stanna eller har väntat alla de år som krävs för ett medborgarskap? Är det då man så att säga tillkämpar sig de mänskliga rättigheterna, eller har man dem av födsel och ohejdad vana bara för att man är människa? Mitt svar på den frågan är: Mänskliga rättigheter är mänskliga. Jag yrkar också därför bifall till reservation 1 under punkt 1.

Papperslösa har händer, organ, lemmar, kropp, sinnen, känslor och passioner. De drabbas av samma sjukdomar och botas av samma läkemedel, värms av samma sommar och fryser av samma vinterköld som alla vi andra. När ni sticker oss blöder vi.

Anf. 3 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! I dag gäller det! I dag kan alla riksdagsledamöter visa att vi står upp för mänskliga rättigheter – en grundbult i det demokratiska samhället. Miljöpartiet kräver att de papperslösa ska få samma rätt till vård som vi andra.

I debatten under den gångna veckan skulle man kunna tro att alla partier står upp för lika vård. Men så är det inte. Vad än Magdalena Streijffert säger har Socialdemokraterna inte yrkat avslag på lagförslaget. Det har jag och Miljöpartiet gjort, liksom Vänstern. Nu ska man lagstifta utifrån en regel som har funnits tidigare med ett lika dåligt innehåll, men regeln blir inte bättre för att man gör lag av den – tvärtom.

Tiotusentals papperslösa lever i dag utanför samhällets beskydd. Lagen gör landstingen skyldiga att ge endast akutvård till papperslösa. Men de måste själva betala de faktiska kostnaderna. Det gör Sverige till ett av Västeuropas mest restriktiva länder. Tillsammans med Österrike befinner vi oss i den humanitära bottenligan.

Jag skäms över att Tobias Billström med stöd av Centern, Folkpartiet, Kristdemokraterna och även Socialdemokraterna vill använda sjukvård som en hävstång i migrationspolitiken. Det är inte värdigt ett civiliserat land.

Det är drygt hundra år sedan svenskar utvandrade till Amerika. De flydde svält och elände och sökte sig en tryggare framtid. I dag är det andra människor som är i exakt samma situation. De kommer i skraltiga båtar till Europa. Vi får inte vara historielösa. Vi måste ställa upp för människor i nöd.

Vissa behöver skydd av politiska skäl och är då enligt folkrätten flyktingar. Andra behöver skydd av ekonomiska skäl och kallas då i stäl-

let för olagliga invandrare. Miljöpartiet anser att det inte går att dela upp människors skyddsbehov på detta sätt. Det finns inga illegala människor. Det finns människor som flyr av en eller annan orsak och som har behov av att få bosätta sig i ett annat land, permanent eller temporärt.

Sverige har varit med i utformningen av de mänskliga rättigheterna, och vi har förbundit oss att respektera dem. Paul Hunt, FN:s rapportör för rätten till hälsa, uppmanar den svenska regeringen att ge papperslösa och asylsökande vård på lika villkor som bosatta i landet. Men det lagförslag som vi ska ta ställning till i dag befäster bara de inhumana regler som Sverige har tillämpat tidigare. Ni partier som säger er värna de mänskliga rättigheterna kan inte rösta för det här lagförslaget.

Till och med papperslösa barn nekas rätten till vård på lika villkor om inte deras föräldrar tidigare har sökt asyl. Det bryter mot konventionen om barns rättigheter.

Nu vill regeringen med hjälp av lagen se till att de som jobbar i vården kan tvingas stänga sjukhusdörren i ansiktet på vissa människor samtidigt som den är öppen för andra. Det som skiljer är var du är född. Vårdpersonal som följer sin yrkesetik kan bli lagbrytare.

Det är många organisationer, många enskilda medarbetare inom vården som har sett det här som ett helt felaktigt förslag. Rätten till vård är en av de organisationer som kämpar på bra och som har stått här utanför Riksdagshuset i dag och uppmanat ledamöter. Och jag håller verkligen med dem. Vi behöver inte den här lagen i dag. Medicine studerande, Röda Korset med flera har verkligen gjort ett bra jobb för att få upp den här frågan på dagordningen. Visserligen är det nu fem i tolv, kanske två sekunder i tolv, men vi behöver inte fatta beslut just nu. Det är bättre att göra ett vettigt förslag.

Nu är jag riksdagsledamot för Miljöpartiet, men jag är också sjuksköterska. Låt mig ta ett par exempel ur mitt eget yrkesliv i vården.

När jag jobbade en natt på akutmottagningen kom det in en kvinna som inte ville uppge sitt personnummer. Paniken lyste i hennes ögon. Hon hade ett allvarligt medicinskt tillstånd, och hon hade väntat alldeles för länge med att söka hjälp därför att hon var rädd.

För mig var det självklart att hon behövde vård och medicinsk hjälp. Jag visste att det går att lägga upp reservnummer i datajournalen, så det var inte problemet med att hon var papperslös. Men mina kolleger som jag jobbade med den natten var tveksamma. De frågade: Vad säger regelboken? Hur ska vi registrera det här besöket i landstingets dator? Borde vi inte ringa polisen? Det fanns inga tydliga regler för vårdpersonalen, och det skapade en osäkerhet.

Som tur var hade vi en tjänstgörande läkare som var förstående och gav kvinnan den hjälp hon behövde. Med den lag som regeringen vill att vi i dag ska införa skulle jag och mina kolleger ha utfört en olaglig handling om vi agerat som vi gjorde. Hade jag och just den doktorn inte varit i tjänst hade kvinnan som sökte vård garanterat fått en stängd dörr i ansiktet. Hon hade inte klarat sig.

En annan gång kom en man körande i ilfart till akuten med en knivskadad person i baksätet. Det visade sig vara arbetsgivaren, som inte vågat ringa ambulans eftersom mannen jobbade svart och inte hade uppehållstillstånd. På detta sjukhus är inte operationsavdelningen öppen nattetid. Hade de vågat ringa ambulansen hade patienten blivit skjutsad till rätt sjukhus direkt. Nu kunde vi endast göra enklare stabiliserande åtgärder och se till att föra patienten med ambulans till rätt sjukhus. Riskerna för patienten var mycket allvarliga. Jag vet inte om den mannen klarade sig.

Den nya lagen strider mot de etiska regler som de vårdanställda har lovat att följa. De anställda inom vården ska se till varje patients bästa och ge vård utifrån medicinska behov, utan åtskillnad. Med andra ord ska man välja mellan att aktivt diskriminera människor eller bryta mot regelverket. Det är orimligt.

Miljöpartiet de gröna vill att alla människor – inklusive papperslösa och asylsökande – ska ges laglig rätt till vård på lika villkor. *Alla* människor måste ha rätt till hälso- och sjukvård samt tandvård.

De borgerliga företrädarna och Socialdemokraterna säger att de vill ha en lag. Ja, det är okej. Men gör då ett bra innehåll som ger både flyktingar och papperslösa rätt till vård! Även en papperslös kan ha diabetes och ha behov av att få insulin och stöd så att man kan ligga på en bra nivå i sitt blodsocker. En papperslös kan bli gravid – ska då barn och moder riskera livet för att man inte har rätt till mödravård? Ja, säger någon, men vi kommer med en lag sedan. Varför hasta fram det här dåliga förslaget nu?

Till er som tror att det blir dyrt att ge alla människor vård på lika villkor: Nej, det blir billigare att ge människor vård i tid innan komplikationer uppstår. Det är mindre lidande och mindre kostnader att ge mödravård än att en förlossning får komplikationer. Att operera en blindtarm i tidigt skede är billigare än när den brustit och orsakat inflammation i hela buken. Hur kan ni blanda in migrationspolitik i rätten till vård? Det är för mig obegripligt. Det är lika dumt som att tala om social turism.

I samband med en hearing i februari uppmanade jag regeringen att lägga lagrådsremissen i papperskorgen och börja om. Det sade även Socialstyrelsen. Men det har inte den moderatledda regeringen gjort. Inte heller Centern, Kristdemokraterna och Folkpartiet har stoppat det här lagförslaget. Det är skamligt att regeringens lagförslag delar upp människor ännu mer i stället för att ge vård efter behov.

Folkpartister, kristdemokrater och socialdemokrater! Visa att ni står upp för alla människors lika värde! Miljöpartiet uppmanar alla riksdagsledamöter som står upp för de mänskliga rättigheterna att rösta för att regeringen ska återkomma med ett lagförslag i enlighet med principen om allas rätt till vård utifrån behov.

Grundläggande principer om respekt för allas rättigheter ska präglara vårt samhälle. Det finns bara ett sätt att rösta i dag, och det är med hjärtat. Ge alla människor rätt till vård!

Jag yrkar bifall till reservation 1 där vi vill avslå lagen och begär att regeringen återkommer med ett lagförslag som grundas på principen om människors lika värde och rätt till vård efter behov.

I detta anförande instämde Bodil Ceballos och Lage Rahm (båda mp).

Anf. 4 MIKAEL CEDERBRATT (m):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Det är, lindrigt uttryckt, en något yvig debatt. Därför tänkte jag nogsamta gå igenom vad betänkandet egentligen berör.

Det började den 27 januari 2003, när EU fastställde mottagandedirektivet, ett direktiv som gav miniminormer. Man tillsatte en utredare som kom med sitt betänkande i oktober 2003. Det här skulle, enligt EU-beslutet, ha varit implementerat i svensk lag i februari 2005.

Den 27 januari 2003 till den 20 maj 2008 – det är 1 940 dagar. I 1 335 av dessa har de som nu kritiserar förslaget suttit vid makten, mer än två tredjedelar. Att då säga att det dröjer och en massa sådana olika konstigheter är lite väl ogenerat, om jag får uttrycka mig på det sättet.

Men vi är i det läge där vi är. Vi har en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting som går ut den 1 juli i år. Det finns en risk för att vi blir dragna inför EG-domstolen. De här tre överenskommelserna är lite svårtydda, en från 1997 vad gäller förvarstagna, en från 2004 vad gäller människohandel och en från 2006 om vård för asylsökande. Vi lägger ihop dessa så att det blir tydligare.

Vi överför helt enkelt gällande överenskommelser till lag, en särskild lag som ska hanteras på samma medicinsk-etiska principer som hälso- och sjukvårdslagen, och de som hanterar den gör det också under lagen om verksamhet inom hälso- och sjukvårdens område. Det är exakt samma nivå på vården. Det är exakt samma personkrets som omfattas av lagen.

Utvidgningsdiskussionen bereds i Regeringskansliet.

Vad är det då för omfattning av vården som den här lagen ger för asylsökande? Jo, det är omedelbar vård, eller akutvård, vård som inte kan anstå, mödrahälsovård, vård vid abort och preventivmedelsrådgivning.

Barn är dock undantagna. Barn till asylsökande och barn till gömda, alltså människor som har gömt sig för att inte bli utvisade eller avvisade, har samma rätt till vård på samma sätt och samma nivå som andra barn som bor i Sverige. Det har även de som är med och bidrar till att underlätta förundersökning i samband med människohandel.

Utöver den här särskilda lagen finns alltså, som ett paraply, hälso- och sjukvårdslagen. Den ger alla rätt till omedelbar vård om man vistas inom ett landsting. Det gäller gömda vuxna, papperslösa, rika amerikaner – allihop. Men man behöver inte från landstingets sida göra detta kostnadsfritt eller subventionerat. Däremot får man inte göra någon som helst medicinsk bedömning kopplad till vilken status personen har eller om personen eventuellt kan betala lite.

Fru talman! Jag vill lyfta upp en sak som vi i utskottet har sagt, där vi säger till regeringen att man skyndsamt ska titta på det, och det är att de papperslösas barn inte på något sätt är reglerade. Utskottet trycker på att det är viktigt att regeringen är skyndsamt vad gäller den delen.

I mottagandedirektivet öppnar man för obligatoriska hälsoundersökningar. När vi väger av intrång i den personliga integriteten kopplat till folkhälsomässiga skäl, alltså om det skulle bli mycket bättre folkhälsomässigt, tycker vi att intrånget är för stort. Därför säger vi att detta ska erbjudas. Däremot tror jag att man ska bli bättre på att erbjuda det. Det är, som sagt var, 11–12 procent, och det bör bli fler. Därför ska man jobba hårt på rutiner så att det här fungerar. Men på något sätt ligger det för mig i sakens natur att med det förtroende som man ska skapa, vilket jag tror att man kan göra, är det ganska naturligt för den asylsökande att säga att det är okej att vara med på en hälsoundersökning.

Jag måste avslutningsvis, fru talman, påpeka det faktum att i den här föreslagna lagen finns det ingenting som säger att det är ett brott att vårda någon.

I detta anförande instämde Ulf Nilsson (fp) och Lars-Arne Staxäng (m).

Anf. 5 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Mikael Cederbratt är företrädare för det största av regeringspartierna, och jag har ett par frågor till Mikael Cederbratt.

Jag inleder med att tacka för matematiklektionen. Det är ju utmärkt att kunna räkna rätt i hur många dagar den här lagen har väntat på sitt genomförande, men det hade varit bättre att i stället för matematik komma med lite känsla för människorätt. Det hade varit mer välkommet i diskussionen.

Min första fråga gäller konventionen om de sociala rättigheterna. Där står det att man är skyldig att ”skapa förutsättningar som tillförsäkrar alla läkarvård och sjukhusvård i händelse av sjukdom”.

Anser Mikael Cederbratt att den lag vi i dag stiftar uppfyller de mänskliga rättigheterna på den punkten när det gäller gömda? Kan man verkligen säga ”tillförsäkrar alla läkarvård och sjukhusvård” om en förlossning kostar 20 000–22 000 kronor?

Den andra frågan jag vill ställa till Mikael Cederbratt är: Är detta en migrationspolitisk fråga eller är det en fråga om sjukvård? Någonstans där går nämligen den avgörande skiljelinjen i synsätt. Därför vill jag gärna ha ett svar på huruvida Mikael Cederbratt anser att detta är en migrationspolitisk fråga och i så fall på vilket sätt.

Min tredje fråga handlar om att frågan just nu bereds i Regeringskansliet. Vad betyder det? Är ni överens om vad ni vill i partierna? Vad är ni i så fall överens om? Finns det en utredare utsedd? Finns det direktiv skrivna? Eller är, som jag befärar, frågan om att bereda någonting i Regeringskansliet egentligen ett lite klumpigt sätt att dölja att man just nu inte har en aning om vad man ska göra med den här frågan?

Anf. 6 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Jag tror ändå att det är viktigt att de överenskommelser som nu gäller upphöjs till lag. Det stärker faktiskt rättigheterna. Det har också Barnombudsmannen sagt när det gäller att man får en lagreglering i frågan om sjukvård för gömda barn.

Diskussionen om utvidgningen berörs inte i det här betänkandet. För att vi seriöst ska få ett bra resultat av ett sådant resonemang ska man inte blanda och ge hur som helst. Den första frågan som Kalle Larsson ställer kommer vi att besvara framgent.

Däremot är det inte klockrent allting. Kalle Larsson hänvisar väldigt snabbt till FN:s mänskliga rättigheter. Artikel 22 bland annat tror jag hanterar en del av detta. Där pratar man om samhällsmedlemmar. Jag kan inte riktigt definitionen på vad det är. Däremot kan jag säga att en medlem i något normalt har rättigheter och skyldigheter. Men låt oss ta den diskussionen sedan!

Vad gäller en utvidgning av sjukvården är det en sjukvårdsfråga. Det vet vi, för den ligger på Socialdepartementet, och Socialdepartementet hanterar sjukvårdsfrågor. När det gäller beredningen har vi ett statsråd här som säkert kommer att tala om för Kalle Larsson ungefär var frågan ligger.

Anf. 7 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tackar på förhand Mikael Cederbratt för att han säger att Tobias Billström väl kommer att redogöra för precis hur beredningsläget är för den påstådda beredningen inom Regeringskansliet när det gäller gömdas rätt till sjukvård. Jag ser fram emot att höra hur det svaret formuleras! Annars tar väl förmodligen Mikael Cederbratt också replik och vill få klargjort hur det faktiskt ligger till. Löftet var ju hans.

Fru talman! Vi diskuterar inte här huruvida man ska ha en lagreglering eller inte! Vi diskuterar huruvida man ska ha *den här* lagregleringen eller en annan. Så alla argument om att det har tagit lång tid, att vi avkrävs detta av EU och att olika organisationer anser att det bör finnas en lagreglering faller liksom platt till marken vartenda ett, och då blir det rätt tomt i Mikael Cederbratts anförande och replik. För det är ju de argumenten han använder: Vi bör göra detta. Det är rätt att göra det. Vi bör ha en lagreglering. Det är viktigt. EU säger.

Men det är inte det diskussionen gäller. Vilken lagreglering är det vi ska ha? Och det jag företräder för Vänsterpartiets räkning är en lagreglering som ger alla rätt till vård på lika villkor. Varför har ni inte kommit med det lagförslaget? Det är den frågan Mikael Cederbratt har att svara på.

Jag ser inget ord om "samhällsmedlem" i det jag citerade, utan det handlar om allas rätt. Allas rätt till läkare och sjukvård ska tillförsäkras.

Fru talman! Jag tror att detta är en diskussion och en debatt där de borgerliga företrädarna är rätt så pressade. Det finns en ganska stark samhällsopinion mot att ni inte har tagit ert ansvar och lagt fram en lag som ger rätt till vård. Försök inte skjuta den diskussionen på framtiden! Säg i alla fall, Mikael Cederbratt, vad ert eget parti, Moderaterna, och du själv anser borde vara resultatet av ett kommande lagstiftningsarbete för gömdas rätt till vård. Är målet lika rätt eller är det det inte?

Anf. 8 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Kalle Larsson gör sig väldigt ofta till tolk för alla. Debatten i dag gäller hälso- och sjukvård för asylsökande. Det står i betänkandet, så det är liksom inte svårt att avgöra vilket resonemang vi ska ha.

Ta ansvar, Kalle Larsson. Vi har fått en ny instans- och processordning, och jag tror att Kalle Larsson tyckte att det var ganska bra att vi fick den. Han var ju kritisk till det gamla systemet.

Nu är Kalle Larsson kritisk till den nya instans- och processordningen. Han debatterar sjukvård för papperslösa människor som kommer hit, antagligen för att de vill arbeta. Han är emot att man legalt ska få arbeta i Sverige.

Jag tror alltså mer att Kalle Larsson opponerar mot allt som finns, fru talman!

Anf. 9 GUNVOR GERICSON (mp) replik:

Fru talman! När jag lyssnade på Mikael Cederbratt lät det ungefär som att det här inte är en så stor fråga. Det här är bara en reglering av det som tidigare har gällt. Det kanske är viktigt för Mikael Cederbratt och Moderaterna att visa att man är mån om att man minsann lyder EU – något som Socialdemokraterna inte har gjort tidigare. Men det gör inte innehållet i den här lagen bättre på något sätt.

Det är bra att Mikael Cederbratt ändå pekar på att det finns behov av att göra det bättre för barnen. Men det finns inget tillkännagivande i betänkandet om att återkomma i den frågan. I de internationella överenskommelserna inskräps i artikel 2 de fördragsslutande staternas plikt att ”till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att säkerställa, att de i denna konvention inskrivna rättigheterna gradvis förverkligas i sin helhet genom alla därtill ägnade medel, i synnerhet genom åtgärder på lagstiftningens område.” Endast utvecklingsländer får under vissa omständigheter bestämma i vilken utsträckning icke-medborgare ska tillförsäkras de ekonomiska rättigheterna enligt konventionen.

Jag vill fråga Mikael Cederbratt och Moderaterna: Är detta en bra lag? Tycker Mikael Cederbratt att den bygger på respekt för människors lika värde? Präglas lagen av humanitet?

Anf. 10 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! EU är vi, som en viss distinktion. Det är inte vi och EU – någon annan – utan vi är en del av EU och det europeiska samarbetet.

Ja, jag tycker att den här lagen är bra inom det begränsade område vi nu diskuterar. Det är bättre med en lagstiftning än överenskommelser.

Vad gäller vård till gömda barn säger också Barnombudsmannen samma sak i just den delen. Barnombudsmannen vill sedan gå längre.

Jag tycker alltså att lagen är bra. Det kommer att föras en diskussion om utvidgning, men vi håller isär detta.

Anf. 11 GUNVOR GERICSON (mp) replik:

Fru talman! Hur kan man då vilja få in sjukvård som en del av migrationspolitiken? Det är faktiskt det Moderaterna och detta lagförslag gör – man blandar ihop sjukvårdspolitik och migrationspolitik.

Om man vill ha en utvidgning – Mikael Cederbratt försöker påskina att vi ska diskutera det här sedan – är det precis det som är skälet till att man har drivit igenom detta. Man vill ha en skillnad på människor och människor.

Den här lagen strider mot både läkares och sjuksköterskors yrkesetik och mot de internationella överenskommelser som finns inom läkarkodex och inom sjuksköterskornas yrkesetik.

Om det vore så att man ville se över och göra någonting sedan för de papperslösa, varför gör man då det här nu? I förslaget står det inte: Lag om hälso- och sjukvård åt asylsökande. Det står: "Lag om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl."

Anser Mikael Cederbratt att sjukvård ska vara en del av migrationspolitiken?

Anf. 12 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att tala om vad "m.fl." är. Det är bland annat det som jag räknade upp här – människor som är målsägande och vittnen när det gäller människohandel och människor i förvar.

Hur människor får tillgång till vård är en betydligt större och svårare fråga än att bara säga att vi nu stiftar en lag som ger människor en viss rättighet. Rädslan för att man eventuellt skulle bli "angiven" av sjukvården till polisen försvinner inte i och med en rättighet att få sjukvård.

Sedan finns det ingen skyldighet över huvud taget för vårdpersonal att meddela polisen annat än om polisen har ett ärende och förfrågan gäller en specifik person.

Att leva utanför samhället som många papperslösa gör har betydligt fler dimensioner än sjukvård, och jag tror att det är viktigt att vi tar en mer övergripande diskussion om detta. Då tror jag att detta i slutändan blir bättre.

Anf. 13 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Fru talman! Det här är en väldigt intressant debatt. Det som vi socialdemokrater är överens med moderaten Mikael Cederbratt om är att det är bra att det avtal som finns i dag blir en lagstiftning – att lagstifta om rättigheter för asylsökande med flera.

Men vi socialdemokrater är inte nöjda med innehållet. Det är klart att det hade varit önskvärt om en utredning redan hade funnits på plats när vi diskuterar denna fråga i dag, så att vi kunde ta ställning till helheten. Nu är det inte så.

Vi socialdemokrater säger i vår reservation att detta är en angelägen fråga som måste utredas. Hur det går med utredningen vet vi inte heller. Det fick vi inte reda på av Mikael Cederbratt. Det får vi reda på av Tobias Billström. Men jag antar att Moderaterna ändå har en åsikt i frågan.

Jag skulle vilja ställa den fråga som Kalle Larsson ställde men som han inte riktigt fick svar på. Vad tycker egentligen Mikael Cederbratt om att papperslösa ska få vård? Är detta en utredning med syfte att se till att det blir på det sättet? Tycker Mikael Cederbratt egentligen att den lagstiftning som finns ska ändras eller inte? Jag tycker inte att det riktigt har framkommit.

Jag vill också ställa en fråga om gömda barn. Som redan har sagts tidigare får inte alla gömda barn vård på samma villkor som de barn som är bosatta i Sverige. Om man då tycker att det är viktigt att dessa barn ska få det, varför finns det då inte med i det lagförslag som vi ska ta ställning till i dag? När kommer vi i så fall att få se ett sådant förslag? Jag tycker att det är oerhört angeläget.

Anf. 14 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Gömda barn är alltså barn till asylsökande som är i Migrationsverkets system och som vid en dom om till exempel utvisning gömmer sig. Dessa barn har då exakt samma rätt till vård som de svenska barnen.

De barn som inte är reglerade är de så kallade papperslösa. De har följt med sina föräldrar till Sverige, men föräldrarna har inte den minsta vilja att ge sig till känna för myndigheterna. Det är den gruppen som vi säger att regeringen skyndsamt ska titta på.

När det talas om att det är bråttom måste jag säga något. Jag är lite gråhårig på sidorna, men jag blir snabbt gråhårig när jag hör detta från en socialdemokratisk företrädare. Socialdemokraterna satt vid makten i 1 335 dagar, då kunde Magdalena Streijffert ha gjort det som du nu säger att du vill. Varför gjorde du inte det?

Anf. 15 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Fru talman! När det handlar just om barn tycker vi socialdemokrater att det är oerhört viktigt att alla barn, oavsett om föräldrarna har varit i en asylprocess eller inte, ska få möjlighet till samma vård som de som är bosatta i Sverige.

Kommer den utredning som man aviserar att handla om bara just de papperslösa barnen? Såvitt jag förstod skulle rätten till vård för alla papperslösa utredas. Då blir jag lite orolig när jag hör Mikael Cederbratt säga detta.

När det gäller om denna utredning skulle ha tillsatts tidigare eller inte tycker jag ibland att det blir så att man bara slänger skit på varandra. För mig är inte detta det viktigaste. Det viktigaste är att någonting görs i denna fråga.

Det är klart att man kan vara både självkritisk och kritisk till att det i dag inte finns en utredning på plats. Men jag tycker inte att det är argument som håller när man säger att vi kan vänta lite längre. Detta är en oerhört angelägen fråga, och det viktiga är att en utredning nu tillsätts och att man utreder denna fråga.

Då är frågan egentligen: Vad är det som ska utredas? Och när kommer utredningen att tillsättas?

Att vi socialdemokrater inte tillsatte den är inget argument för att ni inte ska tillsätta den.

Anf. 16 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Vi tycker att det är väldigt viktigt att man ser över frågan om vård för gömda barn. Det finns ett lagförslag i dag om att de enligt lag ska få det. Vi säger att regeringen skyndsamt ska se över frågan om de papperslösas barn.

Men Magdalena Streijffert kommer inte undan att ni från socialdemokratin inte gjorde någonting under alla dessa år. Ni kan inte stå här och inte ta ansvar för er regering och deras tröghet på detta område.

Anf. 17 FREDRICK FEDERLEY (c):

Fru talman! Precis som jag var rädd för innan denna debatt skulle börja kom den att handla om så mycket mer än det som vi faktiskt ska debattera i dag. Magdalena Streijffert hade en alldeles lysande inledning som klargjorde vad det är som vi ska diskutera.

Det avtal som hittills har reglerat frågan mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting gör vi nu till en lagstiftning.

För dem som har tagit sig tiden att läsa propositionen framgår det också tydligt vilka rättigheter som omfattas i och med detta. Det innebär en tydlig förstärkning av rättigheterna för barn att få vård när man lagstadgar om detta.

Fru talman! Jag ska ta upp något som är lite märkligt. När det gäller framför allt fackliga rättigheter har det emellanåt från oppositionen handlat om att förstärka dem. Man har lyft bort dem från avtal och lyft in dem i lagstiftning.

När det nu handlar om att lagstadga rätten för asylsökande barn att få lika vård som andra är det helt plötsligt någonting som är mindre bra och som ska kritiseras. Det förvånar mig i allra högsta grad.

Det finns all anledning att kommentera den debatt som har förts under en ganska lång tid och inte bara under de senaste veckorna men som på grund av dagens debatt har intensifierats ganska hårt.

Framför allt har man försökt att få det att framstå som att regeringen är handlingsförlamad, att regeringen inte får någonting gjort, att regeringen är ond och att regeringen vill människor illa. Jag skulle vilja säga att det är långtifrån sanningen, så långt från sanningen som man faktiskt kan komma.

Under de senaste tolv åren, fram till för två år sedan, har det varit en annan majoritet i den här kammaren. Under hela denna tid tillkom det inte en enda lagstiftning som stärkte gömda människors rättigheter till vård.

Det som vi har sett sedan regeringsskiftet är att vi har kunnat stärka den process- och instansordning som vi nu har på det migrationspolitiska området. Vi har också kunnat se att vi har fått en regering som är enig om och ska ta fram förslag till att ge gömda barn rätt att gå i skolan. Det är något som den tidigare majoriteten misslyckades med.

Från Centerpartiets sida har vi också varit tydliga med att vi är glada över att socialminister Göran Hägglund, efter att vi antar dagens lag, kommer att ta fram direktiv till en utredning som förhoppningsvis kan tillsättas under hösten där vi kan se över om det är så att vi vill utvidga möjligheterna och rättigheterna till vård för framför allt papperslösa och gömda. I den diskussionen har vi från Centerpartiets sida haft som ingångsvärde att när det kommer till frågan om barn så har barn aldrig gjort valet att vara gömda eller att vara papperslösa. Barnen kommer med och är inte myndiga. Därför är det inte en stor diskussion för oss att de bör omfattas av en fri och lika sjukvård som alla andra barn har.

På samma sätt anser vi att inga förlossningar bör ske i garage eller i källare, utan förlossningar bör ske på ett sjukhus. Likaså bör mödravår-

den vara inkluderad. Vidare vill vi föra en diskussion om akut sjukvård och om vård som inte kan anstå för gömda och papperslösa.

Sådana här förslag har aldrig tidigare kommit från oppositionen. Man har åtminstone inte lyckats ens till en beredning. Därför är vi väldigt glada över att vi i den borgerliga regeringen har kommit så här långt. Och därför är det så beklagligt att vi i debatten under de senaste veckorna verkat vara de som motsätter sig förändringar och förstärkningar av skyldigheter och rättigheter på det här området.

Fru talman! Det finns också all anledning att börja nysta i frågan om vilka som är vilka grupper. Jag tror att det råder ganska stor förvirring bland dem som lyssnar på detta. De som är papperslösa är människor som har sökt sig till Sverige. Det behöver definitivt inte betyda att de saknar papper, dokumentation, eller ens saknar pass eller en hemresa.

I huvudsak är det fråga om människor som väljer att inte ge sig till känna för svenska myndigheter. Där har vi någonting som vi borde diskutera i denna kammare och i socialförsäkringsutskottet, nämligen hur vi kan få tillståndet av papperslöshet att upphöra så att människor ger sig till känna för svenska myndigheter och så att man följer svenska lagar och regler.

Den nuvarande regeringen har varit väldigt tydlig med att det när det kommer till migrationspolitiken, som innehåller många fler delar än bara asylpolitiken, finns asylskäl och särskilt skyddsvärda skäl. Är det så att Migrationsverket fattar ett beslut om vilket man som sökande inte delar uppfattning ska man ha möjlighet att överklaga till domstol.

Vi var alla överens här i kammaren när beslut fattades om att gå ifrån den gamla ordningen och om att gå över till den nya. Vi kompletterar detta med möjligheten till arbetskraftsinvandring så att det är inte bara de med asylskäl eller skyddsskäl som ska kunna komma till Sverige utan också de som vill komma hit och söka sig en annan ekonomisk framtid. Lagen ska träda i kraft den 15 december. Därmed har vi tydliga spår.

Men för att vi också ska kunna upprätthålla detta bör vi, tror jag, föra en diskussion om att det är skillnad mellan medborgerliga rättigheter och mänskliga rättigheter. För mig är sjukvård en mänsklig rättighet, och den ska tillförsäkras alla.

I det förslag vi i dag diskuterar sägs det klart och tydligt att ingen inom ett landstings gränser ska nekas sjukvård. Mycket tydligare än så, fru talman, tror jag inte att förslaget kan vara.

Det är också viktigt att fråga sig: Vilka är det primärt som svensk lag och svensk migrationspolitik är till för att skydda? Är det de som är papperslösa och som inte vill söka sig till myndigheterna för att få papperslöshetsstatiet att upphöra? Söker man sig till migrationsmyndigheten när man söker asyl eller om man söker uppehållstillstånd upphör statiet av att vara papperslös. Därmed omfattas man av annan lagstiftning.

Därför tycker vi att det är viktigt att föra en diskussion om vilka som ska åtnjuta de medborgerliga rättigheterna. Vi i Centerpartiet är väldigt tydliga med att medborgerliga rättigheter har alla och envar som lovligen uppehåller sig i landet och också människor som inte själva har fattat beslutet att olovligen befinna sig i landet. Det handlar då om barn. Som jag sagt tidigare lyfter vi också fram diskussionen om förlossning.

Ska vi kunna ha någon typ av respekt för de lagar och regler som finns i Sverige måste vi också avkräva att de i någon mån följs. Det är

inte så att det här är fråga om ett hårdnande av någon politik över huvud taget. Under tidigare regeringar har tillståndet av att vara gömd eller papperslös alltid varit den väg som funnits. Nu finns det andra möjligheter. Det finns också goda grunder att tro att vi framöver kommer att se att fler får möjligheter att söka sig till Sverige.

Men det blir problematiskt om vi börjar säga att gratis sjukvård är en mänsklig rättighet. Då måste vi börja dra gränser för när det är så att man inte har rätt till svensk gratis sjukvård därför att det i denna kammare sagts att det är en mänsklig rättighet. Jag har inte kunnat se i någon av de internationella regleringar som vi har skrivit under att man ska erbjudas gratis sjukvård. I, tror jag, 23 § när det gäller mänskliga rättigheter och sociala rättigheter regleras att man ska ha boende, att man ska ha en viss levnadsstandard och så vidare. Innebär det att man från oppositionens sida i nästa steg kommer att vilja föra fram krav också på ekonomisk levnadsstandard för dem som väljer att inte ge sig till känna för svenska myndigheter? I så fall har vi kommit till stadiet att vi faktiskt har fri invandring till Sverige.

Ideologiskt skulle ingen vara gladare än jag om vi kunde välkomna detta. Men jag tror att en förkrossande majoritet här i kammaren inte är beredd att diskutera de förändringar av välfärdssystemet som det skulle komma att kräva.

Jag har också svårt att se att vi skulle kunna tillförsäkra människor som väljer att inte ge sig till känna för svenska myndigheter bättre rättigheter och en större tillgång till svensk vård än vad vi ger turister. Däri ser jag en problematik. Som turist befinner man sig lovligen i landet. Man har sina papper i ordning. Jag tycker inte att det är problematiskt att föra den diskussionen.

I anförandena hittills i debatten här i dag har det framkommit kritik om att det bara pågår en beredning. Ja – tack och lov – det pågår en beredning! Diskussionen lever, och vi vet att det till hösten kommer ett förslag om en utredning. Tidigare har inget av detta kommit.

Fru talman! Jag skulle önska att vi kunde få en sakligare debatt där vi kunde diskutera det förslag som i dag ligger på bordet. Jag är beredd att återge ännu mer i de goda förslagstexter som faktiskt finns. Jag är också beredd att fortsätta att föra debatten tills utredningen är färdig och vi får se ett nytt lagförslag – ett lagförslag som garanterat kommer att tillförsäkra gömda och papperslösa större rättigheter än någon regering före denna någonsin har kunnat prestera.

I detta anförande instämde Lars-Arne Staxäng (m).

Anf. 18 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Fredrick Federley efterlyser en saklig debatt. Jag vill börja med att korrigera hans faktapåstående om att det är den nuvarande regeringen som har kommit överens om att ge gömda barn rätt till skolgång. Det stämmer inte. Det var den förra majoriteten som fick fram det förslaget. Nu verkställer den borgerliga regeringen detta. Det är vi tack-samma för, och det välkomnar vi. Men om nu saklighet ska vara en riktig ton i debatten borde man vara saklig och korrekt också på den punkten.

Jag tror att Fredrick Federley faktiskt gör ett litet enkelt avslöjande: Man måste avkräva att reglerna följs. Det här är en debatt om rätt till

vård, om allas rätt till lika vård på lika villkor. Fredrick Federley är i det sammanhanget noga med att vi ska diskutera bara det vi verkligen ska diskutera, som han själv uttrycker det. Man ska vara noga med att avkräva att reglerna följs. Betyder det att den som inte följer reglerna inte ska ha sin rätt på samma sätt som andra, eller varför är det ett relevant argument i sammanhanget?

Fredrick Federley säger: Det är beklagligt att det framstår som att de borgerliga är emot positiva förändringar. Det är inte fråga om att det framstår så, utan det *är* så. Ni vill ju att vi här i dag ska lagstifta om en diskriminerande ordning när det gäller rätten till vård. Det är inte konstigt att det framstår som att ni är mot positiva förändringar när ni lägger fram förslag som innebär negativa förändringar.

Låt mig citera ur ett brev från ett stort antal centerpartister runt om i landet:

”Vi som skriver till er är centerpartister från hela landet. Vi skriver, därför att vi känner en ökad oro för de ställningstaganden vi märkt att många av er på senare tid tagit i frågan om rätten till offentligt finansierad vård för papperslösa.

Sverige har skrivit på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och barnkonventionen. Vi vill att fler länder ska skriva under.” Vidare står det: Ändå ska regeringen på tisdag klubba ett lagförslag som bryter mot de mänskliga rättigheterna. Vad är din kommentar till dina partikamrater?

Anf. 19 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Det finns, Kalle Larsson, all anledning att diskutera hur man förhåller sig till den svenska rättvisan. Vi har kunnat se att det framför allt i Italien och Spanien har växt fram ett underklassamhälle utan dess like. Man lever på slavlöner och har inte några rättigheter.

Det har blivit en ganska negativ spiral. Man jobbar till låga löner och har inte några rättigheter. Efter några år måste detta regulariseras, som det heter. Det har blivit en viktig del av ekonomin i de här länderna.

Jag menar inte att man ska ha den typ av medborgarskapsansökningar som innebär några år av lidande, av mycket svåra umbäranden och av låga löner och utan rättigheter för att sedan förhoppningsvis få uppehållstillstånd. Jag vet inte om det är vad Kalle Larsson eftersträvar när han menar att man inte ska behöva följa svenska regler för att få tillgång till skola, för att få tillgång till sjukvård och så vidare.

Jag tycker att jag har varit väldigt tydlig när jag lyft fram fem viktiga punkter: rätten till skola för barn, rätten till sjukvård för barn, rätten till förlossning, rätten till mödravård och rätten till akutsjukvård och vård som inte kan anstå. De sakerna vill vi fortsätta att diskutera med våra allianskolleger. Jag vet inte om Kalle Larsson har missat detta. Under de tidigare åren kom vi aldrig så långt i den här debatten.

Sedan vill jag påminna Kalle Larsson om att det vi i dag fattar beslut om inte är ett förbud för något landsting som självt väljer att subventionera vården utöver vad lagen föreskriver. Inte heller är det fråga om ett förbud för någon medicinskt kunnig personal att utföra någon typ av vård. Snarare är vi tydliga med att ingen som befinner sig inom ett landstings gränser ska nekas vård. Jag tror inte att det kan uttryckas mycket klarare än så.

Anf. 20 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Fredrick Federley använde inte hela sin talartid, och ändå vägrar han att bemöta det som jag läser upp vad hans centerpartikolleger har sagt. Jag utgår från att man har en intern debatt i Centerpartiet, och någonstans skulle man vilja lyssna på den. Det hade varit intressant att följa den, men det är möjligt att vi besparas det här i kammaren.

Man ska notera en sak i Fredrick Federleys replikskifte och anförande. Här skiljs väldigt tydligt det som har att göra med barn från det som har att göra med vuxna gömda. Fredrick Federley nickar och instämmer, en sådan skillnad ska finnas. Barn är, påstås det förmodligen, inte skyldiga till att föräldrarna har valt att gömma sig. Men vad säger du till den papperslöse från Bangladesh som har fått nej på sin asylansökan och ändå inte kan återvända därför att han riskerar fängslande och kanske också dödsstraff i Bangladesh därför att han vägrat att lyda order gentemot en regim han inte kan acceptera? Vad säger du till papperslösa från Iran som lever här mitt ibland oss och som inte kan återvända därför att de riskerar stening i sitt hemland?

De här frågorna är frågor som du bör kunna svara på. Det är så tydligt att barn ska ha vissa rättigheter, medan vuxna inte ska ha det.

Helt avgörande är att se detta som en migrationspolitisk fråga, om man ska ha det perspektivet, och inte som en fråga om vård. Ser man det som en fråga om rätt till vård finns det ingen anledning att skilja på barn och vuxna. Då är det snarare alldeles uppenbart att både barn och vuxna ska få rätten till vård på lika villkor.

Jag vet inte om argumentet bakom Fredrick Federleys människosyn är att man inte ska skapa för stora incitament för människor att leva illegalt, som Fredrick Federley kanske skulle ha valt att kalla det. I så fall kan jag kontra med en annan formulering ur detta brev från ett stort antal centerpartister som jag hoppas att Fredrick Federley vill kommentera:

”Vissa hävdar att rätt till vård skulle vara ett incitament för att vistas i Sverige illegalt. En sådan tanke är befängd.”

Anf. 21 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Kalle Larsson visar ett sådant oerhört engagemang och intresse för Centerpartiets interna debatt. Den är inte så himla intern, den pågår rätt mycket i bloggsfären, den går att läsa i min och många andras blogg. Det går också att lyssna på P 1 som i morse kl. 07.20 sände en debatt mellan mig och en annan centerpartist där vi diskuterade detta.

Tyvärr har Kalle Larsson förbrukat sin talartid i det här replikskiftet. Det hade annars varit intressant att ställa en fråga. Kalle Larsson ställde frågor till mig om ett antal ärenden och ett par olika scenarier. Det lät som att den som får avslag av Migrationsdomstolen alltid får det på felaktig grund. Är det så att man inte ska behöva följa de lagar och regler och de domstolsbeslut som jag hoppas vi tycker är rimliga och rättvisa i Sverige?

Vi får väl återkomma till den här debatten en annan dag. Jag kan lova att debatten i Centerpartiet kommer att fortsätta. Jag är väldigt glad att man har ett sådant engagemang i de här frågorna.

Men återigen till mina partivänner: Jag har sagt att man bör skilja på den debatt som vi för nu och den som kommer till hösten. Jag kan lugna

mina partivänner med att vi har varit väldigt tydliga i de diskussioner som vi hittills fört på regeringssidan. Vi kommer att fortsätta att vara tydliga precis enligt de principer som vi har sagt: Barn som inte har gjort valet själva ska definitivt omfattas av detta, det ska gälla mödravård och det ska gälla förlossning. Och vi vill också föra diskussion om akut vård och vård som inte kan anstå.

Det tror jag har varit klart, och jag tror att det har framstått klart för alla här i kammaren och för dem som har lyssnat på debatten. Man slipper känna oro för att kvinnor ska föda barn i källare eller i garage eller att barn inte ska få rätt till den vård som vi tycker att de ska ha. Men jag anser att det finns en klar skillnad mellan vuxna människor som fattar ett aktivt beslut att inte ge sig till känna – nu pratar vi om de papperslösa – för svenska myndigheter och deras barn som inte har gjort valet. Jag tycker att den skillnaden är väldigt stor och väldigt tydlig.

Anf. 22 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Det är en väldigt intressant diskussion och debatt här i dag. Skiljelinjen tycks gå vid frågan: Är sjukvård en del av migrationspolitiken eller ej?

Fredrick Federley nämnde i sitt inledningsanförande att det kommer en utredning i höst och att det är viktigt med mödravård. Ser inte Fredrick Federley att med den här lagen försvåras det för människor att få vård i Sverige? Det ges en signal också genom det som inte står där. Det står klart och tydligt: Denna lag gäller dock inte utlänning som håller sig undan så att beslutet inte kan verkställas om han eller hon har fyllt 18 år. Det står inskrivet i lagen.

Fredrick Federley sade också tydligt att ingen ska nekas sjukvård. Men kom igen! Så fungerar det ju inte i praktiken. Sjukvård som inte är akut är ingen rättighet. Enligt hälso- och sjukvårdslagen, som jag jobbade efter när jag var sjuksköterska tidigare, gjordes en bedömning av vilket behov individen har av sjukvård. Om en papperslös till exempel har diabetes och behöver gå på regelbundna kontroller för att inte riskera att få komplikationer handlar det om sjukvård som inte är helt akut.

Min fråga till Fredrick Federley är: Ska rätten till sjukvård vara en del av migrationspolitiken?

Anf. 23 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att svara på frågan. Jag tycker att Gunvor gör det väldigt enkelt för sig när hon säger att det är fråga om sjukvård. Många saker hänger samman, särskilt när människor rör sig över gränser. Sjukvård mellan de nordiska länderna är inte alltid lätt att klara ut och inte heller inom de europeiska gränserna. Vi gör vårt bästa för att klara detta. Det innebär inte att vi anser att det är en del av bara migrationspolitiken. Det handlar om att skapa ett samhälle där människor kan känna en trygghet i den vård man erbjuds.

Det finns också andra saker som kan ingå i det här. Jag vill ställa en motfråga till Gunvor: Tycker du att bostadsköer är en fråga för den migrationspolitiska debatten? Eller tycker du att man som papperslös eller gömd ska kunna ställa sig i bostadskö? Ska a-kassan gälla för papperslösa och gömda? Så här kan vi diskutera flera olika saker som i förlängningen måste innebära, med den syn som du i dag företräder, att en pap-

perslös som har ställt sig utanför samhället och inte följer svenska lagar och regler ska ha full rätt till de andra delarna av samhället. Det skulle vara intressant att höra Miljöpartiets svar på det.

I själva vårdfrågan skriver vi klart och tydligt i utskottets ställningstagande: "Utskottet vill poängtera att hälso- och sjukvård som lämnas till asylsökande med stöd av den särskilda lagen, på samma sätt som gäller för andra vårdtagare, givetvis ska följa de grundläggande medicinska principer som anges i t.ex. hälso- och sjukvårdslagen – –."

Likadant är man tydlig med att de grupper som ska omfattas ska omfattas på lika villkor. Därför anser jag inte att detta lagförslag på något sätt innebär en hårdare skrivning eller någonting som försvårar den diskussion som vi kommer att ha nästa år. Däremot finns det många frågor kring detta som säkert inte är helt enkla att lösa på stående fot här i dag och som vi också bör utreda. Hur förhåller vi oss till sekretess och till människor som inte har ett personnummer? Där har ingen av oss ett riktigt bra svar, och det är en av de saker som bör utredas.

Anf. 24 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Frågan om personnummer är nog den minst komplicerade när det gäller journalföring. Det finns möjlighet att lägga upp reserivnummer i de flesta datajournalssystem i dag, så problemet ligger inte där.

Jag delar Fredrick Federleys syn på att det behöver finnas många fler sätt att få komma till Sverige. Våra partier har varit eniga om att vi bör stifta lagar som gör det möjligt för arbetskraftsinvandring. Många av dem som finns i det här landet hjälper till med uppgifter som behöver utföras i Sverige. Det är inte så att man bara för att man lever papperslös och utför uppgifter inte gör någon nytta här, definitivt inte. Det tror jag att vi är ganska eniga om.

Men jag tycker att det blir väldigt fel när man ser hälso- och sjukvårdspolitiken som en del av migrationspolitiken. Det tycker jag ändå att jag hör Fredrick Federley säga.

Det vi diskuterar är en lag som handlar om asylsökande, men jag tycker att ni begår ett stort misstag när ni tittar bara på dem och inte på alla människor som söker vård. Både papperslösa asylsökande och vi andra har rätt till hälso- och sjukvård utifrån de behov som finns. Då ska man bedömas som enskild individ.

Som miljöpartist tycker jag att det är viktigt att det är individens hälso- och sjukvårdsbehov som bedöms, oavsett om man är papperslös eller inte. I den här lagen står det klart och tydligt att det inte gäller dem som håller sig undan. Om beslutet inte kan verkställas gäller inte lagen. Jag tycker att det är en hemsk signal till landstingen om att det är okej att diskriminera. Därför tycker jag att vi måste rösta nej till lagen.

Därför är min andra fråga till Fredrick Federley: Kommer du att rösta för den här lagen, trots att du är liberal och stöder individens rättigheter?

Anf. 25 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Jag kan försäkra Gunvor G Ericson om att jag kommer att rösta ja till den här lagen i dag, därför att jag ser inte att det någonstans här står att den som erbjuder vård till någon som inte omfattas av

lagen på något sätt ska piskas offentligt, straffas eller drabbas av någon typ av sanktion från samhället i övrigt.

Vi vet också att ungefär 50 procent av landstingen är i färd med eller redan har börjat garantera den här typen av gratisvård för människor som inte omfattas av den här lagen. Det fungerar på flera håll ganska bra och på andra ställen mindre bra.

Jag blir lite orolig när jag hör Gunvor G Ericson här säga att vi är överens i stora delar, till exempel när det kommer till arbetskraftsinvandringen. Man ska kunna söka ett arbetskraftsvisum, komma till Sverige och söka jobb och en ekonomisk framtid och förhoppningsvis också få stanna här om det blir ens önskan en dag. Men man ska också kunna kringgå detta. Ifall det skulle vara så att man inte får ett arbetskraftsvisum ska man ändå åtnjuta samma rättigheter som den som har valt att söka sig visum, om man kommer hit som papperslös, jobbar svart och väljer att inte ge sig till känna för myndigheterna.

När vi har beslutat om en ny instans- och processordning som följer konstens alla regler vad gäller juridisk prövning och möjligheter till överprövning, är det lite oroande att man säger att människor faktiskt ska kunna gå vid sidan om det här och ändå ha full tillgång till samhället.

Det här är en diskussion som vi får fortsätta framöver. För mig föreligger det en skillnad mellan dem som väljer att följa de migrationsregler som vi har i Sverige, oavsett om de kommer hit för att arbeta, söker asyl eller har andra skyddsvärda skäl, och dem som kommer hit men inte ger sig till känna för myndigheterna.

En annan diskussion har framkommit i Maciej Zarembas artikel i Dagens Nyheter, där han lite slentrianmässigt slängde ur sig att då får vi väl kalla in hemvärdet och rensa ut dem uppifrån från norr till söder. En sådan politik har vi valt att inte företräda i Sverige. Men det vore problematiskt att cementera ett underklasssamhälle där man erbjuder för stora rättigheter till dem som inte följer svenska regler.

Anf. 26 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Dagens debatt handlar framför allt om lagförslaget att ge asylsökande rätt till vård. Samtidigt för vi en annan debatt. Jag väljer inledningsvis i mitt lilla anförande att säga några ord om dagens lagförslag och kommer tillbaka till den andra debatten i slutet.

Jag gick i går inför debatten in och tittade på några dagstidningars bloggar där folk får skriva sina åsikter om saker och ting. Många människor uttryckte medkänsla och engagemang i flyktingars situation. Men man skrev också en del ganska deprimerande och ganska obehagliga bloggar: Den som inte har betalat skatt ska inte få tillgång till någon vård. Har man inte gjort rätt för sig i Sverige ska man inte få någon vård. När jag läser sådana saker tröstar jag mig dock med att jag tror att det är ganska få människor som i verkligheten skulle stå mitt emot en svårt sjuk människa och säga att du ska inte ha vård därför att du har gjort si eller så.

Fru talman! Många av de flyktingar som kommer till Sverige har sviter av tortyr och oerhörda psykiska lidanden. Jag har träffat flyktingar som har sett hela sin familj mördas, och många har blivit våldtagna. I den här gruppen är det naturligtvis många som också drabbas av vanliga mer

Prot. 2007/08:115

20 maj

*Lag om hälso-
och sjukvård åt
asylsökande m.fl.*

eller mindre allvarliga sjukdomar, som blindtarmsinflammation eller mer eller mindre allvarlig cancer.

Det är självklart att människor ska ha bra vård när de befinner sig här. Jag tror inte att många av oss kan tänka sig något annat. Därför är det bra att asylsökandes rätt till vård skrivs in i lag, och därför är det bra att Sverige följer EU-direktivet om att lagreglera deras rättighet till vård.

I dag finns det, som vi har hört, ett avtal mellan staten och landstingen om att den som väntar på asylbeslut eller har fått nej men ännu inte har kunnat återvända ska ha rätt till akutvård och, den speciella formuleringen, så kallad vård som inte kan anstå.

Det finns alltså ett avtal i dag mellan staten och landstingen, men detta avtal löper ut i år. Det finns också EU-direktivet om mottagande som egentligen skulle ha varit genomfört i Sverige för flera år sedan. Det handlar då om miniminormer för vård till asylsökande. Enligt EU-rätten ska det vara en lag. Man godtar det inte som en rättssäker situation om det bara är en överenskommelse mellan staten och landstingen. Därför anpassar sig nu Sverige och skriver om dagens överenskommelse till en lag.

Det positiva är att Sverige faktiskt går längre än EU-direktivet, som i princip är begränsat till ren akut vård. Både i den tidigare överenskommelsen och i den nya lagen finns formuleringen ”vård som inte kan anstå”. Det öppnar för vård som behövs för att inte sjukdomstillståndet på sikt ska förvärras och leda till en svårare sjukdom eller i värsta fall döden. Det öppnar också för till exempel förebyggande mödrahälsovård och preventivmedelsrådgivning. Det ingår i det lagförslag som vi nu tar ställning till, och det är bra.

Sedan kommer vi till den andra frågan, den som har väckt störst intresse både här och framför allt utanför Riksdagshuset, och det är vad det finns för rättigheter för människor som lever gömda, människor som har fått nej men ändå vägrar att flytta eller människor som kommer hit olagligt, inte ger sig till känna men vistas här. Sanningen är att den enda grundregel som finns är att de inte kan nekas vård av landstingen, men att de ska betala den själva. I akuta situationer får man vård och blir skyldig pengar. Om personerna då räknar med att de ska behöva betala är det naturligtvis ett oerhört starkt motstånd mot att söka vård.

Jag tycker självklart, en fråga som jag har drivit länge, och mitt parti, Folkpartiet, tycker att rätten till sjukvård även för människor som vistas här olagligt är en mänsklig rättighet. Det har ingenting med legal rättighet att göra, och det arbetar vi för.

Det glädjande är att det nu förs en diskussion i regeringen utifrån lite olika utgångspunkter. Under tolv års socialdemokratisk regering hände ju ingenting med detta. I dag skriver migrationsministern i Svenska Dagbladet tillsammans med oss andra att det kommer att tillsättas en utredning om ökad rätt för gömda människor i Sverige. Vi ser att den här frågan förs framåt. Jag är inte nöjd än, men jag är väldigt nöjd med att det händer någonting, för under tolv års socialdemokratiskt regerande hände ingenting. Jag ser naturligtvis fram emot att den här frågan löses.

Folkpartiets inställning är alltså klar. Det är en mänsklig rättighet till liv och hälsa, och den går före andra lagar. Den som olovligt vistas i Sverige kan förvisso inte få del av alla svenska välfärdssystem. Han eller hon kan också bli tvungen att resa härifrån mot sin vilja. Men ingen

människa ska behöva bli sjuk eller till och med riskera att dö på grund av bristande vård. Därför arbetar vi för att utvidga rätten till billig, subventionerad vård för gömda och papperslösa.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill avslå propositionen så att det inte blir någon ny lag. Men faktum är, och det verkar det som att ni inte har tänkt på, att om vi skulle säga nej till propositionen får faktiskt de asylsökande en mer rättslös ställning från och med den 1 juni i år, utan att de gömda på något sätt får en bättre ställning. Som sagt var går det gamla avtalet ut i sommar, och utan lag har de asylsökande alltså inte längre en formell rätt till den vård som vi pratar om här i dag.

Jag kan på många sätt respektera Vänsterpartiets engagemang i flyktingfrågan. Men jag tycker att det går för långt när Vänsterpartiet föreslår en försämring för asylsökande, som det i praktiken är, utan att gömda och papperslösa på något sätt får det bättre. Det är helt enkelt ansvarslost att föreslå något som innebär en större osäkerhet för asylsökande.

Fru talman! Rätten till vård för gömda och papperslösa är en viktig moralisk fråga. Men jag instämmer i vad mina allianskolleger tidigare har sagt, att dagens beslut har ingenting med den frågan att göra. Ett avslag på dagens proposition skulle bara leda till en mer oklar situation för just asylsökande när det gäller deras rätt till vård.

Med de orden vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på de motioner som är lagda.

I detta anförande instämde Karin Granbom (fp).

Anf. 27 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Det här var väl ett uttalande som riskerar att gå till historien: Jag välkomnar Vänsterpartiets engagemang för gömda och papperslösa men det går för långt.

Visst kan man ha den uppfattningen. Och visst var det så att Ulf Nilsson i ärlighetens namn sedan vände detta till att det vi förespråkar skulle vara något slags försämring i relation till dagens situation. Hade det varit så hade vi varit värda all tänkbar kritik. Men den kritiken ska nog snarare riktas mot er, för det är ni som föreslår en sådan ordning i dagens voting. Det är ingalunda så att vi föreslår att man ska leva i ett mer rättslöst tillstånd som asylsökande efter den 1 juli. Det är en smal sak att underteckna avtalet igen och låta det verka i en månad, två månader, sex månader i avvaktan på att man kan komma fram med ett rimligt förslag som ger alla den rätt till sjukvård som man enligt de mänskliga rättigheterna har.

Ulf Nilsson säger att Sverige till och med går längre än EU-direktivet och får det att framstå som att det är en stor prestation. Det Ulf Nilsson glömmer att säga något om är att detta är ett minimidirektiv. Det vore väl märkligt om inte Sverige kunde gå längre än vad miniminivån inom EU faktiskt stipulerar.

Sedan säger Ulf Nilsson att rätt till vård är en mänsklig rättighet och att Folkpartiet strider för detta. Nu har ju Folkpartiet, i så fall mot sin egen övertygelse, gått med på en lagstiftning som vi ska fatta beslut om i dag som diskriminerar gömda och papperslösa från rätten till subventionerad sjukvård. Så långt tror jag att vi är överens. Folkpartiet har gått med

på förslaget och det innebär att gömda och papperslösa inte får rätt till subventionerad sjukvård.

För att gå med på en sådan sak i en kompromiss med andra partier, för sådana måste man ibland ingå även om jag har svårt att förstå det på de mänskliga rättigheternas område, måste ju Ulf Nilsson ändå ha några idéer om vad en utredning kommer att komma fram till. När tillsätts utredningen? Vad är det för direktiv vi talar om? Vad är det du egentligen har kompromissat om när du nu röstar för en diskriminerande lagstiftning?

Anf. 28 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Här står verkligen ord mot ord när det gäller hur vi ska tolka det beslut som fattas i dag. Det är ju ganska uppenbart att det beslut som vi fattar i dag är berett sedan flera år tillbaka. Det började redan under den gamla regeringen och har fortsatt nu. Det beslut som vi fattar i dag försämrar inte på en enda punkt ställningen för de gömda och papperslösa. Det finns ingenting i detta beslut som minskar den rätt till vård, som jag tycker är alldeles för liten, som de har och som de har haft under de senaste åren med avtalet. Det finns ingenting i detta förslag som förändrar det. Däremot klargör det asylsökandes situation. Säger vi nej till propositionen, inte bara röstar för någon allmän reservation utan verkligen säger nej till propositionen, som Kalle Larsson föreslår, är de asylsökande utan det avtal som de hade tidigare. Sedan kan man ju diskutera hur snabbt man ska skriva ett nytt avtal och hur det påverkar, men det är naturligtvis bättre.

Men först som sist: Ingenting i detta lagförslag försämrar situationen för de gömda. Däremot har vi fått rapporter från flera håll. Vi har fått rapporter från Socialdepartementet om att beredning pågår inom Regeringskansliet. Vi har fått ett löfte från migrationsministern om att gömdas och papperslösas utökade rätt till vård ska utredas. Då känner jag att det händer något med den här frågan. Jag kan naturligtvis inte säga om jag kommer att bli nöjd, och om Folkpartiet kommer att bli nöjt, men det händer något. Det hände ingenting under de tolv år då Socialdemokraterna regerade.

Beträffande det här förslaget i dag vill jag påstå att det är helt fel att säga att det skulle försämrå något för de gömda och papperslösa. Däremot skulle det bli en viss försämring, hur stor är oklart men det skulle bli en försämring, för de asylsökande om vi följde Kalle Larssons yrkande och bara stoppade detta. Vi skulle leva i ett laglöst tillstånd från och med den 1 juli i år. Det är fakta, fru talman.

Anf. 29 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Nej, det är inte fakta. Ulf Nilsson får lyssna på vad jag faktiskt säger. Det finns förstås en rimlig ordning om man behöver så lång tid på sig som det tycks för att utreda hur man ska kunna ge alla rätt till vård – hur det nu skulle kunna vara något att utreda särskilt länge. Det är ju ärligt talat bara införliva gömda och papperslösa i den gällande hälso- och sjukvårdslagstiftningen. Svårare än så behöver det inte vara. Men vill man nu utreda detta under en månad eller två eller sex förlänger man förstås avtalet, och så lever ingen i ett rättslöst tillstånd. Det är fakta.

Sedan säger Ulf Nilsson att det vi företräder här i dag bara är nej till propositionen, och så blir allting sämre. Det är inte alls sant det heller. Om man röstar för den reservation som Miljöpartiet och Vänsterpartiet gemensamt har tagit fram röstar man ju för nej till den här diskriminerande lagstiftningen och för att ge ett uppdrag åt regeringen att återkomma med ett förslag som ger rätt till vård på lika villkor.

Ulf Nilsson har ju framför sig på bordet, till och med framför sig i talarstolen kan jag se härifrån, det förslag som han skulle kunna rösta för och som verkar vara i enlighet med hans egen övertygelse. Det märkliga faktum har ju inträtt, fru talman, att det tycks finnas en majoritet i ord här i kammaren för att gömda och papperslösa bör få rätt till vård. Flera företrädare för andra partier har sagt det. Ulf Nilsson säger att han är för den rätten. Men i dag fattar vi ändå beslut om att de inte ska få en sådan uttalad rätt till vård. Det är märkligt hur diskussioner inom Regeringskansliet om beredning av frågor kan locka mer än att man fattar skarpa beslut här i Sveriges riksdag.

Låt mig ställa en sista fråga till Ulf Nilsson: Är du inte orolig för att Sverige till och med skulle kunna bli anmält för att man genom den här lagstiftningen faktiskt bryter mot de mänskliga rättigheterna?

Anf. 30 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Vi fattar inte beslut i dag om att inte ge gömda människor rätt till vård. Vi fattar inget beslut alls som berör gömda och papperslösa. Det hade naturligtvis varit bra om vi hade kommit så långt att vi hade kunnat fatta beslut om det också, men vi fattar inget beslut i dag som minskar gömdas rätt till vård.

Vad vi däremot kan konstatera är att för första gången på tolv år är vi på väg att bilda en majoritet som vill börja arbeta med frågan och utreda frågan om vidgad rätt för gömda och papperslösa till vård i Sverige. Där kommer jag, och Folkpartiet och säkert också många andra, att vara mycket aktiv. Målet är att se till att det som jag uppfattar som grundläggande mänskliga rättigheter blir uppfyllt.

Men, avslutningsvis, fru talman: För första gången på över tolv år – fjorton år med de två senaste åren – har vi en majoritet i riksdagen som är beredd att börja arbeta med de här frågorna. Det är mer än vad Kalle Larsson och hans föregångare i Vänsterpartiet lyckades åstadkomma i samarbete med den socialdemokratiska regeringen.

Anf. 31 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Fru talman! Även om Folkpartiet och Ulf Nilsson kanske inte kan rösta ja till reservationen från Vänsterpartiet och Miljöpartiet tycker jag att det är märkligt att man inte kan rösta ja till Socialdemokraternas reservation. Där finns det ju ändå rätt mycket som vi socialdemokrater är överens om med Folkpartiet i denna fråga. Det principiella är att man gör om avtalet till en lagstiftning. Samtidigt säger vi båda att det innehåll som finns i lagstiftningen inte är tillräckligt bra. Det handlar just om vård för papperslösa. Det säger vi ju också i vår reservation. Det blir lite märkligt ibland att vi pratar om en utredning här i kammaren när vi egentligen inte vet speciellt mycket om den.

I början var det dubbla signaler, där man tyckte sig höra att migrationsministern inte ville ha en utredning men att Socialdepartementet,

Göran Hägglund, ville ha det. Så slutade det med att man ändå hanterade frågan på Socialdepartementet. Men det är klart att det ändå är önskvärt att veta när den kommer och vilka direktiv den kommer att innehålla. Det är som sagt också det som vår reservation handlar om.

Vi har också riktat in oss på gömda barns rättigheter till vård på lika villkor. Det är ju tyvärr så i dag att de gömda barn, eller papperslösa barn, vilkas föräldrar inte har varit med i en asylprocess inte får vård på samma villkor som de barn som är bosatta i Sverige.

Jag tycker att detta är en fråga som egentligen inte behöver utredas speciellt mycket. Jag tycker att det är tråkigt att den inte finns med i det lagförslag som presenteras i dag. Jag vill fråga Ulf Nilsson hur det kommer sig att den inte finns med i lagförslaget. Kan det kanske komma ett sådant förslag tidigare, som garanterar alla barn i Sverige oavsett status rätten till lika vård? Och varför yrkar inte Ulf Nilsson och Folkpartiet bifall till den socialdemokratiska reservationen?

Anf. 32 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Magdalena Streijffert och Socialdemokraterna har inte så många synpunkter på betänkandet. Men ni nämner detta om utredning om gömda barns rätt till vård.

Utskottet skriver tydligt i sitt yttrande att frågan om hälso- och sjukvård för alla barn som vistas i landet mer än tillfälligt skyndsamt måste övervägas. Utskottet förutsätter att detta beaktas i samband med de vidare övervägandena inom Regeringskansliet. Därmed får vi anse att yrkandet är besvarat.

Utskottet är alltså väl medvetet om detta. Ni har en reservation, men utskottets majoritet har i full enighet klart och tydligt antagit detta yttrande och därmed uttalat att frågan om barns vård är viktig, inte minst när det gäller de barn som är utanför de klara reglerna. Detta kommer att beaktas i den utredning som förestår. Detta är motiveringen.

Egentligen finns det alltså ingen åsiktsskillnad mellan Magdalena Streijffert och utskottet när det gäller den här frågan. Som Magdalena Streijffert vet är det också rätt vanligt att man gör så här när man vet att regeringen arbetar med en fråga; man besvarar motionen, avstyrker den formellt och talar om att man arbetar med frågan.

Anf. 33 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Fru talman! Det är glädjande att höra att Ulf Nilsson och Folkpartiet är överens med Socialdemokraterna i frågan.

Men jag skulle också vilja ha svar på varför denna viktiga fråga då inte finns med i det lagförslag vi ser här i dag. Kan det också vara så att man inte behöver vänta till dess att utredning som kommer – och som vi kanske får höra mer om av migrationsministern – är klar? Det här är en fråga som kanske inte behöver utredas speciellt länge. Den borde kunna komma skyndsamt på riksdagens bord, kanske innan dess att utredningen är klar. Anser Ulf Nilsson att det är möjligt? Och varför finns inte detta med i lagförslaget i dag?

Anf. 34 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Som jag har sagt är lagförslaget i dag en formell om-skrivning av det avtal som har funnits i flera år och som alltså måste ha

ingåtts under den socialdemokratiska regeringen. Det är inga ändringar. Det är bara det att det ställs i lag i stället för i avtal. Man har bara skrivit över avtalet helt och hållet och gjort om det till lagparagrafer. Det har inte blivit någon saklig skillnad.

Jag kan naturligtvis hålla med Magdalena Streijffert att det är angeläget att inte minst barnens situation löses så snart som möjligt. Men jag kan inte nu avgöra om det sker bäst i arbetet med hela översynen av gömdas situation eller om det ska lyftas ut speciellt. Det får vi återkomma till. Vi får nöja oss med att utskottet i alla fall har instämt i att detta är en mycket angelägen fråga som bör lösas så snart som möjligt.

Anf. 35 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag har suttit här och lyssnat, och jag undrar vad det är för blå dunster som Ulf Nilsson försöker slå i oss som lyssnar.

Det avtal som fanns förut är inte bra; det tror jag att vi är ganska överens om. Innehållet i det avtalet är inte bra om man värnar alla människors lika rätt.

EU-direktivet är ju miniminormer, Ulf Nilsson! Varför då göra den dåliga överenskommelse som har funnits tidigare till lag? Ingenting i detta lagförslag förbättrar situationen för de papperslösa. Ulf Nilsson pratade om att ingenting gör det sämre. Men det finns inte heller någonting som förbättrar situationen för de papperslösa.

Ulf Nilsson säger att sjukvård är en mänsklig rättighet och att det är viktigt. Hur kan då Ulf Nilsson släppa fram lagförslaget? Vad är det för blå dunster du försöker slå i oss när du säger att det är en mänsklig rättighet samtidigt som du tycker att man ska rösta för det här?

Miljöpartiets och Vänsterterns reservation innebär att vi kräver av regeringen att den kommer tillbaka med ett lagförslag med ett bra innehåll. Det är inte alls som Ulf Nilsson försöker påstå – att vår reservation skulle göra att det blir avtalslöst och att ingenting händer. Det är just det vi kräver av regeringen; den ska komma tillbaka med ett lagförslag som har ett bra innehåll. Eller tycker också Ulf Nilsson att sjukvård ska vara en del av migrationspolitiken?

Anf. 36 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att jag har deklarerat min grundsyn. Alla människor som vistas i landet, även de som vistas här olagligt, ska ha rätt till subventionerad sjukvård.

Men jag instämmer naturligtvis i att ett ordentligt utredningsarbete måste göras. Det har jag hört även vänsterpartister och miljöpartister i olika sammanhang instämma i. Det krävs ett omfattande utredningsarbete när man ska införa regler och göra överenskommelser om människor som egentligen inte har rätt att vistas här. Det är ingenting man bara skakar fram på en vecka, utan det behövs ett rejält utredningsarbete. Där är Folkpartiets ställning alldeles solklar, och det hoppas jag har framgått.

Jag upprepar detta en gång till: Det är sant som Gunvor G Ericson säger att ingenting förbättras för de papperslösa med detta lagförslag. Ingenting försämrar heller; förslaget handlar inte om det. Vi kan beklaga det, men det handlar inte om det. Detta är någonting som är berett redan i den gamla regeringen till följd av EU:s direktiv.

Jag upprepar det jag sade till Kalle Larsson. För första gången på många år ser vi ut att vara på väg mot en majoritet i riksdagen som vill arbeta med att se över frågorna med gömdas rätt till vård. Vi har uttalanden från migrationsministern, som får tala för sig själv när han kommer. Det finns en artikel i dag som handlar om att en utredning av dessa frågor ska tillsättas. Jag är naturligtvis inte nöjd, men jag tycker att vi har kommit ganska långt i frågan.

Anf. 37 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag kan inte förstå hur man kan tycka att ett dåligt avtal som blir lag kan vara bra. Jag kan inte se det som en framgång. Det får stå för Ulf Nilsson.

Lagförslaget har inte kommit fram på en vecka. Jag inser också att det kräver en hel del förberedelsearbete om man ska ta fram ett bra lagförslag. Jag skulle önska att Ulf Nilsson och hans partikolleger hade lyssnat på alla de människor som var på hearingen och som talade om lagrådsremissen som föranledde propositionen. Man borde ha lyssnat på dem, kastat lagförslaget i papperskorgen och börjat om från början så att man hade kunnat få en heltäckande lagstiftning som tar hänsyn till människors individuella behov av sjukvård. Det ska inte göras utifrån var man råkar vara född eller vilket medborgarskap man råkar ha. Alla människor ska ha rätt till hälso- och sjukvård som en del av de mänskliga rättigheterna. Hälsa är en mänsklig rättighet.

Det här lagförslaget gör inte situationen bättre. Jag vädjar till Ulf Nilsson och hans partikolleger: Rösta inte igenom det här! Se till att vi får en press på regeringen att komma tillbaka med ett bättre lagförslag som också omfattar de papperslösa! Det som nu sägs är att vi kanske kommer tillbaka i höst. Men det vet vi ingenting om. Är inte en lag ändå starkare än ett avtal, Ulf Nilsson?

Anf. 38 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag är ingen jurist, men uppenbarligen är en lag starkare än ett avtal. Det är bland annat därför det i EU-direktivet hävdas att det för de asylsökandes skull är bättre med en lag.

Men lagen säger ingenting om minskade rättigheter för de gömda. Det har vi sagt flera gånger nu. Lagförslaget medför en tydligare rätt för de asylsökande, men det blir ingen förändring för dem som är gömda.

Jag skulle kunna förstå Miljöpartiet om ni hade föreslagit att regeringen ska komma tillbaka med vissa förslag och i största allmänhet varit irriterade över att det går för långsamt. Det är man ju ofta i opposition. Men jag menar att det nu verkligen pågår ett arbete inom Regeringskansliet som jag ser fram emot med förhoppning. Men nu föreslår ni att man ska rösta för att helt enkelt bara stoppa detta lagförslag, som klagör asylsökandes rättigheter och gör dem tydligare än i dag. Jag kan inte se att någon vinner på det. Risken är att de asylsökande skulle förlora på det. Jag vidhåller att det är ganska ansvarslost av Vänsterpartiet och Miljöpartiet att göra det så enkelt för sig att man vill avslå hela propositionen.

Jag hoppas också att Gunvor G Ericson och andra kan vara med i diskussionerna när det så småningom blir ett resultat av de beredningar och

utredningar som regeringen nu aviserar när det gäller gömda och papperslösa.

Prot. 2007/08:115
20 maj

Anf. 39 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Utskottsledamöter och alla tålmodiga lyssnare! Debatter som rör utskottsbetänkanden med anledning av propositioner brukar handla om tre saker. De brukar handla om själva sakfrågan, de brukar handla om frågor runt omkring och de brukar handla om det som det över huvud taget inte handlar om. Utskottet har en viss tradition att uppfylla alla tre kriterierna och har inte heller frångått sin vana denna gång.

Fru talman! Betänkandet handlar, som vi har hört upprepas här, om att lagreglera ett gällande avtal mellan stat och landsting om vård för asylsökande. Ett viktigt skäl att göra detta är att det stärker gällande avtal. Ett annat vägande skäl är att Sverige enligt EU är ålagda att i lag reglera avtalet. Det är alltså viktigt att förslaget i betänkandet får majoritet i kammaren.

Konsekvenserna av att rösta emot förslaget är att något avtal om vård för asylsökande inte existerar efter den 1 juli, vilket vore mycket olyckligt. Dessutom riskerar vi att få en stämning från EU-kommissionen som ytterligare försvårar situationen.

De som värnar att asylsökande får fortsatt vård bör givetvis stödja förslaget i betänkandet. De partier som dessutom arbetar för vård för övriga grupper, till exempel papperslösa och gömda personer, bör därutöver yrka på ett tillkännagivande i denna del. Tyvärr väljer man inte att följa detta logiska och pragmatiska tillvägagångssätt även om vi får höra här att det skulle vara en smal sak.

Fru talman! När det gäller vård för så kallade papperslösa eller gömda människor har Kristdemokraterna varit mycket tydliga hela tiden. Vi anser att människor som finns i vårt land, oavsett orsak eller grund, har en legitim rätt till vård när så behövs. Vårt ställningstagande bygger på principen om mänskliga rättigheter och andra relaterade konventioner som Sverige undertecknat.

Ibland uppstår emellertid intressekonflikter mellan medborgerliga och mänskliga rättigheter. Medborgerliga rättigheter är knutna till medborgarskap medan mänskliga rättigheter är knutna till individen. Medborgerliga rättigheter är nationellt betingade och mänskliga rättigheter är universella och följer alltså människan oavsett var hon eller han vistas. Som en följd av detta anser vi att vård är en mänsklig rättighet, rättighet till liv som det också heter, som väger tyngre än andra rättigheter. Därför måste vård omfatta personer som finns i vårt land. Vi gläds åt och tycker att det är bra att landsting och regioner går före och banar väg på detta område när man beslutar om en policy som innebär att alla får ta del av vården.

Självfallet måste denna fråga utredas för att kunna regleras på ett korrekt sätt. Flera frågeställningar måste lösas och avvägas. Det gäller alltifrån praktiska till ekonomiska frågor. Jag skulle kunna räkna upp några som jag ser redan nu.

Nu ankommer det på regeringen att tillsätta utredningen och återkomma med förslag till riksdagen, vilket också relateras till i betänkandet. Det är min förhoppning att detta kommer att göras med skyndsamhet framöver.

*Lag om hälso-
och sjukvård åt
asylsökande m.fl.*

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 40 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Fru talman! Med risk för att upprepa det som har sagts tidigare vill jag säga att vi socialdemokrater i princip instämmer i att det avtal som finns mellan staten och kommuner och landsting ska bli en lagstiftning. Det är viktigt att det blir en lagstiftning om dessa rättigheter för asylsökande.

Men vi är, precis som Kristdemokraterna, inte nöjda med själva innehållet. Vi är också överens om att det är viktigt att man har en utredning som gör vissa konsekvensanalyser som besvarar ett antal frågeställningar innan man fattar beslut, precis som Lars Gustafsson tog upp i sitt anförande.

I vår reservation tar vi upp de gömda eller papperslösa barnen. Alla barn i Sverige får inte vård på lika villkor. Jag tycker att det är en oerhört viktig fråga, och jag vill inte vänta tills den här utredningen blir klar och vi får ett sådant förslag till riksdagen. Jag tycker att det är en ganska enkel fråga. Man skulle kanske ha kunnat ha med den i det lagförslag som finns i dag. Och om inte det går kanske vi kan ta ut den frågan och skyndsamt komma till riksdagen med den. Jag vet att det finns en text om detta, men jag vill ändå skicka med det. Jag vill fråga Lars Gustafsson om det kommer att ske.

Anf. 41 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Man behöver inte vänta på att en utredning blir fullständigt färdig. Den kan faktiskt tas i steg. Jag förväntar mig att regeringen tittar på om det finns vissa delar som kan införas snabbare än andra. Jag tycker att det är en så enkel fråga. Jag är väldigt glad att Magdalena Streijffert nu är med på att utreda så att vi kan avveckla alla de underjordiska vårdcentraler som har bildats under det senaste årtiondet.

Anf. 42 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Fru talman! Det här är en fråga som naturligtvis väcker mycket känslor. Det är viktigt att de människor som finns i Sverige får den vård och hjälp och det stöd de behöver.

I vår reservation tar vi upp, och det gjorde jag också i mitt anförande, de hälsoundersökningar som landstingen har skyldighet att erbjuda asylsökande. Tyvärr är det väldigt få som gör den. Det är endast 12 procent enligt vissa rapporter. I det lagförslag som nu finns ändrar man inte detta. Vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att man gör den obligatorisk för dem som inte motsätter sig detta. Det handlar om människor som kommer hit och som mår väldigt dåligt. De har tvingats lämna sitt land, sin familj och allt de äger. Man har rest långt och varit med om oerhört traumatiska upplevelser. Det är en möjlighet för de här människorna att snabbt kunna få hjälp och stöd.

Jag undrar vad som är orsaken till att man inte tycker detta. Det är ju precis vad EU-direktivet faktiskt säger. Om vi gör det obligatoriskt kanske fler människor kan få hjälp snabbare.

Anf. 43 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Som jag ser det är det myndigheterna som har ett ansvar att följa upp verksamheterna. Jag förväntar mig givetvis att exempelvis Socialstyrelsen ser till att man uppfyller de krav man har. Det finns ju faktiskt krav på att erbjuda hälsoundersökningar redan när man söker asyl. Jag förväntar mig givetvis att det sker.

Sedan vet jag att det kan vara svårt för människor som kommer hit att ta det här steget och göra detta. Det finns en massa kulturella orsaker till detta. Jag tycker att man ska uppmana dem till det, men jag är lite försiktig med att tvinga människor. Jag vet, och det har vi sett i en del tv-program, att det till och med kan vara svårt att få människor att ta emot den vård som de behöver trots läkarens rekommendationer. Jag tycker inte att man ska tvinga människor, men Socialstyrelsen och andra kan ju se över och låta landstingen följa upp hur hälsoundersökningar ges. Det tycker jag är rimligt, och jag förväntar mig att det görs.

Anf. 44 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig inleda med ett citat: ”I Sverige ser vi det som självklart att få adekvat vård när vi är i behov av det. Men det finns en grupp som i dag saknar denna självklara rätt: gömda flyktingar. Gömda flyktingar bär på en ständig rädsla för att söka vård, även när det är akut. Orsaken till detta är risken för att nekas vård, de oöverstigliga kostnaderna, kravet på förskottsbetalning och risken för att bli angivna och därmed utvisade. Ingen ska behöva känna denna oro när man befinner sig i en svår situation, allra minst de som redan har svåra upplevelser bakom sig.”

Jag kunde inte ha sagt det bättre själv, och ändå är det här hämtat från en rapport som Lars Gustafsson för knappt ett år sedan lade fram i den allmänna debatten tillsammans med ett par av sina kolleger. Rapporten heter *Rätt till sjukvård – även för gömda*.

Nu står Lars Gustafsson här i färd med att inte genomföra något av det han skriver om i rapporten. I stället kommer han att rösta för ett förslag som diskriminerar den grupp som han i rapporten för ett år sedan ville värna och ge rättigheter.

Jag vet att Lars Gustafsson inte vill att vi diskuterar frågan om rätten för gömda och papperslösa att få vård. Men nu är det ytterst inte Lars Gustafsson utan vi gemensamt som avgör vilka diskussioner och debatter vi kan ha här i kammaren. Därför måste jag få fråga Lars Gustafsson en sak. I dag har Lars Gustafsson ett val att göra.

Antingen kan han välja att rösta för ett lagförslag som diskriminerar gömda och papperslösa som han vill värna och inte ha några garantier för att frågan kommer att återkomma på annat sätt, eller så kan han välja att rösta nej till det här förslaget och i stället ge regeringen i uppdrag att återkomma med precis det han i den här rapporten och i andra sammanhang säger att han vill ska genomföras. Hur kan det vara en svår fråga för Lars Gustafsson?

Anf. 45 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Till att börja med måste jag säga att jag tyckte att det lät väldigt välformulerat! Sedan kom jag på att det var jag själv som hade skrivit det. Nåväl.

Jag ser politik som ett vägbygge. Ett vägbygge innebär att man får ta bit för bit. I motsats till Vänsterpartiet tycker jag att det är bra att man fixar den första biten av vägen, och sedan fortsätter man med nästa, medan ni föreslår att man kör på den knaggliga vägen hela vägen ut. Där har jag en annan uppfattning.

Det här förslaget stärker de asylsökandes rättigheter och permanentar på sätt och vis deras möjligheter. Nästa steg är nästa fråga som ska utredas. Det hade varit mycket klyftigare, tycker jag i alla fall, vilket jag sade i mitt inledningsanförande, att man hade varit pragmatisk och yrkat på att utskottet skulle ta ett initiativ i denna del samtidigt som man hade stött att dessa grupper säkras när det gäller vården.

Jag kan inte förstå hur man väljer att i stället dra i långbänk och dra ut på saker och ting, som Vänsterpartiet tillsammans med Miljöpartiet gör, om det inte är så att det har en sorts politiskt signalvärde för Kalle Larsson och det ska verka mer drivande, mer ambitiöst eller mer humant än vad jag som kristdemokrat är.

Anf. 46 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag vet inte hur långt man ska använda sådana här bilder i den politiska debatten, men när Lars Gustafsson jämför det som i dag diskuteras med ett vägbygge är det lätt att föreställa sig att den väg som han tillsammans med allianskollegerna och i stor utsträckning också Socialdemokraterna just nu håller på att bygga är en väg som leder rakt utför stupet för gömda och papperslösa.

De diskrimineras ju i den lag ni föreslår. De är ju inte upptagna i lagstiftningen. Här stiftar ni en lag som handlar om asylsökandes med fleras rätt till vård, och så tar man inte upp frågan om gömda och papperslösa.

Jag vidhåller att Lars Gustafsson har ett val att göra. Antingen röstar han för en diskriminerande lagstiftning i dag utan några som helst garantier för att det återkommer förslag som ens går i den riktning som Lars Gustafsson vill – påstår sig vilja – eller också väljer han att i dag avvisa den lagen och ge regeringen i uppdrag att återkomma med det som Lars Gustafsson påstår att han vill och som vi i Vänstern och Miljöpartiet i dag har föreslagit.

Jag är helt på det klara med att det här är en svår fråga för Lars Gustafsson. Jag tror nämligen att han menar det som han själv har skrivit i den här rapporten. Jag tror att en mängd kristdemokrater runt om i landet har samma uppfattning. Det gäller säkert många folkpartister, en och annan moderat och kanske rent av någon centerpartist. Många socialdemokrater – det är jag övertygad om – vill ge rätt till vård för gömda och papperslösa.

Men varför då stadfästa i lag i dag en diskriminerande ordning och inte helt enkelt ge regeringen i uppdrag att återkomma med det som en majoritet av ledamöterna här i kammaren talar sig så varma för?

Anf. 47 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag upplysa om att jag alltid menar vad jag säger i den här kammaren.

Vad gäller liknelsen med vägen kan man säga att vi för närvarande har en leasad bygata som vi nu permanentar och bygger om. Jag tycker att det är tråkigt att Kalle Larsson inte väljer att se det positiva i detta.

Det är klart att vi står bakom rapporten. Vi har vägt de här frågorna fram och tillbaka, som jag sade i mitt inledningsanförande. Det finns olika saker som väger mot varandra.

När man säger att vårdfrågor är en sak som är separat från annat stämmer det tyvärr inte, för det är en lång rad frågor som hänger ihop. Det ser vi även på Vänsterpartiets motioner om migration. Det finns flera saker som ni tar upp eftersom de påverkar varandra både när det gäller arbetstillfällen, hälsotillstånd och vård. De är delvis integrerade.

Men vad gäller frågan om mänskliga rättigheter och rätten till liv gäller att alla har rätt till vård. Oavsett om de skulle befinna sig här kriminellt har de faktiskt rätt till detta. Jag tror faktiskt att det är så vårt rättssystem fungerar. Det gäller även andra rättigheter, inte bara vård. Det gäller även juridiska rättigheter.

Anf. 48 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Lars Gustafsson sade att man är ålagd i lag att reglera asylsökandes rätt till hälso- och sjukvård. Men med den här lagen accepterar Kristdemokraterna att man gör skillnad på olika människor. Det är sant att vi visst måste ha en lag enligt EU:s direktiv, men det är krav på en minimilag. Man kan gå längre än det lagförslag vi nu har att ta ställning till.

Lars Gustafsson pratade också om en stämning från EU och att det kan komma att förvärra situationen. Ja, men vem förvärrar det för? Förvärrar det för regeringen eller för de papperslösa?

Lars Gustafsson talade vidare om en intressekonflikt mellan medborgliga rättigheter och mänskliga rättigheter. Det var bra att Lars Gustafsson sade att vård väger tyngre. Men hur är det då med regeringens politik, med rätten för gömda barn till skolgång och med rätten för gömda barn som har föräldrar som inte har sökt asyl? Har de ingen rätt till sjukvård? Det är ju vad det här lagförslaget faktiskt innebär.

Med detta lagförslag kommer inte rädslan att minska för kvinnor, till exempel den kvinna jag berättade om i mitt anförande. Paniken lyste ur ögonen på henne när hon besökte akutmottagningen den där gången. Det blir inte lättare för flyktingar och papperslösa.

I sista inlägget i förra replikskiftet gjorde Lars Gustafsson mig ganska mörkrädd när han lät påskina att man ändå har en viss del av sjukvård i migrationspolitiken eller tvärtom. Då måste jag fråga än en gång: Ska rätt till sjukvård vara en del av migrationspolitiken?

Anf. 49 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Beträffande det sista råder nog ett missförstånd, Gunvor G Ericson. Jag talade om att alla politikområden hänger ihop. Det kommer vi inte ifrån. Människor som inte kan återvända till sina hem finns i Sverige. Vore det inte så hade de återvänt. Det innebär alltså att det hänger ihop.

Jag sade att när det gäller att väga saker och ting – det kan vi kontrollera i protokollet sedan – väger sjukvården tyngre än andra rättigheter eftersom det är en mänsklig rättighet.

Det är mycket märkligt att man nu talar om hur förfärligt ett avtal har varit som man inte har arbetat för att bryta upp. Nu när vi reglerar detta i lag, vilket stärker dem som lagen omfattar, är det förfärligt. Vi har ju

samtidigt inte sagt att vi struntar i resten. Vi har tvärtom sagt att vi fortsätter med den frågan. Vi tar steg för steg.

Jag kan inte se att det är negativt. Jag kan inte för egen del inbilla mig att detta skulle vara ett steg tillbaka. Det måste ju vara ett steg framåt.

Jag kan förstå att man politiskt använder retoriken, men jag köper inte riktigt det. Jag är övertygad om – därför kommer jag att rösta ja på den här punkten – att det kommer att lagstadgas för dem som i dag har rätten. Sedan innebär det inte att övriga grupper inte är beaktansvärda. De kommer också att omfattas framöver. Givetvis kommer varje grupp som enkelt kan införas i lagstiftningen också enkelt att i denna kammare kunna föreslås omfattas av denna lagstiftning. Jag ser detta positivt.

Anf. 50 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Lars Gustafsson tar upp att det ”hänger ihop”. För mig är det skillnad på sjukvårdspolitik och migrationspolitik. Miljöpartiet har länge jobbat för att människor som finns i vårt land ska ha bättre rättigheter. Gustav Fridolin, som var min företrädare i riksdagen förra mandatperioden och som jobbade väldigt mycket med de här frågorna, kämpade och fick med övriga partier i det dåvarande regeringssamarbetet om förbättringar.

Vi har inte nått ända fram, men hur man kan säga att Miljöpartiet inte har jobbat för frågan förstår jag inte. Miljöpartiet har verkligen jobbat för att de papperslösa ska få rättigheter, och rättigheter innebär också rätt till hälso- och sjukvård.

När det gäller frågan om att ta ett steg i taget diskuterade vi lagrådsremissen i februari. Det kom förödande kritik från de remissinstanser som var representerade där. Lars Gustafsson kan inte ha undgått att höra kritiken från Paul Hunt från FN. Jag förstår inte hur det hänger ihop med etik och moral att man kan rösta för ett förslag som innebär att de papperslösa utesluts.

Jag vädjar om att rösta med hjärtat när vi i dag ska ta ställning till lagförslaget.

Anf. 51 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag vädjar om att man röstar med hjärnan.

Jag har aldrig talat om Miljöpartiets politik i sammanhanget. Jag har endast talat om hur ni konkret lagt fram förslaget i det betänkande som vi nu debatterar. Jag kan inte förstå att ett steg i taget vore fel. Vi har aldrig sagt att frågan om vård är något separat. Man kan hamna i en situation då man har behov av vård. Det är fråga om en sammanhängande politik, och vi har skyldighet att hjälpa människor. Därför har Sverige ett humanitärt sätt att ta emot kvotflyktingar, och vi tar emot fler än vad andra gör.

Jag tycker alltså att vi gör ett ganska bra arbete. Det innebär dock inte att jag är nöjd med allting. Tyvärr fick vårt parti inte 51 procent i valet. Vi siktar på att få det i nästa val, och då ska vi genomföra den politik vi tänkt oss.

Anf. 52 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! I dag har riksdagen att behandla regeringens förslag om en ny lag om hälso- och sjukvård åt asylsökande med flera. Inte endast i kammaren i dag utan även i medierna har det under den senaste tiden

förts en intensiv debatt om detta lagförslag. Tyvärr har den i stor utsträckning kommit att handla om andra frågor än de som behandlas i propositionen, och mot bakgrund av debattens innehåll är det viktigt för mig att reda ut varför det är angeläget att förslaget genomförs, vad förslaget handlar om och kanske särskilt vad förslaget inte handlar om.

Lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande lagfäster de möjligheter till hälso- och sjukvård som asylsökande med flera redan i dag har enligt särskilda överenskommelser. Vi har i Sverige en hälso- och sjukvårdslag respektive en tandvårdslag som reglerar landstingens skyldigheter att erbjuda hälso- och sjukvård respektive tandvård. Regleringen avser såväl personer som bor inom landstinget som personer som endast mer tillfälligt vistas inom landstinget. För asylsökande och andra som inte kan anses vara bosatta avser landstingets skyldighet enligt dessa lagar endast omedelbara insatser.

Riksdagen har emellertid långt tidigare fattat beslut om att asylsökande ska erbjudas vård därutöver. Dessa beslut innebär till exempel att asylsökande barn ska erbjudas samma hälso- och sjukvård som barn som är bosatta i Sverige. Riksdagens beslut i dessa frågor har kommit till uttryck dels genom överenskommelser mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting, dels i olika förordningsbestämmelser om statlig ersättning och vårdavgifter. Vi har alltså i dag en ordning där asylsökande i praktiken med stöd av överenskommelser och bestämmelser om statlig ersättning erbjuds vård i en omfattning som går långt utöver de skyldigheter som anges i lagen.

Utredningen om mottagandevillkor för asylsökande hade bland annat i uppdrag att analysera hur möjligheterna till hälso- och sjukvård för asylsökande i Sverige förhåller sig till bestämmelserna om hälso- och sjukvård i EG-direktivet om mottagande av asylsökande. Utredningen kom fram till att asylsökande i praktiken i allt väsentligt får hälso- och sjukvård i den omfattning som de har rätt till enligt överenskommelserna samt att omfattningen är i överensstämmelse med EG-direktivet.

Som utredningen vidare konstaterat innebär den gällande ordningen i vissa avseenden betydligt längre gående åtaganden än vad direktivet kräver. Till skillnad från vad direktivet anger upphör till exempel inte de förmåner som gäller vid mottagandet när asylansökan slutligt är avgjord, utan dessa fortsätter i princip vid ett avslagsbeslut att utgå till dess att utlänningsen i fråga lämnat landet.

Regeringens utgångspunkt har i detta lagstiftningsärende varit att berörda utlänningsen ska få hälso- och sjukvård samt tandvård i den omfattning som riksdagen tidigare beslutat om och som anges i de befintliga överenskommelserna mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting.

Det är utifrån kommunalrättsliga aspekter viktigt att landstingets skyldigheter att erbjuda hälso- och sjukvård fullständigt regleras i lag. Enligt grundlagen regeringsformen ska skyldigheter för kommuner och landsting anges i lagen. I kommunallagen anges närmare vilket slags verksamhet kommuner och landsting får bedriva. En viktig princip som anges i kommunallagen är den så kallade lokaliseringsprincipen. Den innebär att den verksamhet som kommunen eller landstinget bedriver ska vara till nytta för de egna kommunmedborgarna eller kommunen.

Prot. 2007/08:115
20 maj

*Lag om hälso-
och sjukvård åt
asylsökande m.fl.*

För att en kommun eller ett landsting ska kunna anses ha befogenheter att bedriva verksamhet som inte har ett sådant intresse krävs det särskilt stöd i lag. Man brukar tala om en befogenhetsutvidgande lagstiftning. Vad gäller landstingens åtagande att erbjuda en utvidgad hälso- och sjukvård till asylsökande står det alltså klart att den vård som asylsökande erbjuds i praktiken inte har tillräckligt stöd i lag.

Detta är inte en tillfredsställande ordning menar regeringen. Diskussioner om behov av en sådan lagstiftning fanns redan då vårderna för asylsökande utvidgades i mitten av 1990-talet. Det förslag som nu behandlas i riksdagen borde således ha lagts fram långt tidigare. Det är viktigt att grundlagen efterlevs och att landstingens skyldigheter klart framgår av lag. Detta tillgodoses genom att den nya lagen genomförs.

En författningsreglering undanröjer dessutom de eventuella tveksamheter som kan finnas kvar när det gäller frågan om den gällande ordningen uppfyller de krav som ställs i de aktuella EG-direktiven. Det lagen handlar om är alltså en kodifiering av den ordning som tillämpats med stöd av överenskommelserna. Lagen innebär därför ingen egentlig förändring vad gäller möjligheterna till hälso- och sjukvård, varken för dem som omfattas av förslaget eller för dem som inte omfattas av förslaget.

För en mindre grupp asylsökande barn, som befinner sig utanför det så kallade mottagandet av asylsökande för att de bor med föräldrar som har uppehållstillstånd, tydliggörs dock landstingens ansvar att erbjuda vård. Att lagen införs har däremot över huvud taget ingen betydelse för de grupper som inte omfattas. Liksom i dag regleras deras möjligheter till hälso- och sjukvård av hälso- och sjukvårdslagens bestämmelser om omedelbar vård.

Låt mig avslutningsvis nämna något om diskussionen om en eventuellt utvidgad rätt till vård för dem som inte omfattas av förslaget. Varför måste frågan om vårdens eventuella utvidgning och omfattning ens diskuteras? Ja, helt enkelt därför att det inte är en svartvit fråga. Det är inte så enkelt som att säga att alla, oavsett om de har rätt att vistas i Sverige eller inte, ska ha samma rättigheter. Den som kommer som asylsökande men får avslag på sin asylansökan efter en rättssäker prövning ska återvända till hemlandet.

Den som aldrig ens varit intresserad av att söka asyl utan kommer för att arbeta svart har inte följt de lagar och regler som gäller för alla andra i Sverige. Ska de då ha samma rättigheter som de som följer lagar och regler och betalar skatt? Ska vi bygga upp ett skuggsamhälle där de som egentligen inte har rätt att vara här kan leva i någon form av permanent limbo, någon sorts permanent utanförskap, där de dessutom riskerar att fara illa, exploateras, utnyttjas av skrupelfria människor?

En ny lagstiftning måste balansera humanitet för människor i behov av vård med strävan att inte skapa ett sådant skuggsamhälle. Det är politikens uppgift, riksdagskolleger och vänner, att göra den typen av avvägningar. Det är därför vi är valda, därför vi är utsedda att göra den typen av bedömningar.

Jag tycker själv att en rimlig balans i den här diskussionen kan nås genom att ge vård till barn samt mödravård. En sådan eventuell utvidgning bör bli föremål för den eventuella utredning som nu diskuteras i Regeringskansliet.

Anf. 53 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Herr talman! Det är inte ofta jag står i talarstolen och är överens med migrationsminister Tobias Billström, men i dag finns det några saker som vi faktiskt är överens om. Rent principiellt är vi för förslaget att det avtal som finns med Sveriges Kommuner och Landsting ska leda till lagstiftning. Däremot är vi inte nöjda med hur lagstiftningen ser ut.

Det var lite oklart vad Tobias Billström menade, och därför har jag ett antal frågor. Min första fråga är hur utredningen kommer att se ut. Man har ju skickat lite olika signaler från olika håll. Migrationsministern tyckte att det var viktigt att papperslösa människor inte ska ha möjlighet till vård på lika villkor samtidigt som socialminister Göran Hägglund vill ha en utredning i syfte att skapa en sådan lagstiftning. I och med att det dröjer med direktiven undrar jag: När kommer utredningen? Hur kommer direktiven att se ut?

En fråga som vi socialdemokrater också tar upp gäller de papperslösa barnen. I dag får inte alla barn vård på samma villkor. Det finns ett antal barn vilkas föräldrar inte varit i en asylprocess och som därmed inte får den vård som andra barn i Sverige får. Det kanske är en fråga som inte behöver utredas speciellt mycket. Jag tycker att det är ganska självklart att dessa barn ska ha rätt att få samma vård. Kan man påskynda just den utredningen så att vi får ett förslag ganska snart?

Anf. 54 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Som jag redan har sagt tycker jag själv att det kan vara rimligt att ge vård till barn och mödravård. Det sade jag i huvudanförandet. Nu diskuterar vi i regeringen frågan i positivt anda. Det har också mina kolleger här i riksdagen från de fyra regeringspartierna gett uttryck för.

Hur en sådan utvidgning kan ske bör bli föremål för den utredning som nu förbereds på Socialdepartementet. Det är socialministern som äger hälso- och sjukvårdslagen. Det gör inte jag som migrationsminister. Den skillnaden är fullständigt klar, inte minst genom det § 5-förordnande som regeringsformen ger uttryck för. Vi har delat upp ansvaret mellan oss statsråd i regeringen. Om Magdalena Streijffert vill ha ytterligare besked i frågan rekommenderar jag en interpellation eller en fråga till socialministern, som säkert kommer att svara på de här frågorna.

Regeringen avser att återkomma i frågan om eventuell utvidgad vård för vissa grupper. Detta är naturligtvis inte någon hemlighet. Det har kommit till uttryck genom flera uttalanden i medierna. Jag måste konstatera att den tidigare regeringen inte förmådde ta några initiativ alls på det här området. Det är Magdalena Streijffert väl medveten om, eller borde i alla fall vara efter den här debatten. Vi ligger väsentligt längre fram än ni har gjort.

Anf. 55 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Herr talman! Det blir lite märkligt ibland. Jag är medveten om att debatten egentligen handlar om EU-direktiv och att vi gör om ett avtal till en lagstiftning. Men vi har också väldigt mycket debatterat det som inte

*Lag om hälso-
och sjukvård åt
asylsökande m.fl.*

finns i den kommande lagstiftningen, det vill säga vård för papperslösa. När vi hörde Mikael Cederbratt från Moderaterna prata fick vi höra att när det gäller utredning och direktiv skulle vi få höra lite mer av Tobias Billström. Nu får vi höra från migrationsministern att om jag vill ha något svar i den frågan får jag höra av mig till Göran Hägglund, socialministern.

Jag förstår att det är han som har frågan, men jag hoppas ändå att Tobias Billström, som sitter med i regeringen, har lite mer kunskap om hur frågan bereds. Jag antar att det kommer att bli en utredning och skulle vilja veta lite mer om hur de eventuella direktiven skulle se ut. Jag tycker att det är märkligt att man bollas fram och tillbaka i debatten.

Anf. 56 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det får nog Magdalena Streijffert vänja sig vid, eftersom ansvarsfördelningen i den här regeringen när det gäller de här frågorna ser lite annorlunda ut än vad den gjorde i den förra regeringen, som ju avgick 2006 efter valnederlaget.

Hälso- och sjukvårdslagen är mycket tydlig, vill jag säga till Magdalena Streijffert. Envar, oavsett ålder, har rätt att få tillgång till akut sjukvård, vård som inte kan anstå. Däremot kan man i efterhand – märk väl: i efterhand – kräva in de kostnader som detta har medfört. Flera av mina kolleger har på ett mycket förtjänstfullt sätt redogjort för den problematik som ligger i denna fråga och varför det är viktigt att man i en utredning tittar över frågan. Jag har fullt förtroende för att man kommer att göra det. Jag ser inga som helst problem med den frågan.

Jag vill också gärna understryka att vi har en ordning för hur vi bereder frågor i det svenska samhället och i staten. Kommittédirektiv tas fram av regeringen och presenteras sedan för offentligheten, så att det blir möjligt att debattera dem. Jag kan inte tro annat än att Magdalena Streijffert tycker att denna ordning är bra och att vi ska fullfölja den goda tradition som det svenska utredningsväsendet representerar. Det åligger berört departement i Regeringskansliet att presentera kommittédirektiv, göra en noggrann utredning, ta reda på fakta och lägga fram bra grundvalar för att man sedan ska kunna presentera lagstiftning och slutligen fatta beslut i kammaren. Det gäller naturligtvis denna fråga liksom alla andra frågor.

Svaret på Magdalena Streijfferts fråga kvarstår alltså. Vill du ha närmare besked om utformningen av kommittédirektiven går det bra att vända sig till Socialdepartementet, som är det departement som äger frågan i Regeringskansliet.

Anf. 57 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Så kom då mannen som alla hittills i debatten har hänvisat till, han som skulle tala om hur bra det ändå skulle komma att bli, han som skulle förklara varför kristdemokrater och folkpartister kommer att rösta för ett förslag som inte ens är i närheten av vad de själva driver eller tycker.

Plötsligt faller pusselbitarna på plats. Det är ett logiskt införande. Det är ett rationellt anförande. Det är cyniskt och iskallt inför kraven på mänskliga rättigheter lika för alla, men det är logiskt och rationellt.

Det migrationsministern säger är att man måste balansera humaniteten med ansvar för att inte skapa ett skuggsamhälle. Precis så formuleras att mänskliga rättigheter är förhandlingsbara. Precis så låter det när man säger att vissa har rättigheter och andra inte. Det är uppenbart vad som avses när migrationsministern också säger att en "eventuell" utvidgad rätt till vård är vad utredningen ska sysselsätta sig med.

Tidigare debattörer från den borgerliga sidan, framför allt Kristdemokraternas och Folkpartiets företrädare, har ställt ett stort hopp till och räddat hela sin argumentation och möjligen sina ansikten med att det kommer en liten utredning. Vi har från vår sida kritiserat att man inte har någon utredare utsedd, inte har några direktiv klara och inte har någon enighet i regeringen.

Nu faller detta på plats. Det finns helt enkelt inte ens någon överenskommelse om att man ska ge utvidgad rätt till vård. Och om man ska ge det är det på en enda punkt: Det är fråga om barnens rättigheter. Låt mig säga med all önskvärd tydlighet: De är värdefulla och viktiga att både respektera och upprätthålla. Men det är en migrationspolitisk fråga som ministern ännu en gång förvandlar detta till.

Den avgörande frågan är väl egentligen – låt mig ställa den rakt ut: Varför är det migrationsministern som deltar i den här debatten och inte socialministern? Vad har du här att göra, Tobias Billström?

Anf. 58 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jo, det beror på att jag till skillnad från Kalle Larsson är i stånd att läsa innantill och vet vilken proposition det är som ligger på riksdagens bord och ska behandlas, nämligen förslaget om utökad vård till lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande med flera. Jag skulle tro att det är någonstans där skillnaden ligger.

Anf. 59 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Migrationsministern spelar upprörd och försöker förkorta sin möjlighet att svara på frågor genom att bli lite irriterad över att jag ifrågasätter hans medverkan.

Låt mig vara väldigt tydlig. Det är bra att ministrar deltar i debatter. Det är alldeles utmärkt att vi får ett klargörande i riksdagens talarstol om vad det här egentligen handlar om.

Jag gissar att migrationsministern kommer att motsäga mig om jag gör en alltför överdriven tolkning, men det är alldeles uppenbart att vi här inte har att göra med en fråga som anses vara en vårdfråga. Det är en migrationspolitisk fråga. Det handlar om vilka incitament man skapar i det svenska samhället, om att människor ska gömma sig eller inte gömma sig. Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att det vi är i färd att fatta beslut om, i dag eller möjligen i morgon beroende på hur lång tid debatten tar i dag, är ett migrationspolitiskt signalsystem som gör klart och tydligt att gömda och papperslösa inte ska besvara sig, för här finns ingen vård att hämta, i alla fall ingen subventionerad vård.

Det förvånar mig inte att migrationsministern har den inställningen. Jag är fullt på det klara med de signaler migrationsministern tidigare har gett i den riktningen. Man talar om att de papperslösa har sig själva att skylla för att de finns här. De kan bara åka hem – som om det vore en

enkel sak att återvända till stening i Iran eller till fängslande och tortyr i Bangladesh.

Det som förvånar mig är att man inte från de andra borgerliga partierna tydligare har sett eller anat detta och att man inte från Socialdemokraterna ser vilken politik man just nu medverkar till.

Jag ska inte ställa frågan om vad migrationsministern gör här igen. Han har redan svarat på den på sitt lilla upprörda sätt. Låt mig i stället ställa frågan: Är den diskriminerande lagstiftning som ni just nu vill genomdriva förenlig med de sociala och ekonomiska rättigheterna som Sverige har undertecknat?

Anf. 60 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Ingen paragraf i den lag som riksdagen ska besluta om får den konsekvens som Miljöpartiet och Vänsterpartiet har hävdat här i dag i kammaren. Inte med ett enda ord nämns i lagtexten sådana inskränkningar som man påstod skulle ske i och med dagens beslut. Ändå framhårdar man i sina påståenden. Varför?

Förmodligen handlar det om det gamla vanliga, nämligen att man väljer att se det man vill se och höra det man vill höra. Dagens beslut handlar, som jag sade i mitt huvudanförande, om att lagfästa rättigheten till vård för asylsökande som befinner sig i Sverige. Att inte besluta om denna lag skulle innebära att dessa personer efter den 1 juli i år inte skulle få sina rättigheter tillgodosedda när det nuvarande avtalet mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting löper ut.

Nu väljer i stället delar av oppositionen – den är ju alltid bra på att skapa samsyn i dessa frågor, det märker vi i varje debatt – att hitta på en helt egen historia.

I den sagan får lagförslaget helt plötsligt andra konsekvenser. Man hittar på att lagen uttryckligen förbjuder vård till irreguljära migranter. Hur detta är möjligt framgår inte av argumentationen i dag eller av propositionstexten – och den borde jag känna till, för det är jag som har undertecknat den och lagt fram den för kammaren. Men det finns ingen hänvisning till den här gruppen av människor utan tillstånd att vistas i Sverige.

Lagen innebär ingen förändring vad gäller möjligheterna till hälso- och sjukvård, Kalle Larsson, vare sig för dem som omfattas av förslaget eller för dem som inte omfattas av förslaget. Inte heller – och det kan vara värt att notera för kammaren – har Miljöpartiet eller Vänstern något svar på frågan om hur vården till de asylsökande ska hanteras. Tvärtom yrkar dessa partier i dag rakt av avslag på propositionen utan att förklara vad som ska ersätta överenskommelsen mellan staten och kommunerna efter den 1 juli.

Ja, så kan man göra det enkelt för sig. Men för oss andra, vi som har att ta ansvar och föra en sammanhängande politik i den här kammaren, är frågan större än så eftersom en avsaknad av regler för de asylsökande skulle göra situationen helt oacceptabel efter den 1 juli i år.

Anf. 61 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Tobias Billström sade att det är angeläget att införa denna lag. Det är alltså angeläget att migrationspolitiken omfattar hälso- och sjukvård och att lagfästa de regler som vi redan har i dag som avtal.

Jag och Miljöpartiet håller inte med om det. Dåliga regler blir inte bättre för att de blir lag.

I hälso- och sjukvårdslagen, som jag väl känner till från mitt arbete som sjuksköterska, omfattas enbart omedelbara insatser. Asylsökande barn, pratade migrationsministern om, och möjligheten att få mödravård men inte om asylsökande vuxna, att de ska ha samma rätt till vård.

Omedelbar vård innebär inte rätt till mödravård. Omedelbar vård innebär inte råd och stöd vid diabetes där man kan riskera att få livshotande komplikationer. Omedelbar vård innebär inte kontroll och uppföljning vid cancersjukdom.

Det som gjorde mig mest upprörd var att Tobias Billström sade att det inte finns någon hänvisning i den här lagen till den här gruppen. Nu läser jag innantill i lagtexten:

Sådana utlännningar som avses i första stycket 1 eller 2 omfattas av lagen även om de har meddelats beslut om avvisning eller utvisning. Det gäller dock inte utlännning som håller sig undan så att beslutet inte kan verkställas, om han eller hon har fyllt 18 år.

Nog står det en hänvisning i lagen till dem som det inte omfattar. Det som Tobias Billström säger är osanning.

Anf. 62 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det påstående som Gunvor G Ericson vid flera tillfällen har framfört i den här debatten, att detta lagförslag skulle förbjuda läkare och sjuksköterskor att ge vård till illegala migranter, är inte sant. Det är inte sant oavsett om det uttalas här eller på någon kultursida i landets tidningar.

Påståendet att någon sorts ny praxis för vård av irreguljära migranter skulle bli följden av dagens beslut är likaledes helt felaktigt.

Att jag nämnde att det inte fanns någon hänvisning beror ju på att kodifieringen av den här frågan, som är det som riksdagen ska fatta beslut om i dag, inte innebär någon ändrad ordning. Det är inte så att den här gruppen pekas ut. Det är inte så att man kommer att åtala människor som ger vård i de här frågorna därför att de grupperna nämns inte på det viset som Gunvor G Ericson vill göra gällande.

Sedan tycker jag att det kan vara värt att en kort sekund fördjupa sig lite mer i frågan om migrationspolitiken och var den återfinns. Ja, den återfinns på rätt många olika ställen i det här landet. Den återfinns när det gäller arbetsmarknadspolitiken, när det gäller socialpolitiken, när det gäller utbildningspolitiken. Och det är min bestämda uppfattning att det svenska samhället måste sända ut enhetliga signaler.

Människor som reser in i landet ska ha ett giltigt tillstånd för sin vistelse. Principen om reglerad invandring gäller, vilket innebär att de utlännningar som vill bosätta sig i Sverige ska ha ett giltigt tillstånd.

Det finns problem med att erbjuda människor som saknar tillstånd att vistas i landet tillgång till det svenska välfärdssystemet. Därför tycker jag att det är viktigt att man väger av de här frågorna.

Ett system som innebär att vissa myndigheter har uppdraget att verkställa avvisnings- och utvisningsbeslut samtidigt som andra myndigheter ska erbjuda dessa människor fullständig hälso- och sjukvård kan uppfattas som ganska inkonsekvent. Därför är det viktigt att vi funderar igenom det här. Därför pågår det också ett beredningsarbete i Regeringskansliet

för att man ska fortsätta de här diskussionerna. Det sammanfattar min
ståndpunkt i de här frågorna.

Anf. 63 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Jag är inte emot att man i lag reglerar de rättigheter som
ska finnas när det gäller hälso- och sjukvård i det här landet. Men jag är
emot att man reglerar i lag att man inte följer mänskliga rättigheter. Det
är nämligen skillnad mellan ett avtal och en lagstiftning.

Uppenbarligen har migrationsministern och regeringspartierna inte
lyssnat på den kritik som Paul Hunt förde fram när han besökte Sverige
så sent som i februari.

Sverige är bland de sämsta i Europa när det gäller att tillhandahålla
vård. Vill migrationsminister Tobias Billström tillhöra den humanitära
bottenligan i Europa?

Anser verkligen migrationsministern att sjukvård ska vara en del av
migrationspolitiken? Vi kan väl åtminstone vara överens om att man i
migrationspolitiken ska sätta upp spelregler, kriterier för att människor
ska få stanna här.

Jag är glad över att Miljöpartiet och regeringen har kunnat träffa en
uppgörelse om arbetskraftsinvandringen. Men det är migrationspolitiken.
Hälso- och sjukvård och rätten till hälsa handlar om mänskliga rättighet-
er. Jag tycker att det är väldigt olyckligt att man blandar in det som ett
migrationspolitiskt instrument.

Jag vill hellre se att vi har en möjlighet till rätt till hälsa som följer de
mänskliga rättigheter som FN har satt upp. Därför frågar jag igen: Vill
migrationsminister Tobias Billström tillhöra den humanitära bottenligan i
Europa?

Anf. 64 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Hälso- och sjukvårdslagen är mycket tydlig vad gäller
de här frågorna. Envar som vistas i det här riket har rätt till akut sjukvård,
omedelbar vård, som man säger. Däremot kan man i efterhand kräva in
de kostnader som den här vården har medfört. Det är möjligen där som
diskussionen ligger. Det är möjligen där skillnaden ligger oss två emel-
lan.

Vi tillhör inte någon bottenliga. Vad har Gunvor G Ericson fått det
ifrån? Vi ger de möjligheter som finns. Däremot finns det en skillnad i
synen på kostnaderna, huruvida det ska vara gratis att få den här vården,
trots att man då väljer att undandra sig myndigheternas beslut eller att
komma till vårt land utan tillstånd att uppehålla sig här. Där finns det en
skillnad – ja. Jag tycker att svenska skattebetalare har rätt att få ett be-
sked om hur Miljöpartiet ser även på den frågan.

Om Gunvor G Ericson är för lagstiftning på det här området bör hon
definitivt rösta för propositionen och förslaget i det betänkande som
ligger på bordet i dag, men det har hon inte för avsikt att göra.

Det finns dock en grupp som är speciell i det här sammanhanget. Det
är barn som vistas utan tillstånd i Sverige. De lever, utan eget vållande,
under utsatta och ibland svåra omständigheter. De är helt beroende av
sina föräldrar och av samhället i övrigt, och de kan sällan påverka sina
föräldrars beslut.

De bör, enligt min uppfattning, inte bli lidande för föräldrarnas ågerande. Jag tycker därför att det är rimligt att ge vård till barn som vistas här utan giltigt tillstånd på samma villkor som barn bosatta i Sverige. Av samma anledning bör även gravida kvinnor erbjudas mödravård. Men frågan om hur en sådan utvidgning kan ske bör bli föremål för den utredning som nu förbereds på Socialdepartementet. Regeringen avser att återkomma i fråga om en eventuellt utvidgad vård för vissa grupper, precis som jag har sagt tidigare.

Varför då en separat lag? Ja, det är naturligtvis därför att det är viktigt att se till att man separerar de här frågorna och stoppar in det på det viset som vi nu har bestämt oss för, i hälso- och sjukvårdslagen och tandvårdslagen.

Anf. 65 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Herr talman! Ja, vi är många som vill gå in i den här debatten. Jag vill börja med att säga att jag helt står bakom det anförande som min partikollega Ulf Nilsson höll.

Tillgång till hälso- och sjukvård är en mänsklig rättighet. Det är inte en medborgerlig rättighet, utan det är en mänsklig rättighet. Och en av den medicinska etikens mest grundläggande principer är människors rätt till vård på lika villkor. Det är också en av hörnpelarna i de yrkesetiska koder som styr hälso- och sjukvårdspersonalens verksamhet med patienterna. Det har även styrt mig när jag har varit kliniker och också när jag varit administratör, forskare och politiker.

Den här medicinska etiken är en grundval för oss att stå på. Det är den också när jag verkar i Statens medicinsk-etiska råd. Där har den här frågan behandlats. Jag har följt den sedan januari 2006. De diskussioner vi har fört där om asylsökande, gömda och papperslösa flyktingar och deras tillgång till hälso- och sjukvård utmynnade i en skrivelse från rådet till regeringen den 10 mars i år. Anledningen var lagrådsremissen. Sju företrädare från de sju partierna i riksdagen var helt eniga och stod som undertecknare av den skrivelsen.

Vi skriver bland annat att det finns tungt vägande skäl för att såväl asylsökande som gömda och papperslösa personer i Sverige bör ges ökad tillgång till vård. Smer – Statens medicinsk-etiska råd – hade då erfarit att regeringen övervägde att tillsätta en utredning. Smer betonade vikten av en skyndsam lösning.

I betänkandet framgår att frågan om en ytterligare utvidgad skyldighet för landstingen att erbjuda hälso- och sjukvård för vuxna asylsökande och för utlänningar som olovligt vistas i Sverige är föremål för överväganden i Regeringskansliet. Jag är övertygad om att socialminister Göran Hägglund kommer att hitta en lösning på den här frågan.

Jag vill understryka att ingenting hindrar landsting eller sjukvårdsregion att gå längre än lagen. Skåne har gått vidare. Sahlgrenska har vård för alla sedan ett par år. Landstinget i Jönköping har nu bestämt att vidga sin verksamhet. Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland säger att vårdbehovet går först. Kalmar kommer nu. Det pågår utredningar i Gävleborg och Uppsala.

Folkpartiet arbetar genom sina partikamrater i landstingen för att man ska gå längre än den lag som vi tar beslut om i dag. Folkpartiets ståndpunkt i frågan är sedan länge att gömda och papperslösa ska ha samma

rätt till vård som asylsökande har i dag genom avtal och snart genom lag. Sjukvård är inte en fråga om medborgerliga rättigheter, utan en mänsklig rättighet. Enligt FN:s rapportör Paul Hunt ligger Sverige, som tidigare sagts, inte särskilt bra till.

Folkpartiet förutsätter att den aviserade utredningen leder till att de sju partierna i riksdagen blir överens om hur vi ska lösa frågan, inte bara för de asylsökande utan också för papperslösa och gömda.

Det handlar också om etik i politiken. Filosofen Max Weber har skrivit en hel del om två typer av etik i beslutsfattandet i politiken, nämligen ansvarsetik och övertygelseetik. Han exemplifierar med Sartres och de Gaulles sätt att föra frågan om att Algeriet skulle bli fritt från Frankrike. Sartre dundrade på barrikaderna – övertygelseetik – och kom ingen vart. De Gaulle gick en ansvarsetisk väg. Han tog steg för steg och förankrade. Han kom så småningom i mål. Algeriet blev fritt.

Jag ser samma process här. I Statens medicinsk-etiska råd har vi sju partier blivit eniga. Nu går processen vidare.

Jag hör till de otåliga, men jag har lärt mig under livets gång att demokrati tar tid och måste få ta tid. När man väl är i mål står man väldigt stadigt. Jag tror att det kommer att bli precis så i den här frågan.

I detta anförande instämde Karin Granbom och Maria Lundqvist-Brömster (båda fp) samt Göran Thingwall (m).

Anf. 66 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag har all respekt för Barbro Westerholms engagemang, kunskaper och erfarenheter i de här frågorna. De överstiger mina. Jag ser också positivt på att man i Statens medicinsk-etiska råd har kunnat komma överens om det här viktiga kravet.

Visst tar det ibland tid med demokrati. Visst tar det ibland tid att sakta flytta fram positionerna. Det får vi alla lära oss.

Den fråga som vi har att avgöra i dag är huruvida man nu ska lagfästa en rätt till sjukvård för asylsökande med flera som undantar de gömda och papperslösa. De nämns i lagförslaget men undantas från den rätt till vård som både Barbro Westerholm och jag vill att de ska ha.

Den fråga som Barbro Westerholm måste kunna svara på är: Varför i dag rösta för det här förslaget? Varför i dag ta ställning för ett förslag som diskriminerar när det hade varit lika lätt att avvisa det diskriminerande lagförslaget och uppdra åt regeringen att återkomma med ett förslag som ger både de asylsökande och de gömda och papperslösa, som vi båda vill ska omfattas av en sådan rätt, rätten till vård?

Det finns ett sådant förslag att rösta för i dag, men det är undertecknat av Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Barbro Westerholm har fortfarande möjlighet att välja att ansluta sig till den linjen i stället. Varför är inte det en möjlighet?

Anf. 67 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik:

Herr talman! Vi måste anta en lag för de asylsökande. Därmed säkras deras situation. Vi har ett avtal som löper ut den 1 juli. Jag tycker att deras situation blir mycket säkrare genom att vi antar en lag.

När det gäller den andra delen föreslår ni en utredning. Vi har ju i gång ett arbete för att få till den här utredningen. Jag vet att det pågår.

Jag tror att Chatrine Pålsson Ahlgren kommer att säga mer om det arbete som pågår. Det här är ju nu en fråga för Socialdepartementet. Jag har stor tilltro till att vi landar väl.

Prot. 2007/08:115
20 maj

*Lag om hälso-
och sjukvård åt
asylsökande m.fl.*

Anf. 68 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Låt oss för det första reda ut missförståndet att man, om man gör som vi föreslår, skulle stå utan några som helst regleringar efter den 1 juli. Så är det förstås inte. Det är ju fullt möjligt att, om man så önskar, förlänga avtalet ytterligare några månader i väntan på en lagstiftning som inte är diskriminerande, vilket den här lagstiftningen faktiskt är, och som samtidigt ger gömda och papperslösa rätt till vård på lika villkor.

Barbro Westerholm blir återigen svaret skyldig. Varför vill du i dag rösta för en diskriminerande lagstiftning? Anser du inte att den är diskriminerande? Har jag fel i den beskrivningen? Har alla instanser och kuniga inom professionen också fel när de kallar den lagstiftning som vi i dag diskuterar diskriminerande? Varför inte avstå från att rösta för den och i stället välja att gemensamt över alla existerande blockgränser utreda frågan och ge rätt till vård på lika villkor? Varför är det ett sämre alternativ?

Anf. 69 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik:

Herr talman! Som läkare och politiker har jag naturligtvis tänkt mycket på den här frågan. När jag väger för och emot i vågskålar blir det solklart för mig att vi måste få till den här lagstiftningen.

EU har länge krävt att vi ska lagstifta just för att det ska vara en säkerhet i tillgången till hälso- och sjukvård för de asylsökande. Det kanske kan kännas ovidkommande, men vi vet ju att EU nu skärper sina krav på länderna att genomföra direktiven. Det kostar ungefär 300 000 skattekoronor per dag om vi råkar ut för skadestånd. Det är pengar som kan användas bättre – kanske för hälso- och sjukvård för hela den här gruppen.

Som jag sade i mitt anförande står nu asylsökande på säker grund. Nu får vi gå vidare med de andra så att de får samma rättigheter och möjligheter. Jag ser inte det som diskriminering. Jag ser att vi inte kom i mål på en gång utan att vi får gå stegvis fram.

Demokrati tar tid, som jag sade. Det har blivit en debatt och ett fokus på den här frågan. Det har varit väldigt tyst under de år som Statens medicinsk-etiska råd har arbetat med den. Nu har frågan kommit i fokus, och då tror jag att det också landar väl.

Anf. 70 GUNVOR GERICSON (mp) replik:

Herr talman! Läkarförbundet, Vårdförbundet, Rädda Barnen, Medicine Studerandes Förbund – 27 organisationer vill inte ha den här lagen. De tycker att vi ska rösta nej i dag.

Jag har, liksom du Barbro, en bakgrund i hälso- och sjukvården. Vi vet vad den läkaretik och den medicinetik som finns i vården innebär.

Jag kan hålla med dig om att demokrati tar tid. Men varför då ha så bråttom med att rösta igenom det här dåliga lagförslaget? Är det rädsla för skadestånd från EU som gör att vi har så bråttom? Är det viktigare än de papperslösas rätt till vård? Jag kan inte se det.

Det Miljöpartiet har yrkat på i dag och som jag väddade om redan vid hearingen i februari är att börja om och göra ett vettigt lagförslag, för det här lagförslaget är inte bra. Jag väddar om att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som bygger på principen om mänskliga rättigheter. Uppenbart är ni lite oeniga i regeringen, och jag är orolig för att den utredning som ska tillsättas inte leder fram till resultat. Har Barbro Westerholm sett förslag till utredningsdirektiv? Har Barbro Westerholm sett en tidsplan?

Anf. 71 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik:

Herr talman! Nej, det har jag inte gjort, för jag sitter ju inte i Regeringskansliet, jag sitter i riksdagen.

Det vi ska fatta beslut om nu försämrar ju inte för de asylsökande. Det har en rad talare sagt. Är man nu nästan 75 år har man varit med om avtalsförhandlingar och sådant, och jag måste säga att jag känner mig väldigt mycket tryggare med en lag än med avtal som ska förhandlas om. Jag tror också att det är så för dem det gäller här. Ett avtal som går ut den 1 juli ska förhandlas, vad händer under mellantiden? Nej, det är allt mycket bättre med en lag.

Är vi medlemmar i EU, och jag känner mig som svensk och europé, tycker jag att vi också ska följa upp de beslut som vi har varit med om. Om vi har sagt ja till ett direktiv som gäller asylsökande, ålderdiskriminering eller vad det nu kan vara ska vi också leva upp till det här i riksdagen. Vi har varit dåliga på det. Vi har dåligt rykte i EU därför att vi säger ett om direktiven och sedan söljar vi med att implementera dem i svensk lag. På torsdag får vi antligen den diskrimineringslagstiftning som vi borde ha fått 2003.

Anf. 72 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Vill Barbro Westerholm att vi ska tillhöra den humanitära bottenligan i Europa? Det blir konsekvensen av det här. Det har varit ett avtal, och det är skillnad mellan avtal och lag. Det är precis som Barbro Westerholm säger, det blir ett starkare instrument med en lagstiftning. Men i och med att det här inte är ett bra förslag förstärker ju det de dåliga effekter som fanns i avtalet.

Att landstingen runt om i Sverige nu faktiskt går före regeringen och inför bättre regleringar är ju inget hinder för att man faktiskt väntar och låter demokratin få ta tid. Jag tror faktiskt att det finns en majoritet i den här kammaren som vill att vi får en lagstiftning som inte blandar ihop hälso- och sjukvårdspolitik och migrationspolitik.

Det är ju uppenbart att ni i den borgerliga konstellationen inte är överens. Det sades tidigare i debatten att man inte kan stå vid sidan om. Hälso- och sjukvården kan inte ha en egen väg skild från andra frågor. Några företrädare har sagt att hälso- och sjukvården är speciell. Den är en del av de mänskliga rättigheterna, därför ska alla människor ha rätt till hälso- och sjukvård.

Barbro Westerholm säger att hon inte har sett förslag till utredningsdirektiv. Det brukar ju vara så att det finns förslag som man diskuterar med de partier i regeringskonstellationen som sitter med i utskottet. Barbro Westerholm sitter, om jag inte missminner mig, i socialutskottet. Där borde man diskutera direktiv i den här frågan. Jag är rädd att det inte

finns något direktiv som är på väg fram och att det kommer att ta tid innan vi får en lagstiftning.

Hade vi i stället väntat och i dag yrkat bifall till att regeringen måste återkomma hade det varit lättare.

Anf. 73 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik:

Herr talman! Jag vill naturligtvis inte att vi ska tillhöra bottenligan. Det vill ingen av oss som har arbetat med frågan i Statens medicinska rådet, från vänster till höger. Det var också för att få fart på den som vi aktualiserade frågan i Regeringskansliet. Notera då återigen att det var sju partiföreträdare som stod bakom.

Lag, ja, här handlar det om metodiken. Är det utredning på gång är det ju brukligt att de partier som sitter på regeringssidan – så var det när det var omvänd majoritet – har tilltro till att den också kommer till stånd och att det kommer direktiv. När vi var i opposition lät vi ungefär som min kombattant här. Det är liksom den teaterpjäs vi också deltar i när vi debatterar här i kammaren.

Jag tror att det är solklart för alla som lyssnar på detta var Folkpartiet liberalerna står i den här frågan. Vi arbetar för att den ska få sin lösning i regeringen men också ute i landstingen. Jag har inte ett dugg emot att landstingen genom sitt självbestämmande tar saker och ting i egna händer. Det tycker jag är alldeles utmärkt. De kan också hitta modeller för hur vi ska hantera situationer som uppkommer på bland annat mottagningar.

Anf. 74 LENNART LEVI (c):

Herr talman! När man lyssnar på den här debatten får man intryck av att det är ett val mellan himmel och helvete. Men, herr talman, så är det ju inte. De sju riksdagspartierna har en sak gemensam, och det är en god vilja. De har olika terminologi, de har olika ideologisk framtoning, ja visst, men ingen vill ont. Låt oss slå fast det. Att tala om humanitär bottenliga är retoriska knep och ingenting annat.

Man skiljer i moralen, kanske med lite annan uppdelningsteknik än den Barbro Westerholm talade om, mellan intentionsmoral och konsekvensmoral. Jag är övertygad om att intentionsmoralen är förstklassig i alla sju partierna. Det som kan variera är möjligen konsekvensmoralen, hur det slår. Då menar jag så här: Ett antal landsting har redan beslutat att ge det som efterfrågas av oppositionen. Men det råkar inte vara speciellt präglad av oppositionspolitik, utan det är huvudsakligen borgerligt styrda landsting som har gjort det. De har gått i bräsch. Då är det konsekvensmoralen som gäller mer än intentionsmoralen.

Det förbund jag tillhör, Läkarförbundet, har givit ut etiska regler. Där står bland annat att man ständigt ska låta sig ledas av följande regler.

”Läkaren skall i sin gärning ha patientens hälsa som det främsta målet och om möjligt bota, ofta lindra, alltid trösta, följande människokärlekens och hederns bud.” Det är klart att vi alla läkare – vi är fyra stycken i kammaren – tycker exakt så.

”Läkaren skall besinna vikten av att skydda och bevara människoliv samt efter bästa förmåga bistå människor i medicinsk nödsituation.”

Tror någon på fullt allvar att vi som företräder Folkpartiet, Moderaterna och Centerpartiet tycker annorlunda?

Vidare framgår att läkaren aldrig ska frånga principen om människors lika värde.

Det är klart att människor är lika värda, oavsett om de är papperslösa, asylsökande eller gömda. Olika regelverk måste av praktiska skäl ändå finnas, men dem kan man inte hugga till med i en hast. De måste utredas ordentligt. Skälet har redan angivits igen och igen i debatten. EU:s mottagandedirektiv ska vara genomfört före den 1 juli. Vi har i dag den 20 maj. Avtalet mellan SKL och staten ska alltså övergå till att bli en lag. Det innebär *inte* någon förändring i gällande ordning. Det är bara att det blir stadsfäst. Någon ändring i sak är det inte fråga om.

Sjukvårdshuvudmännen kan också fortsättningsvis erbjuda subventionerad sjukvård på det sätt de vill inom lagens gränser och i den omfattning de kan.

Till hösten tillsätts alltså en utredning om en framtida lag. Den tycker vårt parti ska vara generös. Jag upprepar: generös. Jag upprepar en tredje gång så att ingen missförstår; generös och följa de tidigare nämnda etiska reglerna för papperslösa, för gömda och för asylsökande.

Med detta sagt vill jag gärna yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

I detta anförande instämde Fredrick Federley (c), Lars-Arne Staxäng och Göran Thingwall (båda m).

Anf. 75 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Herr talman och kära vänner! Det här är en utomordentligt viktig debatt. Det här är ett viktigt samtal om en människofråga som inte lämpar sig för högljudda politiska motsägelser. Jag tror, likt min kollega Lennart Levi, att vi i Sveriges riksdag egentligen vill samma sak. Men oppositionen har sin roll, och oppositionen ska kritisera majoriteten. Det gjorde vi också när vi var i opposition.

Att alla som befinner sig i Sverige, oavsett anledning, ska få vård är för mig och Kristdemokraterna självklart. För mig och Kristdemokraterna är det också självklart att inte blanda ihop migrationspolitik och vård. De är inte samma sak, och de ska hållas åtskilda. Annars blir det fel.

Men om vi hade haft en färdig utredning att använda oss av, som förra majoriteten hade tillsatt, då hade det gått snabbare att också lägga fram den för riksdagen. Nu har vi inte det. Jag tycker naturligtvis att det redan har tagit för lång tid att tillsätta en utredning. Men vi är fyra partier i regeringen, och då måste man samarbeta och samverka. Och regeringen brukar lösa allt till slut.

Min och Kristdemokraternas ambition är att en utredning ska tillsättas så fort som möjligt som ska arbeta för att vi ska leva upp till de etiska principerna som sjuksköterskor, läkare och hela Vård-Sverige står bakom. Hela Vård-Sverige – Läkarförbundet, Vårdförbundet, Kommunal – lyfter upp denna fråga i dag.

Anledningen till att man ofta pläderar för att yrka avslag i dag är att man har blandat ihop detta. Jag står hundra procentigt bakom att vi självklart måste ha denna lag som tar vid när överenskommelsen är färdig, men nästa steg är inte bortglömt. Vi ska ta nästa steg. Med kraft, värme och generositet ska vi också se till att vi får tydliga och klara direktiv inför en utredning. Jag skulle vilja uppmana alla kommun- och lands-

tingspolitiker som ännu inte har fattat beslut om att ge alla vård att göra det. Ungefär hälften av Sveriges landsting har gjort det. Det högaktar jag. Men snälla ni, se till att inget landsting undviker att ge människor vård och omsorg. Då ska vi se till att det läggs fram en proposition som gör det hela tydligt och klart regelmässigt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 76 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Jag hade först inte tänkt att begära replik, men när Chatrine Pålsson Ahlgren försöker att låta som om hon är opposition och majoritet samtidigt kan jag inte låta bli.

Chatrine Pålsson Ahlgren säger att de kommer att tillsätta en utredning. Eftersom Chatrine sitter i socialutskottet undrar jag om Chatrine har sett förslag på utredningsdirektiv.

Chatrine säger att hon till hundra procent står bakom den lagstiftning som är på väg fram nu. Är det inte rimligare att ta ansvar för den situation som finns nu än att skylla på att den förra regeringen inte hade tillsatt en utredning och att det därför inte får ta längre tid nu? Är det inte bättre att vi får ett bra berett lagförslag som också omfattar att ge vård till de papperslösa? Eller tycker Chatrine Pålsson att det är okej att blanda in sjukvård i migrationspolitiken?

Anf. 77 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Herr talman! Nej, jag var tydlig med att man inte ska blanda ihop migrationspolitik och vård. Det är min bestämda uppfattning. Trots det har vi ett färdigprocessat lagförslag att lägga fram. Då går det alldeles utmärkt att ta första steget, och sedan kommer andra efter. Om man hade bestämt sig för att inte ta det andra steget kunde Gunvor G Ericson ha en *point* med vad hon säger, men nu har vi bestämt oss för att ta det andra steget.

Gunvor G Ericson säger också att jag verkar som både opposition och majoritet. Så är det väl? Jag tror att Miljöpartiet också har haft det så ibland. Ni har kanske varit till 99 procent överens med Socialdemokraterna, och då har ni fått påverka utifrån er position. Om jag bestämmer saker helt själv behöver jag inte förankra med någon. Om vi är två får vi ge och ta. Är vi tre får vi göra så, och om vi är fyra och så vidare.

Jag ser detta som fräscht. Det är fräscht att kunna samarbeta, att ge och ta.

Att jag hundraprocentigt ställer upp på denna lagstiftning är för att se till att det blir tryggt för alla asylsökande. De skulle annars inte ha någonting. Vi vet inte heller huruvida Sveriges Kommuner och Landsting hade velat förlänga ett avtal. Men det finns det inte anledning till. Det viktigaste är att regeringen säger att det kommer en utredning. Det har också Tobias Billström och mina partikolleger i allianspartierna sagt. Det är fullt tillräckligt.

Anf. 78 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! I den här regeringskonstellationen kanske man inte samarbetar mellan partierna för att ta fram gemensamma utredningsdirektiv, eller så är man inte överens om utredningsdirektivet eftersom jag

inte får svar på frågan om Chatrine Pålsson har sett något utredningsdirektiv. Uppenbarligen finns det ännu inte.

Jag tror att fler och fler landsting kommer att få ta saken i egna händer. Chatrine Pålsson sade att hon skulle välkomna om kommuner och landsting fattar beslut, men det är för att hon då kan rädda sitt eget skinn eftersom man uppenbarligen inte vill fatta beslut i kammaren.

Det är olyckligt om vi röstar igenom lagen i dag. Då sätter vi inte heller någon press på regeringen. Om vi i stället stöder den reservation som Miljöpartiet och Vänstern har lagt fram blir det ett aktivt beslut från riksdagen att kräva av regeringen att komma tillbaka med ett förslag till beslut. Vi har inget löfte om det såsom betänkandet ser ut.

Därför tycker jag att det hade varit mycket bättre att ha ett tydligt krav på regeringen att komma tillbaka med ett förslag till beslut här i riksdagen som bygger på de mänskliga rättigheterna och som gör att Sverige inte längre bör vara i den humanitära bottenligan. Eller anser Chatrine att vi ska vara kvar där?

Anf. 79 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Herr talman! Jag kan säga precis som jag känner, att jag skäms för att vi är i bottenligan av 27 länder i EU. Jag skäms för det, därför att jag är parlamentariker och har varit det länge. Jag skulle önska att vi i dag kunde fatta beslut som gällde att alla människor som är inom vårt lands gränser ska få vård. Men det har inte stått i min makt att göra detta.

Vi samarbetar mycket aktivt i den här frågan, och vi är överens om att tillsätta en utredning. I den delen kan man inte forcera, utan vi gör det allra bästa.

Det är inte förrän under de senare månaderna som Socialdepartementet har varit det departement som verkligen har ansvar för frågan, för den har tangerat två tre departement. Men jag har en sådan tilltro till Sveriges socialminister att jag är övertygad om att det här nu kommer att gå bra. Vi kommer snart att se att en utredning tillsätts, och där hoppas vi på Miljöpartiets och alla partiers stöd i kammaren. Då skulle jag bli lycklig.

Anf. 80 LAGE RAHM (mp):

Herr talman! Vi är här i kammaren i dag för att debattera det förslag till beslut som gäller flyktingars och andra asylsökandes rätt till vård. Det låter väldigt bra – rätt till vård. Då kunde man önska att det också var så att de skulle få rätt till vård. Nu är förstås så inte fallet. Vi har en så omfattande debatt därför att vi är ett antal människor som anser att man borde ha rätt till vård.

Men vad är det då som händer? Jo, vi ska tydligen lagstifta om ett avtal. Det finns ett avtal som reglerar, och nu ska vi ha lagstiftning. Man kan fråga sig varför.

Jag kan börja med att konstatera att det är skillnad mellan lag och avtal. Det var det åtminstone när jag gick på juristprogrammet. Jag hann inte avsluta det, men de föreläsningar jag var på indikerade att det var skillnader. Då är det viktigt att man ser att det är en skillnad beroende på vilken signal man sänder ut.

Men vi är ju tvingade, av Europeiska gemenskapen, att stifta en lag på det här området. Det är väl alldeles utmärkt, för det är ett minimidirektiv i det perspektivet att vi borde stifta en lag.

Vad är det då för lag vi ska stifta? Jo, det är inte en lag som ger rätt till vård, trots att vi hade kunnat göra det. Vad vi är tvingade att göra är egentligen bara att lägga fram en lag, inte att lägga fram den här lagen.

Varför lägger man då fram den här lagen? Den bryter ju mot många konventioner om de mänskliga rättigheterna som Sverige har skrivit under. Det gäller till exempel deklarationen om mänskliga rättigheter.

När jag tittade på den tyckte jag att artikel 25 var intressant. Där står det bland annat att var och en har rätt till hälsovård. Då lyfte en borgerlig debattör upp att man i stället ska titta på artikel 22, och där gäller det vad var och en som samhällsmedlem har rätt till och så någon social grej. Det är väldigt intressant. Här går man från borgerligheten, uppfattar jag, in på vad som är reglerat och att det ändå inte är alla som har rätt till vård. Jag tycker att det är fel. Man kan titta på artikel 1, om att ”alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter”, och jag tycker att det vore bra om det införlivades.

Det står vidare att ”de har utrustats med förnuft och samvete”. Jag önskar att fler hade haft det här i dag, förnuft och samvete, och röstat för reservation 1, där man faktiskt uppdrar åt regeringen att komma tillbaka med en lag som inte är diskriminerande. Det är just vad den är. Detta har bland annat Paul Hunt visat, som det hänvisades till tidigare.

Vi lagfäster alltså diskriminering här i dag, eller i morgon.

Vem är det då som har rätt? Alla har tydligen inte rätt. Vissa har mer rätt än andra. Alla har samma rätt, men vissa har mer rätt än andra. Det är någonting som jag tyvärr känner igen väl från litteraturen.

Vad vi också bryter mot om vi antar det här är, som har lyfts upp många gånger, yrkesetiken. Vi kommer att tvinga folk att bryta mot sin yrkesetik om vi inte låter alla få rätt till vård.

Vad vinner man då på allt detta brytande? Man är inte tvungen att göra det för EG-direktivet. Vinner man något ekonomiskt? Det är inte särskilt mycket. De studier som har gjorts har visat att det har varit mycket begränsade effekter ekonomiskt. Det blir också högre kostnader för den som får akutvården.

För vems skull gör man då detta? Om man lyssnar på migrationsminister Tobias Billström är det tydligt att det är viktigt med signaler. Han sade tidigare här i kammaren i dag: Samhället måste sända ut enhetliga signaler. Det är helt tydligt vilka enhetliga signaler det handlar om: Man har inte rätt till vård, man har inte rätt att vara här och man har inte rätt till någonting, trots att mänskliga rättigheter borde omfatta alla och vård borde vara en sådan mänsklig rättighet.

En annan sak som han sade var att barn inte får bli lidande. Slutsatsen blir givetvis att andra får lida. Det är till och med bra, som en del av de migrationspolitiska signalerna, att andra får lida – då visar man ju att de inte borde finnas här. Det kan man tycka, men var borde de då finnas? Borde de åka hem, som Kalle Larsson tidigare sade, och bli stenade eller annat? Om de dog hade de i och för sig inte behov av sjukvård – det är helt sant.

Migrationsministern undrade vidare på vilket sätt det visades att Sverige befann sig i den internationella bottenligan när det gällde det här. Om han då, såsom varande den minister som kunde läsa innantill och därför representerade regeringen i det här, hade läst innantill i till exem-

pel Miljöpartiets motion som behandlas i detta betänkande hade han sett vari bottenligan har visats.

Man undrar helt enkelt varför det här görs. Om nu migrationsminister Tobias Billström ville sända ut signaler kan man undra vad andra vill göra.

Centerpartiet jämförde bostadsbidrag och sjukvård och menade att man inte borde ha rätt till alla förmåner. Själv tycker jag att det är en enorm skillnad mellan bostadsbidrag och sjukvård och att de inte bör blandas ihop.

Socialdemokraterna sade att man måste se helheten och måste ta ansvar. Det är helt sant. Frågan är om man tar ansvar genom att inte ge alla människor rätt till sjukvård.

Andra ursäkter var att det var dåligt även förut och att det kommer att fortsätta att vara dåligt därför att man lagstiftar om ett dåligt avtal. Det är helt sant. Men frågan är: Varför ska man behöva ha det dåligt? Om man nu tycker att det var jobbigt att den förra regeringen inte gjorde någonting vettigt, varför gör man själv då inte någonting vettigt? Det blir väldigt konstigt.

Frågan ska utredas. Det är dock tydligt att de borgerliga partierna inte har en gemensam uppfattning om var man vill landa i den här frågan. Det är väl också därför det ska utredas. Egentligen hade man bara behövt lägga till olika grupper till den lagstiftning som reglerar vilka som har rätt till vård. Det vore det enklaste. Och de eventuella ekonomiska konsekvenserna borde man kunna ta lite senare i så fall när det ändå, som folk har visat, handlar om väldigt begränsade belopp. En eventuell ekonomisk skada sätts framför människovärdet, de mänskliga rättigheterna och en enhetlig lagstiftning som ger alla rätt till vård.

Jag förstår inte riktigt varför man gör det här om man inte, som Tobias Billström, vill sända ut enhetliga signaler om att människor inte är välkomna hit om de flyr från sitt land. Om man inte vill sända ut de signalerna, varför inför man då den här lagstiftningen? Och vem är det som ska bedöma om man har rätt till vård eller inte? Man har enligt det här lagstiftningsförslaget rätt till vård om den inte kan anstå. I hälso- och sjukvårdslagen är det en annan formulering – om det behövs omedelbart och så vidare.

Den begränsningen gör man även i dag om någon kommer in på en akutmottagning, men då vet man ändå att den får vård i ett annat läge om den inte behöver vård direkt. Men läkarna och annan sjukvårdspersonal kommer att behöva stå där och avgöra och säga: Nej, det här är inte akut. Därför får du inte vård.

Det är helt annorlunda mot vad man gör till exempel med svenska medborgare i det här läget. Man kommer alltså att behöva överlämna till sjukvårdspersonal att stå och diskriminera och avgöra vem som ska ha rätt till hälsovård och inte.

Då frågar man sig igen: Varför gör man det här? Jag tycker inte att det har getts några svar här i kammaren. Det hela är bisart, för att ta till en underdrift.

Vi ska alltså lagstifta om ett område där vi inte ger rätt till vård. Där emot lagstiftar vi väldigt tydligt och reglerar vilka som har rätt till vård och vilka som inte har rätt till vård. Skulle då de som inte har rätt till vård kanske ändå få vård kan det vara bra, tycker vissa, medan andra tycker

att det sänder ut fel signaler. När vi gör detta ska vi bryta mot internationella konventioner av vilka här har nämnts ett antal. Vi vinner inget ekonomiskt på det.

Detta landar i att vi ska bifalla den här propositionen, är det tänkt. Jag tycker att det är fullständigt bisarrt, och jag önskar att fler kunde ansluta sig till det uppdrag som Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill ge till regeringen att komma med en vettig lagstiftning i stället.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

I detta anförande instämde Gunvor G Ericson (mp).
(forts. 13 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.21 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 15.30 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.30.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 maj

FöU12 Stärkt krisberedskap

Punkt 2 (Inrättande av den nya myndigheten genom riksdagsbeslut)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

150 för utskottet

143 för res. 1

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 m, 24 c, 21 fp, 19 kd

För res. 1: 109 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 21 s, 11 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Reza Khelili Dylami (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 4 (Räddningsskolorna)

1. utskottet

2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

153 för utskottet

145 för res. 3

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2007/08:115
20 maj

*Lag om hälso-
och sjukvård åt
asylsökande m.fl.*

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 89 m, 24 c, 21 fp, 19 kd
För res. 3: 110 s, 19 v, 16 mp
Frånvarande: 20 s, 8 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 3 v, 3 mp

Punkt 14 (Samordning av IT-säkerheten)

1. utskottet
2. res. 9 (s, v, mp)

Votering:

153 för utskottet

145 för res. 9

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 24 c, 21 fp, 19 kd

För res. 9: 110 s, 19 v, 16 mp

Frånvarande: 20 s, 8 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 3 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU13 Vissa frågor rörande Försvarsmaktens organisation m.m.

Punkterna 1–3

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 4 (Miljöfrågor)

1. utskottet
2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

153 för utskottet

147 för res. 3

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 9 m, 24 c, 21 fp, 19 kd

För res. 3: 112 s, 19 v, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 8 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 3 v, 3 mp

MJU15 Vatten- och luftvård

Punkt 1 (Utveckling av havsmiljöarbetet)

1. utskottet
2. res. 1 (s)

Votering:

186 för utskottet

112 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 24 c, 21 fp, 19 kd, 19 v, 15 mp

För res. 1: 112 s

Frånvarande: 18 s, 9 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 4 (Bottentrålningens miljöeffekter i Östersjön)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Votering:

279 för utskottet

20 för res. 4

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 88 m, 24 c, 21 fp, 19 kd, 16 mp

För res. 4: 1 s, 19 v

Frånvarande: 18 s, 9 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 3 v, 3 mp

Punkt 15 (Certifiering av bränslen m.m.)

1. utskottet

2. res. 15 (s, v, mp)

Votering:

153 för utskottet

147 för res. 15

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 24 c, 21 fp, 19 kd

För res. 15: 112 s, 19 v, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 8 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 3 v, 3 mp

Punkt 18 (Miljökvalitetsnormer)

1. utskottet

2. res. 17 (mp)

Votering:

283 för utskottet

17 för res. 17

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 89 m, 24 c, 21 fp, 19 kd, 19 v

För res. 17: 1 s, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 8 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 3 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU8 Ny instansordning för arbetsmiljöärenden

Punkt 1 (Ny instansordning i arbetsmiljöärenden)

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

152 för utskottet

147 för res.

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 89 m, 24 c, 20 fp, 19 kd
För res.: 112 s, 19 v, 16 mp
Frånvarande: 18 s, 8 m, 5 c, 8 fp, 5 kd, 3 v, 3 mp

Punkterna 2 och 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU9 Prövningstillstånd i Arbetsdomstolen m.m.

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Votering:

188 för utskottet

111 för res. 1

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 24 c, 21 fp, 19 kd, 19 v, 16 mp

För res. 1: 111 s

Avstod: 1 s

Frånvarande: 18 s, 8 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 3 v, 3 mp

Punkt 2 (Arbetsdomstolens sammansättning vid tillståndsprövning)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

Votering:

189 för utskottet

19 för res. 2

92 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 20 s, 89 m, 24 c, 21 fp, 19 kd, 16 mp

För res. 2: 19 v

Avstod: 92 s

Frånvarande: 18 s, 8 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 3 v, 3 mp

Carina Hägg (s) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU20 Godkännande av Prömrådsbeslutet

1. utskottet

2. res. 1 (s)

3. res. 2 (v, mp)

Förberedande votering:

117 för res. 1

37 för res. 2

144 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

153 för utskottet

112 för res. 1

35 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 24 c, 21 fp, 19 kd

För res. 1: 112 s

Avstod: 19 v, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 8 m, 5 c, 7 fp, 5 kd, 3 v, 3 mp

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU27 Vitbok om hypotekslån

Kammaren biföll utskottets förslag.

Utskottets utlåtande lades till handlingarna.

FiU28 Riksrevisionens årsredovisning

Kammaren biföll utskottets förslag.

13 § (forts. från 9 §) Lag om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.
(forts. SfU8)

*Lag om hälso-
och sjukvård åt
asylsökande m.fl.*

Anf. 81 FINN BENGTSSON (m):

Herr talman! Vi är alltså fyra läkare i allianspartierna som har valt att göra en röstförklaring och att gå upp och diskutera den här frågan extra. Det gör vi naturligtvis därför att det finns en väldigt viktig yrkesetisk dimension i frågan där ett väldigt känsligt ämne hanteras: vem som ska få vård i vårt land.

Det är också så att det finns en parlamentarisk fråga som är väldigt viktig i det här sammanhanget. Den handlar förstås, som har nämnts här i debatten, om ordningen att vi från den 1 juli i år har ett krav från EU på ett mottagandedirektiv. Klokt nog föreslår regeringen och utskottet en lagstiftning på området för att stärka rättssäkerheten för de asylsökande.

En ständigt stigande andel av de svenska medborgarna ser och förstår värdet av vårt medlemskap i ett alltmer utvidgat EU – inte minst för fredens skull. Sverige kan med sitt medlemskap påverka politiken i EU, men då krävs det också att vi följer de beslut som unionen fattar. Att hårdnackade EU-motståndare som Vänstern och Miljöpartiet här i kammaren vill få oss att strunta i gällande EU-direktiv är därför inte förvånande men likafullt ansvarslost.

För mig som läkare är det avgörande i lagförslaget att *ingenting* gör det olagligt att meddela vård till någon enda människa i detta land, inte heller till dem som vistas i landet utan tillstånd – ofta så kallade gömda, papperslösa, och även deras barn.

Lagförslaget hindrar alltså inte någon enda människa i detta land från att få den vård man är i behov av, även om Vänstern och Miljöpartiet försöker påskina någonting annat.

Att utskottet i den av regeringen och Socialdepartementet parallellt aviserade utredningen önskar påskynda detta med hur bland annat papperslösas barn kan få rätt till vård borde göra det ännu enklare för alla i denna kammare att ställa sig bakom utskottets förslag i betänkandet.

Men, herr talman, låt oss lite grann problematisera kring de två mantran som lyfts fram av oppositionspartierna Vänstern och Miljöpartiet, nämligen att migrationspolitik inte ska ha någonting med sjukvård att göra samt att det här handlar om diskriminering.

Herr talman! Jag tror att man här grovt förväxlar det som är en rätt till sjukvård utifrån människovärdet och den rätt man har utifrån människovärdesprincipen att också få en knytning till kvalitet och säkerhet i vården.

När Gunvor G Ericson som sjuksköterska och jag som läkare förmedlar vård till en papperslös medmänniska kan vi tyvärr inte alltid garantera ett lyckligt utfall hur gärna vi än vill av humanistiska skäl. I all vård av människor kan komplikationer uppstå. Vård sker till och med ibland med brist på kunskap, av ren oinsikt eller av ren och skär omdömeslöshet. Vilket rättsskydd har då den som står längst bort från rättigheterna att beivra och lösa sådana uppkomna problem?

Det är därför som jag från min läkaretiska synpunkt, i god harmoni med FN:s konvention om mänskliga rättigheter och även hälso- och sjukvårdslagens intentioner om vård på lika villkor, efter behov och med bra kvalitet och säkerhet för alla människor, välkomnar att den aviserade utredningen kan titta på sådan här komplex juridisk materia vid sidan av den humanistiska problematiken.

Den humanistiska problematiken tror jag att vi alla här i kammaren är överens om – precis som framförts av mina kolleger här tidigare. Men när det gäller att just se behovet av en juridiskt invändningsfri lösning på det här behöver eventuell lagjustering föregripas av en noggrann utredning som tar fasta på detta.

Herr talman! Att inte se och att inte förstå denna dimension av rättvisa – hur hälsa bäst kan garanteras alla människor, det vill säga både

effektivt och säkert – till förmån för att ge sken av att ha en högre nivå av människosyn, som jag tyckte mig höra Kalle Larsson tidigt i debatten uttrycka det, för knappast situationen framåt för de allra svagaste av de svaga i vårt samhälle för vilka vi alla vill värna rätten till en hälso- och sjukvård.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag samt avslag på motionerna.

Anf. 82 GÖRAN THINGWALL (m):

Herr talman! Jag är den fjärde läkaren i alliansen och jobbar kliniskt väldigt mycket, förutom med det här uppdraget. Självfallet har jag som läkare och, tror jag, de flesta av mina kolleger som rättesnöre när vi träffar patienter att ställa frågan: Vad kan jag hjälpa dig med?

Jag frågar självklart inte: Var kommer du ifrån? Har du ett personnummer? Det är för mig självklara saker, och det har att göra med mänskliga rättigheter, läkaretik och mycket annat.

Debatten här i dag har varit klargörande för mig. Jag hade faktiskt tänkt, herr talman, att rösta nej till förslaget i betänkandet. Jag kände väldigt starkt att det inte kommer att funka i min vardag, såsom förslaget är framlagt. Men då hade jag läst lite slarvigt. Så tog jag fasta på att vård inte ska få anstå. Om någon behöver vård kan jag avgöra det. Då gäller det inte akut vård eller omedelbar vård utan att vården inte kan anstå. Det var skönt att se den texten. Då är det upp till mig som läkare att bestämma vad som inte kan anstå. Att tycka att det här förslaget kan jag inte ställa upp på faller då.

Det här betänkandet är viktigt också i det hänseendet att en lag är bättre än ett avtal. Så är det så klart. Det kan ge trygghet för dem som söker asyl i vårt land. Det kan inte vara roligt att vara asylsökande, och det kan inte vara roligt att vara papperslös etcetera.

Vad som också gjort att jag ändå bestämt mig för att rösta ja för det här är att det i höst ska göras en utredning om de papperslösa och dem som är gömda. Socialdepartementet får den uppgiften. Det känns väldigt bra. Det känns väldigt förtroendegivande därför att jag tycker att Göran Hägglund är en – höll jag på att säga, herr talman – sjyst kille. Han verkar reko, och jag tror att han kommer att se till att det blir en bra utredning, ett bra resultat och så småningom ett bra lagförslag. Därför känns det väldigt bra att vänta in den.

Jag har förstått att politik är någonting väldigt tekniskt och komplicerat och tar tid. Som Barbro sade tar demokrati tid. Ja, det tar tid. Jag är en otålig varelse och vill ha snabba beslut, men jag har efter den korta tid jag har varit i riksdagen förstått att jag nog får ge mig till tåls ibland.

Jag ser med tillförsikt an den utredning som kommer i höst om papperslösa och gömda flyktingar. Jag vill säga som Lennart Levi, som sade att han hoppas att utredningen kommer att bli mycket generös. Han sade det tre gånger, och jag skulle vilja säga det tre gånger till.

Det är någon typ av röstförklaring jag gör nu. Jag kommer att trycka på ja-knappen i morgon bitti, men jag hoppas att Göran Hägglund verkligen tar till sig det här och ser till att det blir en bra utredning. Jag höll på att säga: Nåde dig, Göran Hägglund, om du tullar på min läkaretik så att jag inte kan ställa upp på det här. Jag kommer inte att göra det en gång till, men du ska få en chans att göra en bra utredning.

Oppositionen har gjort många bra inlägg, visst. Jag kan hålla med om allt vad ni säger, men låt oss se tiden an och se vad som kommer ut av det hela.

I detta anförande instämde Finn Bengtsson (m).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 21 maj.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

14 § Vårdnadsbidrag – familjepolitisk reform

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU9
Vårdnadsbidrag – familjepolitisk reform (prop. 2007/08:91)

Anf. 83 MATILDA ERNKRANS (s):

Fru talman! Ärade riksdagsledamöter! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 1 i betänkandet. Det finns inte några som helst fördelar med att införa ett kommunalt vårdnadsbidrag. Därför yrkar vi socialdemokrater avslag på den här propositionen.

Vi socialdemokrater vet att föräldrar med barn vill ha lite bättre balans i sina liv, lite bättre ordning på tiden och livet med barnen. Men ökade orättvisor är inte lösningen. Vi socialdemokrater vill i stället investera i familjers kraft. Det ska löna sig att våga och det ska märkas att Sverige är ett välfärdsland, för Sverige, föräldrar, barn och familjer tjänar på rättvisa. Ett ofinansierat kommunalt vårdnadsbidrag är orättvist, och det är att slösa med våra gemensamma pengar.

Vi socialdemokrater är inte ensamma om den här kritiken. Vi delar den med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Vi delar den med tunga remissinstanser som Socialstyrelsen, som menar att förslaget saknar jämställdhetsanalys och, lyssna noga nu, barnkonsekvensanalys. Det saknas en analys av vilka barn som kommer att beröras och av positiva och negativa konsekvenser för barnen. Skolverket delar kritiken att det saknas barnperspektiv och menar att utvärderingar tydligt visar en negativ påverkan på mödrars sysselsättning. Jämställdhetsombudsmannen går till och med så långt att han menar att vårdnadsbidraget strider mot de jämställdhetspolitiska mål som riksdagen har lagt fast. Vi delar dessutom kritiken med nio tiondelar av landets föräldrar som inte vill ha vårdnads-

bidrag utan hellre vill ha pengarna till en bättre förskola, enligt SVT i dag.

Jag kan konstatera att vårdnadsbidraget är att slarva bort pengar på en reform som med stor sannolikhet bara kommer att nyttjas till att privatisera omsorgen om barnen eller av familjer där kvinnorna redan står långt ifrån arbetsmarknaden, där mamma redan är hemma. Barnen vinner inte en mamma, de förlorar en pappa. Det är att slösa med våra gemensamma pengar med en dröm om en svunnen tid. Och sedan ska man låta alla barn i förskolan få betala för kalaset, för var ska annars pengarna tas för att betala en ofinansierad vårdnadsbidragsreform? Nej, borgerlig orättvis politik är inte lösningen.

Fru talman! I Sverige har vi socialdemokrater under lång tid värnat två viktiga grundpelare i familjepolitiken.

Den första är en väl utvecklad och flexibel föräldraförsäkring. Vi har byggt ut och förbättrat den för att underlätta för både mammor och pappor att förena ett aktivt arbetsliv med att ta hand om sina egna barn. Världens bästa föräldraförsäkring har inneburit att svenska barn har vårdats av egna föräldrar i stället för av barnflickor.

Den andra är en väl utbyggd förskola av god kvalitet. Unga föräldrar ska kunna bidra med sitt arbete till samhällets utveckling och samtidigt vara trygga med omsorgen som barnen får. Förskolan är utformad utifrån barnens behov men samtidigt tydligt kopplad till vuxna människors möjligheter att arbeta och inte vara beroende av andra för sin inkomst. Det har varit extra viktigt för kvinnors möjlighet till ett självständigt liv och egen försörjning. Och det har varit viktigt för barns utveckling, något som till exempel Barnombudsmannen framhåller.

Nu vill i stället den borgerliga regeringen ge unga friska kvinnor 3 000 spänn i bidrag för att de ska stanna hemma i tre års tid och låta sig bli beroende och försörjda av andra. Vårdnadsbidraget förstärker orättvisorna mellan könen.

Utvärderingen av vårdnadsbidraget i Norge och våra egna erfarenheter sedan 1991–1994, när borgarna senast införde ett vårdnadsbidrag, samt de experiment som ett antal borgerliga kommuner har genomfört visar tydligt att det är kvinnor som redan står långt från arbetsmarknaden som tar ut bidraget. I Norge visar det sig dessutom att i familjer med annan etnisk bakgrund har kvinnorna fått det ännu svårare att komma ut på arbetsmarknaden. Kvinnorna och barnen har marginaliserats ytterligare. Barnen får inte del av förskolan, vilket har försenat språkinläringen och gett barnen sämre villkor vid skolstarten. I Norge ska vårdnadsbidraget avvecklas. Men i Sverige gör den borgerliga regeringen det omvända, samtidigt som man avstår från att prioritera frågan om barnomsorg på obekvämt arbetstid. Det är inte att ge svar till nutidens föräldrar. Det är att svika alla de barn som inte lever i en väletablerad kärnfamilj.

Fru talman! Regeringen hävdar att vårdnadsbidraget ger fler ökade möjligheter att vara hemma och vårda sina barn och att det viktigaste med vårdnadsbidraget är att föräldrarna själva får bestämma. Men sedan utesluter regeringen ett antal föräldrar som man anser inte vara kompetenta nog att själva få bestämma. Råkar barnet befinna sig i en familj där den ena föräldern är aktivt arbetssökande och ägnar all sin tid åt att försöka få tag i det där jobbet som man så väl behöver, då får inte den andra föräldern ta ut vårdnadsbidrag för mer tid med barnet. Inte heller om

Prot. 2007/08:115
20 maj

*Vårdnadsbidrag –
familjepolitisk reform*

barnet finns i en familj där den ena föräldern har drabbats av en kronisk sjukdom får den andra föräldern använda vårdnadsbidraget till mer tid med barnet.

Listan är lång över de försäkringar och ersättningar som inte kan kombineras med vårdnadsbidraget. Därutöver kan man lägga till att vårdnadsbidraget till sin konstruktion enbart är riktat till sammanboende föräldrar. En ensamstående förälder som ska leva på 3 000 kronor i månaden får svårt att skaffa mat på bordet till barnen.

När det gäller borgerlighetens mantra om att de tror på föräldrarna visar vårdnadsbidraget med all sin tydlighet att det för borgerligheten bara gäller fläckvis. Alla föräldrar är inte förmögna nog.

Däremot sätter den borgerliga regeringen inget hinder för vissa föräldrar att kombinera vårdnadsbidraget med skattesubventionerade tjänster, som avdrag för hushållsnära tjänster och nedsättning av socialavgifterna för att anställa unga under 25 år. Här är det fullt möjligt att kombinera statliga stöd av olika slag. En förälder kan arbeta heltid, ta barnet från förskolan och i stället kvittera ut ett fullt vårdnadsbidrag. Vårdnadsbidraget kan sedan naturligtvis användas till att delfinansiera en barnflicka. Och för barnpassning i hemmet kan man göra avdrag som en hushållsnära tjänst. Är den anställd under 25 år kan det också ges rabatt på arbetsgivaravgiften. Här tillåts att bidrag staplas på bidrag. Och nu handlar det inte längre om privat barnomsorg som står under kommunens tillsyn utan om alternativ där ingen utomstående tillsyn sker. Förslaget innebär i praktiken att det går att bedriva någon sorts privat barnpassning av barn i åldrarna ett till tre år, utan att det finns någon tillsyn över huvud taget, för dem som har råd och för dem som inte vill ha mer tid med sina barn.

Fru talman! Regeringen säger att vårdnadsbidraget ska ge mer valfrihet och tid med barnen. Men valfrihet för vem och till vilket pris? Det skickas ju faktiskt inte med några pengar. Det är andra barn och andra föräldrar som kommer att få betala priset i form av sämre förskola, större barngrupper, mer stress och press i vardagen för alla de föräldrar som vill bidra med sitt arbete *och* med sitt föräldraskap.

I Norge kan man se hur vårdnadsbidraget har påverkat arbetsutbudet. Enligt svenska Konjunkturinstitutet har vårdnadsbidraget i Norge lett till att 11 000 jobb har försvunnit. Hur många jobb kommer att försvinna i Sverige? Hur många kvinnor kommer att stanna hemma och successivt glida bort från arbetsmarknaden?

Ni som är euforiska av glädje, som en av de borgerliga ledamöterna uttryckte det när vi i utskottet behandlade vårdnadsbidraget, kan väl inte seriöst mena att det här är er framtidsvision? När ni talar med era döttrar, era söner eller barnbarn, målar ni då framtiden i vårdnadsbidraget? Säger ni till era flickor att de ska vara duktiga och studera mycket? Det är viktigt med skolan. Det är viktigt att lära. Läs så mycket du kan, gärna också på universitetet. Men sedan, lilla vän, när barnen kommer är det bara för dig att stanna hemma. Minst tre år går bra. Längre går också bra om du vill ha fler barn. Och din utbildning eller ditt yrke behöver du inte bekymra dig om. Du kan nog ta vid där du slutade.

Nej, att vara borta från arbetsmarknaden i mer än tre år är ingenting som du behöver bry dig om. Du, min dotter, har din plats hemma med barnen. Jobbet fixar sig, ska du se. Se nu bara till att studera ordentligt så

att du är högt utbildad och väldigt kompetent när du sedan ska gå hemma med barnen. Och tänk inte på pensionen. Det löser sig. Du har ju en man att luta dig mot. Han kommer aldrig att svika dig.

Till era söner säger ni: Familjen behöver du inte bry dig om. Den tar din fru hand om. Se nu bara till att utbilda dig och jobba – för jobba, det kommer du att få göra, och extra mycket när barnen är små. Nej, barnen behöver inte dig som pappa. Det sköter mamma om. Barnen behöver mest dina pengar, inte så mycket mer.

Nej, borgerliga riksdagsledamöter – och ansvarig minister, hade jag tänkt säga. Men Göran Hägglund finns inte ens här. Han deltar inte i debatten. Jag tänker så här om ministern och kristdemokraternas företrädare: Vårnadsbidraget är er paradgren och ansvarig minister är inte ens här! Det måste kännas hårt för Folkpartiet, som har gett upp sin historia om kvinnornas frigörelse, och det måste kännas hårt för Moderaterna, vars nya image nu har fått ge vika för bidragsberoende och utanförskap. Ministern är inte ens här. Det måste kännas hårt, som sagt.

Men nåväl, borgerliga riksdagsledamöter: Jag tror faktiskt att ni inte ens tror på det här själva. Jag tror att ni vet att ett vårnadsbidrag aldrig kommer att handla om era döttrar, era söner eller barnbarn. Jag tror att ni vet att det här handlar om något annat, om att privatisera omsorgen om våra barn för dem som har råd och kan välja och att glömma de kvinnor som redan nu lever isolerat med en lång väg in på arbetsmarknaden, att glömma de barn som inte finns i en väletablerad kärnfamilj och sist men inte minst att glömma och gömma det faktum att både kvinnor och män behövs både på arbetsmarknaden och i familjen.

Kanske är det en borgerlig politik som ni kan vara stolta över men det kommer aldrig att bli en socialdemokratisk politik. Därför tar vi bestämt avstånd från det kommunala vårnadsbidraget; för barnens skull, för kvinnornas skull, för familjens skull och för framtidens skull, för att ökade orättvisor inte är lösningen. Ett vårnadsbidrag är inte vad nutidens föräldrar efterfrågar eller vad våra barn behöver. Vi tycker att det är fel väg att gå.

Fru talman! Avslutningsvis: I stället för att öka orättvisorna vill vi socialdemokrater vidareutveckla vår föräldraförsäkring. Vi har i dag presenterat vår idé om vardag med barntid, där föräldrar får en chans att få lite mer vardagstid med sina barn utan att tvingas lämna arbetsmarknaden, och det inom föräldraförsäkringens ram. Vi vill se över möjligheten till en särskild föräldrapenning för ensamstående föräldrar. Vi vill ge båda föräldrarna en möjlighet att stanna hemma barnets första månad, för barnen behöver båda sina föräldrar. Pappor vill se sina barn utvecklas. Vi vill också ge dem som har outnyttjade föräldrapenningdagar, vilket oftast är pappor, en andra chans att vid ett tillfälle ta ut sina dagar och få tid med sina barn.

Vi ska fortsätta utveckla kvaliteten inom barnomsorgen och förskolan och stärka rätten till barnomsorg på obekvämt arbetstid, för vi vill investera i familjers kraft med alla barns bästa för ögonen. Vi vill att fler ska vilja och våga bli föräldrar, att fler ska våga för att de vet att de får en ersättning baserad på deras inkomst när de är hemma med sina små barn. Vi vill att fler ska våga för att de vet att det finns en barnomsorg med god kvalitet som är tillgänglig när de behöver den. Vi vill att fler ska våga för att de vet att blir jag ensam med mitt föräldraskap finns stödet där för

Prot. 2007/08:115
20 maj

*Vårnadsbidrag –
familjepolitisk reform*

mig. Vi vill att fler ska våga för att de vet att de har jobbet kvar när de kommer tillbaka. De har inte tvingats välja mellan barn och arbete. De har inte blivit omsprungna av kvinnor och män som har valt bort barn. De vågar för att de vet att de kommer att dela glädjen och oron för barnen tillsammans i ett jämställt föräldraskap. Kvinnor och män behövs både i familjen och i arbetslivet. Ett jämställt arbetsliv förutsätter ett jämställt familjeliv och tvärtom. Barn behöver föräldrar som är jämlika och kan göra egna livsval. Trygga föräldrar ger barn en trygg vardag. Det ska löna sig att våga. Sverige tjänar på rättvisa. Det är vårt välfärdsland. Det är vårt svar till nutidens föräldrar.
(Applåder)

I detta anförande instämde Carina Adolfsson Elgestam, Kurt Kvarnström, Carina Ohlsson, Jasenko Omanovic, Veronica Palm, Magdalena Streijffert och Göte Wahlström (alla s).

Anf. 84 LISELOTTE OLSSON (v):

Fru talman! Vi ska i dag debattera något som högerregeringen kallar en familjepolitisk reform. Slår vi i ordlistan ser vi att ”reform” betyder ”förbättring, nydaning”, men det är verkligen inte det som införande av vårnadsbidrag kommer att betyda. Det är precis tvärtom.

Ett vårnadsbidrag betyder att utvecklingen mot ett jämställt samhälle och ett jämställt föräldraskap stannar av och till och med riskerar att gå bakåt. Arbetskraftsdeltagandet i Sverige bland kvinnor i åldern 25–34 år hör till de högsta i hela EU. Trots det höga arbetskraftsdeltagandet har vi också ett högt barnafödande. Orsaken till det kan vi bland annat hitta i att vi har en generös och solidariskt finansierad föräldraförsäkring och en gemensamt finansierad förskola. Det här förhållandet, att det är naturligt för kvinnor att både arbeta och föda barn, håller nu regeringen, med införandet av vårnadsbidraget, på att rasera. Regeringen har dessutom mage att säga att man inför det för barnens skull, för föräldrarnas skull, för att föräldrar ska kunna vara hemma med sina barn mellan ett och tre år. Visst kan det väl låta lockande och förföriskt men jag hoppas att debatten här i dag slår hål på borgerlighetens lockrop, som inte betyder något annat än: Kvinna, tillbaka till spisen! Jag ska göra mitt bästa här i talarstolen för att försöka få er att förstå hur fel tanken på ett vårnadsbidrag egentligen är.

I betänkandet säger utskottsmajoriteten: ”Syftet med vårnadsbidraget är att ge ökade möjligheter för föräldrar att vara hemma och vårda sitt barn”. Men precis som föregående talare undrar jag: Var finns de ensamstående föräldrarna i det här? Hur många mammor eller pappor kan leva på 3 000 kronor i månaden? Jag tror inte att det finns någon som kan göra det. Vi vet ju sedan tidigare att regeringens politik försämrat villkoren för ensamstående föräldrar och deras barn, så det är väl naturligt för högerregeringen att låtsas som om den gruppen över huvud taget inte existerar när man genomför sina illa genomtänkta förslag.

Dessutom finns det en hel del undantag när det gäller vilka som kan få vårnadsbidrag. Föregående talare nämnde några. Jag tänkte räkna upp i princip alla. Man är inte berättigad till vårnadsbidrag om man uppbär arbetslöshetsersättning, föräldrapenning, aktivitetsstöd, sjukpenning eller rehabiliteringspeng efter att sådan lämnats under 365 dagar, sjukpenning

under eller omedelbart efter en period då arbetslöshetsersättning lämnats, ålderspension, äldreomsorgsstöd eller ersättning enligt lagen om introduktionsersättning för flyktingar. Vårnadsbidrag får heller inte betalas ut till vårnadsbävaras sambo eller make om någon av dem har de här nämnda ersättningsarna.

Tydligt är det så att den omhuldade valfriheten bara gäller för några. Var finns rättvisan i det här förslaget då? Sanningen är att vårnadsbidraget riskerar att ytterligare försämma alla kvinnors villkor på arbetsmarknaden. Följden av en försvagad förankring på arbetsmarknaden är sämre pension, sämre ekonomisk trygghet vid arbetslöshet och sjukdom, sämre möjligheter till karriärer och löneutveckling och ett större beroende av en make som kan försörja en.

Eftersom kvinnor tar ut 80 procent av föräldraledigheten är det sannolikt att majoriteten av dem som kommer att ta ut vårnadsbidraget är mammor. Precis som föregående talare också sade har man tittat på det här i Norge och Finland. Där har man kommit fram till att det är 95 procent kvinnor som har erhållit bidraget. I Norge har man sett att det väldigt ofta är kvinnor som redan har en svag förankring på arbetsmarknaden, och då främst invandrarkvinnor och deltidsarbetande kvinnor med låg lön. Man har sett att det är mödrar som förvärvsarbetar i lägre utsträckning och med längre avbrott i sitt arbete än andra kvinnor. I Finland har man sett att det är unga mödrar med kort utbildning och svag position på arbetsmarknaden som använder vårnadsbidraget. Det finns forskning i många olika länder, och man har sett att där vårnadsbidraget genomförts har det resulterat i minskad ekonomisk jämställdhet, större skillnader i fördelningen i det obetalda hem- och omsorgsarbetet och minskad makt och minskat inflytande för kvinnorna.

Att Kristdemokraterna vill vända utvecklingen tillbaka till gamla tidens hemmafruideal är ingenting jag förvånas över. Men hur kan ni i Folkpartiet trots allt ni har varit med om och slagits för historiskt när det gäller kvinnors rättigheter vilja ha ett vårnadsbidrag vars enda syfte är att konservera gamla könsroller? Varför vill ni vända utvecklingen bakåt? Jag förstår inte heller varför inte ni på högersidan vill ta till er all den forskning som finns om vårnadsbidrag och hur det slår. Jag tycker att ni ska sätta er in i det; det är mitt tips.

Remissinstanserna är mycket kritiska till regeringens förslag. JämO anser att det strider mot riksdagens jämställdhetspolitiska mål som säger att "kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv" och att "kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut".

Vårnadsbidraget ska inte beskattas och inte vara pensionsgrundande, vilket naturligtvis försämrar ekonomin för den som nyttjar bidraget. Kvinnor har ofta redan en lägre pension än män, och de kommer bevisligen att förlora ännu mer om de är hemma med vårnadsbidrag.

Delegationen mot felaktiga utbetalningar avstyrker dessutom förslaget om att vårnadsbidraget inte ska vara beskattat eftersom det generellt sett ökar risken för felaktiga utbetalningar. Och det vill ni väl inte? Jag har förstått i tidigare debatter att ni är väldigt rädda för att sådant ska hända.

De fackliga organisationerna LO, TCO och Saco avstyrker förslaget om vårdnadsbidrag. De menar att det kommer att skapa inlåsningseffekter för kvinnor och försämra läget för kvinnor på arbetsmarknaden ytterligare. LO framhåller särskilt att vårdnadsbidraget kommer att leda till fler osäkra anställningar och mer deltidsarbete bland kvinnor.

Arbetsgivarverket avstyrker förslaget eftersom man ser riskerna för långvarig frånvaro i anslutning till föräldraledighet bland kvinnliga arbetstagare och att det kommer att resultera i minskade incitament för arbetsgivare att erbjuda kvinnor tillsvidareanställning. Hör ni inte åt vilket håll vi är på väg? Vi vet redan i dag att unga kvinnor har en stor del av de tidsbegränsade anställningarna. Med det här förslaget kommer det med all sannolikhet att öka.

Jag skulle kunna fortsätta att dra exempel på exempel på kritik från remissinstanserna. Sammanfattningsvis är det tydligt att man från remissinstansernas sida anser att kvinnorna är de stora förlorarna och att hela samhällets jämställdhetsarbete tar flera steg bakåt när man genomför ett vårdnadsbidrag.

Regeringen menar förstås att ett vårdnadsbidrag är bra för barnen. Men samtidigt säger man i propositionen att vårdnadsbidraget har vissa konsekvenser för barn. Man ser det, och man säger det, men man tar inga hänsyn till de kritiska synpunkter som både Barnombudsmannen och Skolverket har kommit fram till.

Barnombudsmannen säger till exempel att alla barn från och med ett års ålder har rätt till allmän förskola och att de avgränsningar som regeringen föreslår är snåriga. Barnombudsmannen är även kritisk till att vårdnadsbidraget kan kombineras med arbete på heltid. Det är någonting som inte jag heller förstår. Hur tänker ni med just det förslaget? Jag hoppas att någon av er vill svara på det.

Ert förslag betyder att föräldrar kan arbeta heltid och avlöna någon annan att passa barnet för vårdnadsbidragspengen. Jag menar, tror och är rädd för att vi riskerar att se en framväxt av en arbetsmarknad med låga löner och osäkra villkor i hushållen. Precis som föregående talare sade är det här en sak som kan leda till att man kan få tre olika bidrag för att anställa en barnflicka i hemmet.

Tanken med vårdnadsbidraget var väl att föräldrarna skulle få mer tid med sina barn, och inte att barnen skulle tas om hand av barnflickor? Jag skulle som sagt gärna vilja veta hur ni har tänkt med just den delen i förslaget.

Skolverket ser också riskerna med att förslaget om kortare tid i förskola i kombination med ett vårdnadsbidrag kommer att gå ut över kvaliteten i förskolan och öka den sociala snedrekryteringen. I Norge har man sett just detta. Bidraget har haft en segregeringseffekt. Språkutvecklingen för barn i invandrarfamiljer som har varit hemma har varit sämre än för de barn som har deltagit i förskolan. Vad säger att det inte skulle bli precis samma sak här hos oss?

Kommunerna ska helt bekosta införandet av vårdnadsbidraget. Sveriges Kommuner och Landsting beräknar att det kommer att kosta 2 ½–3 miljarder för kommunerna. Det motsvarar ungefär 7 500–8 000 tjänster i förskolan.

Jag ska ta ett exempel från mitt hemlän Västerbotten. Där finns en liten kommun som heter Vilhelmina, som har ungefär 8 000 invånare. Där

har man fattat ett beslut om att införa ett vårdnadsbidrag. Kommunen är borgerligt styrd. I år räknar man med att kostnaden ska vara ungefär 300 000 och nästa år nästan 900 000. Det låter som väldigt lite pengar, men det är en stor summa för en liten inlandskommun som brottas med dålig ekonomi. För att klara införandet har man beslutat att höja skatten. Detta är bara ett exempel på vad som kan hända när kommuner vill införa det här.

Fru talman! Sammanfattningsvis: Ett vårdnadsbidrag är dåligt för alla kvinnors situation på arbetsmarknaden. Barn som går i förskolan kommer att drabbas av att några föräldrar väljer vårdnadsbidrag. Man får sämre villkor även i förskolan. Det är dyrt för kommunerna. De riskerar att få mindre resurser till förskolan. Det är krångligt och dyrt för Försäkringskassan, och det är en verklig backlash för jämställdhetsarbetet i Sverige.

Jag yrkar därför bifall till reservation 1, som innebär ett avslag på det konservativa och bakåtsträvande vårdnadsbidragsförslaget.

Anf. 85 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Barntid är bättre för barnen, bättre för arbetslinjen och bättre för jämställdheten. Ska 1–3-åringar vara hemma med mamma eller barnflickan eller på förskolan? Ska pappor göra karriär på arbetsmarknaden och kvinnorna i barnkammaren? Dessa frågor är avgörande i dagens debatt om det kommunala vårdnadsbidraget som regeringen vill införa den 1 juli 2008.

Nyamko Sabuni, integrations- och jämställdhetsminister, har sagt att det aldrig kan vara ett nederlag att införa reformer som ökar människors valfrihet. Men den här valfriheten omfattar inte alla. För många ensamstående föräldrar är vårdnadsbidraget ett hånskratt. Det är få av dem som klarar sig på bidragets 3 000 kronor i månaden. Det är inte heller troligt att det ökar incitamentet för fler pappor att vara hemma med sina barn. Valfriheten blir dessutom olika beroende på vilken kommun man är bosatt i, eftersom det är upp till varje kommun att införa vårdnadsbidrag.

Vårdnadsbidraget är ett nederlag för jämställdheten. Som vi har hört här förut i dag är erfarenheterna från till exempel Norge och Finland att 95 procent av dem som tar ut bidraget är kvinnor. Regeringen har i propositionen skrivit att effekterna på jämställdheten är svårbedömda. Men med våra grannländers erfarenhet är det tydligt negativt för män som missar tid med sina barn.

För att regeringen skulle kunna enas om vårdnadsbidraget konstruerades en jämställdhetsbonus. Bonusen ska ge den som tjänar mest i familjen, oftast mannen, avdrag på skatten om han är hemma med sina barn. Vårdnadsbidraget kommer alltså att kunna kombineras med ett skatteavdrag om den som stannar hemma är den som tjänar mest.

Den krångliga och verkningslösa jämställdhetsbonusen kommer jag att ta upp i nästa debatt senare här i kväll.

Familjepolitiken ska utgå från barnets bästa och barnens möjligheter att vara med sina föräldrar. Det anser Miljöpartiet. Att ge sina barn tid är bland det mest värdefulla man kan göra för sina barn. Effekten av tidsbrist kan tyvärr bli att både barn och föräldrar mår sämre och får mindre möjligheter att skapa en nära och trygg relation. Trygga och goda uppväxtvillkor är ett av de elva målområdena inom folkhälsopolitiken, och

Prot. 2007/08:115
20 maj

*Vårdnadsbidrag –
familjepolitisk reform*

utvecklingen inom området har stor betydelse för barns och ungdomars hälsa och för folkhälsan på lång sikt.

Människor har olika behov och lever olika sorters liv under olika perioder i livet. Det småbarnsföräldrar uppger att de behöver är mer tid. Vi vill ge föräldrar större ekonomiska möjligheter att arbeta mindre medan barnen är små, utan att de för den sakens skull tvingas lämna arbetslivet.

Det är alltför många föräldrar och barn som känner sig stressade i vardagen, för många föräldrar har för lite tid tillsammans med sina barn. Vi har i Miljöpartiet en modell som kan komma åt detta problem samtidigt som vi värnar båda föräldrarnas plats på arbetsmarknaden.

Miljöpartiets förslag om barntid utgår ifrån att föräldrarna ska kunna kombinera familj och arbete men ändå minska stressen. I dag finns en möjlighet att gå ned i arbetstid med 25 procent. Det är dock i realiteten en begränsad möjlighet eftersom många inte har råd att avstå 25 procent av sin inkomst. Det mål vi har satt upp är att betydligt fler föräldrar ska kunna förkorta sin arbetstid medan barnen är små. Det vill vi nå genom att ge en ekonomisk ersättning på 2 500 kronor som täcker upp en del av den lägre inkomsten.

Vi har i vårt förslag till statsbudget avsatt pengar för en barntidsreform i stället för att lämna över kostnader på kommunerna. Ersättningen ska, till skillnad från vårdnadsbidraget, också vara pensionsgrundande. Barntid ska kunna tas ut av en eller två föräldrar samtidigt eller var och en för sig.

På en arbetsmarknad där det är lika självklart att pappor och mammor tar ut föräldraledighet är det lättare att få jämställda löner. Det verkar regeringen helt bortse ifrån. Det kanske inte är så konstigt att jämställda löner är svårt för den här regeringen eftersom man precis när man tillträdde tog bort det uppdrag om handslag för jämställda löner som den förra regeringen hade tillsatt.

Vi hörde tidigare om den LO-rapport som finns om föräldraledighet, arbetstider och hur mycket man jobbar. De här beteendena är väldigt könsrollsbundna. LO:s rapport visar att för männen, vare sig de är arbetare eller tjänstemän, har inte föräldraskapet inneburit någon nämnvärd förändring av arbetstiden. Arbetarkvinnorna har minskat sitt heltidsarbete från en redan låg nivå, från 54 till 39 procent. Den mest dramatiska förändringen gäller dock tjänstemannakvinnorna som minskat sitt heltidsarbete från 88 till 50 procent. Bland kvinnor totalt arbetar bara 47 procent heltid cirka två tre år efter det att de har fått sitt första barn. Det har betydelse för arbetsmarknaden och de jämställda lönerna.

Många har inte råd att utnyttja möjligheten att sänka sin arbetstid och därmed sin lön. De med lägre inkomster har svårt att klara ytterligare minskade ekonomiska marginaler. Många barn får därför aldrig del av den lagstiftning som i grunden vill skapa mer tid och mer samvaro mellan barn och föräldrar.

Många kvinnor gör, som sagt var, i dag valet att avstå en del av sin lön genom att gå ned i arbetstid för att kunna vara mer med sina barn. Det valet innebär att kvinnor riskerar sämre möjligheter på arbetsmarknaden när det gäller utvecklings- och karriärmöjligheter och lön, och därmed får de lägre pension. Kvinnor prioriterar barnen på bekostnad av sin egen relation till arbetet. Tyvärr gör inte merparten av de svenska männen en prioritering till förmån för sina barn.

Detta leder till att många pappor missar delar av sina barns liv, deras första leende, deras första steg, deras första ord och så vidare. De riskerar att inte bjudas in i barnens liv senare, vare sig när det händer roliga saker eller när det inträffar något tråkigt. Att bygga förtroende och tillit tar tid och kräver närvaro. Många pappor riskerar att inte få en nära relation med sina barn om de inte avsätter tid.

Hur ska vi som politiker stödja en förändring som ger möjligheter för barn och föräldrar att umgås utan att ytterligare förstärka den ojämställda fördelningen mellan kvinnor och män vad gäller ansvar för familj och barn och relationen till arbetsmarknaden?

Det är bra att Socialdemokraterna nu har insett att barntid behövs i vardagen, men förslaget om en låst föräldramånad löser inte problemen för alla som stressar måndag, tisdag, onsdag, torsdag och fredag varje vecka för att få livspusslet att gå ihop.

Barntid är ett bättre alternativ. Det är fritt från de fällor som vårdnadsbidraget innebär. Miljöpartiet vill, i motsats till den moderatledda regeringen, att Sverige inte ska göra om samma misstag som man har gjort i flera andra länder och införa ett system som faller tillbaka på jämställdheten. Det är viktigt att både män och kvinnor har en plats på arbetsmarknaden. Lika viktigt är det att barnen får lika mycket tid med sina pappor som med sina mammor.

Miljöpartiet vill skapa en förändring som förbättrar dels männens delaktighet i sina barns liv, dels kvinnornas förhållande till arbetsmarknaden. Vi menar att regeringens förslag om vårdnadsbidrag absolut inte gör det utan snarare riskerar att befästa de könsroller och de ojämställda beteenden som finns i dag. I propositionen saknar vi resonemang om och en förståelse för vilka mekanismer och strukturer som ligger bakom dessa val. Man nöjer sig med att konstatera att konsekvenserna för jämställdheten är svårbedömda.

Vårdnadsbidraget leder förstås fel, vilket flertalet remissinstanser också har påpekat. De skriver bland annat att ett jämställdhetsperspektiv saknas, att det finns administrativa problem och oklarheter och att ensamstående har svårigheter att kunna utnyttja vårdnadsbidraget. Vidare skriver de att det finns problem med olikheter mellan kommuner, oklarheter för särlevande föräldrar dels om de inte är ense, dels om de bor i olika kommuner, kritik mot att makar och sambor till dem som uppbär ekonomiskt stöd från samhället inte omfattas av förslaget och problem att kontrollera att det inte fuskas med uttaget av vårdnadsbidraget. Det har bland annat FUT-delegationen skrivit om.

Vårdnadsbidraget kan därmed också ses som en sorts barnomsorgskonto. Regeringen skriver faktiskt: Villkoren för att få ut fullt vårdnadsbidrag är att barnet inte utnyttjar offentligt finansierad förskoleverksamhet. Föräldern kan förvärvsarbeta och samtidigt uppbära vårdnadsbidrag om barnomsorgen ordnas på annat sätt.

Alltså kan föräldrarna arbeta och betala någon annan – vitt eller svart – för att passa barnen bara de inte använder den kommunala barnomsorgen. I och med den konstruktionen är det alltså inte tid med barnen som egentligen prioriteras. Det handlar snarare om att göra privat barnomsorg mer konkurrenskraftig och lönsam.

Barns tid med sina föräldrar och jämställdhetsaspekten har varit vägledande när vi i Miljöpartiet utarbetat vårt förslag om en komplettering

av föräldraförsäkringen som vi kallar barntid. Det handlar om en särskild föräldraförsäkring till stöd för kortare arbetstid. Dagens stressiga samhälle behöver motkrafter för att den värdefulla tiden som barn och föräldrar tillbringar tillsammans ska kunna prioriteras. Tid är en fråga om livskvalitet och trygghet.

Regeringen Reinfeldt tar med sitt förslag ett steg bort från sin arbetslinje som den gick till val på. Med vårt förslag om barntid förenas möjligheten att vara kvar på arbetsmarknaden och samtidigt förbättra livskvaliteten för både barn och föräldrar.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 86 LARS-ARNE STAXÄNG (m):

Fru talman! För två år sedan gick vi moderater, tillsammans med alliansen, till val på ett radikalt alternativ till den tidigare förda socialdemokratiska familjepolitiken.

Ett decennium av socialdemokratiskt maktinnehav har lett till en skrämmande likriktning inom det familjepolitiska området där makten över den egna familjens väl och ve mer låg hos politikerna än hos föräldrarna. För oss moderater, liksom för våra vänner i alliansen, är det lika självklart nu som då att detta förhållande i grunden är ohållbart och i stället torde vara det omvända. Det är hos föräldrarna som makten ska ligga och politikerna ska snarare tillhandahålla verktygen och möjligheterna än komma med pekpinnar och bestämmelser. Vi ska i alla lägen alltid ha barnens bästa för våra ögon.

Av de tidigare talarna här är det få som har talat om detta ur ett barnperspektiv. Man har haft en massa andra perspektiv, men vi talar om detta ur ett barnperspektiv.

Vi anser att det som nu måste ske är ett snabbt införande av de olika familjepolitiska reformförslagen. Vårdnadsbidraget måste införas tillsammans med de andra förslagen om en avgiftsfri förskola – jag noterar att Socialdemokraterna i Svenska Dagbladet i dag också säger att de är intresserade av en bra kvalitet i förskolan – också för treåringar, barnomsorgsavgift och även en jämställdhetsbonus. Detta tillsammans är en modern och flexibel familjepolitik som ger föräldrarna en reell möjlighet att hitta den bästa lösningen för just sin unika familj.

Men det unika är inte den ena eller andra reformen, utan det är hur de olika förslagen kompletterar varandra, vilket verkligen leder till en reell valfrihet som de svenska familjerna inte kunnat dra nytta av tidigare.

Syftet med vårdnadsbidraget är att ge ökade möjligheter för föräldrar att vara hemma och vårda sitt barn under den period då barnet är mellan ett och tre år. Det är alltså under två år – inte tre år, som någon sade. Bidraget ska vara skattefritt och uppgå till maximalt 3 000 kronor per barn och månad.

Avsikten och ambitionen är att stödja föräldrarna i de val de gör i sin vardag. Införandet av ett frivilligt, kommunalt finansierat vårdnadsbidrag är en reform som efterfrågas av många föräldrar i dag och kommer att bli ett alternativ för de föräldrar som behöver mer tid med sina barn.

Det finns undersökningar som visar att till exempel 78 procent av LO:s medlemmar är positiva till ett införande. Även i övrigt finns det en stor majoritet i Sverige för ett införande. Det kan ställas mot den undersökning som Kommunal hade gått ut med. Men i frågan hade de ställt förskola emot vårdnadsbidrag, och det är ju egentligen inte alls fråga om det. Det ska finnas både förskola och vårdnadsbidrag. Frågar man om förskolan ska finnas kommer självklart 80–90 procent att svara ja. Lyder frågan: Vill ni införa ett vårdnadsbidrag? så kommer 78 procent av LO:s medlemmar att svara ja. Sätter man ihop de sakerna blir det som att ställa krig mot fred. Alla väljer naturligtvis fred.

Sanningen är att förskola och vårdnadsbidrag inte står i motsatsförhållande till varandra. De kompletterar varandra i lika hög grad som föräldrar och förskola inte står i motsatsförhållande till varandra utan behövs var och en på sitt sätt. Ställer man frågan om vårdnadsbidraget till svenska folket, rent generellt, säger 70–80 procent att de vill ha ett sådant.

Med ett vårdnadsbidrag kan föräldrarna välja mellan att ta hand om sitt barn i hemmet eller att kombinera detta med förskoleverksamhet eller annan barnomsorgsverksamhet. På detta sätt blir det möjligt att på olika sätt kombinera vistelse i förskolan och omsorg i hemmet med förvärvsarbete. Ni har inte med ett ord berört att reformen faktiskt ger möjlighet till detta. Jag vill här återigen lyfta in barnperspektivet i diskussionen om familjepolitiken. Det är viktigt att se att barnen är personer med olika behov. Föräldrarna är de som har huvudansvaret för barnens välbefinnande och att se till deras bästa.

Fru talman! Efter att har hört oppositionens farhågor och skräckskildringar om vad som ska komma att ske om Sverige skulle införa ett frivilligt kommunalt vårdnadsbidrag, undrar man faktiskt vad det är som man i vänsterkartellen är så rädd för. Är det kommunernas självbestämmande om att införa ett vårdnadsbidrag? Är det att barnfamiljerna får bättre möjligheter att själva bestämma att vara med och anknyta till sina barn när de är mellan ett och tre år? Är det av fackliga skäl, eller är det förskolans viktiga roll eller de anställda i förskolan som man är rädd om i förslaget? Är det av ideologiska skäl där både Marx och Alva Myrdals styrningar av barnfamiljerna i Sverige skymtar fram? Ja, listan kan säkert göras mycket längre, och vi kommer säkert att fortsätta diskutera detta i replikerna.

Nej, kära vänsterkartell, ni kan vara lugna, riktigt lugna! Förslaget är noga genomtänkt för att gynna barnperspektivet i familjepolitiken. Genom att ge möjligheter för de föräldrar som anser att just deras unika barn behöver en nära relation till föräldrarna i tidiga år grundlägger man att barnet blir tryggare även senare i livet. Detta är ett faktum som vi varken kan eller får blunda inför. Barn är, som de flesta föräldrar mycket väl vet, väldigt olika. Vissa är dagismogna redan efter ett år och det är lagom att börja i förskolan, medan andra kräver en nära föräldrakontakt mycket längre för att bli trygga och harmoniska människor för resten av sina liv.

Men förslaget är också så snillrikt konstruerat att kommunerna har stor frihet att utforma det ihop med förskolan. Det råder alltså inget motsatsförhållande till förskolan – inte på något sätt. Regeringen ser förskolans roll som mycket viktig och återkommer med en proposition senare om detta. Det betyder att kommunerna mycket väl kan tillåta ett barn att gå delar i förskolan, och dessutom få den mycket viktiga anknytningen till sina föräldrar. Det betyder i klartext att en förälder mycket väl kan arbeta halvtid – hör nu, för det här är det tydligen ingen som har observerat eller läst eller kanske velat läsa. Man kan alltså mycket väl arbeta halvtid och få vårdnadsbidrag – man kommer inte ifrån arbetsmarknaden i ett sådant läge – och låta barnet gå i förskola halva tiden om kommunens regler medger detta. Det är kommunen som är suverän när det gäller de bestämmelserna eftersom detta är konstruerat på det viset.

Detta är faktiskt ett jättestort steg framåt i familjepolitiken. Det som s, och kanske även v och mp emellanåt, har pratat om, mer tid för barnen, är nu på väg att genomföras av alliansregeringen.

S och v framför ofta kritik av både Norge, Finland och Danmark – det har vi hört även i dag – för att de genomfört denna reform på olika sätt. Men sedan gör ni ett väsentligt fel när ni jämför deras system med den här reformen. På flera punkter skiljer det svenska förslaget sig från dessa reformer.

För att verkligen gynna arbetslinjen är det i det svenska systemet inte möjligt att få vårdnadsbidrag om någon av föräldrarna dessutom har bidrag från de svenska trygghetssystemen. Först klankar ni på framför allt Norge, men även de andra länderna som har infört vårdnadsbidrag. Det har de gjort i alla de andra länderna. Sedan klankar ni på regeringen som sätter in sådana här bestämmelser för att det inte ska bli ett utanförskap. Hur ska ni ha det? Detta sammantaget med att lägga vårdtiden när barnet är mellan ett och tre år gör att det är mycket få människor som riskerar att hamna utanför den ordinarie arbetsmarknaden på grund av detta lagförslag. Det är under två år man kan ta ut det, inte tre, som ni förut har fört fram. $3 - 1 = 2$. Men det har flera partier och debattörer svårt att ta till sig, även i dag, eftersom man ofta jämför med Norge. Norge har också haft det betydligt sämre med barnomsorgsplatser, vilket har gjort att det är en helt annan situation där.

Flera från oppositionen tar upp frågan om denna reform är en kvinnofälla, så även i dag, och på det sättet skulle motverka jämställdheten. Lagförslaget är som bekant helt könsneutralt i sig och ger båda föräldrarna lika stor möjlighet att vara med barnet. Dessutom är lagen utformad så att man kan dela på vårdnadsbidraget om man vill.

Den fråga som här kommer upp, frågan om jämställdhet, är betydligt mer övergripande än att det handlar om vårdnadsbidraget. Det handlar om den struktur som finns i samhället, nämligen att det är mer vanligt att kvinnor är hemma med sina barn än män, och har egentligen inte något med den här familjereformen att göra. Barnfamiljerna har haft nog av vänsterkartellens förmyndarmentalitet och klåfingrighet. Nej, det självklara svaret är givetvis att komma med en reform som gynnar jämställdheten, och den ska vi fortsätta debattera i ett senare forum i kväll.

Slutligen vill jag vara extra tydlig. Alliansregeringen har med detta förslag lagt fram förutsättningar för en ny och bättre familjepolitik, som på ett tydligt sätt kommer att gynna barnfamiljerna.

Det är alliansens familjepolitik, det är Moderata samlingspartiets familjepolitik, men det är framför allt barnens och föräldrarnas politik här i Sverige.

Jag yrkar bifall till att socialförsäkringsutskottets förslag till riksdagen om vårdnadsbidraget ska bifallas. Jag yrkar även avslag på samtliga motioner och reservationer som inkommit under dessa punkter.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Cederbratt, Jan Ericson, Mats G Nilsson och Marianne Watz (alla m) samt Solveig Zander (c), Ulf Nilsson (fp) och Eva Johnsson (kd).

Anf. 87 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Jag funderar över varför det inte längre är viktigt för Moderaterna att ta till vara kvinnors erfarenheter, deras kreativitet och utvecklingskraft i arbetet. Hur blir Sverige ett bättre land med fler i arbete om kvinnor i barnafödande ålder helt lämnar arbetsmarknaden under minst tre års tid? Vad ger det för drivkraft till barnen, inte minst flickorna, att vilja utbilda sig och bidra med sitt arbete?

Menar Moderaterna att Sverige klarar sig bättre utan kvinnorna?

Anf. 88 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Fru talman! Tydligt har Matilda Ernkran och Socialdemokraterna låst sig vid att det enbart är kvinnor som kommer att utnyttja vårdnadsbidraget. Detta är neutralt. Om man tittar på statistiken ser man att föräldraförsäkringen till 80 procent tas ut av kvinnorna när det gäller det vanliga systemet. När det gäller tillfällig föräldrapenning är fördelningen betydligt jämnare. Det är alltså på väg mot det bättre. Vi kommer senare att debattera jämställdhetsbonusen.

Det här är en tydlig reform för att se till att föräldrar har möjlighet att kunna vara hemma med barnen då det behövs. De som har barn vet mycket väl att man måste ta hänsyn till barnen, och alla barn är inte dagismogna efter ett år. Alla som har barn vet att det är en mycket besvärlig tid när man kanske ska lämna barnet på förskola trots att det inte är moget för det. Då ger denna vårdnadsbidragsmodell, som inte är uppbyggd på samma sätt som Norgemodellen, möjligheter att under en period kunna kombinera den med förskolan genom att barnet kan vara i förskolan några timmar och sedan hemma. Det gör den till en tydlig reform sett ur ett barnperspektiv. Det ger svenska föräldrar en valfrihet som de inte haft tidigare.

Anf. 89 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att Lars-Arne Staxäng riktigt svarar på mina frågor. För protokollets skull kan vi väl notera att jag har två barn. Jag vet alltså hur det är att vara förälder, och jag vet hur det är att vara småbarnsförälder och arbeta.

Menar Moderaterna att arbetslinjen bara ska gälla för vissa men inte för andra? Ska det vara okej att låta samhället betala för barns goda utbildning utan att de behöver känna någon plikt att bidra med någonting tillbaka? Man ska till och med få ett rent bidrag bara man håller sig borta från arbetsmarknaden i minst tre år. Är det ett sätt att se till att fler kom-

mer i arbete? Är det kloka signaler att sända, inte minst till barnen? Bara rätt, aldrig plikt.

Du kämpar hårt, Lars-Arne Staxäng, för att hela tiden försöka hävda barnperspektivet. Jag kan förstå att du gör det, men om ni är så säkra på det undrar jag varför ni inte lät analysera konsekvenserna för barnen. Då hade ni haft det svart på vitt. Men nej, ni valde att inte analysera konsekvenserna av vårdnadsbidraget vad gäller barnen. Det tycker jag säger en hel del om förslaget.

Du har också sagt att det inte finns någon motsatsställning mellan vårdnadsbidraget och resurserna till förskolan. Men ni skickar ju inte med några pengar för vårdnadsbidraget. På något sätt måste väl ändå reformen betalas? Ni skickar inte med några pengar, utan det är i kommunerna den ska betalas. Varifrån kommer pengarna att tas? Varifrån plockar man fram pengarna? Varifrån tror du att pengarna kommer att tas för att finansiera en vårdnadsbidragsreform bara för vissa? Jag är fullständigt övertygad om att risken är stor att pengarna kommer att plockas från förskolan.

Anf. 90 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Fru talman! Detta är en tydlig reform för att ge svenska barnfamiljer större valfrihet, möjligheter att kunna få en mjuk övergång för barnen. När de passerat föräldraförsäkringens första år ska föräldrarna kunna göra en mjuk övergång till arbetslivet. Det behöver inte innebära att man är hemma på heltid. Om kommunerna får möjlighet kan man dela upp detta på ett helt annat sätt, till exempel halvtid eller 75 procent, som Miljöpartiet är inne på.

Jag observerar att oppositionen är lite delad i denna fråga. Till exempel vill Miljöpartiet ha barntid på ett tydligt sätt, något som vi ska prata om senare, eftersom det finns ett behov. Alla svenska föräldrar, Matilda Ernkran och andra, vet att det finns ett behov i dessa åldrar.

När det gäller de ekonomiska frågorna har Socialdemokraterna nu fört fram att de vill ha en extra månad i föräldraförsäkringen. Om de enbart lägger den på garantibelopp blir en extra månad i föräldraförsäkringen inte så dyr, men om den läggs på sjukpenningsbelopp, vilket kan tänkas bli fallet, är det en reform på 1 ½–2 miljarder. Det är tre gånger mer än vårdnadsbidragsreformen enligt de uträkningar som finns från departementet. Varifrån ska de pengarna plockas fram?

Tanken är att kommunerna själva ska få besluta ifall de ska skjuta till pengar eller göra någon annan anpassning. Det handlar om de kommunala budgetarna. Ett vårdnadsbidrag kostar 36 000 per år. En förskoleplats på heltid kostar en bra bit över 100 000. Men det är inte säkert hur det blir. Förskoleorganisationen kanske ska vara intakt. Det är upp till varje kommun att bestämma det.

Vårdnadsbidraget är bra för föräldrarna, och föräldrarna efterfrågar det.

Anf. 91 GUNVOR GERICSON (mp) replik:

Fru talman! Lars-Arne Staxäng talar sig varm för barnperspektivet men nämner inte barnens behov av mer tid med papporna och hur det ska kunna främjas.

Nej, Lars-Arne Staxäng, det finns ingen garanti i detta förslag för att det blir mer tid med barnen. Det styr inte mot det. Norge är på väg att avveckla sitt vårdnadsbidrag eftersom man sett att det inte leder till positiva konsekvenser.

Konservativa Lars-Arne Staxäng verkar inte ha förstått att det finns ett samband mellan orättvisa löner och ojämlikhet vad gäller kvinnors och mäns ansvar för hem och barn. I andra sammanhang brukar moderater vara intresserade av ekonomiska incitament för att styra och av lagar som förstärker ett visst beteende.

Vad är det egentligen för utgångspunkt Moderaterna har i detta förslag? Är det valfriheten eller är det mer tid med barnen ni moderater prioriterar?

Anf. 92 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Fru talman! Det är ganska intressant att lyssna på Miljöpartiets representant Gunvor G Ericson. När man går in och tittar på Miljöpartiets förslag – jag har försökt läsa igenom hela förslaget – ser man att där finns likheter. Också era koalitionsbröder från Vänstern och Socialdemokraterna har noterat att det är en typ av vårdnadsbidrag; de kallar den för vårdnadsbidragets *light*-version.

Jag kan förstå att den behövs. Jag kan förstå att man vill utöka möjligheten för föräldrar att kunna vara med sina barn. Miljöpartiet kallar det för barntidsreform.

Om man tittar på de olika reformerna ser man att vårdnadsbidraget ger ungefär samma möjligheter, ifall kommunerna tillåter att man dels har barnet i förskola, dels kan arbeta vid sidan av. De är alltså likadana. Som småbarnsförälder har man redan i dag möjlighet att gå ned till en arbetstid på 75 procent. Om man då har ett vårdnadsbidrag eller någon annan peng som är skattepliktig blir det ungefär detsamma.

Det är därför ganska intressant att även ni i Miljöpartiet, det märks när man pratar med era företrädare, anser att föräldrar till barn mellan ett och tre år har behov av en större valfrihet. Jag tycker att det känns tillfredsställande att med det nya alliansförslaget kunna ge möjlighet till det.

Anf. 93 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Vi är eniga om en liten del, nämligen att barnen behöver mer tid med sina föräldrar. Därom är vi eniga. Men det finns också stora skillnader mellan det förslag som den moderatledda regeringen lägger fram och det som vi kallar barntid.

Vårdnadsbidraget är inte pensionsgrundande. Vi vill att både mammor och pappor ska kunna ta ut det här. Vår barntid kan mammor och pappor ta ut samtidigt. Både mamman och pappan kan sänka sin arbetstid och ta ut barntid på samma gång. Även för den som är arbetslös kan partnern få ta ut barntid. Med ert förslag har inte partnern till en arbetslös rätt att ta ut vårdnadsbidrag.

Vi vill också att man ska kunna ha kvar en fot på arbetsmarknaden. Ni säger visserligen att föräldern kan förvärvsarbeta och samtidigt uppbära vårdnadsbidrag om barnomsorgen ordnas på annat sätt. Det finns stora skillnader. Jag kan respektera att man i den borgerliga alliansen inte riktigt har förstått sambandet med könsmaktsanalys och de strukturer som styr i vårt samhälle. Men jag tycker att det är tråkigt att man från

Moderaternas sida vill låta som att det är precis samma sak med vårdnadsbidrag som med barntid, för det är det inte. Vi kan vara eniga så långt att barnen behöver mer tid. Men det ska inte ske genom ett konservativt, gammalt och bakåtskrivande förslag som vårdnadsbidraget.

Anf. 94 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Fru talman! Vårnadsbidraget är i sig självt inte pensionsgrundande. Men det som ingen har sagt hittills är att vi i vår egen budget, socialförsäkringsbudgeten, lägger 4 833 miljoner kronor på pensioner som vi betalar in för föräldrar med barn under fyra år. Detta utbetalas till den förälder som tjänat minst i ett förhållande. Man får en pensionspoäng som är ganska väsentlig. Ålderspensionsrätten kommer att vara högre för de här föräldrarna under fyra år än den faktiskt intjänade pensionsgrundande inkomsten. Man får en grundpensionspoäng. Det är det första.

Det andra är att vårdnadsbidraget mycket väl ger båda föräldrarna möjligheten, om man är överens och kommunen godkänner det, att ta ut vårdnadsbidrag till hälften och att kunna ha barnet på förskola. Det är ingen skillnad på er barntidsreform och vårdnadsbidraget i det avseendet.

Låt oss i stället vara överens om att en sådan här reform, antingen det heter barntidsreform, vårdnadsbidrag eller något annat, är någonting som är bra för Sveriges föräldrar. Det är bra för barnen i Sverige att under en tid mellan ett och tre år kunna anknyta till sina föräldrar och bli trygga för resten av livet.

Anf. 95 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Lars-Arne Staxäng och Moderaterna.

I dag har socialministern, som har varit drivande i de här frågorna, bjudit på tårtkalas ute på stan. Men inte alla barn var bjudna på kalaset. Jag undrar vad Moderaterna och regeringen säger om att det här förslaget inte gäller alla barn. Ni pratar er väldigt varma för barnperspektivet. Men vi måste väl vara överens om att det är i princip omöjligt för barn till ensamstående föräldrar att få del av vårdnadsbidraget. Man har helt enkelt inte råd. I dag finns det 263 200 föräldrar som är ensamstående. Vad säger ni till dem som inte kommer att få den här tiden för sina barn, som ni pratar er varma för? Är det några som skulle behöva mer tid och ork för sina barn är det just de ensamstående.

Jag har inte fått svar på den fråga jag ställde i talarstolen. Därför vill jag upprepa den: Hur får ni ihop det att föräldrarna ska ha möjlighet att jobba heltid och ändå ha rätt till vårdnadsbidrag? Hur kan det ge mer tid för barnen? Hur kan det ge mer möjlighet till att barnen ska knyta an till sina föräldrar? Jag får inte ihop det i mitt huvud. Jag skulle vara väldigt glad om Lars-Arne eller någon annan från högersidan kunde förklara det för mig.

Jag undrar också vad Moderaterna säger om att små fattiga inlandskommuner är tvungna att höja skatten för att kunna genomföra vårdnadsbidraget. Jag tog ett exempel från mitt hemlän, nämligen från Vilhelmina. Är det någonting som Moderaterna rekommenderar sina partikamrater ute i Sverige att göra? Höj kommunalskatten och genomför vårdnadsbidrag! Är det moderat politik?

Anf. 96 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Fru talman! Jag har fått några frågor. Jag tar först det här med ensamstående föräldrar. Det är en viktig bit. Det här är kanske ingen reform som anknyter till ensamstående föräldrar. De har svårt att utnyttja den här reformen med den regelmassa som finns. Det är riktigt.

Men det är en viktig fråga LiseLotte Olsson tar upp. I departementet håller man just nu på att med hjälp av statistik ta reda på hur situationen ser ut för ensamstående föräldrar, för att kunna återkomma med lämpliga förslag längre fram. Det kan, som någon tog upp här förut, till exempel vara att vid tillfällig föräldrapenning en annan person i barnets närhet kan få utnyttja det. Det är många som har skrivit motioner om detta. Det tror jag skulle vara en viktig reform för de ensamstående. Jag vill vara tydlig med att det är en viktig grupp, som vi måste kunna värna om.

Men det står inte i motsatsförhållande till vårdnadsbidraget. Vårdnadsbidraget är jättebra för de föräldrar, gifta och samboende, som har gemensamma barn och på det viset kan få anknyta till sina barn. Det är ändå så att 72–73 procent av samtliga barn har gifta eller sammanboende föräldrar. Det är en viktig reform för Sverige.

LiseLotte Olsson ställde också en fråga om Vilhelmina. Det kan vara vilken kommun som helst i Sverige; det spelar ingen roll. Man kommer att ha olika situationer. Men det är upp till den enskilda kommunen. Det är inte som med maxtaxan, att allihop var tvungna att införa eller ville införa den, utan den här reformen är frivillig för kommunerna. Man kan prioritera pengarna och höja skatten – eller sänka skatten. Det är upp till samtliga kommuner att göra den prioriteringen utifrån sin egen ekonomi, utifrån de behov som finns i de enskilda kommunerna. Vad vi kan komma överens om är att den här reformen ger kommunerna en mycket större möjlighet att ge en tydlig valfrihet för Sveriges barnfamiljer.

Anf. 97 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Lars-Arne säger att det inte är någon politik för ensamstående föräldrar. Då är det som regeringens övriga politik. Det var ärligt att du kunde erkänna det. Ni har ingen politik för ensamstående föräldrar i dagsläget. Vi ska vänta på någonting som kommer i framtiden.

Under de år ni har suttit vid makten har situationen för ensamstående föräldrar med barn dramatiskt försämrats. Det är att tala med kluven tunga att tala sig varm för barnperspektivet och hur viktigt det är och samtidigt utesluta ungefär en fjärdedel av barnen. De ska inte ha tillgång till det här. Man blundar för det. Man gör en politik för en sorts önskefamilj, en kärnfamilj med mamma, pappa och barn. Den finns, men det finns även många andra familjer. Jag tycker att de borde få lika chans till det här.

Det var också spännande att Moderaterna säger att det är okej att det finns kommuner som kommer att tvingas höja skatten för att kunna genomföra det här. Jag tolkar ditt svar så. Det finns ett motsatsförhållande när det gäller vårdnadsbidrag och kommunal ekonomi. Pengarna måste tas någonstans. Man kanske höjer skatten, men jag tror tyvärr att det kommer att vara vanligare att man drar ned resurserna till förskolan. Då kommer alla barn, även barn som inte har föräldrar som utnyttjar vårdnadsbidraget, att bli drabbade av en sämre kvalitet i förskolan. I det fallet står alltså vårdnadsbidragets införande i motsatsförhållande till en bra

förskoleverksamhet. Det tycker jag är ett av grundfelen i förslaget. Vi förstör vår fina förskola som vi har i Sverige.

Anf. 98 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Fru talman! Jag har inte sagt att kommunerna ska höja skatten. Det är full frihet för varje kommun att avgöra om man ska höja eller sänka skatten. Det är full frihet för kommunerna att göra den prioriteringen. Jag är övertygad om att många kommuner kan disponera om sina utgifter och inkomster så att det går att få ihop utan att höja skatten. Men det är upp till kommunerna att avgöra det.

Först kritiserar ni att det inte går att leva på vårdnadsbidraget. Det är flera som har gjort det. Sedan beklagar ni att ensamstående inte kan utnyttja det. Det måste verkligen vara höjden av inkonsekvens, även i Sverige.

Ni står för en gammaldags planekonomisk ideologi. Det är väl klassiskt när det gäller LiseLotte Olsson och Vänstern, där styrning och kvotering är vardagsmat mot trilsande föräldrar som inte vill följa partiprogrammet.

Det är bara att konstatera att det här är en valfrihetsreform. Gillar man inte valfrihet, gillar man inte valfrihet för barnfamiljerna eller för föräldrar eller barn, är det klart att man inte gillar vårdnadsbidraget.

Den gamla kommunistiska dogmen av Marx och Engels, offentlig kostnadsfri uppfostran av alla barn, ligger egentligen i grund och botten som ideologi för LiseLotte Olssons förnekande av vårdnadsbidraget. Vårdnadsbidraget är faktiskt en valfrihetsreform för Sveriges föräldrar. Det ges möjlighet för Sveriges föräldrar att kunna utnyttja reformen när barnen är mellan ett och tre år för en anpassning till en försiktig övergång från föräldrar in till förskola, från att föräldrarna har varit ifrån arbetsmarknaden till att sedan komma tillbaka in på arbetsmarknaden.

Anf. 99 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Äntligen, den hett efterlängtade familjepolitiska reformen är här. För det var väl länge sedan vi fick en sådan genomgripande familjepolitisk reform, ett sådant familjepolitiskt paket som vi nu har framför oss. Reformen utgår från barnperspektivet. Det har vi hört med all önskvärd tydlighet från Lars-Arne Staxäng.

Det är sannerligen en strukturförändring som vi ser nu, i allra högsta grad. Det börjar med vårdnadsbidraget. Det är det vi debatterar nu. I paketet ingår också jämställdhetsbonusen som kommer därefter. Sedan får vi barnomsorgspengen. Det fjärde är den pedagogiska förskolan som kommer att bli från tre år för barnen. I det här sammanhanget måste jag kanske också nämna den femte delen i det här. Det är det vi ska debattera senare i kväll. Det är åtgärder mot missbruk av föräldrapenningen.

Dessa fem saker tillsammans gör att det här paketet blir komplett. Man ska inte välja att diskutera den ena före den andra, för de hör ihop.

Men nu handlar det, som sagt, om vårdnadsbidraget och att vi ska införa det. Syftet med vårdnadsbidraget är, som vi har hört, för det första att ge familjerna mer tid med sina barn, för det andra att ge en större flexibilitet till föräldrarna och för det tredje att de själva ska bestämma vilken barnomsorg de ska ha. Makten till föräldrarna – så enkelt kan man faktiskt uttrycka det.

Det är något som ligger centerpartisterna väldigt varmt om hjärtat, för i valrörelsen och många år innan den har vi i Centerpartiet drivit en familjepolitik som ska göra att föräldrarna själva ska få bestämma vem som ska ha omsorgen om deras barn. Det ska finnas en mångfald inom barnomsorgen med både offentlig och privat verksamhet. Det gör att föräldrarna får en valfrihet. Det är valfriheten som är viktig, för ingen är stöpt i samma form som någon annan.

Men Socialdemokraterna vänder sig emot att föräldrarna ska få mer ansvar för sina barn. De säger att alla barn ska vara på dagis. Föräldrarna ska lämna ifrån sig sitt ansvar till dagispersonalen.

Det har också blivit precis som Socialdemokraterna har velat med maxtaxan. Barnen är längre tid på dagis nu, och fler ungar är på dagis. De alternativ som fanns inom barnomsorgen förut med föräldrakooperativ och personalkooperativ är inte längre lika intressanta, för på dagis ska man vara. Det tycker Socialdemokraterna. Man odugligförklarar föräldrarna när det gäller att veta bäst hur deras barns behov ska tillgodoses. Som sagt, det är ett värderingsskifte vi nu diskuterar.

Jag förstår med hänvisning till det här varför Socialdemokraterna menar att vårdnadsbidraget är otidsenligt. Det är tvärt emot deras egen politik. Då måste man väl från deras horisont sett säga att det är otidsenligt.

Vänsterpartiet påstår att vårdnadsbidraget nu ska urholka den kommunala barnomsorgen. Det förstår jag inte, för det är ju helt fel.

Om jag har förstått det hela rätt kostar vårdnadsbidraget mindre än vad en kommunal barnomsorgsplats gör. Dessutom, om barnen är kortare tid på dagis måste det innebära att det blir färre barn i barngrupperna, och den kommunala verksamheten kan utvecklas både pedagogiskt och organisatoriskt till nytta för de barn som faktiskt är där. Jag tror att Vänsterpartiet måste tänka till lite i det här hänseendet.

Oppositionen säger också att vårdnadsbidraget är långt från arbetslinjen. Kan något bli mer fel än det? En reform som ger föräldrarna möjlighet att vara hemma helt eller delvis, som också kan nyttjas om båda föräldrarna är ute i yrkeslivet, hur är det negativt för arbetslinjen? Båda väljer att vara kvar och jobba, och man väljer en annan barnomsorgsform.

Dessutom menar man från oppositionen att om man kopplar det här till hushållsnära tjänster är det fel. Man har synpunkter på att det inte ska kopplas till andra bidrag. Man pratar alltså med kluven tunga. Det förstår jag inte uppriktigt sagt.

Jag måste också vända mig till Miljöpartiet i det här sammanhanget och fundera över deras barntid. Jag tycker att det är ett jättebra förslag, för det är ju väldigt likt vårdnadsbidraget. Barntid och vårdnadsbidrag innebär att man kan förkorta sin arbetstid och vara hemma mer.

Men hur var det med arbetslinjen där? Om föräldrarna väljer att vara hemma avstår de från jobbet. Hur mycket kostar det? Det fanns pengar avsatta i budgeten för barntid. Men vem väljer att vara hemma månntro? Är det den som förkortar sin arbetstid? Är det den som tjänar mest för att få de pengar som barntiden skulle innebära för Miljöpartiet?

Jag tror nog att man har tänkt ett steg för kort när man försöker hitta ett motargument mot vårdnadsbidraget. Det hade varit enklare för Miljöpartiet att ansluta sig och tycka att vårdnadsbidraget är bra.

I det här betänkandet myndigförklarar vi äntligen föräldrarna. Det är de som bäst vet hur deras barns omsorg ska vara. Det är det som är skillnaden mellan alliansens politik och oppositionens. Barnperspektivet, barnets bästa, är det som man ska titta på i första hand när det gäller familjepolitiken. Det handlar vårdnadsbidraget om.

Fru talman! Med hänvisning till vad jag nu har sagt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

I detta anförande instämde Jan Ericson, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m) samt Ulf Nilsson (fp) och Eva Johnsson (kd).

Anf. 100 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Några oklarheter tycker jag ändå att vi kan reda ut med Centerpartiet. Vårdnadsbidraget är oomtvistat en kvinnofälla och gäller bara vissa barn. 24 procent av alla hushåll är enligt regeringen från början uteslagna från att kunna använda vårdnadsbidraget. Då är de ensamstående föräldrarna inte ens medräknade.

Centern pratar om valfrihet men säger ingenting om för vem valfriheten är och till vilket pris. Förskolan står inte högt i kurs, det kunde jag i alla fall förstå. Solveig Zander säger att föräldrarna ”lämnar in” sina barn på dagis. Det visar på ett förakt, tycker jag – ett förakt för föräldrar och för den mycket omtyckta och bra förskola vi har.

Här har vi vårdnadsbidraget, oomtvistat en kvinnofälla. Centern vill att barnbidragen ska behovsprövas så att alla som tjänar över 20 000 kronor i månaden, tror jag det var, ska bli av med barnbidraget.

Är detta Centerens familjepolitik? Kärnfamiljen, hemmafruar och fattigbarnsbidrag – är det Centerens familjepolitik? Är det att ha barns bästa för ögonen?

Anf. 101 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Det är konstigt att höra det här påståendet om kvinnofälla från Socialdemokraterna. Under den senaste mandatperioden var det väl ändå så att förtidspensionerna för kvinnor ökade från 54 till 60 procent eller något sådant. Detta med att kvinnor avstår från arbetsmarknaden menar jag, fru talman, att Socialdemokraterna i allra högsta grad står för.

Vårdnadsbidraget är en del i det familjepolitiska paketet. De andra tre delarna i det paketet, som också innehåller jämställdhetsbonusen, innebär att möjligheterna att förkorta sin arbetstid för båda föräldrarna i allra högsta grad är tilltalande. På det sättet blir det verkligen inte någon kvinnofälla.

Valfriheten i barnomsorgen är väldigt viktig för mig. Jag gör ingen värdering av vilken barnomsorgsform som är den viktigaste, den bästa eller den som föräldrarna ska välja. Vi som politiker ska inte bestämma hur föräldrarna ska ha det, men det tycker tydligen Socialdemokraterna, fru talman. De tycker att de vet bäst, och det är därför de hävdar att den kommunala barnomsorgsformen alltid är den bästa. Det tycker inte jag som centerpartist att den är. Jag tycker att den barnomsorg som föräldrarna väljer är den bästa för barnen!

Anf. 102 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Jag tycker inte det blev så mycket tydligare, men Solveig Zander kanske kan hjälpa mig en gång till. Vilka familjer och vilka barn är det hon ser framför sig? Vilka familjer och vilka barn är det som ska utvecklas? Vilka är det som ska bidra till ett kreativt och arbetsamt Sverige?

Jag undrar ibland om det är Centern jag debatterar med eller om det är ett parti till höger om Moderaterna. Jag funderar lite på att Centern ju brukar vilja prata om kvinnor som företagare. Är det de kvinnorna som ska vara hemma med vårdnadsbidraget? Är det detta som ger ett mer företagsamt och kreativt Sverige? Och om det inte är det, beskriv då, Solveig Zander, den familj som du ser framför dig – den familj som vill och kan utvecklas genom att en förälder helt lämnar arbetsmarknaden under tre år. Beskriv det samhälle du ser framför dig där kvinnor i barnafödande ålder står helt utanför arbetsmarknaden! Hur ska det se ut för kvinnorna? Hur ska det se ut för barnen och inte minst för flickorna? För vem är vårdnadsbidraget? Vilken familj kopplar du ihop vårdnadsbidraget med? Vilka är det som ska välja vårdnadsbidraget? Beskriv det för mig!

Anf. 103 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Det intressanta är att man frågar mig som politiker vilken familj vårdnadsbidraget är till för. Den familjepolitiska reformen är till för alla familjer. Jag ska inte vara den som styr och ställer att det ska vara just till den familjen eller till just den familjen. Tack vare en flexibel familjepolitisk reform får föräldrarna möjlighet att hitta olika lösningar på hur de ska ta hand om sina barn och vilken omsorg de ska få.

Jag tycker fortfarande att det är viktigt att i det här sammanhanget tydliggöra att det är en värderingsförändring vi nu diskuterar. Socialdemokraterna, fru talman, håller fast vid att de vet bäst, och därför ska alla barn vara på det ställe som de bestämmer att de ska vara på.

Så tycker inte jag som centerpartist. Jag hävdar att det är familjerna som själva bäst kan bestämma detta, och det är till för alla familjer.

Anf. 104 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag fick inget svar på en av mina frågor av tidigare talare, men då vänder jag mig till dig, Solveig Zander, och skulle vilja ha svar på den frågan. Ni är ju med i samma lag, så då tycker jag att du kanske kan svara på den.

Det handlar om tanken att man ska kunna jobba båda två och få ut ett vårdnadsbidrag och hur ni har tänkt då. Jag har fortfarande inte fått något riktigt bra svar på det. Ni säger att det här handlar om barnens bästa och har ett barnperspektiv. Men det kan väl inte vara bättre ur ett barnperspektiv att vara hemma med en barnflicka i stället för att gå på en förskola med pedagogiskt utbildad personal? Vad är tanken med att båda föräldrarna ska kunna jobba heltid och ändå få ut ett vårdnadsbidrag?

Solveig Zander sade tidigare att vårdnadsbidraget ska vara till för alla och att politiker inte ska styra vilka som ska utnyttja det eller hur man väljer att ha sin barnomsorg. Men det är ju precis det ni gör. Ni styr och talar om vilka ni tycker ska kunna använda det i och med att ni utesluter en väldigt stor del av föräldrarna från att kunna använda vårdnadsbidra-

get. I och med det säger ni: Vi tycker att vårdnadsbidraget kan ni mam-mor och pappor som lever tillsammans och har det relativt gott ställt få. Är ni ensamstående behöver ni inte göra er besvär; ni kommer inte att ha råd.

Jag tycker alltså att ni styr och ställer väldigt mycket när det gäller vilka som ska ha vilken form av barnomsorg. Det stämmer inte riktigt det du säger.

Det finns också en sak som Solveig Zander sade, att det här inte står i strid med förskolan eller tar resurser därifrån. Men ett vårdnadsbidrag kostar, och kommunen ska betala. Någonstans ska kommunen ta dessa pengar, och då är det precis som jag sade i mitt exempel: Man får välja mellan skattehöjningar och att ta resurser från befintlig verksamhet.

Anf. 105 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Flexibilitet innebär att det finns olika valmöjligheter. Det betyder också att föräldrar i dag löser sin barnomsorg på många olika sätt när det gäller tiden att lämna och hämta på dagis eller att vara hemma mer eller mindre. Det innebär också att den möjligheten och olika barn-omsorgsformer kommer att utvecklas. Jag tycker att det kan vara bra att vara på ett föräldrakooperativ. Flerfamiljssystem kan vara bra. Dagmam-ma kan vara bra. Dagis är ju bra.

Det finns många olika former som kommer att växa fram, och för min del tycker jag, fru talman, inte att det är fel om föräldrarna väljer att också ha en barnflicka under en period. Är det detta föräldrarna med sina flexibla arbetstider tycker är det bästa sättet ska inte jag som politiker säga att det är fel. Det är ju något av det värsta som finns när överheten bestämmer hur människor ska ha det.

Jag säger det igen: Alla familjer, även den ensamstående mamman, har möjligheter att välja en annan barnomsorgsform än den som står till buds i dag. Det betyder att den ensamstående mamman också kan ta del av vårdnadsbidraget.

Anf. 106 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Då fick jag ett litet svar på det som jag har velat ha svar på så länge, att borgerligheten och högern tycker att det är okej – barn-flicka kan jämföras med annan barnomsorg. Jag förstod det som Solveig Zander sade som att det inte är fel.

Jag undrar hur ni får ihop det. Jag måste fortsätta min tankebana där. Om det är fråga om ett barnperspektiv och att man gör detta för barnens skull, för att barnen ska få mer tid med sina föräldrar och föräldrarna ska få mer tid med sina barn – det har flera gånger anförts i debatten att det är ett huvudskäl till att införa vårdnadsbidrag – hur kan man då tycka att det är okej att mamman och pappan jobbar för fullt och har en barnflicka hemma, en barnflicka som dessutom subventioneras flera gånger om? Är det en bra verksamhet för barnen? Är det någonting som ger mig som mamma mer tid att träffa mina barn? Jag tycker absolut inte att det stämmer.

Sedan säger Solveig Zander också att alla familjer har möjlighet att välja detta. Men Solveig Zander kan väl inte tro att ett vårdnadsbidrag på 3 000 kronor innebär någon reell valmöjlighet för en ensamstående för-

ålder. Jag tror verkligen inte det, utan detta vårdnadsbidrag kommer att gynna dem som redan är gynnade.

Prot. 2007/08:115
20 maj

Anf. 107 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Framtiden är framtiden, och man kan säga att framtiden redan är här. När man lyssnar på Vänsterpartiet och även oppositionen i övrigt är det intressant att de talar om att man jobbar mellan åtta och fem. Så var det i industrisamhället, och den delen har vi gått ifrån. Vi vet att det finns flexibla arbetstider. Hur ser dessa flexibla arbetstider ut? Ja, de varierar nästan lika mycket, höll jag på att säga, som barnomsorgsformerna kan göra. Det är väldigt viktigt. Vi ska nämligen inte haka upp oss på att enbart man själv kan vara hemma med detta vårdnadsbidrag, utan möjligheten finns, precis som Lars-Arne Staxäng tidigare sade, att förkorta sin arbetstid men att man också kan välja andra barnomsorgsformer. Det tycker jag att jag med all önskvärd tydlighet har sagt väldigt många gånger.

Från oppositionens sida och från Vänsterpartiets sida måste man nog tänka på att arbetstiderna ser lite annorlunda ut. De är inte bara mellan åtta och fem, utan de är betydligt mer skiftande. Då kan man också anpassa barnomsorgen till det.

Anf. 108 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Solveig Zander talade om den hett efterlängtrade reformen. Av vilka är den efterlängtd? Är det av alla de barn som lever med en förälder som är arbetslös eller sjuk? Eller är det av alla de barn som lever med en ensamstående förälder?

Detta paket utgår från barnperspektivet och från valfrihet. Jag uppfattade också att Centern inte ville att politiken skulle skapa förutsättningar för att göra dessa goda val utan att det handlar om föräldrarnas valfrihet. Jag får inte detta att gå ihop.

Jag håller med om att föräldrakooperativ och dagmamma är bra alternativ. Och det är bra att man ska kunna gå ned i arbetstid. Där tycker vi lika. Det är det som barntid innebär. Men vårdnadsbidraget är egentligen en barnomsorgspeng.

Om båda föräldrarna ska kunna ta ut vårdnadsbidrag samtidigt, ska då pappa och mamma kunna vara hemma samtidigt och få 3 000 kronor i månaden var? Går det?

Anf. 109 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Jag blir lite mörkrädd när jag hör vad man säger från Miljöpartiet. Man säger att man tycker att det är konstigt att barnen inte kan vara hemma hos någon som är sjukskriven, som uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning eller som uppbär arbetslöshetsersättning. För mig är det ersättningar som man får för att man är sjuk eller för att man ska söka jobb. Då ska väl inte barnen vara hemma hos den personen. Då blir ju den personen hindrad. Jag hoppas därför verkligen att jag missuppfattade det som kom från Miljöpartiet.

Sedan talades det om att vårdnadsbidraget är en förtäckt barnomsorgspeng. Nej, det är inte en förtäckt barnomsorgspeng.

Om Gunvor G Ericson hade lyssnat på mig och Lars-Arne Staxäng och läst förslaget till vårdnadsbidrag framgår det med all önskvärd tyd-

*Vårdnadsbidrag –
familjepolitisk reform*

lighet att den tredje delen i det familjepolitiska paketet innehåller en barnomsorgspeng som kommer att komma. Och vi tänker inte ta bort vårdnadsbidraget för att barnomsorgspengen kommer, utan den kommer som en ytterligare del i familjepaketet som gör att valfriheten för familjerna blir ännu större.

Jag måste poängtera att det handlar om flexibilitet. Det handlar om att på alla sätt möjliggöra för föräldrarna att själva välja hur omsorgen om barnen ska se ut.

Anf. 110 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Det är alldeles uppenbart och blir mer och mer tydligt att detta handlar om valfrihet och inte om mer tid med barnen.

Om Solveig Zander hade lyssnat på vad jag sade, så sade jag att det inte är de barn som har en förälder som är arbetslös som har längtat hett efter denna reform eftersom dessa barn inte omfattas av reformen. Det var det jag sade. Dessa barn kan inte få ta del av den reformen, eller hur? Det står faktiskt klart och tydligt att man inte kan få vårdnadsbidrag om en av föräldrarna är arbetslös. Alltså omfattas inte dessa barn av denna reform, och dessa barn kan inte ha längtat hett efter denna reform.

Det som Solveig Zander försöker påskina, att detta inte skulle vara någon form av barnomsorgspeng, är inte heller sant. Det står faktiskt i förslaget att man kan jobba samtidigt som man uppbär vårdnadsbidrag om man löser barnomsorgen på annat sätt och inte utnyttjar kommunal barnomsorg. Jag kan inte få ihop det på något annat sätt än att det är en barnomsorgspeng. Det står ju klart och tydligt i propositionen.

Jag fick inget svar på min fråga om pappan kan få 3 000 kronor samtidigt som mamman får 3 000 kronor i vårdnadsbidrag.

Med barntid kan båda föräldrarna gå ned till 75 procent, och båda föräldrarna kan få 2 500 kronor per månad.

Moderaterna svarade inte på min fråga om det är valfriheten eller mer tid för barnen som är prioriterat. Jag ställer därför den till Solveig Zander nu. Vad prioriterar du? Är det valfrihet eller mer tid för barnen?

Anf. 111 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Det är bara en förälder som kan få 3 000 kronor, inte båda. Det ska jag tydligt och klart säga. Det skiljer vårt förslag från ert förslag om barntid. Enligt vårt förslag kan bara en förälder vara hemma.

Återigen: Jag ska inte på något sätt bestämma vilken av dessa möjligheter som vårdnadsbidraget ger som är det som är bäst och tydligast och betyder mest, därför att då står ju jag här och styr uppifrån. Det är det som jag hävdar att vi som politiker inte ska göra. Därför kan jag säga att om det är någon som väljer att ta ut vårdnadsbidraget och vara hemma, då är det rätt för den familjen. Väljer någon annan att jobba heltid och ha sitt barn i någon annan barnomsorgsform är det rätt för den familjen. Det är flexibiliteten och möjligheten som ska ge mångfald. Det är det som skiljer oss åt. Det är så tydligt i detta sammanhang att det är detta systemskifte, detta värderingsskifte, att låta människor själva få makt över sin vardag, som är det som vi från alliansen vill ha.

Detta är ett ypperligt bevis på att ni inte har samma ingång utan att ni tycker att ni ska bestämma över hur folk i Sveriges land ska leva och vara. Det tycker vi är fel. Vi vill ge möjligheten till människorna. Det

som är absolut viktigast för oss är att människor ska få makt över sin vardag och kunna bestämma själva.

Prot. 2007/08:115
20 maj

Anf. 112 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Här talar vi om vad barnfamiljerna vill ha. Vad vill barnfamiljerna ha? Ja, de vill ha ekonomisk trygghet, en barnvänlig bostad, en bra förskola och så vidare. Hur vill barnfamiljerna ordna sin vardag? Ja, generellt kan man väl säga att de vill ordna sin vardag så att det blir tid för både barn och arbete, för både familj och karriär. Men när man kommer in på mer detaljer än så blir det svårt att säga någonting generellt.

De föräldrar med små barn som jag träffat under det senaste året har gett väldigt olika svar. Min slutsats är att i princip vill inte alla barnfamiljer samma sak och i princip vill inte heller alla ensamstående föräldrar samma sak när det gäller hur de ska ordna vardagen.

På något sätt är det väl där som den ideologiska debatten bryts, kanske framför allt mot er i Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Ni försöker mejsla ut den typiska barnfamiljen och den typiska ensamstående mamman, eller möjligen pappan. Men ni utgår inte från att människor och familjer är olika.

När jag pratar med barnfamiljer är det många som säger att det också kan se väldigt olika ut vid olika tidpunkter. Det har inte bara att göra med hur man ser på det här med barnledighet. När det första barnet föddes var det kanske pappan som mest var hemma. Med det andra barnet var det kanske mamman som var hemma – beroende på deras karriärsituation, arbetssituation och så vidare.

En del mammor eller pappor har redan nu valt att vara hemma några veckor även efter det att föräldraförsäkringen gått ut. Man är hemma med den lägre garantinivån eller till och med utan ersättning, kanske för att vänta över sommarmånaderna för att sedan låta barnet börja på dagis.

Jag tycker att oppositionen gör det för enkelt här. Familjepolitiken är för viktig för det. Den ska förena många viktiga värderingar.

Först och främst ska vi naturligtvis säkra barnens trygghet och möjligheter till en positiv utveckling.

Vidare ska vi ha en bra förskolepolitik, en bra barnhälsovård och så vidare. Men vi ska också ge föräldrarna möjlighet att själva ha inflytande.

Vänsterpartiets representant använde det här nästan som någonting negativt – att det bara verkar handla om valfrihet. Jag är av den övertygelsen att valfrihet även i ett barnperspektiv är väldigt bra. Om föräldrarna trivs med hur de pusslar ihop sin livssituation blir det ett mer harmoniskt förhållande också med barnen, så valfrihet är inte någonting för egoistiska föräldrars skull utan det är något som i ett barnperspektiv är bra.

Jämställdhet, fru talman, är sedan gammalt en viktig politisk fråga för Folkpartiet. Ända sedan mitten av 1800-talet har Folkpartiet sagt att det inte ska vara så att det finns strukturer i samhälle och arbetsliv som gör att kvinnor och män har olika förutsättningar. Det är också väldigt viktigt för oss att utgå från att familjer kan se olika ut. Det handlar ju även om ensamma föräldrar, och det handlar om föräldrar som är två män eller om föräldrar som är två kvinnor.

*Vårdnadsbidrag –
familjepolitisk reform*

Valfriheten är viktig av många skäl. Det gäller att kombinera den med en uppmuntran till lika uttag, till att undvika kvinnofällor och så vidare. Därför har vi hittat den kombination som vi har i det familjepolitiska paket som alliansen presenterat. Å ena sidan gäller det jämställdhetsbonusen, vilken kommer att diskuteras i en senare debatt. Å andra sidan gäller det vårnadsbidraget som ger ytterligare valfrihet för båda föräldrarna.

Jämställdhetsbonusen tvingar ingen, men den uppmuntrar. Inte heller vårnadsbidraget tvingar någon, vare sig kvinna eller man, men den skapar möjligheter att hitta lösningar.

Kritiken mot vårnadsbidraget är fortfarande väldigt spretig. Det var den ju också för ett halvår sedan när vi började debattera detta i riksdagen. Fortfarande är det många olika angreppspunkter: för det första att det är väldigt få som kommer att ha någon glädje av vårnadsbidraget, för det andra att det kommer att innebära en nedgång i kvaliteten för förskolorna och för det tredje att det kommer att innebära en stor kvinnofälla.

Oppositionen får nog bestämma sig. Vad är det som är problemet? Är problemet att nästan ingen kan använda sig av vårnadsbidraget, eller är problemet att det blir negativa konsekvenser?

Så sent som när Socialdemokraternas representant var uppe i talarstolen talade hon om att det gäller upp till fyra års ålder. Kanske var det en felsägning. Men jag tror att Socialdemokraterna, när de räknat på hur dyr vårnadsbidragsreformen blir, har missat att det faktiskt är fråga om åldern ett–tre år.

Kostnaderna för vårnadsbidraget har utmålats som ett problem. Jag kan inte se det så. I dag är det 11 procent som inte utnyttjar barnomsorgen för sina barn i åldern ett–tre år. Om alla de skulle övergå till att söka och få vårnadsbidrag skulle det kosta ca 600 miljoner – det gäller då hela landet. Om däremot fler, kanske 15 eller 20 procent, skulle utnyttja vårnadsbidraget skulle kostnaderna sjunka eftersom det behövs färre dagisplatser. Jag kommer inte nu ihåg hur mycket en dagisplats kostar per månad. Det rör sig om 50 000–80 000 kronor eller någonting sådant.

Det är alltså barn i åldern ett–tre år som berörs; också det är viktigt att komma ihåg.

Det paket som tidigare talare talat om och som alliansen här presenterar kan man säga består, i alla fall när det gäller familjepolitiken, av fyra väldigt viktiga delar: jämställdhetsbonusen, vårnadsbidraget, den kommande barnomsorgspengen för mer valfrihet samt satsningen på kvalitet i förskolan och en allmän kostnadsfri förskola.

Jag kan inte se att Socialdemokraterna på många år egentligen har presenterat en politik med en uppmuntran till ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Vänsterpartiet har ofta talat om en väldigt tydlig kvotering, en matematisk kvotering, så där kan man ana konturerna av ett förslag som jag tror att de allra flesta föräldrar inte känner sig tilltalade av.

Jag vill till och med hävda, för att återknyta till Folkpartiets jämställdhetstradition, att det med jämställdhetsbonusen faktiskt är första gången sedan Bengt Westerberg införde två pappamånader som vi har en regering som gör en så här kraftig satsning på att bryta de ojämställda mönstren i uttag av föräldraförsäkringen.

Kommunerna har alltså rätt att införa ett vårdnadsbidrag på maximalt 3 000 kronor i månaden per barn. På det sättet kan föräldrar få större möjligheter att tillbringa ännu lite mer tid med sina barn. Man kan ordna det på olika sätt. Man kan gå ned i arbetstid och till viss del minska utnyttjandet av den offentliga barnomsorgen, eller också vill man kanske pussla ihop det så att en förälder är hemma på heltid under en sommarmånad innan dagis eller förskolan sedan börjar på hösten.

Poängen är ändå att de allra flesta kommer att kunna se det här som en större möjlighet att tillbringa ännu lite mer tid med sina barn. Över huvud taget blir det en ökad flexibilitet.

Fru talman! Återigen: Jämställdhetsbonusen och vårdnadsbidraget framställs ofta som två motstående reformer. Men det är tvärtom. Som vi nu ser förslaget i fråga är de båda tillsammans starka därför att de ökar både jämställdheten och friheten.

Hela utgångspunkten för familjepolitiken måste vara att hushållen ska få en större handlingsfrihet och föräldrar större möjligheter att tillsammans planera för småbarnstiden. Samtidigt ska vi uppmuntra ett jämställt föräldraskap både för de vuxnas skull och, inte minst, för barnens skull.

Den satsning vi nu ser på en utvecklad förskola i kombination med jämställdhetsbonusen och vårdnadsbidraget förenar, tycker jag, valfrihet med en politik för jämställdhet och en bra utvecklingsmiljö för barnen.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet samt avslag på motionerna.

I detta anförande instämde Jan Ericson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m) samt Solveig Zander (c) och Eva Johnsson (kd).

Anf. 113 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Ulf Nilsson känner sig bekymrad över att vi i oppositionen har lite olika angreppssätt vad gäller vårdnadsbidraget. Han får gärna känna sig bekymrad. Men det här vårdnadsbidraget kan angripas på olika sätt, med olika tankar och ingångar beroende på hur man ser på det. Om jag var folkpartist skulle jag kanske vara mer bekymrad över vilken fot Folkpartiet ska stå på. Jag undrar om ni i Folkpartiet känner er stolta över vad ni har åstadkommit i familjepolitiken. Ni var tidigare ett parti för kvinnors frigörelse och jämställdhet. Ni introducerade pappamånaden.

Det ni hittills under er regeringstid har åstadkommit är att det ska införas ett vårdnadsbidrag som oomtvistat är en kvinnofälla. Ni har ändrat målet i familjepolitiken så att det inte längre ska handla om att utjämna skillnader mellan familjer med barn och familjer utan barn. Ni har sänkt ersättningen för föräldrar med sjuka barn, och ni ska införa en jämställdhetsbonus – det ska vi debattera senare – som ger ersättning först ett år efteråt, alltså i princip pengar till dem som redan delar jämställt.

Det vore spännande att få höra Folkpartiets företrädare berätta vilken fot man har satt ned egentligen, utveckla deras syn på kvinnans frigörelse och berätta om det fortfarande är någonting som Folkpartiet sysslar med.

Anf. 114 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det var lite oklart vad frågan i den här konkreta debatten var. Vi kan naturligtvis tala länge om att arbeta mot strukturer som håller kvinnor borta från arbetslivet. Det handlar om utbildning, det handlar om

uppmuntran att dela föräldraledigheten lika, arbetsliv och så vidare. Det handlar också ibland om diskriminering och lagar.

Nu ska vi fatta beslut om en möjlighet att utöka valfriheten samtidigt som vi förhoppningsvis kommer att fatta beslut om att införa en jämställdhetsbonus. Om jag förstod dig rätt, Matilda Ernkrans, är du inte helt negativ till jämställdhetsbonusen. Vad jag uppfattat i debatten ser Socialdemokraterna det som ett tänkbart alternativ för att uppmuntra jämställdheten. Det skulle vara intressant att få höra det.

Jag vet att Socialdemokraterna tänker avskaffa vårdnadsbidraget, men tänker ni också riva upp jämställdhetsbonusen om ni skulle ha möjlighet att bestämma?

Anf. 115 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Ska kvinnor i barnafödande ålder helt utgå från arbetsmarknaden under minst tre års tid, förutsatt att de bara har ett barn även om man kan ha flera barn? Skulle inte det i sig bidra till att förstärka de strukturer i samhället som gör att kvinnor är underordnade män och att kvinnor inte kan få den frigörelse och leva det jämlika liv som i alla fall vi socialdemokrater vill att kvinnor och män ska få? Tidigare har det varit Folkpartiets intresseområde också.

Det gör mig bekymrad att Folkpartiets representant här inte kan se konsekvenserna av vårdnadsbidraget. Att det helt saknar jämställdhetsperspektiv har exempelvis Jämställdhetsombudsmannen klart och tydligt hävdad. Det är väl snarare helt sågat i den bemärkelsen. Inte minst har Nyamko Sabuni sagt att det inte handlar om jämställdhet utan om någonting annat.

Jag tycker inte att det är riktigt rätt att komma dragandes med jämställdhetsbonusen. Som er gruppledare i riksdagen vid något tillfälle har uttryckt det handlar jämställdhet om att välja sida, att sätta ned foten. Därför kan ni inte bortförklara vårdnadsbidraget med jämställdhetsbonus. Jag vill veta var ni har satt ned foten. Det är inte för barnen, för det har Socialstyrelsen mycket riktigt påpekat. Det här förslaget är inte ens analyserat ur ett barnperspektiv. Var har ni satt ned foten? Var vi har satt ned foten i fråga om jämställdhetsbonusen är mycket tydligt, och vi kommer att debattera det senare. Vi är i princip för en jämställdhetsbonus och vill vidareutveckla den, men inte den här formen av jämställdhetsbonus och inte i kombination med vårdnadsbidrag.

Anf. 116 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Då är Socialdemokraterna i princip för jämställdhetsbonus, men i den konstellation som bildar en opposition finns det inte majoritet för den modellen. Det är bra att ni är för den.

Jag tycker att Matilda Ernkrans gör det väldigt enkelt för sig. Antingen är det en jämställdhetsfråga eller också är det en valfrihetsfråga. Det är väl, om vi ska vara ärliga, en avvägning. Vi vill ha jämställdhet, men vi vill samtidigt inte införa ett system där vi totalt reglerar människors vardag och säger: Du ska göra så och du ska göra så.

Matilda Ernkrans måste väl ha haft debatter inom sitt parti om vi ska ha en fullständig kvotering eller ska vi inte. Där finns det olika uppfattningar bland Socialdemokraterna. Jag tycker som sagt att Matilda Ernkrans gör det för enkelt. Det är en avvägning. Det gäller att hitta upp-

muntran och morötter genom jämställdhetsbonusen för att öka jämställdheten. Det är lättare genom vårnadsbidraget att lägga sitt vardagspussel vid köksbordet hemma och planera vardagen. De två sakerna går att förena. Jag hade inte varit så intresserad av vårnadsbidraget om jämställdhetsbonusen inte hade föreslagits samtidigt. Tillsammans utgör de, tycker jag, ett mycket bra paket.

Sedan säger Matilda Ernkran att det är en oomtvistad kvinnofälla och säger: Nu när kvinnorna kommer att stanna hemma. Det är säkert så att det kommer att vara fler kvinnor än män som gör det, men man gör det alldeles för enkelt för sig. Skulle Matilda Ernkran verkligen vilja säga till alla Sveriges föräldrar att nu kommer bara ni kvinnor att vara hemma i varenda familj? Självklart är det inte så.

Man måste på något sätt utgå från att människor är individer. Det gör vi liberaler i Folkpartiet samtidigt som vi vill uppmuntra till att minska de strukturer som håller de kvinnliga individerna tillbaka. Det här är ett bra förslag. Det ökar både valfriheten, vilket är bra ur ett barnperspektiv, och jämställdheten.

Anf. 117 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag inte alls tycker som Ulf Nilsson att kritiken från oppositionen mot vårnadsbidraget är spretig. Jag tycker att vi är ganska eniga om vad vi tycker om vårnadsbidraget. Det är en kvinnofälla, och det har vi sagt flera gånger här.

Vi säger att det är dåligt för att barn som går i förskoleverksamhet kommer att drabbas då det finns mindre resurser till förskolan. Vi tycker att det är dåligt för att alla kvinnors situation på arbetsmarknaden kommer att försämrats i och med vårnadsbidraget. Vi tycker att det är dåligt för att det är dyrt för kommunerna. Dessutom är det – ingen har sagt det, och där kanske vi inte är riktigt ense – både krångligt och dyrt för Försäkringskassan. Det finns remissvar som säger det. Jag tycker inte alls att kritiken mot vårnadsbidraget är spretig. Vi är ganska eniga om att det här är ett uruselt förslag. Det är en backlash mot jämställdheten.

Jag skulle vilja veta hur Ulf Nilsson och Folkpartiet får ihop det här med sin tradition om att ändå vara för jämställdhet mellan könen. Ni har gjort mycket bra saker långt tillbaka. Hur får ni ihop det nu? Det skulle jag vilja ha svar på. Du var inne på det lite grann när Matilda ställde en fråga om det, men du får gärna utveckla det. Ulf Nilsson vill ha jämställdhet. Hur tycker Ulf Nilsson att jämställdheten påverkas eller förbättras av ett vårnadsbidrag?

Anf. 118 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det blir mindre resurser till förskolan, säger LiseLotte Olsson. Jag vet inte riktigt var ni får den statistiken ifrån. Om de som i dag är hemma skulle utnyttja vårnadsbidraget skulle det bli en viss kostnadsökning. Om det däremot blir fler som utnyttjar det blir det en kostnadsminskning för kommunerna, eftersom varje dagisplats kostar så mycket. Att tala om det som stora summor är grundlöst, menar jag. Att det behöver bli dyrt för kommunerna finns det inga beräkningar som visar.

När det gäller det principiella om jämställdheten svarade jag ganska tydligt. Om vi skulle ha en hel jämställdhetsdebatt skulle vi tala om sko-

lan, om satsningar på kvinnligt företagande, om antidiskrimineringslagstiftning och så vidare. Nu talar vi om familjepolitiken, och vi inför någonting som Folkpartiet har drivit i ganska många år. Vi ger en uppmuntran till de föräldrar som delar föräldraledigheten lika. Men vi vill inte gå så långt som Vänsterpartiet att vi talar om för föräldrar att de måste dela matematiskt lika, för vi tror att det kan se så olika ut från barn till barn och från tillfälle till tillfälle att så detaljerat ska staten inte gå in och styra.

Det är väl ingen nyhet att Vänsterpartiet kan ha vissa ideal om jämlikhet och jämställdhet men är tämligen ointresserade av att ge människor möjlighet att bestämma själva. Det märks tydligt i kritiken mot det här förslaget.

Anf. 119 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Ulf Nilsson sade att han inte förstod var jag har fått statistiken ifrån. Då kan jag säga samma sak. Jag förstår inte var Ulf Nilsson får sin statistik ifrån.

Det jag hänvisar till är en beräkning som Sveriges Kommuner och Landsting har gjort. De beräknar att det kommer att kosta mellan 2 ½ och 3 miljarder för kommuner att införa vårdnadsbidraget. Det motsvarar ungefär 7 600 tjänster i förskolan. Det är pengar det handlar om, och det är tjänster i förskolan vi pratar om.

I mitt tidigare anförande tog jag som exempel en kommun i mitt hemlän som vill införa vårdnadsbidraget, och där handlar det om en skattehöjning, så någonstans ska de här pengarna tas. Det blir en kostnad för kommunerna. Och jag tror att pengarna i första hand kommer att tas från förskolan. Därför ser jag att vi riskerar en försämrad verksamhet i förskolan.

Ulf Nilsson säger också att han skulle vilja ha en riktig jämställdhetsdebatt men att det nu bara är vårdnadsbidraget vi diskuterar, om det var så han uttryckte saken. Men det finns ett klart samband mellan vem som är hemma när barnen är små, vem som tar ansvar för barn och familjelivet, och hur man har det i sitt arbetsliv. Med ett system där det till väldigt stor del kommer att vara kvinnan som är hemma med barnen och som tar ut vårdnadsbidraget bygger man tydligt upp ett ojämställt samhälle.

Anf. 120 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag vet inte riktigt vad de här siffrorna grundar sig på om hur många människor som skulle ta ut vårdnadsbidraget och så vidare. När de här siffrorna dök upp räknade vi på det här, bland annat med hjälp av tjänstemän från Regeringskansliet. Vi konstaterade att om de 11 procent av föräldrar som i dag inte använder sig av barnomsorg skulle använda sig av vårdnadsbidraget skulle det bli en ökad kostnad i hela landet, inte med 2–3 miljarder men möjligen med runt ½ miljard, vilket inte är så fruktansvärt mycket pengar för en satsning på valfriheten och utspjutt över hela landet. Om fler väljer att använda vårdnadsbidraget sjunker kostnaderna för barnomsorgen i kommunerna, med tanke på hur mycket en barnomsorgsplats kostar.

Vi får också lägga till att det är kommunerna själva som får bestämma detta. Vi har ju ett visst kommunalt självstyre i Sverige. Det är klart att om jag var kommunpolitiker i en kommun som hade en dagiskö

eller väldigt stora barngrupper skulle jag rekommendera att man väntade med att införa vårdnadsbidraget till problemet var löst. Men nu sker samtidigt en kvalitetssatsning på förskolan. Därför ska det valet inte behöva göras av så många kommunpolitiker.

Jag konstaterar att LiseLotte Olsson inte ens bryr sig om att besvara min allmänna undran om Vänsterpartiet aldrig funderar över motsättningen mellan att å ena sidan uppmuntra folks beteenden och å andra sidan tillåta en viss frihet för människor i vardagen och i sina vardagsbeslut. Jag hoppas att LiseLotte Olsson kan komma tillbaka till det en annan gång.

Anf. 121 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! För mig är det en gåta att Folkpartiet har gått med på det här förslaget. Vad är folktoppartistisk politik i dag mer än betyg i skolan?

När Bengt Westerberg, som nämndes här tidigare, var aktiv i Folkpartiet drevs jämställdhetsfrågorna. Nyamko Sabuni erkände inte ens i en interpellationsdebatt nyligen att det finns en könsmaktsordning och strukturer i samhället som påverkar kvinnors och mäns möjligheter.

Det är klart att Folkpartiet måste säga att jämställdhetsbonus och vårdnadsbidrag hänger ihop. Men den krångliga konstruktion av jämställdhetsbonusen som nu föreslås är ett dåligt alibi.

Jag begärde ordet när Ulf Nilsson sade att detta är det största som har hänt sedan utbyggnaden av pappamånaden. Jag håller med om att pappamånader är ett bra sätt att ge incitament för fler män att vara hemma. Och Miljöpartiet har drivit frågan om pappamånader och fortsätter att driva frågan om pappamånader. Under förra månaden byggde vi ut dem så att det blev en längre föräldraledighet. Och vi hade med det i det budgetförslag som vi diskuterade i höstas, men då fick vi inget stöd av Folkpartiet.

På vilket sätt medverkar vårdnadsbidraget till att förbättra kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden och mäns möjligheter att få mer tid med sina barn? Om man vill påverka samhället så att det blir mer jämställdhet behövs politisk vilja. Hur ser denna politiska vilja ut i Folkpartiet i dag?

Anf. 122 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Vårdnadsbidragets huvudsyfte är att öka valfriheten i vardagslivet. Det är mycket bra ur ett barnperspektiv, eftersom föräldrar som trivs med hur de organiserar sin vardag fungerar bättre, stämningen blir bättre och hela situationen blir bättre för familjen. Det är det första syftet med vårdnadsbidraget.

Jag tror inte att vårdnadsbidraget i något viktigt avseende påverkar jämställdheten åt varken det ena eller det andra hållet. Det har vi en annan del i paketet för, nämligen jämställdhetsbonusen. Sedan har vi hela den rad av frågor som Folkpartiet och alliansen på olika nivåer driver. Det är medvetna satsningar för att undvika slentrianval i skolorna, satsningar på kvinnligt företagande, en tydlig antidiskrimineringslagstiftning, arbete i det offentliga för att skapa rättvisa löner mellan män och kvinnor, och så vidare. Men det diskuterar vi inte här i dag.

Jag förstår inte riktigt Gunvor G Ericsons starka kritik av detta, för som tidigare talare har sagt är skillnaden mellan Miljöpartiets barntidsreform och vårt vårdnadsbidrag väldigt liten och väldigt teknisk. Jag tycker

Prot. 2007/08:115
20 maj

*Vårdnadsbidrag –
familjepolitisk reform*

egentligen att i just den här frågan står Miljöpartiet och alliansen ganska nära varandra.

Anf. 123 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Ser inte Ulf Nilsson risken för att vårdnadsbidraget blir ett steg bakåt i jämställdhetsarbetet? Med barntid finns fördelarna, flexibiliteten, valfriheten men inte fällorna. Det är den stora skillnaden mellan de två förslagen. Med vårt barntidsförslag kan man samtidigt ha kvar möjligheten att finnas på arbetsmarknaden och att vara hemma. Den delen finns visserligen med i er vårdnadsbidragsdel men är inte huvudsyftet, utan fortfarande kan du ta ut vårdnadsbidrag, skaffa barnflicka och vara någon helt annanstans. Det är alltså inte prioritet att få mer tid med barnen i det förslag som läggs fram.

Jag undrar om Folkpartiet står för ”jämtegrering” i dag. ”Jämtegrering” betyder att man väver in jämställdhetsarbetet i alla politiska beslut och gör en genusanalys innan man lägger fram förslagen.

Jag ser inte att det finns med i den här propositionen. Man skriver lite försiktigt att det är svårbedömt vilka effekter det här förslaget kommer att få på jämställdhetsarbetet. Så står det. Då undrar jag: Står inte Folkpartiet och Ulf Nilsson för att ”jämtegrering” skulle vara bra?

Anf. 124 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! I de allra flesta samhällsfrågor är det naturligtvis avgörande att jämställdhetsaspekten kommer in. Det är verkligen ingenting nytt för Folkpartiet och heller inte för den liberala rörelsen, även om man går långt tillbaka i tiden. Men det finns faktiskt också en del andra saker, till exempel den här motsatsställningen, som jag tycker är en intellektuellt spännande fråga; hur man å ena sidan uppmuntrar en viss utveckling i samhället men å andra sidan låter människor välja själva. Jag tycker att ni från oppositionen på olika sätt underskattar den diskussionen, inte ens vill föra den diskussionen. Teoretiskt sett skulle man ju kunna bestämma att så här får människor göra till hundra procent och försöka räkna ut att det leder till ett jämställt samhälle. Men det kan jag inte föreställa mig att till exempel Gunvor G Ericson skulle vilja göra. Jag tycker att det är synd att hon inte tar upp den diskussionen.

Enkelt uttryckt är det här förslaget om vårdnadsbidrag flexibelt. Det är möjligt att dela det. Det är möjligt att kombinera det med deltidsarbete, och det är möjligt att dela det mellan föräldrarna. Skillnaderna jämfört med Miljöpartiets förslag är alltså fortfarande inte särskilt stora. Så jag förstår inte riktigt Miljöpartiets och Gunvor G Ericsons upprördhet när de har ett förslag som ligger så nära alliansens förslag.

Anf. 125 EVA JOHANSSON (kd):

Fru talman! Äntligen! Äntligen har regeringens proposition om vårdnadsbidraget nu blivit klar och ska läggas fram för riksdagen. Den är en av fyra delar i regeringens familjepolitiska reform som tillsammans bidrar till en viss utjämning av skillnaderna mellan de familjer där den ena föräldern arbetar hemma och de familjer där båda föräldrarna har ett lönearbete. Det har under lång tid handlat om en systematisk diskriminering av de föräldrar som valt att en har stannat hemma och arbetat på hemmaplan. Det har varit, och är fortfarande, en diskriminering inom

exempelvis skattesystemet, socialförsäkringssystemet, bostadsbidrag, socialbidrag och förskolesubventioner. Det är några exempel.

Vårdnadsbidraget är ett erbjudande till alla barn så att de kan få mer tid med mindre stressade föräldrar. Vårdnadsbidraget kan också användas till att ge föräldrarna en möjlighet att välja en annan barnomsorg som de anser vara bäst för just deras barn. Vårdnadsbidraget är en valfrihetsreform. Man får 3 000 kronor maximalt per barn och kan använda bidraget som man vill om man inte utnyttjar den offentligt finansierade barnomsorgen precis som föräldrar som får barnbidrag kan använda pengarna precis som de vill utan att någon lägger sig i det.

Många har varit där. Många är de småbarnsföräldrar som dagligen kämpar för att få vardagen att gå ihop. Det handlar om kombinationen av att ha små barn och samtidigt ha det där vanliga livet att hänsyn till. Alla som har någon koppling till småbarnsföräldrar känner till den här problematiken, och många är vi som har varit där – lämning, hämtning och vardagsrutiner. Små barn mår bäst av att ha korta arbetsdagar. Men det är naturligtvis en sanning som anses som politiskt inkorrekt och helst inte ska kommuniceras på den politiska arenan utan att man beskylls för att vara reaktionär och bakåtsträvande.

Fru talman! I så fall kan jag leva med det epitetet. Om jag bli kallad för reaktionär för att jag påstår att många barn mår bra av att vara på förskolan men att det också finns de barn som har speciella, unika eller andra behov och egenskaper som gör att föräldrarna gör andra bedömningar och kanske vill skjuta på introduktionen till den offentliga barnomsorgen, då är jag gärna reaktionär. Men jag vill påstå att jag är i mycket gott sällskap. Bland LO-kollektivet hittar vi 78 procent reaktionära individer som är positiva till ett vårdnadsbidrag. 48 procent reaktionära LO-medlemmar säger att de har för avsikt att utnyttja vårdnadsbidraget. När vårdnadsbidraget infördes av den förra borgerliga regeringen var det drygt 70 procent av alla småbarnsföräldrar som utnyttjade det. I Stockholms stad, alltså storstaden Stockholm, stöder två tredjedelar av alla småbarnsföräldrar förslaget i en undersökning som nyligen är gjord av Stockholms stad. Det finns gott om reaktionära småbarnsföräldrar och människor. Jag tillhör gärna den skaran.

Att få en ökad möjlighet till valfrihet för sitt barn är oändligt uppskattat av dessa föräldrar. Ur ideologisk synvinkel är emellertid valfrihet inom barnomsorgen som att svära i den socialistiska kyrkan. När småbarnsföräldrarna ges möjlighet att vara mer med sina barn kallas det föraktfullt för ”fälla” – ofta ”kvinnofälla” om det är en kvinna som har gjort valet, för det blir automatiskt en fälla om kvinnor gör val.

Alliansregeringen har trots ett kompakt motstånd inom den politiska korrekta mittfåran valt att tillmötesgå de svenska småbarnsföräldrarnas främsta önskan, nämligen möjligheten till mer tid för sina barn, genom ett vårdnadsbidrag. Då sågas det, inte förvånande, av hela vänsteretablissemang. Det är naturligtvis bara ett politiskt rävspel. Helt plötsligt har många socialdemokratiska män i övre medelåldern blivit feminister. De hävdar med emfas att jämställdhetsargumentet är det i särklass viktigaste för att inte ge småbarnsföräldrar erbjudande om valfrihet inom barnomsorgen. Var har dessa män varit tidigare i jämställdhetsdebatten? Är det så att sent ska syndaren vakna? Hur gjorde de männen när deras barn var små?

Prot. 2007/08:115
20 maj

*Vårdnadsbidrag –
familjepolitisk reform*

Fru talman! I dag har vi möjlighet att gå ned i tid när vi har små barn. Vi har en generös, mycket bra föräldraförsäkring. Kvinnor visar på ett föredömligt sätt att de tar vara på dessa generösa erbjudanden. Nu återstår det bara för männen att inta det här området också. Ingen, inte ens de nyfrälsta feministerna på den socialdemokratiska kanten, vill emellertid tacka problematiken kring det ojämna uttaget av föräldraförsäkring genom att inte erbjuda svenska småbarnsföräldrar möjlighet att gå ned i tid eller en generös föräldraförsäkring – hur stor kvinnofälla dessa erbjudanden än kan tyckas vara. Ordet ”vårdnadsbidrag” verkar vara anstötligt och automatiskt föra tanken till kvinnofällor hos vissa företrädare. Hur kommer det sig att föräldraförsäkringen inte är en kvinnofälla? Och hur kommer det sig att friåret inte ansågs som reaktionärt, bakåtsträvande eller anstötligt? Om det känns lättare för er kan ni ju bestämma er för att kalla vårdnadsbidraget för friår. Då kanske era ögon öppnas för möjligheterna i stället för problemen.

Fru talman! Problemet handlar om hela vänsteroppositionens skuldbeläggande och nedvärderande av småbarnsföräldrar som gör egna, kloka val. Det är ett problem. Ta ert ansvar. Ta vara på de unika erbjudanden som ges. Lägg samma energi och engagemang som ni lägger på att håna småbarnsföräldrarna till att göra vårdnadsbidraget till den jämställdhetsreform som det i verkligheten är. Vårdnadsbidraget är ännu ett generöst erbjudande till alla småbarnsföräldrar. Det är ett erbjudande. Att få ägna mer tid åt att vara med sina barn är ett erbjudande. Det kan, hur man än vrider och vänder på det, aldrig någonsin bli en fälla att vara med sina barn.

I det sammanhanget ställer sig också Miljöpartiets förslag om barntid extra spännande. Man vill införa ett ekonomiskt bidrag till föräldrar som väljer att gå ned i arbetstid när barnen är små. Tanken bakom förslaget om mer tid med barnen är god. Desto märkligare blir det därför när Miljöpartiets kritik mot regeringens vårdnadsbidrag – det som tidigare kallades ”ett hånskratt” mot föräldrarna – nu görs till egen politik, om än i något annorlunda form. Den viktiga skillnaden är att vårdnadsbidraget är mer flexibelt och ger barnfamiljerna större valmöjlighet.

Fru talman! Till föräldraförsäkringen kan nu läggas ytterligare en reform som breddar och förlänger valfriheten för småbarnsföräldrar. Det är en reform som innebär viss ekonomisk ersättning till småbarnsföräldrar som väljer att ordna sin barnomsorg på annat sätt än genom att utnyttja den kommunala omsorgen. Till skillnad från föräldraförsäkringen är denna reform helt kopplad till barnen, och inte baserad på föräldrarnas tidigare inkomst.

Det är tydligen en källa till ständig irritation och provokation att en dyr och skattesubventionerad barnomsorgsplats för omkring 100 000 kronor per år kan ersättas med ett litet stöd på 36 000 kronor per år till de föräldrar som ordnar barnomsorgen på ett annat sätt.

Den statliga subventioneringen av barnomsorgen för förskolan ligger i nuläget på i storleksordningen över 40 miljarder kronor per år för hela Sverige. Om vårdnadsbidraget blir en totalsuccé så att alla landets kommuner inför det med maxbelopp kommer kostnaden att uppgå till 600 miljoner kronor. Vi måste ha lite proportioner på vad vi pratar om.

I debatten har ofta Norge framförts som ett avskräckande exempel. Gång på gång har vi fått höra exempel på att vårdnadsbidraget inte fun-

gerar där. Det är så många felaktigheter i de jämförelserna. I slutänden beskriver det helt enkelt på ett tydligt sätt bara hur dåligt pålästa många av de som framför Norge som exempel i debatten är. Detta är inte jämförbart. Det är som att jämföra bananplantor med en apa eller något annat.

Vi kristdemokrater tycker att förskolan är fantastisk. Vi har unikt duktiga pedagoger som gör ett mycket bra jobb inom förskolan. Vi satsar mer resurser på förskolan, och lägger därtill ytterligare resurser på vårdnadsbidraget. Vi vill ha en utbyggd barnomsorg med möjlighet till valfrihet. Hela samhället är vinnare på en sådan prioritering.

Jag kommer aldrig att begripa hur en ökad valfrihet inom barnomsorgen kan irritera och uppröra så otroligt många känslor. Lite valfrihet kan väl inte skada. Eller är ni möjligen rädda för att vi måste anpassa samhället efter människorna i stället för att anpassa människorna efter samhället, som ni tydligen vill göra?

Att överföra beslut om de egna livsvillkoren till dem som är berörda innebär inte automatiskt att det blir sämre. Det är inte bara politiker som fattar kloka beslut. Den förmågan besitter faktiskt Sveriges småbarnsföräldrar också.

Fru talman! Slutligen skulle jag verkligen önska att vår kära vänsteropposition kunde slappna av. Lite valfrihet är varken skadligt eller farligt. Den stora skillnaden är möjligen att några fler kommer att göra andra val än vad ni har gjort, och det är knappast någon katastrof för svensk samhällsutveckling.
(Applåder)

I detta anförande instämde Chatrine Pålsson Ahlgren (kd), Mikael Cederbratt, Jan Ericson, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Solveig Zander (c) och Ulf Nilsson (fp).

Anf. 126 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Jag får nog hålla i mig med båda händerna om jag ska fixa den här debatten. Jag har sällan hört så många osakligheter, om jag använder ett snällt ord, som i det här anförandet. Jag funderade nästan på att inte alls begära replik, för jag visste inte riktigt vilken ingång jag skulle ha. Men nu står jag här ändå.

För två veckor sedan träffade jag ett antal aktiva kristdemokratiska politiker på olika nivåer i Tyskland. Det här är vad de sade till mig: Jag menar att i Tyskland förs det en diskussion om att många faktiskt känner ett ansvar. Har man fått en lång utbildning bekostad av samhället kan man inte bara gå hem när barnen kommer, och i flera år inte bidra alls. Man har ju en skyldighet att ge tillbaka det man har fått.

Det viktigaste för kristdemokraterna i Tyskland är att hitta ett bra liv där både arbete och familj får plats. Man vill ju ha både–och. De menade att vi har kommit jättelångt i Sverige, och de var så intresserade av Sverige. Jag berättade att i Sverige håller nu Kristdemokraterna på att införa ett kommunalt vårdnadsbidrag. Det var nästan så att de inte trodde på mig. De skakade på huvudet.

Jag bär med mig deras fråga: Hur tänker ni? Och hur tänker ni när era partikamrater, era egna kristdemokrater, exempelvis i Markaryds kommun väljer att inte införa ett vårdnadsbidrag därför att de inte anser sig ha

råd. Ni skickar ju inte med någon finansiering. Har de inte förstått alls, eller är det just det att de har förstått och väljer att avstå?

Kan du lova, Eva Johnsson, att förskolan inte kommer att påverkas negativt av införandet av ett vårdnadsbidrag?

Anf. 127 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Jag får säga som Matilda Ernkrans; jag får hålla i mig på grund av alla osakligheter och felaktigheter som förekommer i debatten.

Först och främst handlar det inte om tre år, vilket har upprepats gång på gång under debatten. Det är till dess att barnet fyller tre år. Det är bara en av många felaktigheter som har upprepats gång på gång.

Ni efterfrågar garantier, ofta och många gånger. Ni vill ha garantier för det ena och det andra. Det går inte att ge garantier. Garantier kan man ge i de ryska kolchoserna när man säger att alla ska göra likadant eller i Israel när man byggde upp kibbutzerna. Där skulle man lämna in sina barn efter tre veckor för kollektiv uppfostran. Då kunde man ge garantier för att alla gjorde exakt likadant. Den typen av garantier kan vi inte ge när vi öppnar upp för valfrihet.

Däremot kan vi garantera att vi kommer att fortsätta att satsa på förskolan. Vi tycker att förskolan är viktig. Vi kommer att ha barnomsorgspeng. Vi kommer också att skicka med pengar i början på nästa år för en högre och säkrad kvalitet inom barnomsorgen. Det är viktigt för oss. Vi garanterar att vi satsar. Vi garanterar också att vi satsar mer än vad ni har gjort.

Vi garanterar också att vi även fortsättningsvis vill att både män och kvinnor ska ha tid med arbete, tid med studier och tid med familjen. Man ska räcka hela livet ut och inte behöva förtidspensioneras, som kvinnorna fick göra i Socialdemokraternas Sverige.

Anf. 128 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Osakligt eller inte – till dess att barnet fyller tre år, säger Eva Johnsson. Det är väl tre år. Det är väl tre år som man blir borta från arbetsmarknaden om man är hemma till dess att barnet fyller tre år. Det tycker jag känns tryggt för mig att säga i alla fall.

Det är konstigt att satsningarna alltid kommer senare, någon gång sedan. Dem får vi inte se på bordet när vi väl debatterar ärendena. Nu är det satsningar på barnomsorgen som ska komma senare. Det är inte länge sedan som den borgerliga majoriteten röstade ned ett socialdemokratiskt förslag om att göra det säkrare för föräldrar och ge större rätt till barnomsorg på obekväm arbetstid. Det hade väl varit ett ypperligt tillfälle att satsa på barnomsorgen genom att bifalla den motion som vi då hade. Men det gjorde ni inte. Ni avslog den. Och nu ska det komma någon gång senare. Det är konstigt och svårt att förstå.

Vårdnadsbidraget bygger på en kärnfamilj. Det är inte till för alla barn, som du säger. Till och med i propositionen har ni själva plockat bort 24 procent av hushållen. De får inte ta del av vårdnadsbidraget. Då är inte ens ensamstående småbarnsföräldrar inräknade. Det är därutöver ofinansierat.

Jag undrar avslutningsvis om det är Kristdemokraternas bild av familjen i Sverige som speglas i er paradgren, vårdnadsbidraget. Kan du utveckla var andra familjer kommer in i detta? Det gäller ensamföräldrar, HBT-familjer, familjer med delad vårdnad och familjer där en förälder är sjuk. Räknas de inte i er familjepolitik? Och vart tog barnen vägen, de barn som inte lever i en välordnad, väletablerad kärnfamilj?
(Applåder)

Anf. 129 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Då får jag än en gång hänvisa till betänkandet och propositionen som vi debatterar. Precis som har nämnts tidigare i debatten följer pengarna barnet. Även den ensamstående mamman kan ju vilja ha en annan typ av barnomsorg än den kommunala. Hon kanske vill ha barnet i ett kooperativ, eller hon kanske vill att grannen ska ta hand om det. Hon kanske till och med vill att mormor, som inte är utbildad pedagog men som barnet tycker väldigt mycket om att vara hos och trivs hos, ska ta hand det när det är ett och ett halvt år. Jag tror att det barnet och den ensamstående mamman kommer att må väldigt bra därför att de får göra ett aktivt val.

Visst finns det en möjlighet för olika typer av familjer att utnyttja vårdnadsbidraget. Det där är bara svammel. Läs på vad som står! Hitta inte på en massa saker som inte är korrekta!

Jag tycker att det är ganska märkligt att föräldraförsäkringen inte anses som en kvinnofälla. Matilda Ernkran har inte svarat på den frågan. Är det en kvinnofälla när kvinnorna är hemma under föräldraförsäkringen? Varför har ni inte under alla dessa år gjort något kreativt och konstruktivt åt att det är så få män som tar ut föräldraförsäkringen? Det har varit mycket ord men lite verkstad. Det har varit mycket politisk retorik men i förlängningen har ingenting hänt. Nu kommer vi och gör skillnad.

Anf. 130 JAN ERICSON (m):

Fru talman! Jag är inte bara riksdagsledamot, jag är pappa också.

För mig kommer inget arbete eller uppdrag under livet att vara viktigare än min uppgift som förälder. Inte ens ett riksdagsuppdrag väger tyngre än uppdraget att fostra mina egna barn.

Jag har i dag två tonårsbarn. Det äldsta, min dotter, fyller 15 om någon vecka. Då kan ni räkna ut att hon föddes 1993. Vår familj hade därför möjlighet att förlänga tiden hemma med henne med hjälp av det vårdnadsbidrag som infördes av den borgerliga regeringen 1991–1994.

Vårnadsbidraget gjorde det möjligt för oss som unga, nyblivna husägare med stora lån och inte särskilt höga inkomster att ändå vara hemma lite längre tid med vår dotter.

På den tiden var jag politiskt intresserad men varken partimedlem eller politiskt aktiv. Men när mitt politiska intresse ökade och jag tog steget att bli kommunpolitiskt aktivt efter valet 1998 var familjepolitiken en viktig orsak.

Hemma i min kommun, Mark i Västra Götaland, var opinionen för ökad valfrihet till barnfamiljerna mycket stark. Den var så stark att kommunfullmäktige på den tiden fattade ett beslut att tillskriva regeringen och ansöka om att få bli frikommun och införa kommunalt vårdnadsbidrag. Vid beslutet i kommunfullmäktige den gången röstade alla borgerliga partier tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiets gruppleadare för detta.

Efter valet 2002 kunde de borgerliga partierna i Marks kommun bilda majoritet tillsammans med Miljöpartiet eftersom Miljöpartiet kapade banden till Socialdemokraterna och Vänsterpartiet och bytte sida. En viktig anledning var att de lokala miljöpartisterna prioriterade genomförandet av ökad valfrihet för barnfamiljerna. I sammanhanget kan jag nämna att miljöpartisterna hemma fortfarande brinner för denna fråga och därför antagligen är ganska besvikna på Miljöpartiets linje i riksdagen i dag.

Marks kommun tog under den nya ledningen efter valet 2002 fler initiativ för ökad valfrihet. Det gjorde det bland annat möjligt att starta familjedaghem där man kunde räkna in sina egna barn i barngruppen. Marks kommun var också den första kommunen utanför Storstockholm som fattade beslut om att införa Nackamodellen i barnomsorgen. Avsikten var att göra detta efter valet 2006.

Men efter valet valde Marks kommun, men anledning av regerings-skiftet, att i stället avvakta den nya lagen som vi debatterar i dag. Kommunen har dock redan beslutat att införa kommunalt vårdnadsbidrag så snart lagen gör det möjligt. Man har redan satt av extra pengar till detta i kommunens budget både för 2008 och 2009. De praktiska detaljerna är i stort sett klara, och blanketterna rörande vårdnadsbidraget är redo att skickas ut till föräldrarna. Reformen kommer antagligen att börja fungera direkt efter semestrarna lite beroende på hur snabbt kommunstyrelse och kommunfullmäktige hinner fatta formella beslut.

Marks kommun är den kommun av de sex kommunerna hemma i min valkrets i Sjuhärad som har hunnit längst i förberedelserna, men arbete pågår i de övriga fem kommunerna, Borås, Ulricehamn, Bollebygd, Svenljunga och Tranemo. Samtliga kommuner i min valkrets kommer, som det ser ut, att utnyttja möjligheten att införa kommunalt vårdnadsbidrag.

I Marks kommun är intresset mycket stort från föräldrarnas sida. Så många som 300 barn av sammanlagt 700 i åldern ett till tre år kan preliminärt vara aktuella för vårdnadsbidrag enligt kommunens enkät. Det visar hur viktig och efterlängtd reformen är av många. Vårt moderata kommunalråd berättade för mig häromdagen att hon får samtal nästan varje dag från föräldrar som undrar hur det går och när reformen kommer att sättas i verket. Trots oklara majoritetsförhållanden i vår kommun är det politiska stödet starkt för vårdnadsbidraget.

Fru talman! För mig har alltid frågan om barnfamiljernas valfrihet varit en av de viktigaste politiska frågorna. För mig handlar det om valfrihet, jämställdhet och minskad diskriminering.

Att reformen kommer att innebära ökad valfrihet för alla som får chansen att utnyttja kommunalt vårdnadsbidrag är ganska givet. Vi vet att detta har starkt stöd i samhället. Vi har flera gånger hört att 78 procent av LO:s medlemmar för några år sedan sade att de stödde tanken på ett

vårdnadsbidrag. Vi vet att det finns ett omfattande föräldrauppror över Sverige och att starka intresseorganisationer som exempelvis Haro driver frågan om att barnfamiljerna måste få bestämma mer själva om hur de vill ordna sitt liv och ta hand om sina barn. Detta är egentligen en självklarhet i ett modernt samhälle.

Vårdnadsbidraget innebär dessutom, enligt mitt sätt att se på saken, faktiskt ökad jämställdhet. Äntligen sätts ett värde på det obetalda men viktiga arbete som många kvinnor och en och annan man utfört under decennier. För mig är vårdnadsbidraget därför i viss mån en jämställdhetsreform. Genom den, tillsammans med jämställdhetsbonusen i föräldraförsäkringen, markerar regeringen att det är en viktig och värdefull samhällsinsats att ta hand om och fostra sina egna barn.

Att straffa föräldrar ekonomiskt för att de väljer en icke-politiskt korrekt lösning när det gäller barnomsorg är enligt min mening ren diskriminering. Den som väljer statens och kommunens lösningar får en subvention av samhället som ofta vida överstiger den skatt man själv betalar för det arbete man samtidigt utför. Den som är hemma får inte en krona. Vårdnadsbidraget minskar äntligen denna diskriminering, även om jag för egen del hoppas att reformen byggs ut efter hand och gör det möjligt att betala både en högre ersättning och under längre tid.

När jag har hört debatten i dag slår det mig att oppositionen verkar tro att kvinnor inte har någon egen vilja utan tvingas att vara hemma av sina elaka män. Vilken värld lever framför allt Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i som har så låga tankar om svenska unga kvinnors egen förmåga att välja och bestämma över sina egna liv? Jag tycker att oppositionen borde säga som det är: Den här frågan handlar om makt. Svenska familjer ska rätta in sig i ledet. Socialisterna vill bestämma, och svenska barnfamiljer ska lyda. Men nu är det slut med detta.

Fru talman! Låt mig också säga några ord om hur vårdnadsbidraget kan tänkas påverka den kommunala barnomsorgen. I vår familj har vi provat de flesta former av barnomsorg, föräldrapenning, vårdnadsbidrag på 1990-talet, kommunal dagmamma, föräldrakooperativ barnomsorg och kommunalt fritids. Alla formerna har haft sina förtjänster och passat våra barn under olika delar av uppväxten.

Under en lång period satt jag i styrelsen för Föräldrakooperativet Bybarna hemma i Ubbhult, en fristående förskola som nu är inne på sitt 17:e verksamhetsår. Min erfarenhet från den tiden är att möjligheten till pedagogisk verksamhet var synnerligen begränsad när det gällde de allra minsta barnen, och det var också de minsta blöjbarnen som krävde mest personalresurser.

Min övertygelse är faktiskt att vårdnadsbidraget kommer att medföra att många föräldrar väljer att vara hemma lite längre tid med de minsta barnen. Det frigör resurser på förskolorna och ger personalen mer tid till pedagogisk verksamhet för de något större barnen. Samtidigt kan personaltätheten på detta sätt öka något.

När jag talar med förskolepersonal får jag ofta en bekräftelse på detta synsätt. Många säger rent ut att de önskar att de allra minsta barnen var kvar hemma lite längre tid innan de skrevs in i förskolan.

Påståendet att vårdnadsbidraget kommer att utarma förskolan är orimligt, och det visar på en stor brist på förtroende för politikerna ute i de

Prot. 2007/08:115
20 maj

*Vårdnadsbidrag –
familjepolitisk reform*

svenska kommunerna. Min övertygelse är i stället att vårdnadsbidraget kommer att bidra till en bättre kvalitet inom förskolan.

Fru talman! När det slutligen gäller reservationerna finns det en del att säga. Åsikterna från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet är bakåtskrivande och går i otakt med tiden. Miljöpartiets linje är däremot svår att förstå. Deras egna förslag om en barntidsreform innehåller säkert tankar som skulle kunna föra frågan framåt ytterligare, men just nu är vårdnadsbidraget det bästa alternativ som finns att rösta för. Då känns det lite märkligt att Miljöpartiet avvisar detta tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Miljöpartiet har hoppat i galen tunna, för de lär aldrig få något stöd från socialisterna i sin strävan efter ökad valfrihet och rättvisa för barnfamiljerna. Vännerna och samsynen i denna fråga finns i stället inom alliansen.

Det föreliggande förslaget till beslut om att ge kommunerna rätt att införa kommunalt vårdnadsbidrag är glädjande, och jag yrkar givetvis bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna. Jag kommer med stor glädje och stolthet att trycka på ja-knappen vid voteringen.

Anf. 131 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Jag är också jätteglad i dag. Det är fantastiskt att vi har en alliansregering. Det känns på något sätt som om framtiden är här nu, när vi låter personer som har småbarn få bestämma hur man vill ordna sin barnomsorg.

Egentligen är det ju självklart att föräldrarna är de som känner sitt barn bäst. Varken Miljöpartiet, Vänsterpartiet eller Socialdemokraterna, eller för den skull de borgerliga partierna, känner alla barn i Sverige bäst. Det gör föräldrarna, och besluten ska fattas så nära föräldrarna som möjligt.

Detta är en djupt ideologisk fråga fast vi vet att vänsterkartellen använder sig av argumentation som nästan är löjlig. Men man gör det för att inte tala om att detta egentligen är en ideologisk fråga. Man tycker tydligen, 2008, att möjligheten för alla barn är att samhället tar hand om dem och fostrar dem, annars blir det inte bra.

Tänk att någon tog upp argumentet: Det finns ingen tillsyn under vårdnadsbidragstiden! Jag undrar vad det finns för tillsyn under föräldraförsäkringstiden?

Förresten verkar det vara så att om man utökar föräldraförsäkringen, då är det ingen fara – bara det inte kallas vårdnadsbidrag.

Den 26 april, en lördag, var det i Svenska Dagbladet en ganska stor artikel. Man hade gjort en opinionsundersökning i alla olika partier om man gillade vårdnadsbidrag. Och hör och häpna, mina vänner: I alla partier var det en högre andel som gillade vårdnadsbidraget än som inte gjorde det. Särskilt högt var det förstås på den borgerliga sidan och hos Kristdemokraterna.

Men då måste jag dra den slutsatsen att ni inte har de era med er när ni går upp och agiterar som om ett ytterligare alternativ mer eller mindre skulle vara farligt. Om det nu är så att det skulle vara ett ganska stort antal som ville välja den här möjligheten på olika sätt, varför ska man missunna de här personerna att göra det?

Som min kollega Eva Johnsson sade: När det förra gången fanns vårdnadsbidrag var det mer än 70 procent av alla föräldrar som aktivt

gick till Försäkringskassan och ansökte om det statliga vårdnadsbidraget. Alltså var det både en del socialister och andra som ansökte, fast man hade lovat riva upp det om olyckan var framme, som också skedde 1994 då man rev upp det här.

Det känns så hemskt att i den här kammaren få höra gång på gång hur man omyndigförklarar föräldrar i en tid då vi som politiker behöver uppmuntra föräldrar att vara mer föräldrar till sina barn. Den signalen är rysligt viktig i vårt samhälle. Vad ger vi för signaler? Jo, från vänstersidan säger man att det här är fällor, inte minst kvinnofällor. Jag tycker att det är förnedrande. De svenska familjer som jag känner i dag som har småbarn kan göra val själva. Det känns oerhört viktigt att säga.

Jag är glad att säga att jag yrkar bifall till förslaget i det här betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 132 CARINA ADOLFFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! "Att kvinnor och män ska ha samma livschanser är en självklarhet – samma möjligheter att välja mellan olika jobb, samma möjligheter att försörja sig, göra karriär men också att känna trygghet i vardagen. Därför genomför regeringen en rad åtgärder för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män." Visst låter det fantastiskt och utvecklande!

Detta är hämtat från regeringsförklaringen från Sveriges nuvarande statsminister. Jag kan inte låta bli att fundera över detta i kombination med det som nu debatteras, vårdnadsbidrag. Vilka konsekvensanalyser och vilken genusanalys har man gjort utifrån att kvinnor och män ska få samma möjligheter på arbetsmarknaden? Och om man eventuellt har gjort någon form av konsekvensanalys, på vilket sätt avspeglar det sig i lagförslaget om vårdnadsbidrag?

Det är inte utan att jag kan känna, efter att ha lyssnat i snart tre timmar på debatten, att det inte är någon från den borgerliga sidan som över huvud taget har informerat oss andra riksdagsledamöter här i kammaren i dag om hur man har kommit fram till att vårdnadsbidraget kommer att utjämna skillnaden mellan män och kvinnor vad gäller jämställdhet.

Det har pratats mycket om valfrihet, och man kan inte låta bli att ställa sig frågan: Vad då, valfrihet för vem?

Eva Johnsson sade i sitt anförande att lite valfrihet kan väl inte skada. Nej. Men valfrihet för vem, Eva Johnsson? Ensamstående föräldrar, ensamstående mammor, på vilket sätt får de ökad valfrihet? Är inte sanningen så som Lars-Arne Staxäng faktiskt sade i sitt inlägg, att det här inte är en reform för de ensamstående? Det är inte en reform för alla. Är det inte det som är sanningen?

Solveig Zander säger också i sitt inlägg att familjepolitiska reformer är till för alla. Hur går då det här ihop sig?

Det påstås att vi från oppositionen, Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet, håller på med någon form av skrämselfpropaganda när vi säger att det är en kvinnofälla. Det finns ett par sanningar som kan läsas ut av statistiken. Ungefär 80 procent av föräldraförsäkringen tas ut av mammorna. Därför vore det intressant att veta hur denna revolutionerande reform om ett vårdnadsbidrag på 3 000 kronor i månaden kan göra att alla pappor kommer att utnyttja det och ta till vara möjligheten att få vara mer tillsammans med sina barn.

Vår föräldraförsäkring är inte en kvinnofälla, Eva Johnsson. Det är faktiskt världens bästa reform för kvinnorna och deras möjligheter. Taket i föräldraförsäkringen ligger väl i dag på 33 500 kronor. Det skiljer lite däremellan alltså. Det är väldigt intressant att man från borgarnas sida tror att familjeförsörjarna i och med denna reform och förändring av den ekonomiska politiken kommer att välja den vägen.

Vi från vår sida tror att frihet kräver rättvisa inte bara för några utan för alla.

I detta anförande instämde Carina Hägg, Anne Ludvigsson och Carina Ohlsson (alla s).

Anf. 133 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag vill ge några kommentarer till Carina Adolfsson Elgestams anförande. Det låter ibland när vi talar om barnomsorgen som om det är vi vuxna, föräldrarna, som är huvudpersonerna vad gäller jämställdhet. Barnomsorg har vi för barnens skull, och det är barnen som är huvudpersonerna. Finessen är att de som känner barnen bäst ska få bestämma hur de vill ordna barnomsorgen.

Carina Adolfsson Elgestam talar om att utjämna skillnaderna mellan kvinnor och män samtidigt som hon säger att vi har världens bästa föräldraförsäkring. Trots det har ni inte lyckats med utjämning. 80 procent av föräldraförsäkringen tas tydligen ut av kvinnor. Är det världens bästa föräldraförsäkring, enligt Carina Adolfsson Elgestams retorik, trots att man inte lyckats få tillräckligt många pappor att ha vardagskontakt med sina barn?

Vad beträffar frågan om ensamstående finns det ingen statistik som skiljer mellan ensamstående och ensamstående. Ensamstående innebär för mig att ingen pappa finns som kan ta ansvar. Vederbörande kanske är avliden eller någonting annat. När det gäller många av de ensamstående kvinnorna bor pappan till barnet kanske på samma ort, men föräldrarna har skilt boende. Då finns det trots allt två föräldrar som har, vilket numera är vanligt, gemensam vårdnad om barnet. Det är viktigt att notera den skillnaden så att man inte drar alla som enligt statistiken är ensamstående över en kam.

Vad säger Carina Adolfsson Elgestam till de socialdemokratiska föräldrarna om debatten i dag?

Anf. 134 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Fru talman! Det jag utifrån debatten i dag säger till de föräldrar jag möter är att det är en skrämmande utveckling och ett sjumilakliv bakåt i jämställdhetsarbetet. Vi har kommit långt i Sverige. Det är därför vi ligger i topp vad beträffar Lissabonstrategin när vi tittar på tillväxt och sysselsättning. Orsaken bakom detta är kvinnornas möjligheter att tillsammans med männen kunna vara ute på arbetsmarknaden. Det är orsaken bakom. Vi får inte glömma bort att detta till stor del också är en klass- och könsfråga.

Det är väl den skillnaden som Chatrine Pålsson Ahlgren så tydligt visar i sitt inlägg, alltså skillnaden mellan hur vi socialdemokrater vill bygga samhället och hur ni kristdemokrater vill bygga det.

Vad beträffar världens bästa föräldraförsäkring har vi det, ja. I Sverige har vi världens bästa föräldraförsäkring. Sedan har även solen sina fläckar. Vi vill att fler pappor ska ta ut föräldraledighet och vara delaktiga i sina barns uppväxt. Nu införs ett vårdnadsbidrag. Det finns dock ingenting som pekar på att fler pappor för 3 000 kronor i månaden – till skillnad mot kanske 12 000 kronor eller upp till 33 500 kronor i månaden – kommer att välja att vara hemma.

Vi talar om barnperspektivet. Det har många, framför allt från den borgerliga sidan, gjort. Varför ska papporna diskrimineras? Om det nu är så viktigt med ett vårdnadsbidrag undrar jag varför man inte på något sätt sett till att det i lagen sägs att både mammor och pappor ska ta del av vårdnadsbidraget.

Anf. 135 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! Vi anser att det finns andra sätt att skapa incitament som gör att båda tar ansvar för barnen, exempelvis den jämställdhetsbonus som vi strax kommer att debattera och besluta om i morgon. Det är ett sätt för oss att visa att vi inte tror på tvång. Enskilda familjer ska få fatta sina beslut. Vi har ett par månader som är avsatta för pappan, och det tycker jag är riktigt. I övrigt vill vi skapa incitament som gör att båda föräldrarna tar ut föräldraföräldringsdagar.

Enligt all expertis – barnpsykologer, barnpsykiatrer och andra – ska våra minsta barn inte vara i stora barngrupper. Någon har sagt att i princip bör de minsta barnen i början inte vara i större grupper än vad som motsvarar en normal familj. Det kanske handlar om sju åtta personer. Det är vad jag fått höra generellt. Sedan kan man inte säga att det gäller alla barn; det beror lite grann på barnen så att säga. Principen är dock mindre barngrupper. Jag vet att det i dag finns barngrupper med 20 barn.

Jag tror att det är viktigt att de barn som inte orkar med det stressiga livet behöver ha, som någon av mina allianskolleger sade, lite kortare ”arbetstid”. Därför är det oerhört viktigt att se till barnens behov utifrån deras individuella förutsättningar och utifrån familjen förutsättningar. Det handlar alltså om att ha valfrihet. Ingen som inte vill behöver ta del av vårdnadsbidraget.

Anf. 136 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Fru talman! Det är viktigt att komma ihåg att vi i Sverige redan i dag har valfrihet. Man väljer själv om man vill arbeta eller om man vill vara hemma med sina barn. Det finns ingenting som hindrar det. Om man vill vara hemma kan man till och med vara tjänstledig till dess att barnet är tre år. Man kan också vara tjänstledig en del av tiden och bara arbeta sex timmar, det vill säga 80 procent. Det är en rättighetslagstiftning som vi genomfört på arbetsmarknaden. Så visst finns det en valfrihet. Det handlar inte om det.

Det ni nu genomför, Chatrine Pålsson Ahlgren, är att lura människor att tro att man kan leva på 3 000 kronor i månaden. Jag kommer tillbaka till de ensamstående föräldrarna. Det ges en skrämmande bild av hur en ensamstående förälder har det i sin vardag. Man ska inte för en sekund tro att ett föräldrapar som separerat skulle ha gemensam ekonomi så att den ena föräldern kan leva på vårdnadsbidrag, som inte ens räcker till hyran av bostaden; att den andra föräldern alltså på något sätt skulle

bidra till försörjningen så att den ena kan vara hemma. Den bild som Chatrine Pålsson Ahlgren ger av att vara ensamstående förälder finns över huvud taget inte i verkligheten.

Om man är ensamstående förälder har man ingen valmöjlighet i den så här så kallade reformen vad gäller vårdnadsbidrag. Det måste man väl ändå från den borgerliga sidan inse.

Det är strongly av moderaten att i den här frågan här i kammaren erkänna att det inte är en reform för de ensamstående föräldrarna. Det är en reform för dem som lever i par.

Anf. 137 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt kliva upp i talarstolen igen, men det är svårt att motstå när man blir tilltalad så pass många gånger. Då kliver jag upp!

Jag har några korta kommentarer. För det första tycker jag att man får bestämma sig. Antingen är man för vårdnadsbidraget eller så är man mot det. Antingen tror man att det kommer att utnyttjas av extremt många föräldrar och kommer att få en positiv effekt för familjerna och barnen, som vi tror, eller en katastrofal effekt, som Socialdemokraterna och vänsterkoalitionen utmålar det som, eller också tror man inte att det kommer att vara speciellt många som utnyttjar det. Då blir effekten minimal. På något sätt måste man bestämma sig för om det kommer att utnyttjas mycket eller inte alls. Det halkar väldigt mycket fram och tillbaka i debatten. Jag blir inte riktigt klok på var ni egentligen står med fötterna, men det är väl inte så ovanligt i och för sig.

Hur som helst är jag lite förundrad över beskrivningen om en skrämmande utveckling. Det är tydligen en skrämmande utveckling, för nu kommer möjligen kvinnor att göra andra val. Jag vill gärna upprepa det som någon tidigare talare har sagt: Vad är det som är så skrämmande när småbarnsföräldrar, män och kvinnor, gör val som inte är förutbestämda av den politiskt korrekta majoriteten? Ni vill bestämma i förväg, men tydligen tycker inte era egna väljare att dessa val är kloka. Ni vill pådyvla de svenska småbarnsföräldrarna något som de inte själva vill ha. De får inte det de efterfrågar. Tydligen kastar de sig över våra förslag, både det vi införde förra gången och det vi förmodligen kommer att införa nu.

Anf. 138 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Fru talman! Jag tror att Eva Johnsson inte riktigt har läst och framför allt inte förstått och tagit del av det som är vår familjepolitik. Det är en långsiktig familjepolitik. Det handlar i grund och botten mycket om klass, kön och möjligheten att under arbetsför ålder vara ute på arbetsmarknaden.

I dag är det så att vi inte alls lägger oss i vilka val den enskilda barnfamiljen gör. Vill den ena föräldern avstå från att arbeta gör den det och tar konsekvenserna. Vill man arbeta väljer man själv vilken typ av barnomsorg man vill ha, traditionell kommunal barnomsorg, kooperativ förskola, privat dagmamma eller något annat. Det har vi aldrig lagt oss i. Det vi gör i vår politik är att skapa förutsättningar för alla, så att man kan vara ute på arbetsmarknaden och inte hamna i beroendeställning till en annan människa. På vilket sätt kommer vårdnadsreformen att göra så att

alla småbarnsföräldrar får möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden på lika villkor?

Ni har gått till val på att man inte ska leva på bidrag utan vara ute i arbete. Nu när det har gått ett och ett halvt år inför ni bidrag, mer eller mindre för att man ska avstå från att arbeta. Det blir på något sätt lite märkligt.

Eva Johnsson sade i sitt anförande att vi höll på med någon form av rävspel. Jag kan inte låta bli att kommentera det. Genom sig själv känner man kanske andra, vad vet jag. Men vår familjepolitik bygger på trygghet för individen i vardagen, inte på rävspel.

Anf. 139 EVA JOHNSSON (kd) replik:

Fru talman! Vårnadsbidraget kommer inte att lösa världens alla problem. Det kommer inte heller att skapa världens alla problem. Det måste vi ha som utgångspunkt. Det kommer inte att lösa allting, men det är en pusselbit i vårt familjepolitiska program. Katastrofen, randen, gapet eller djupet är inte framför oss bara för att vi inför vårnadsbidraget. Det tycker jag väl ändå att vi ska kunna försöka vara överens om och ha en viss balans i debatten.

Det har pratats om ensamstående som inte skulle kunna utnyttja vårnadsbidraget. Det har kommit tillbaka gång på gång under debatten. Jag tycker att det är lite farligt att prata om ensamstående som en homogen grupp, för det är den inte. Ensamstående kvinnor är också en grupp som är ganska spretig. Det finns kvinnor som har det ganska gott ställt ekonomiskt. Det finns också en alldeles för stor grupp kvinnor som har det riktigt dåligt ekonomiskt. Men det är inte någon enhetlig grupp. En del av de ensamstående föräldrarna kommer att kunna utnyttja vårnadsbidraget.

Vi har olika syn på familjepolitiken, helt klart. Er politik handlar om att ni tänker ut vad som är bäst för alla. Sedan är det bara upp till hela Sveriges befolkning att förstå hur bra ni har tänkt. Vi säger så här: Vi erbjuder en knippe valmöjligheter. Gå hem och fundera över er livssituation, och välj det som passar just er.

Där är den stora skillnaden.

Anf. 140 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Fru talman! Jag återgår till de ensamstående föräldrarna. Oavsett om det är en man eller en kvinna: På vilket sätt kan man leva på 3 000 kronor i månaden?

Möjligtvis skulle man kunna använda vårnadsbidraget om man har ett arbete och har goda vänner som kan ställa upp och hjälpa till med att ta hand om barnen medan man arbetar, förmodligen på oregelbunden arbetstid, så att det kan fungera. På det sättet kanske man kan använda vårnadsbidraget och inte använda den kommunala barnomsorgen eller betala maxtaxa. På det sättet kanske man kan få någon form av höjd levnadsstandard.

Men det är inte säkert att man får ett bättre liv. Det kan handla om att det blir otryggt i ens vardag. Om man jobbar måndag till fredag och inte jobbar helger kanske man inte vet hur man ska få barnomsorgen att gå ihop över tid. Många som är i medelåldern, både kvinnor och män, har pusslat på det sättet, som någon talade om här tidigare, och har god erfa-

renhet av hur otrygg tillvaron blir, både för den vuxne föräldern och för barnet, när man inte har någon trygg barnomsorg.

De ensamstående föräldrarna kan inte leva på 3 000 kronor i månaden, Eva Johnsson. Bara boendekostnaden är högre. Man måste i första hand få in pengar för att kunna betala mat för dagen och tak för huvudet. Det kan man inte med 3 000 kronor i månaden. Det är det som är skillnaden. Alltså är det inte en reform för valfrihet. Det är bara en reform för vissa, som har möjlighet och ekonomiska förutsättningar att använda vårnadsbidraget. Det är lite grann som Eva Johnsson sade. Det handlar om dem som redan i dag är hemma eller är hemarbetande på ett eller annat sätt. För dem blir det en tillgång.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 21 maj.)

15 § Jämställdhetsbonus – familjepolitisk reform

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU10
Jämställdhetsbonus – familjepolitisk reform (prop. 2007/08:93).

Anf. 141 JASENKO OMANOVIC (s):

Fru talman! Nu har vi kommit till den stund i riksdagens historia då vi egentligen skulle behöva ha bälte i våra stolar för att spänna fast oss. För nu gör vi en sväng 180 grader från vårnadsbidraget, kvinnobidraget, till föräldraförsäkringen och jämställda uttag. Det är en sväng på 180 grader. Det finns företrädare för den borgerliga alliansen som kallar det för ett paket, men det är en fantastiskt stor sväng, 180 grader, dag och natt.

Jag vill först, fru talman, inleda med att vi socialdemokrater är för jämställda uttag av föräldraförsäkringen. Vi vill stödja alla vettiga förslag som hjälper till att uppnå detta mål. Vi är helt enkelt för en modern familjepolitik.

Det finns minst två viktiga perspektiv i det arbetet. Det ena och allra viktigaste är barnperspektivet. Barn har rätt till sina båda föräldrar. Barn behöver sina föräldrar. Därför är det viktigt att skapa sådana förutsättningar att föräldrarna kan delta i barnens uppväxt så långt som möjligt.

Barnets största och viktigaste förebild är de egna föräldrarna. Därför är det viktigt att båda föräldrarna är närvarande under barnets uppväxt.

I Japan, som delar av utskottet har besökt, pratar man om att pap-porna isoleras från sina familjer. Det kan hända i ett land där man saknar en föräldraförsäkring värd namnet, men vi ska inte glömma att det finns flera faktorer som bidrar. Arbetsmarknaden är en av dem.

I Sverige har vi en bra föräldraförsäkring. Vi har hört här i den föregående debatten att man säger att det är världens bästa föräldraförsäkring.

Trots det har vi en arbetsmarknad som är väldigt trög när det gäller föräldraledigheten. Även om man har gjort en del framsteg är det fortfarande långt ifrån det optimala.

Arbetsmarknaden är det andra viktiga perspektivet när det gäller jämställda uttag av föräldraförsäkringen. I dag är det bara 20,8 procent av den totala föräldraförsäkringen som används av pappor. Mammorna tar en större del av föräldraledigheten, vilket påverkar deras och alla andra kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Framför allt kan vi se det i kvinnornas möjlighet till karriärutveckling och de osakliga löneskillnaderna mellan kvinnor och män.

Småbarnsmammor erbjuds inte heltid om de råkar ha en deltid. Förmodligen förväntas det av dem att de ska vara hemma med sina barn.

Vi har inte bara en gång hört historien om arbetsgivare som ställer frågan till tjejen om hon hade tänkt sig att skaffa flera barn. Av någon slump ställer man de frågorna just vid en anställningsintervju.

Konsekvenserna av en sådan arbetsmarknad för kvinnogruppen blir långvariga, ända fram till pensionen. I dag har vi en skillnad i pension mellan kvinnor och män som i snitt är 6 000 kronor. Männen har i snitt 17 000 i pension, och kvinnorna har 11 000, enligt PRO.

Fru talman! Efter allt detta som jag har sagt nu i talarstolen kan jag konstatera att det inte räcker med en sådan utformning av jämställdhetsbonusen som den borgerliga alliansen har kommit med. Som bekant sitter både familjepolitikens syd- och nordpol i samma regering. Jag menar förstås Folkpartiet och Kristdemokraterna.

Vårnadsbidraget, som man nyss avslutade debatten kring, kommer nu ut i dagsljuset. Tyvärr, ska jag tillägga. För att undvika en familjepolitisk klimatkatastrof slänger regeringen in en jämställdhetsbonus. Det är för att försöka återupprätta balansen mellan de olika polerna.

Det är inte underligt att vi i kammaren nu ska ta ställning till ett förslag som inte kommer att omfatta många utan väldigt få. Det handlar om jämställdhetsbonus. Hur många familjer har råd med att vänta på nästa års deklaration för att få skatteåterbäringen, alltså jämställdhetsbonusen utbetald, när man försöker få ihop vardagen till nästa löneutbetalning?

Fru talman! I stort sett varenda remissinstans har påpekat att förslaget är krångligt och inte överblickbart. I stället för att jag ska stå här och räkna upp alla brister i förslaget – då kommer vi inte ens att klara av den här debatten före kl. 23 – vill jag säga att vi socialdemokrater föreslår riksdagen att ge i uppdrag till regeringen att återkomma med ett enklare och träffsäkrare förslag till jämställdhetsbonus som är mer användbart för fler.

Jag kan bara tillägga avslutningsvis att vi socialdemokrater i dag har presenterat åtta steg framåt för en modern och barnvänlig familjepolitik. Där beskriver vi bland annat hur vi vill se på jämställdhetsbonusen. Vi anser att jämställdhetsbonusen borde utformas så att den förutom till familjer vänder sig till arbetsgivare, de arbetsgivare som är beredda att gå i bräsch och stimulera, uppmuntra sina anställda att ta mer jämställda uttag av föräldraförsäkringen.

Det enda som återstår för mig är att säga att jag yrkar avslag på förslaget i propositionen och bifall till reservation 1.

I detta anförande instämde Matilda Ernkran, Anne Ludvigsson, Veronica Palm, Magdalena Streijffert och Göte Wahlström (alla s).

Anf. 142 LISELOTTE OLSSON (v):

Fru talman! Jämställdhet är bra. Bonus kan vara bra. Men tillsammans blir det jämställdhetsbonus, och det är inte bra.

Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Regeringen har upptäckt att det till allra största delen är mammorna som tar ut föräldrapenning. Ca 80 procent av föräldradagarna tas ut av mammorna.

För att försöka råda bot på det har regeringen lagt fram en proposition om så kallad jämställdhetsbonus. Det är skattepengar som ska användas för att locka männen att ta det självklara ansvaret för sina egna barn. Det är slöseri med skattepengar. Dessutom befäster det idén att föräldraskapet är något obligatoriskt för kvinnor, medan det för män snarast är ett erbjudande ifall villkoren är tillräckligt förmånliga.

Vänsterpartiet tror inte att en bonus är det bästa sättet att lösa det snedvridna uttaget av föräldrapenningsdagarna, och vi tycker, precis som många remissinstanser, till exempel Skatteverket och Försäkringskassan, att den här konstruktionen av jämställdhetsbonusen är byråkratisk, krånglig och svårförståelig.

Som en tidigare talare sade betalas bonusen i efterskott som en skattekreditering vid skatteåterbäringen, vilket gör att föräldrarna inte får tillgång till pengarna den månad man kan behöva dem. Det kan, som Skatteverket säger, betyda att man får vänta i ett och ett halvt år på jämställdhetsbonusen. Det kan leda till att familjer med små ekonomiska marginaler inte har råd att vänta på jämställdhetsbonusen och därför inte har samma möjlighet att dela lika som mer välbeställda föräldrar.

Försäkringskassan avstyrker förslaget och skriver i sitt remissvar att ”en så här komplex och svårbegriplig reform direkt kommer att påverka allmänhetens förtroende för hela socialförsäkringen. Den föreslagna konstruktionen medför dessutom en krånglig och kostsam administration. Sammantaget gör det krångliga regelverket, den relativt låga incitamentsnivån samt risken för påverkan av förtroendet för socialförsäkringen att Försäkringskassan anser en jämställdhetsbonus med föreslaget regelverk inte bör genomföras.”

Det är ord och inga visor!

Nej – den här bonusen är bara en kosmetisk satsning när det gäller regeringens hela familjepolitik. Vi har tidigare fått höra att den är en del som ingår i det här paketet. Men det är samma paket och samma familjepolitik som konsekvent gynnar den så kallade kärnfamiljen med sammanlevande mamma, pappa och barn. Jämställdhetsbonusen betalas nämligen bara ut till föräldrar som har gemensam vårdnad, vilket återigen betyder att sammanboende föräldrar gynnas ekonomiskt jämfört med ensamstående.

Om det vore så att regeringen på allvar tror att ekonomiska incitament är avgörande för ett mer jämställt uttag av föräldrapenning borde man i stället återställa ersättningsnivån i föräldraförsäkringen till 80 procent. Dessutom borde man återställa taken för tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning från sju och ett halvt basbelopp till tio basbelopp.

Om det nu är så att alliansen verkligen vill att män tar ut en större andel av föräldraledigheten, varför inte individualisera försäkringen?

Frågan om lönediskriminering, otrygg anställning, ofrivillig deltid och lägre pension hör verkligen ihop med vem som tar det huvudsakliga ansvaret för omsorgen om barn och familj. Hur kvinnor och män ska för-
måås dela ansvaret för hem och barn lika är en av de mest centrala jäm-
ställdhetsfrågorna i vår tid.

För att komma till rätta med detta behöver föräldraförsäkringen re-
formeras i grunden och inte bara, som nu, ändras med ytliga till intet för-
pliktigande justeringar. Det som krävs är en fortsatt generös föräldraför-
säkring som baseras på samma principer som alla andra socialförsäkring-
ar. Det innebär att föräldrapenning inte ska kunna överlåtas på den andra
föräldern, på samma sätt som det inte är möjligt att överlåta sjukpenning
eller arbetslöshetsersättning på någon annan.

En individualisering av föräldraförsäkringen är ett nödvändigt verk-
tyg, både för att göra upp med föreställningen att pappors föräldraansvar
är förhandlingsbart och för att bryta diskrimineringen av kvinnor på ar-
betsmarknaden.

Fru talman! Det behövs på många sätt en förändrad och annorlunda
familjepolitik, men jag vill inte ha den unkna och bakåtsträvande famil-
jepolitik som högerregeringen för fram. Jag vill inte ha en konservativ fa-
miljepolitik vars enda ideal är en sammanlevande mamma–pappa–barn-
familj.

Jag vill ha en förändrad familjepolitik, och jag vill att den ska vara
feministisk, radikal och präglad av jämställdhet. Jag vill se en familjepo-
litik som ger alla föräldrar samma möjlighet till ett bra liv med sina barn!

Anf. 143 GUNVOR GERICSON (mp):

Fru talman! Klockan börjar bli mycket, och det har varit en lång dag
med debatter ända sedan kl. 12 för vårt utskott. Men nu har vi kommit till
jämställdhetsbonusen.

Syftet med bonusen, att få till ett mer jämställt uttag av föräldraför-
säkringen, är bra, men metoden är fel.

Jämställdhetsbonusen fungerar som ekonomisk modell, men för folk i
vardagen blir det onödigt krångligt. Det är stor risk att folk avskräcks
genom att det är byråkratiskt och att effekterna i plånboken inte märks
förrän vid skatteåterbäringen.

För att regeringen skulle kunna enas om vårdnadsbidraget konstruera-
des en jämställdhetsbonus. Bonusen ska ge den som tjänar mest i famil-
jen, oftast mannen, avdrag på skatten om han är hemma med sina barn.
Vårdnadsbidraget kommer alltså att kunna kombineras med ett skatteav-
drag om den som stannar hemma är den som tjänar mest. Den krångliga
jämställdhetsbonusen kommer troligen att bli ganska verkningslös.

Miljöpartiet de gröna ser inte att förslaget kommer att leda till de po-
sitiva effekter som är förväntade utan föreslår i stället en mer individuali-
serad föräldraförsäkring för mer jämställdhet. Delar man upp föräldraför-
säkringen i tre delar där en tredjedel ges till mamman, en tredjedel till
pappan och den återstående tredjedelen kan disponeras av båda föräld-
rarna innebär det att papporna måste ta ut en större del av försäkringen än
i dag om man inte i stället väljer att låta föräldraledighet gå förlorad.

Individualisering brukar ju folkpartisterna tala om i andra fall. Indivi-
dualisering ger alltså en tydligt ökad jämställdhetsstyrning av föräldra-

försäkringen: Att skaffa barn innebär ett personligt ansvar för alla människor.

För oss i Miljöpartiet är det alldeles självklart att det ansvaret också kräver handling i form av en beredskap från bägge föräldrarnas sida att ta hand om barnen. Med en jämnare fördelning av föräldraledigheten skapas mer jämställdhet både i hemmet och på arbetsmarknaden.

Fler föräldralediga pappor skapar större möjligheter till delat hemarbete och barnuppfostran. Dessutom får fler pappor chansen till tidig kontakt med sina barn.

För kvinnorna minskar risken att hamna efter i löneutveckling och karriärmöjligheter. Det sker i dag en systematisk diskriminering av kvinnor på arbetsmarknaden, eftersom det anses mindre riskfyllt att anställa en man än en kvinna. Miljöpartiet tror att en ökad individualisering av försäkringen kan bidra till att även denna typ av diskriminering minskar.

Ytterligare en anledning till Miljöpartiets motstånd i fråga om jämställdhetsbonusen är att förslaget anses tekniskt komplicerat. Föräldraförsäkringen upplevs av många redan i dag som krånglig, och jämställdhetsbonusen skulle bara skapa mer förvirring om den genomfördes. Denna uppfattning delas av Försäkringskassan, vilket vi tidigare hörde av bland annat LiseLotte Olsson. Försäkringskassan är den myndighet som ska handlägga jämställdhetsbonusen, och de menar att förslaget är så komplicerat att det inte bör genomföras.

Konsekvenserna av olika val kommer att vara svåra att förutse. Ytterligare en faktor som påverkar Miljöpartiets ställningstagande är att bonusen kommer att betalas ut långt senare än när uttaget av föräldrapenningen sker, vilket minskar den direkta kopplingen mellan bonusen och fördelningen av dagar.

Vidare redovisar regeringen inga underlag när det gäller effekterna av förslaget. Det framförs i princip ingen relevant forskning kring området som kan fungera som belägg för att bonusen ska införas eller vilka effekterna blir.

Tvärtom finns det mycket som talar för att ekonomin inte är det som i huvudsak styr uttaget av föräldraförsäkringen utan att det snarare handlar om andra strukturer som är mer avgörande.

Jämställdhetsombudsmannen, som är regeringens myndighet för jämställdhetsfrågor, menar att förslaget brister i problematisering och analys ur ett jämställdhetsperspektiv, vilket gör det svårt att ta ställning till den föreslagna bonusen. JämO anser också att en individualiserad föräldraförsäkring är det mest effektiva sättet att skapa en jämn fördelning av föräldraledigheten.

Att Sverige har kommit långt vad gäller jämställdhet beror till stor del på den individualiserade socialförsäkring och det individualiserade skattesystem som har införts.

Miljöpartiet delar regeringens ambitioner när det gäller att öka jämställdheten genom ett jämnare uttag av föräldrapenningsdagar mellan kvinnor och män. Genom en mer jämn fördelning av föräldraledigheten skapas mer jämställdhet både hemma och på arbetsmarknaden. Fler föräldralediga pappor skapar större möjligheter till en jämn fördelning av hemarbete och barnuppfostran. För papporna skapas större möjligheter till tidig kontakt med sina barn. För kvinnorna minskar risken att hamna efter i löneutveckling och karriärmöjligheter. Många arbetsgivare utsätter

i dag kvinnor för en strukturell diskriminering, medvetet eller omedvetet, genom att de, som sagt, betraktar det som mer riskfyllt att anställa en kvinna än en man.

Vi tror faktiskt inte att man kommer åt problemet med den metod som regeringen föreslår. Det är som Jasenko Omanovic talade om när han gjorde en parallell med klimatpolitiken. Han beskrev att åtgärden är helt fel för att komma åt problemet.

Dessutom har samma regering som ambition att minska regelbördan. Man brukar tala om den administrativa regelbördan. Men det gäller tydligen inte inom familjeförsäkringen.

Jämställdhetsbonusen fungerar som en ekonomisk modell på papperet. Men för folk i vardagen blir det onödigt krångligt och byråkratiskt.

Nej, avslå detta krångliga och byråkratiska förslag och kräv av regeringen att den återkommer med lagförslag om en ytterligare individualisering av nuvarande föräldraförsäkring genom att en tredjedel reserveras för respektive förälder, oavsett om det är två män, två kvinnor eller en man och en kvinna.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 3.

Anf. 144 LARS-ARNE STAXÄNG (m):

Fru talman! Det är med stor glädje som jag står här och har förmånen att debattera ännu en del av alliansens familjereform. Jämställdhetsbonusen ska inte, med anledning av tidigare debattinlägg, tas för något annat än just en familjepolitisk reform.

Sveriges barnfamiljer, som är de som berörs av detta, kommer att märka att det finns en tydlig skiljelinje mellan å ena sidan alliansens familjepolitik och å andra sidan vänsterkartellens familjepolitik. Skiljelinjen är mycket tydlig. När Socialdemokraterna styrt Sverige har de tydligt visat vad en familjepolitik innebär för dem. Det är att på politiskt sätt i varje detalj styra i sådant som föräldrar kan och vill klara själva. Politiken har på det ena eller andra sättet alltid inbegripit kvoteringar eller andra tvingande regler. De familjer som inte har kunnat ta del av reformerna har blivit helt utanför eller inte fått någonting.

En sådan familjepolitik tror vi inte på. Vi tror snarare att det är morötter som behövs. I dag är det fortfarande många fler kvinnor än män som tar ut föräldraledighet, inte minst inom föräldraförsäkringen. Där var kvoten, vad jag förstår, 79–21 för 2007.

Barn behöver nära kontakt med båda sina föräldrar. Jämställdhetsbonusen ger familjer som fördelar sin föräldraförsäkring på ett jämnare sätt en bonus för inkomstförlusten. Det ger en helt ny möjlighet att ge barnet en bättre kontakt med båda föräldrarna.

En jämställdhetsbonus motsvarande 3 000 kronor per månad innebär att det stora flertalet familjer vinner ekonomiskt på att dela mer på föräldraförsäkringen. Under förutsättning att båda föräldrarna har en inkomst som är lägre än 33 000 kronor per månad, det vill säga lägre än inkomsttakets för beräkning av föräldrapenning, blir inkomstskillnaden mellan föräldrarna högst 15 000 kronor, och då tjänar familjen på att utnyttja jämställdhetsbonusen.

Oppositionen verkar inte lika angelägen – i olika grad, ska jag säga – om att ge Sveriges barnfamiljer den här möjligheten, i alla fall inte om man läser reservationerna. Det talas om att jämställdhetsbonusen skulle

Prot. 2007/08:115
20 maj

*Jämställdhetsbonus –
familjepolitisk reform*

vara så komplicerad att ingen förstår sig på den. Jag håller inte med om att den skulle vara så komplicerad som Socialdemokraterna och även de andra vänsterpartierna vill göra gällande. Systemet med den vanliga föräldraförsäkringen är faktiskt lika omfattande om man tittar på hela regelhanteringen. Dessutom är det Försäkringskassan som sköter alla beräkningar och Skattemyndigheten som gör själva krediteringen av skattekontot för den som har sökt jämställdhetsbonus. Personalen på dessa två myndigheter har mitt fulla förtroende och kommer att klara dessa uppgifter. Ni kanske tror något annat.

Det enda som familjen behöver göra är att söka jämställdhetsbonus, ingenting annat.

Kritik har också hörts om att det inte skulle bli en naturlig koppling mellan själva bonusens syfte, och incitamentet till det, och den kreditering som sker på skattekontot eftersom den görs året efter. Man säger att ingen märker av det förrän året efter. Men så behöver det naturligtvis inte vara. Det är det som är finessen med detta. Precis som när man betalar räntor på sitt boende kan man jämka så att man får ett skatteavdrag redan det år som det är fråga om. Det gör att kopplingen blir mycket tydlig. Och de stora vinnarna blir givetvis alla de barn som kan få en närmare kontakt med båda föräldrarna. Det är det som är syftet med jämställdhetsbonusen.

Fru talman! Jag vill också framhålla att många av remissinstanserna har varit positiva till jämställdhetsbonusen, även om – det ska jag vara ärlig och säga – de har haft synpunkter på utformningen av förslaget. Många remissinstanser tycker att det är krångligt. Det gäller inte minst de fackliga organisationerna.

Jämställdhetsbonusen har även andra betydande effekter. Många kvinnor som i dag tjänar mindre än sina män kan stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Bonusen blir ett utmärkt incitament – en morot – för att få Sveriges föräldrar att dela mer lika på föräldrapenningen.

Såsom det ser ut i dag med föräldrapenningen är det, som jag sade förut, 20–21 procent av männen som tar ut föräldrapenning och 79–80 procent av kvinnorna. Man tror att detta förslag kommer att öka mannens andel med 25 procent. Att den ökade jämställdhet som uppnås genom jämställdhetsbonusen blir långsiktigt hållbar beror just på att den är självvald av föräldrarna. Skulle den tvingas fram genom olika kvoteringar och politiska beslut skulle det förstås inte bli någon långsiktighet. I stället skulle många föräldrar inte kunna utnyttja försäkringen fullt ut. Vad oppositionen hittills har sagt är nämligen: kvotering, kvotering, kvotering.

Mot den bakgrunden kommer förstås jämställdhetsbonusen att spela en viktig roll för många barnfamiljer som resonerar och diskuterar hur man ska fördela föräldrapenningen sinsemellan. Det är viktigt att återigen understryka att jämställdhetsbonusen i första hand är en delreform i alliansens familjepolitik där barnperspektiv och valfrihet går hand i hand. Alliansen litar till att föräldrarna – och inte politikerna – vet vad som är bäst när det gäller den egna familjens situation och det enskilda barnets behov. Det är därför valfriheten är så viktig för oss, och det är därför som barnperspektivet alltid måste lyftas fram.

Fru talman! Det går inte att bedriva en familjevänlig politik utan att sätta barnets behov i första rummet, precis som vi har lovat i alla FN-

deklarationer. Jämställdhetsbonusen, liksom alliansens övriga reformer, har det tydliga barnperspektivet.

Jag yrkar därför bifall till socialförsäkringsutskottets förslag om ett införande av jämställdhetsbonus. Jag yrkar även avslag på samtliga motioner och reservationer under dessa punkter.

Prot. 2007/08:115
20 maj

*Jämställdhetsbonus –
familjepolitisk reform*

I detta anförande instämde Tobias Krantz (fp) och Eva Johnsson (kd).

Anf. 145 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Efter den diskussion som vi alldeles nyss haft om vårdnadsbidraget har även den jämställdhetsbonus berörts som vi nu pratar om. Det visar ganska tydligt att de båda reformerna – som träder i kraft samtidigt, den 1 juli – faktiskt hör ihop och ska ses i ett sammanhang.

Oppositionen påstår att alliansens familjepolitik är ojämlig. Det har vi hört från alla de tre representanter från oppositionen som här har varit uppe i talarstolen. Men med en jämställdhetsbonus är det väl ingen som kan tveka om att detta är ett bevis på att vi tycker att det är viktigt med en mer jämställd familjepolitik. Detta är både viktigt och nödvändigt, vill jag påstå.

Den enda motiveringen till att oppositionen vill att förslaget i betänkandet om jämställdhetsbonusen ska avslås är att den är för krånglig och att pengarna betalas ut för sent. Men vi hörde nyss av Lars-Arne Staxäng att man kan begära jämkning, så pengarna behöver inte bli för sent utbetalade.

Utifrån motiveringen till att man tycker att det är för krångligt förstår jag varför den tidigare regeringen inte har kommit med något förslag som handlar om att öka jämställdheten mellan föräldrarna när det gäller barnomsorgen och familjepolitiken. Förmodligen har man förkastat alla idéer just därför att de har varit för krångliga. Krångligheten har fått vara det som fått råda i stället för att man medverkat till att kvinnor och män, mammor och pappor, får en mer jämställd familjepolitik och en mer jämställd arbetsmarknad.

Detta med ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen är ganska intressant. Kvinnornas löner styrs, vilket alla påstått, av att de är hemma mer och tar hand om sina barn. Det betyder att vi måste se till att papporna utnyttjar en större del av föräldraförsäkringen.

Precis som Miljöpartiet vid flera tillfällen har sagt här i talarstolen, även i den tidigare debatten, är barnperspektivet viktigt för barnens uppväxt, alltså att både pappan och mamman tar del av barnens uppväxt – ju tidigare, desto bättre. Detta är viktigt i det här sammanhanget. Därför finns nu föreslagen jämställdhetsbonus som en möjlighet.

Vi i Centern vill verka genom morötter, inte genom piskor och kvoter. Vi tycker att det är viktigt att bryta mönstren på frivillig väg. I vårt partiprogram står det att vi vill stimulera, det vill säga medverka på frivillig väg, så att fler pappor tar ut föräldraledighet. Det är, som sagt, viktigt inte bara för löneutvecklingen utan också för föräldrarnas karriär liksom det är viktigt för barnperspektivet. Jag måste säga att det är beklagligt att den förra regeringen inte lyckades se till att jämställdheten i föräldrauttaget är bättre än den är.

Här har man nu stått i talarstolen och sagt att man inte tror att det här förslaget kommer att innebära någon större skillnad i uttaget av föräldra-

försäkringen. Jag kan bara säga att jag *vet* att den förra regeringens politik inte bidrog till ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Resultatet av det har vi ju sett.

Givetvis, måste jag också säga, kommer de reformer som vi nu genomför inom socialförsäkringsområdet, inte minst när det gäller familjepolitiken, initialt att innebära en ökad belastning på Försäkringskassan. Myndigheten kommer att kräva utbildning av sin personal och, naturligtvis, en massiv informationsinsats både internt och externt. Det gör att jag inser – jag stöder också detta – att myndigheten behöver ett resurstillskott för att klara av detta. Det är väldigt viktigt.

Alliansregeringen är, som sagt, handlingskraftig, vilket den förra regeringen sannerligen inte var i det här sammanhanget. Vi sätter upp höga mål för myndigheten, Försäkringskassan, samtidigt som vi i socialförsäkringsutskottet och alliansregeringen ställer höga krav på att de reformer som vi genomför också ger avsett resultat. Därför hävdar jag att Försäkringskassan behöver ha mer pengar.

I debatten här har vi också hört från oppositionen att man förkastar den här idén, för den är för krånglig. Men helt plötsligt har man börjat diskutera andra förslag inom familjepolitiken. Det är konstigt att man inte tidigare har kommit med de förslagen.

Då säger jag: Det är väl tur att vi äntligen har fått en levande debatt om de familjepolitiska reformerna. Det är jätteviktigt att vi har en levande debatt om familjepolitiken. Nu får vi det igen. Det är tur att alliansregeringen visar vägen så att föräldrarna får möjlighet att välja det som de anser vara bäst: att, som sagt, misslyckas som den tidigare regeringen gjort eller att, som alliansen gör, komma med förslag.

Med hänvisning till detta, fru talman, tycker jag att det är viktigt att vårdnadsbidraget kompletteras med en jämställdhetsbonus – en viktig länk i familjepolitiken för att kunna kombinera föräldraskap med arbetsliv, med ett aktivt arbetsliv för både mamman och pappan.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet samt avslag på samtliga motioner.

I detta anförande instämde Lars-Arne Staxäng (m), Ulf Nilsson och Tobias Krantz (båda fp) samt Eva Johnsson (kd).

Anf. 146 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Trots årtionden av debatter och reformer är Sverige inte jämställt. Kvinnor har mindre makt än män. Kvinnor är chefer i mindre utsträckning än män. Kvinnor tjänar mindre än män.

Den senast tillgängliga statistiken visar att kvinnors löner i genomsnitt är 84 procent av mäns löner – en siffra som för övrigt har varit konstant under rätt många år. Inom landstingssektorn är kvinnors löner drygt 70 procent av mäns löner.

Det här har naturligtvis flera olika orsaker. Vi har en väldigt köns-segregerad arbetsmarknad. Kvinnor och män jobbar i praktiken i helt olika sektorer på den svenska arbetsmarknaden. Män jobbar i sektorer där det finns flera arbetsgivare och där det finns entreprenörer och konkurrens. Det leder till högre löner. Man får tjäna pengar; det är fint att tjäna pengar.

Kvinnor jobbar i yrken, sektorer, på den svenska arbetsmarknaden där det är få arbetsgivare och där det råder monopol. Det leder till låga löner och har lett till att ett låglöneproletariat skapats på svensk arbetsmarknad.

I Sverige fick män i mitten av 1800-talet näringsfrihet i de yrken där män traditionellt jobbade. Fortfarande är det så i Sverige att kvinnor inte har näringsfrihet i de sektorer där kvinnor huvudsakligen valt att arbeta.

Vidare, fru talman, handlar bristen på jämställdhet också om en brist på jämställdhet i familjen. År 2006 tog papporna ut endast ca 20 procent av föräldrapenningsdagarna.

Vilka är då problemen bakom detta? Vilka problem leder detta till på den svenska arbetsmarknaden och i det svenska samhället?

Det leder naturligtvis till att kvinnors status och ställning på den svenska arbetsmarknaden försvagas. Vi vet för det första att kvinnor och män som söker ett visst jobb bemöts på olika sätt. Direkt eller indirekt ställs kvinnor och män inför helt olika krav. Det förväntas att kvinnor ska stanna hemma med barnen. De får inte samma karriärutveckling, medan mannen inte väntas vara hemma med barnen.

För det andra vet vi att pappor generellt sett får mindre kontakt med sina barn. Vi vet att det är viktigt för barnen att knyta an både till sin mamma och till sin pappa.

Vi vet för det tredje att det ojämna uttaget i föräldraförsäkringen leder till att allt fler familjer upplever att det är svårt att få det så kallade livspusslet att gå ihop.

Fru talman! Folkpartiet har under en lång rad av år argumenterat för, tagit strid för och också genomfört viktiga jämställdhetsreformer. Vi var det parti i Sveriges riksdag som först drev kraven på att det skulle införas en särskild jämställdhetslag och som vi också var med och jämförde i början av 1970-talet, i strid med den dåvarande vänstern som tyckte att det här med jämställdhet var någonting som man kunde ha kollektivavtal om och förhandla om mellan arbetsmarknadens parter. Vi genomförde i början av 1990-talet den så kallade pappamånaden. I dag, fru talman, kan vi lägga ytterligare en milstolpe i raden av liberala jämställdhetsreformer som redan har genomförts, jämställdhetsbonusen.

Jämställdhetsbonusen är en folkpartiupppfinning. Vi var det parti som drev den här frågan allra först i svensk politik. Den bygger på en mycket enkel och tydlig liberal tanke att vi ska stimulera människor till ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen. Det är bra med morötter. Låt oss stimulera och uppmuntra i stället för att enbart straffa, kvotera och dirigera.

Jämställdhetsbonusen bygger på tanken att för varje dag man delar jämlikt mellan mamman och pappan, eller vilken familjekonstellation det rör sig om, får man 100 kronor. Om man delar maximalt på föräldradigheten uppgår beloppet till 13 500 kronor. Det delas ut i form av en skatteåterbäring, skattereduktion, sänkt skatt.

Det här uppmuntrar till ökad jämställdhet. Det blir lättare för kvinnor att få fotfäste på arbetsmarknaden. Det blir lättare för familjer att få livspusslet att gå ihop, och det kommer att stimulera fler pappor att ta den nödvändiga och viktiga kontakten med sina barn när de är små.

Precis som flera talare tidigare har varit inne på presenterar alliansen nu ett brett familjepolitiskt paket. Det handlar om vårdnadsbidraget, som vi tidigare diskuterat. Det är möjligt för de kommuner som så vill att

införa det. Det handlar om jämställdhetsbonusen, som vi debatterar nu. Det handlar om barnomsorgspengen och också om ett stärkt pedagogiskt inslag i förskolan.

Detta är alliansens alternativ; detta är regeringens alternativ. Men vad är alternativet? Mot detta står en hopplöst splittrad opposition. Nej, förresten, oppositionen är överens om en sak. De är emot. De är emot regeringens politik. Men vad är oppositionen för?

Ja, Socialdemokraterna vill ha jämställdhetsbonus. Men de vill inte ha den här. Inom parentes sagt hade Socialdemokraterna tolv år på sig att genomföra någon form av jämställdhetsbonus. Det kan tyckas att man skulle ha kunnat presentera ett sådant förslag och genomfört det, men det har man inte gjort.

Vänsterpartiet är emot jämställdhetsbonusen och vill ha en helt kvoterad föräldraförsäkring.

Miljöpartiet vill ha en tredelad föräldraförsäkring. En viss del ska man få bestämma över själv inom familjen, och två tredjedelar ska kvoteras mellan föräldrarna.

När det är tre oppositionspartier är det matematiskt och teoretiskt möjligt att det kan uppstå tre olika politiska linjer. Det är duktigt jobbat att hitta tre så vitt skilda politiska linjer inom oppositionen.

Det vi ser, fru talman, är en opposition i fritt fall, i fritt sönderfall. Det är knappast seriöst för partier som så småningom gör anspråk på att utmana alliansen om regeringsmakten 2010 att inte kunna enas på ett så centralt område som föräldraförsäkringen och familjepolitiken.

Fru talman! Vi ser här en situation framför oss med en allians som är enad, en tydlig gemensam politik med fyra tydliga ingredienser där jämställdhetsbonusen är en central del, och vi ser en splittrad opposition. Vi ser en allians som levererar jämställdhetsreformer. Vi ser en opposition som kanske pratar om jämställdhetsreformer men som inte gör så mycket annat än pratar och som har haft lång tid på sig att göra någonting men som inte har gjort någonting. Att snacka går ju.

Fru talman! Valet i familjepolitiken torde vara enkelt.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga motioner och reservationer.

I detta anförande instämde Ulf Nilsson (fp), Lars-Arne Staxäng (m), Solveig Zander (c), och Eva Johnsson (kd).

Anf. 147 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra Tobias Krantz här bre ut sig om oppositionens sönderfall när han själv sitter bunden med händerna. Han pratar så fint om vårdnadsbidraget, men själen känner någonting helt annat. Det han pratar om är kvinnornas möjlighet till löneutveckling och karriärutveckling. Det skulle vara intressant att höra Tobias Krantz här svara på: Hur kan ett vårdnadsbidrag hjälpa kvinnor i löneutvecklingen och karriärutvecklingen? Hur kan en spis och en dammsugare hjälpa kvinnan i karriärutvecklingen? Det är väldigt intressant.

Sedan börjar Tobias Krantz prata om offentliga arbetsgivare. Ja, offentliga arbetsgivare är syndabocker. Där har man kvinnodominans. Jag håller med, det är kvinnodominans där. De är syndabocker för att de inte jobbar för jämställdhet.

Om jag minns rätt – annars får någon rätta till mig – finns det kvin-
nodominerade yrken inom den privata sektorn. Om jag säger något om
Handels, tänder det en lampa hos Tobias Krantz? Om jag säger restau-
rangbranschen, vem domineras den av? Handels och restauranger domi-
neras också av kvinnor, och där är inte jämställdheten bättre.

Återigen: Hur kan vårdnadsbidraget hjälpa kvinnor att tjäna bättre
och att göra karriär?

Anf. 148 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag ska avslöja en sak för Jasenko Omanovic, kanske en
stor hemlighet. Varken vårdnadsbidrag, jämställdhetsbonus, stärkt peda-
gogiskt inslag i förskolan eller barnomsorgspong löser alla problem. Det
är ingen som har påstått det.

I familjepolitiken finns det en mängd olika mål och intressen som jag
tror att de flesta av oss vill tillgodose. Jag vill att vi ska ha en familjepoli-
tik som gynnar jämställdhet. Jag vill att vi ska ha en familjepolitik som
uppmuntrar till valfrihet. Jag vill ha en familjepolitik som gynnar peda-
gogiken i förskolan. Jag vill ha en familjepolitik som gör det möjligt att
ha barnen på förskolor som inte drivs i kommunal regi.

Jag tycker att alla dessa ingredienser är viktiga i familjepolitiken. Det
är därför man måste se familjepolitiken i sin helhet. Därför står jag med
stolthet bakom det familjepolitiska paket som vi har lagt fram för riksdä-
gen.

Jag tycker att det är rätt spännande att Jasenko Omanovic vet exakt
hur jag känner, tycker och tänker i olika frågor. Det är en spännande
fråga som Jasenko Omanovic ger sig in i.

När jag lyssnar på debatten konstaterar jag att ni socialdemokrater sä-
ger att ni är för en jämställdhetsbonus. Ni hade tolv år på er att genom-
föra en jämställdhetsbonus och att på så sätt försöka stimulera framför
allt fler pappor att ta ut en större andel av föräldraledigheten, men ni
gjorde inte det. Nu säger ni att jämställdhetsbonus är en bra modell. Kom
igen, presentera tydliga och klara förslag!

När vi röstar om detta i morgon kommer Socialdemokraterna och Ja-
senko Omanovic att rösta nej när vi faktiskt inför en jämställdhetsbonus.
Hur kan du ha det på ditt samvete om du tycker att jämställdhetsbonus
och att stimulera till ökat uttag är viktigt?

Anf. 149 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Fru talman! Jag vill först klargöra att jag vet att det här inte löser alla
problem. Det är ingen hemlighet. Titta bara på att 1974 var det 0,5 pro-
cent av papporna som använde föräldraförsäkringen. I dag är det 20,8
procent. Det är en lång väg man har gått, och man har gjort en hel del
saker under tiden för att stimulera det.

Vi hade makten i tolv år, apropå att vi inte har infört jämställdhets-
bonus. Först tog vi över en ekonomi i ruiner efter er där borta på andra
sidan. Sedan har vi konsekvent jobbat med familjepolitiken, alltifrån den
pedagogiska förskolan med läroplanen, med höjda barnbidrag, med höjt
tak i föräldraförsäkringen med mera. Vi har gjort så mycket som vi bara
har kunnat göra. Det var inte tillräckligt och vi nådde inte ända fram till
målet, för målet är faktiskt inte uppnått. Som du säger själv kommer inte
det här att lösa alla problem. Det är en lång väg att gå.

Vi har sagt att själva idén med en jämställdhetsbonus är bra, men utformningen av den är så krånglig att det kanske bara är en del siffernissar som kommer att klara av att använda sig av jämställdhetsbonusen. Varenda remissinstans påpekar att det är krångligt. Till och med Försäkringskassan säger att det här är fruktansvärt krångligt, att det här kommer föräldrarna inte att använda.

Anf. 150 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Det är en mycket sentida omvändelse under galgen till förslaget om jämställdhetsbonus som Socialdemokraterna gör. Folkpartiet har ju lagt fram förslag om jämställdhetsbonus under ett stort antal år. Under alla dessa år har Socialdemokraterna röstat nej till förslagen. Vi får väl se när Socialdemokraterna så småningom preciserar sin familjepolitik ytterligare, annat än i en artikel i Svenska Dagbladet, vad löftet om att ändra politiken var värt.

Jag kan konstatera att när det nu för första gången ligger ett förslag på riksdagens bord om att en jämställdhetsbonus ska införas röstar Socialdemokraterna nej. Det tycker jag är talande.

Anf. 151 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Prästens lilla kråka skulle ut och åka, inte visste han vem som körde. Än slank han hit, än slank han dit. Och hur var det nu? Att Folkpartiet skulle gå med på förslaget om vårdnadsbidrag var det nog få väljare som trodde.

Om jämställdhetsbonus och vårdnadsbidrag skulle leda till ett mer delat ansvar för barnens uppväxt vore det bra, men det finns ingenting som tyder på det.

Centern sade: Vi måste medverka på frivillig väg. Men hur kan Folkpartiet se att det stimulerar fler pappor?

Pappamånaden är det som hittills, under hela föräldraförsäkringens varande, har lett till en skillnad, och det ska Folkpartiet ha cred för. Det är faktiskt pappamånaden som har förändrat uttaget. Det har inte de andra pusselbitarna gjort, att man har ändrat ersättningsnivåer och annat.

Tobias Krantz beskrev väl att vi har ett ojämnt samhälle och att det är ojämnt lönerna inom handeln, inom många akademikeryrken och inte minst inom vården med alla de sjuksköterskor som strejkar just nu. Så är det. Men vilken analys gör Folkpartiet av det? Håller Tobias Krantz med om att det finns en könsmaktsordning i samhället och att det är strukturer som gör att kvinnor och män har ojämnt lönerna?

Anf. 152 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Några saker behöver uppenbarligen klargöras för Gunvor G Ericson. Folkpartiet tillsammans med övriga partier i alliansen presenterade en gemensam familjepolitik före valet. Vi gick gemensamt till val på alla fyra delar i den familjepolitiska reform som vi nu lägger på riksdagens bord: möjligheten för kommuner att införa vårdnadsbidraget, jämställdhetsbonusen, det ökade pedagogiska inslaget i förskolan och barnomsorgspengen. Allt detta visste väljarna före valet. Det var skillnad mot hur Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet ofta gör före val. De säger: Vi vill ha makten. Eventuellt vill vi regera ihop, fast vi vet inte riktigt. Men vi tänker definitivt inte presentera någon politik ihop.

Så gör inte vi. Vi presenterar en gemensam politik. Om vi sedan får väljarnas förtroende för den genomför vi den. Så jobbar vi. Ni jobbar på ett annat sätt.

Sedan är det rätt skattretande när Gunvor G Ericson försöker anklaga Folkpartiet för att svänga fram och tillbaka i familjepolitiken. Jag satt i konstitutionsutskottet förra mandatperioden, och vi fick vid ett antal tillfällen behandla motioner från just miljöpartister om möjligheten att införa kommunala vårdnadsbidrag. De avslogs av majoriteten i riksdagen då, så vem är det som har svängt i familjepolitiken?

Vad är det som har hänt under åren från det att ni med ledande miljöpartister i spetsen lade fram motioner i utskottet som ni sedan förde fram i riksdagen fram till nu? Jasenko Omanovic talade om 180 grader. Ni har ju svängt 360 grader. Snart vet ni väl knappt var ni hör hemma över huvud taget i politiken. Lite mer seriöst får det vara.

Poängen är att när vi nu tar ställning till den familjepolitiska reformen om att stimulera fler familjer att dela uttaget mer jämlikt, kommer Gunvor G Ericson tillsammans med Kalle Larsson, övriga vänsterpartister och övriga socialdemokrater att rösta nej till en konkret reform för att stimulera ett mer jämlikt uttag.

Varför röstar ni nej till en konkret och tydlig reform, Gunvor G Ericson?

Anf. 153 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Barntid är ett betydligt bättre förslag än vårdnadsbidrag, som egentligen handlar om en barnomsorgspeng eftersom man kan använda vårdnadsbidraget till att betala en barnflicka samtidigt som man jobbar.

Tobias Krantz svarade inte på min fråga om vilken analys Folkpartiet gör av det som han faktiskt beskrev förut, nämligen det ojämställda samhälle vi har. Finns det en könsmaktsordning i samhället och strukturer som gör att kvinnor och män har ojämställda löner?

Jag tycker att det var väldigt bra att Folkpartiets tidigare ledare Bengt Westerberg drev på i jämställdhetsfrågorna. Men jag ser inte det på samma sätt i dag.

Pappamånaden var bra. Den är faktiskt det som hittills har gjort att fler män tar ut föräldraledighet. Det har inte hjälpt att man ökade ersättningsnivån. Det har snarare varit fler kvinnor med höga löner som har tagit ut föräldraledighet än pappor.

Om man nu vill ha ett förslag som gör att fler män tar ut föräldraledighet för att främja de ojämställda strukturerna kanske man i stället borde välja att strida för ytterligare en pappamånad.

Jag skulle vilja ha svar på frågorna: Vilken analys gör Folkpartiet av den ojämställdhet som finns i samhället? Delar Tobias Krantz synen att det finns en könsmaktsordning i samhället?

Anf. 154 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Det torde väl framgå med all önskvärd tydlighet att jag anser att det finns mönster och strukturer i samhället som missgynnar kvinnor. Så är det. Det försökte jag förklara väldigt tydligt. Vi har exempelvis strukturer i samhället som med understöd av bland annat Gunvor G Ericsons parti säger att kvinnor helst inte ska få tjäna pengar på samma

Prot. 2007/08:115
20 maj

*Jämställdhetsbonus –
familjepolitisk reform*

sätt som män. Varför har det annars varit så att man i de sektorer i samhället där framför allt kvinnor jobbar i stort sett bara har en arbetsgivare att välja? Varför har man där monopol? Varför är det till exempel fullt att tjäna pengar på att se till att människor blir friska, medan det är helt okej att få tjäna pengar i manligt dominerade yrken? Det är klart att detta är ett uttryck för mönster och strukturer som vi måste motverka. Det håller jag helt med om. Jag är glad om Gunvor G Ericson kan följa med på mitt korståg mot dessa strukturer.

Det intressanta är att vi nu står här och i morgon ska fatta beslut om en jämställdhetsbonus. Då säger Miljöpartiet: Vi vill slå vakt om jämställdheten och öka jämlikheten i uttaget av föräldraledigheten. Men det finns ju en konkret möjlighet här. Ni hade kunnat säga: Okej, vi accepterar jämställdhetsbonusen, men vi har också ett annat förslag som vi vill genomföra vid sidan av jämställdhetsbonusen. Men ni säger ju bara blankt nej.

Ert alternativ till alla de föräldrar som nu förväntar sig att man ska kunna få de här pengarna och underlätta möjligheterna till ett mer jämlikt uttag är: Ni får inte de här pengarna. Vi tycker att det går tillräckligt bra med jämställdhetsarbetet som det gör i dag. Det är ju det konkreta utfallet av det sätt som ni tänker att era ledamöter ska rösta i morgon. Jag tänker rösta för jämställdhetsbonusen, och ni tänker rösta nej. Det gör skillnad i människors vardag, Gunvor G Ericson.

Anf. 155 EVA JOHNSON (kd):

Fru talman! Jag tänkte göra något så radikalt som att återvända till den proposition som nu står på dagordningen, nämligen *Jämställdhetsbonus – familjepolitisk reform*, och lämna vårdnadsbidraget bakom mig för den här gången. Det blir spännande att se om vi även under nästa betänkande, *Åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning*, ska diskutera vårdnadsbidraget en gång till. Det kanske vi ska. Det får vi se.

Fru talman! Det här betänkandet behandlar det andra benet av regeringens familjepolitiska program. Det är ett betänkande som har mötts med spridda applåder från den politiska oppositionen. Det är alltså ytterligare ett ben i det paket som vi har presenterat. Alliansregeringen har genom det här förslaget ytterligare breddat och förnyat en familjepolitik vars inriktning handlar om att stödja många olika typer av val och livssituationer hos den svenska barnfamiljen, och inte styra. Syftet är naturligtvis att förbättra förutsättningarna för jämställdhet vad gäller såväl föräldraledighet som deltagande i arbetslivet.

Ojämlikheten på arbetsmarknaden och det skeva uttaget av föräldraförsäkringen avspeglas även i löneskillnader mellan kvinnor och män, som vi tidigare har hört i debatten. År 2006 uppgick kvinnors lön i genomsnitt till 84 procent av männens lön, vilket var samma kvot som 1992. Det var alltså en oförändrad utveckling och en bestående ojämlik situation. Om hänsyn även tas till ålder, utbildning, arbetstid och sektor uppgår kvinnors lön fortfarande endast till 92 procent av mäns lön, detta trots en ganska yvig och högljudd politisk retorik. Trots denna består skillnaderna. Inget har egentligen hänt.

Vi kristdemokrater är tydliga med att vi vill förbättra förutsättningarna för både mäns och kvinnors deltagande, för ett aktivt och jämlikt föräldraskap. Det är viktigt, som också tidigare har sagts, för såväl män och kvinnor som barn. Det är viktigt att förutsättningar och valmöjligheter ska vara många. Det skapar betydligt större möjligheter för föräldrar att fatta kloka och välavvägda beslut beträffande den egna livssituationen. Det handlar om val som berör barnomsorg, arbetstider, föräldraförsäkring och hur uppdelningen mellan föräldrarna ska ske. För oss är det mycket viktigt att beslut som fattas ska vara just stödjande, inte styrande. Det handlar i sin tur naturligtvis om att vi lever i en fast förvisning om att småbarnsföräldrar, precis som andra vuxna människor, är fullt kapabla att fatta kloka, mycket välavvägda beslut.

Fru talman! Efter en genomgång av remissinstansernas synpunkter kan man konstatera att de flesta instanser ställer sig positiva till förslaget inriktning. Bland de synpunkter som har inkommit har det framför allt framförts kritik mot att förslaget är krångligt och svårt att förstå. Det håller jag med om. Jag har förståelse för den kritiken men kan samtidigt konstatera att bonusen, i det sammanhanget, har gott sällskap av otaliga andra regler inom skattesystemet. En revolutionerande och genomgripande förändring av hela skattesystemet skulle naturligtvis vara välkommen, men i väntan på det inför vi jämställdhetsbonusen så länge.

En annan synpunkt som har framförts handlar om att föräldrarna skulle behöva vänta alltför länge på att få del av bonusen, som vi också har hört tidigare, eftersom det kommer att bokföras på skattekontot. Men genom en enkel begäran om skattejämkning hos Skatteverket kan den berörda föräldern få del av bonusen direkt och varje månad. En skattejämkning kan alltså lösa det problemet, och jag tror att Skatteverkets välutbildade personal kommer att upplysa de föräldrar som är intresserade av det här uttaget. Att bonusen också kan utnyttjas av föräldrar som har separerat och har gemensam vårdnad är viktigt att påpeka. De allra flesta föräldrar har också gemensam vårdnad om barnen. Det har inte precis framkommit så där väldigt tydligt i debatten.

Sedan fick vi inledningsvis höra av Socialdemokraternas företrädare att jämställdhetsbonusen innebär en 180-gradig svängning av vår politik. Eftersom vi tidigare har fått höra att vårdnadsbidraget är en av de största katastrofer som har drabbat svenskt samhällsliv insåg jag då att en 180-gradig svängning borde innebära att jämställdhetsbonusen måste vara något av det mest briljanta som i alla fall den här regeringen har kommit på. Så jag förväntar mig att vi i morgon, när vi ska rösta om den, kommer att få ett rungande bifall från hela den socialdemokratiska bänken. Jag avvaktar med spänning och kommer att se hur det blir.

Kvotering har det också pratats om. Kvotering är inget alternativ. Kvotering är inte bra. Kvotering handlar om hela handens politik. Vi tror på valfrihet och beslut hos dem som det gäller; ett knippe valmöjligheter och föräldrarna väljer. Det kan ju också vara viktigt att poängtera att för den absoluta majoriteten av småbarnspappor kommer bonusen att kompensera det inkomstbortfall som kan uppstå i samband med uttag av föräldrapenningdagarna. Det kompenseras fullt ut.

Fru talman! Alliansregeringen visar med förslaget om jämställdhetsbonus att jämställdhetsfrågorna har hög prioritet. Till skillnad från våra företrädare har vi emellertid, även på det här området, inte bara ord utan också verkstad. Att kombinera politisk retorik med efterföljande beslut med målet att valmöjligheterna ska vara många och att besluten ska överlåtas till köksborden är allianspolitik i praktiken.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

I detta anförande instämde Lars-Arne Staxäng (m), Solveig Zander (c) samt Ulf Nilsson och Tobias Krantz (båda fp).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 21 maj.)

16 § Åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU11
Åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning (prop. 2007/08:94).

Anf. 156 JASENKO OMANOVIC (s):

Fru talman! I dag ska vi som sista ärende behandla utskottets betänkande *Åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning*. Det gäller alltså de så kallade VAB-dagarna. Jag vill börja med att säga att allmänna försäkringar är en av de viktigaste delarna av vår välfärd. Lite förenklat kan man säga så här: Alla ska bidra till försäkringen efter förmåga och alla ska få del av försäkringen efter behov. För att vi ska kunna behålla legitimiteten i en sådan försäkring måste vi motverka fusk i försäkringen. Men detta kräver en balans mellan åtgärder. Det gäller att få bort fusk från försäkringen samtidigt som den försäkrade ska kunna känna trygghet i försäkringen.

Nu är den borgerliga alliansen de som rubbar balansen och skapar en politik där förskolepersonalen ska jobba som underrättelsetjänst åt staten.

Regeringens egentliga syfte är att ifrågasätta den allmänna försäkringen. Om försäkrade känner mindre trygghet i försäkringen och låter bli att nyttja den, vilket är syftet med det som alliansen föreslår nu, kan man lättare ifrågasätta den allmänna försäkringen.

I den studie som regeringen har beställt med en helt ny undersökningsmodell som IFAU, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, har gjort är siffrorna och resultatet missvisande. Det påstår professor Sten Johansson vid Institutet för social forskning. Om man tittar lite närmare på det här kan man nästan instämma i hans påstående. I det brev som skickades till föräldrar gör man bland annat påståendet – nästan som ett hot – att man ska polisanmäla och att böter och fängelse följer för den som gör misstag.

Man ställer sig en fråga. IFAU säger: ”Enkelt uttryckt kan sedan den eventuella nedgången i utnyttjande, som brevet orsakar, tolkas som överutnyttjande”. Det är alltså en skillnad mellan det tidigare utnyttjandet och utnyttjandet efter brevet, och den kan tolkas som överutnyttjande, menar man. Då kommer man till slutsatsen att 22 procent har fuskat.

Om det kommer ett sådant här brev tror jag att det finns en hel del föräldrar som, vilket också professor Sten Johansson påstår, hittar andra vägar att lösa problemet. Det kan till exempel vara att ta ut komptid, att vända sig till mor- och farföräldrar eller en helt annan lösning.

Men det som är intressant är den egentliga kärnfrågan: Vad är VAB, eller tillfällig föräldrapenning? Varför har man rätt till den? Och vem ska egentligen kontrollera den? Då kommer vi till kärnfrågan och frågar oss: Varför får föräldrar VAB-ersättning? Hur blir de berättigade till det? Förutsättningen är förstås att barnet är sjukt och att föräldrarna har ett inkomstbortfall när de är hemma och vårdar sina barn. Det är alltså inte förskolan eller skolan som får inkomstbortfallet. Det är inte heller förskolan eller skolan som betalar ut VAB-ersättningen. Personalen på skolan och förskolan har helt annan kompetens än att bedöma det här.

Jag måste vända mig till alliansföreträdarna och borgarna och ställa en fråga: Om vi ska börja tänka lite logiskt – vem är det som drabbas förutom föräldrarna som har inkomstbortfall? Rätt svar är arbetsgivarna. Föräldrarna är ju frånvarande från jobbet. Om ni vill ha den granskningen borde det vara logiskt att arbetsgivarna intygar att föräldrarna inte har varit på arbetet och därmed är berättigade till tillfällig föräldraförsäkring.

Försäkringskassan har 600 blanketter. Om man tittar just på den här blanketten ser man en rubrik där man ska ange hos vilken arbetsgivare man är anställd och vilken årsinkomst man har. Man kan se att detta redan finns på blanketten och inom den befintliga strukturen hos Försäkringskassan, i de 600 blanketter som finns. Där finns alltså möjligheten att ange detta som varje förälder ska ange – var man jobbar och hur mycket man tjänar.

Då blir frågan: Varför inte använda den befintliga lösningen och stärka de stickprovskontroller som man gör redan i dag? Varför gör man inte så i stället för att angripa alla föräldrar och ta tid ifrån skolan och förskolan? Man tar ju tid från den pedagogiska verksamheten för att syssla med underrättelsetjänst. Varför välja denna väg? Varför inte gå på det som redan finns?

Det blir inte bara konsekvenser för förskolan och skolan, där man tar resurser från barnen för att jobba med underrättelsetjänst. Det blir även konsekvenser för Försäkringskassan, som har ett fantastiskt system i dag. Man kan ringa, man kan sms:a och man kan gå in på Internet och anmäla VAB-dagar. Nu kommer man att gå 20 år bakåt i tiden och får fylla i alla blanketter för hand.

Fru talman! Jag hörde på nyheterna häromdagen att det är lätt att tvätta pengar i Sverige. Det var en rubrik på nyheterna som sade att man bedömer att Sverige är det enklaste landet i hela Europa att tvätta pengar i. Jag vet inte hur mycket som verkligen är bekräftat i den nyheten, men det var i *Rapport* den berättades.

Jag undrar varför man ska jobba så hårt med samtliga föräldrar. Det gäller de föräldrar som har ont i magen när de går till jobbet när barnet är sjukt. Man ringer från förskolan klockan ett och säger: Nu har lillen fått ont i magen och kräks. Kom och hämta honom! Varför ska man bestraffa alla dessa föräldrar samtidigt som det tydligen går att bara öppna ett konto och tvätta svarta pengar i det här landet?

Jag tycker att det redan finns befintliga system som man gott och väl kan använda. Förstärk dem, och förstärk stickprovskontrollerna! Det

finns redan arbetsgivare angivna som man kan kontrollera med i stället. Därför yrkar vi socialdemokrater avslag på förslaget i betänkandet, och jag yrkar bifall till reservation nr 1.

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans, Kurt Kvarnström, Veronica Palm och Göte Wahlström (alla s).

Anf. 157 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Den generella välfärdens grundläggande principer – skatt efter bärkraft, inkomstbortfallsprincipen i försäkringssystemen och arbetslinjen – har visat sig vara ett robust system som har skapat allianser mellan arbetarklassen och breda lager av mellanskikt av även högavlönade tjänstemän. Det har gjort att det har varit svårt för den här borgerliga regeringen, och också vid tidigare försök som har gjorts, att bryta ned detta även om man har gjort sina idoga försök.

Man har sänkt skatten. Man har inte skrivit upp taken i försäkringssystemen i den takt som inflationen borde ha inneburit. Ibland har man rentav sänkt tak. Man har dessutom inlett ett slags kampanj som försöker göra gällande att det pågår ett enormt fuskande i våra försäkringssystem. Det är en kampanj som stöds av ganska lite fakta. Siffrorna är kraftigt uppblåsta. Logiken i argumentationen bygger på något vis på denna grundläggande tanke: Ifrågasätter du vårt ifrågasättande av fusket är du nog egentligen för att man fuskar.

Men vi tar oss faktiskt rätten att ifrågasätta ert ifrågasättande av fusket därför att ni inte har särskilt mycket fakta som stöder er sak.

Låt oss se på det förslag vi i dag diskuterar, VAB-dagarna. Här stöder sig regeringen på en proposition, och majoriteten här i kammaren också eftersom det inte finns några avståndstaganden från den propositionen – tvärtom – i det här betänkandet, där man använder siffror som låter göra gällande att 22 ½ procent av uttaget av VAB-dagar skulle vara felaktiga utbetalningar. Nästan en fjärdedel av VAB-dagarna skulle vara felaktigt uttagna dagar.

Men när Försäkringskassan nu tittar närmare på de siffrorna visar det sig att det möjligen kan röra sig som 3–4 procent. Det ska bli intressant att ta del av den förklaring som alliansens företrädare har till den enorma diskrepans som finns mellan de siffror man stöder sig på i propositionen, och ger stöd i betänkandet, och de siffror som nu kommer fram när Försäkringskassan tittar närmare på dessa siffror. Faktum är att det är så lite som ungefär 1 procent av det sammantagna uttaget i summa räknat av VAB-dagarna som enligt Försäkringskassans siffror kan hänföras till rent fusk där det handlar om brottsligt missbruk av medlen. I flera andra sammanhang handlar det snarare om att man har gjort fel och gör rättelser.

När tidningen Riksdag & Departement sätter rubriken ”Regeringen överskattar fusket med VAB-dagar” i nr 8 av tidningen från 2008 hade man lika gärna kunnat skriva: Regeringen överdriver fusket med VAB-dagar. Det är nog i ganska stor utsträckning politiskt motiverat. Kan man få fram en stämning i samhället där det känns och upplevs av många som om det här pågår ett enormt fusk med våra gemensamma resurser får man förstås också en känsla av att här finns det någon annan som utnyttjar de pengar som jag har varit med om att betala in. Det är lite grann

som i Robin Hood där man säger att de smiter med allt vårt guld, om den repliken är bekant.

Alla moraliskt rimliga människor reagerar på detta och ger stöd till åtgärder som ska komma till rätta med det här fusket. Men de här åtgärderna står inte alls i proportion till problemets omfattning. Det som föreslås här är snarare tvärtom ett förslag som kommer att öka byråkratin. Det kanske till och med kostar mer pengar för Försäkringskassans del än de pengar man eventuellt förväntas spara på att förhindra missbruk och oegentligheter.

Man gör dessutom föräldrar till personer som måste inhämta ett intyg, barnen till budbärare och dem som arbetar på skolor, förskolor och fritidshem till något slags angivare i ett system som syftar till vad då? Syftar det till att komma till rätta med missbruket, som i det här sammanhanget är marginellt såvitt man kan bedöma? Nej, egentligen inte, utan troligen snarare till att fortsätta att hetsa gentemot människor som använder sig av de försäkringssystem de faktiskt har rätt till.

Man kan också notera att det här förslaget, om man nu använder något slags finansieringsprincip som borgerliga ledamöter och andra brukar uppfatta som viktigt, borde innebära att man ger ansenligt mer resurser till landets fritidshem, förskolor och skolor. Det kommer att ta en hel del tid i anspråk att fylla i de blanketter som behövs för att ge föräldrarna rätt till uttag av VAB-dagarna.

Fru talman! Sammantaget kan man enkelt konstatera att också det här är ett förslag som är helt oproportionerligt i förhållande till de problem som man påstår sig vilja göra någonting åt. Det är snarare ytterligare ett exempel på ett sätt att försöka underminera och undergräva den generella välfärdens grundläggande principer.

Fru talman! Därför är det självklart för mig att yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 158 GUNVOR GERICSON (mp):

Fru talman! Jag har varit med här kammaren ända sedan kl. 12 i de debatter som socialförsäkringsutskottet har haft. Det har varit intressanta debatter, och snart är det slut för i dag. Men vi ska prata färdigt om den här frågan först, det vill säga åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning.

Det har varit en stor debatt kring det misstänkta fusket. Föräldrar misstänks begära ersättning för vård av sjukt barn trots att barnet samtidigt varit i förskolan. Men hur är det egentligen? Olika summor för vad det här fuskandet kostar har florerat, och upprörda röster har med rätta höjts över detta beteende.

Nu har regeringen lagt fram ett förslag som flera remissinstanser är kritiska till utifrån olika perspektiv. Försäkringskassan, Delegationen för åtgärder mot felaktiga utbetalningar och Lärarförbundet menar att kontrollen bör ske via arbetsgivaren i stället för via förskolorna eller skolorna. Andra remissinstanser lyfter fram frågan om sekretess och den personliga integriteten som problem som återstår att lösa och som borde ha varit klargjorda innan propositionen lämnats. Andra pekar på problemet att administrationen kommer att öka.

Viktigt att notera i sammanhanget är också att inte alla felaktiga utbetalningar handlar om fusk, utan det handlar även om föräldrar som fyllt i

Prot. 2007/08:115
20 maj

*Åtgärder mot
missbruk av tillfällig
föräldrapenning*

blanketterna fel eller handläggare som har gjort misstag. Det är inte alltid medvetet fusk.

Miljöpartiet menar självfallet att det inte är acceptabelt med fusk och oriktigt och oärligt uppgiftslämnade, men att införa kontroller på förskolorna och skolorna är en förhastad åtgärd.

Problemet med det så kallade fuskandet med tillfällig föräldrapenning löser man inte på ett bra sätt genom att kräva intyg från förskola eller skola för att kontrollera föräldrarnas uttag av tillfällig föräldrapenning. Det är inte klarlagt hur stort det så kallade fusket verkligen är vad gäller tillfällig föräldrapenning då de olika kostnaderna är svåra att jämföra med varandra. Det bör sedan ställas mot vad administrationen för att kontrollera det här kan kosta.

Försäkringskassan lämnade i november 2006, på uppdrag av regeringen, förslag på två modeller. Den ena modellen innebar att en förälder åläggs att i samband med sin ansökan om tillfällig föräldrapenning själv styrka sin frånvaro på jobbet och barnens frånvaro från förskolan eller skolan. Den andra modellen innebar att arbetsgivare åläggs en skyldighet att rapportera den anställdes frånvaro till Försäkringskassan. Försäkringskassan ska därmed också kontrollera att barnet varit frånvarande från förskolan eller skolan.

Miljöpartiet saknar ett barnperspektiv i den här propositionen. Det är något som vi har pratat om så mycket under den här eftermiddagen och kvällen. Vi ser att det finns en klar risk att relationen mellan personal och föräldrar kan bli lidande. Det är en relation som bygger på tilltro och förtroende. Pondera att en förälder fuskar med VAB-dagarna och att förskolan vägrar att lämna intyg. Risken finns att det kommer att påverka relationen dels mellan föräldern och förskolan, dels mellan barnet och förskolan negativt.

Om de vuxna väljer att begå olagliga och omoraliska handlingar bör detta, menar vi, inte påverka barnen och deras värld. Vi menar att kontrollen av de vuxna bör skötas av Försäkringskassan och arbetsgivaren utan att blanda in barnen och deras verksamhet.

Försäkringskassan lämnade så sent som i december 2007, på regeringens förfrågan, svar angående en promemoria, *Uppdrag att föreslå åtgärder för att minska förekomsten av felaktiga utbetalningar och bidragsbrott*. Där avstyrktes det förslag om intygsskyldighet för förskola eller skola som redovisades i promemorian. Anledningen till det är att Försäkringskassans underlag, erfarenheter och bedömningar pekar mot att förslaget skapar nästan lika stora ökningar av de administrativa kostnaderna som minskningar av försäkringsutgifterna.

I remissvaret skriver Försäkringskassan att de återigen vill föra fram att regeringen bör pröva möjligheten till obligatorisk arbetsgivaranmälan då detta bedöms vara en mer effektiv metod.

Miljöpartiet menar att regeringens förslag angående åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning är ett ofärdigt, ogenomtänkt förslag utan barnperspektiv. Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 159 MARIANNE WATZ (m):

Fru talman! Det betänkande som vi nu debatterar, *Åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning*, mynnar ut i ett förslag som är så naturligt och så i överensstämmelse med hur vårt samhälle fungerar i vardagen

att många säkert frågar sig: Varför först nu? Varför har det inte varit så här tidigare?

Förslaget innebär att den som vill ha ut en ersättning ska kunna visa upp ett underlag. Det är ett ungefär lika revolutionerande förslag som att säga att du måste visa upp ett pantkvitto i kassan om du vill ha ut pengar för inlämnade tomglas, och lika självklart. Ändå avslås förslaget av Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänstern.

En förälder ska för rätt till tillfällig föräldrapenning kunna styrka barnets frånvaro från förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola. Dessa har i sin tur skyldighet att utfärda intyg om barnets frånvaro om föräldern begär det.

Fru talman! Detta är regeringens förslag. Ett underlag i form av ett enkelt intyg ska komplettera den anmälan som föräldern själv gör till Försäkringskassan. Detta är ett intyg som kräver en minimal administration av förskolepersonalen, som endast ska underteckna ett papper, intyget, på föräldrarnas begäran. Det är alltså varken fråga om att ta pedagogisk tid från förskolan, som vi har fått höra här, eller att låta personalen jobba som underrättelsetjänst eller kontrollanter. Föräldern begär intyget därför att barnet har varit frånvarande, och förskolan kollar i sitt register, sin lista eller vad de har, ser att det stämmer och skriver under.

Försäkringskassan, socialtjänsten och arbetslöshetskassorna betalar tillsammans ut närmare 500 miljarder kronor i ersättningar och bidrag varje år. Det motsvarar drygt en sjättedel av Sveriges bnp. Legitimiteten i de olika välfärdssystemen är beroende av att rätt förmån går till rätt individ vid rätt tidpunkt. Misstankar om fusk undergräver tilltron och viljan att betala.

Försäkringskassan har under de senaste åren på olika sätt kontrollerat ärenden med tillfällig föräldrapenning. Kontrollerna har entydigt visat att det i ett stort antal ärenden har lämnats felaktiga uppgifter som resulterat i för mycket utbetald ersättning. Undersökningar mellan åren 2002 och 2005 visar att den vanligaste orsaken till att en felaktig utbetalning gjorts är att föräldern förvärvsarbetat och samtidigt uppgivit sig vara hemma för vård av sjukt barn.

I studierna uppskattas att mellan 6 och 10 procent av alla utbetalda kronor härrör från bidragsfusk.

Våren 2006 genomförde Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering i samarbete med Försäkringskassan en undersökning. Rapporten visar att missbruk är vanligare än Försäkringskassan tidigare funnit. Studien uppskattar bidragsfusket till 22,5 procent, och det är det som har kommenterats tidigare här i dag. I studien används nämligen en ny metod som kan ge en mer tillförlitlig skattning, och de kontroller som samtidigt genomförts har varit mer ambitiösa och mer omfattande än tidigare. De har alltså kombinerats.

Men 5 procent, 10 procent eller 20 procent spelar ingen roll. Fusk är fusk. Skattepengar som går till fel person kan ge denna person 741 kronor per dag, vilket är den genomsnittliga ersättningen för tillfällig föräldrapenning. Det tror jag att ingen skattebetalare ställer upp på.

I juni 2006 gav den förra regeringen Försäkringskassan i uppdrag att utreda och föreslå olika åtgärder mot missbruket. I november 2006 överlämnade Försäkringskassan rapporten till den nytillträdde alliansrege-

ringen. Man redovisar där två olika intygsmodeller som syftar till att minska risken för missbruk.

Det är märkligt och svårförståeligt att Socialdemokraterna, som ju be-
ställt utredningen, inte tar fasta på något i Försäkringskassans förslag
utan bara vill köra på med ytterligare stickprovskontroller, som det redan
gjorts så många av under årens lopp och som alla visat på fusk och över-
utnyttjande.

Socialdemokraterna vill dock som prevention mot fusk ge fortlöpande
information om de principer som handlar om rätt, riktighet och indivi-
dens skyldigheter.

Fru talman! Det är ju så att individens känsla för rätt, riktighet och
skyldigheter lär vara klart utvecklad före den tidpunkt som Försäkrings-
kassan kommer in i deras liv. Den utvecklingen har skett i samspel med
föräldrar, skola och utbildning. Att ge information om vilka bestämmel-
ser som gäller och hur man ska förfara är vi naturligtvis helt överens om
är viktigt. Här har Försäkringskassan redan tagit fram en kommunika-
tionsplan och arbetar med den.

Reglerna kring förmånen tillfällig föräldrapenning är dock mycket
enkla och kan knappast missförstås av någon. Grundförutsättningen är att
barnet är hemma från dagis och vårdnadshavaren borta från jobbet. Trots
detta ser vi ett kontinuerligt missbruk och överutnyttjande. Det är därför
nödvändigt att vidta åtgärder för att förhindra missbruket, och det var väl
också därför den tidigare regeringen tillsatte den utredning som Försäk-
ringskassan nu har gjort.

Bara några få procents bidragsfusk av de 3,5 miljarder som årligen
betalas ut i tillfällig föräldrapenning blir stora summor som adderas un-
der årens lopp.

De allra flesta medborgare missbrukar inte sina förmåner och rättig-
heter. De anser också att fusk och bidragsbrott ska beivras. Att låta en
förälder styrka sin rätt till tillfällig föräldrapenning med ett enkelt intyg
kommer att förstärka Försäkringskassans underlag för beslut och på så
sätt minska missbruket av denna förmån.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på
motionerna.

I detta anförande instämde Lars-Arne Staxäng (m).

Anf. 160 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Det finns mycket att bemöta i det som oppositionen
påstod, men med tanke på den sena timmen vill jag kort och gott yrka
bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motion-
er.

Anf. 161 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Också jag tycker att det förslag som regeringen kommer
med är väl avvägt och inte onödigt krångligt. Det innehåller rimliga åtgärder
för att komma åt felaktiga utbetalningar.

Med tanke på den sena timmen nöjer även jag mig med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Prot. 2007/08:115
20 maj

Anf. 162 EVA JOHNSON (kd):

Fru talman! Även jag tänker göra en humanitär insats i kammaren i kväll och komprimera mitt anförande till att yrka bifall till propositionen och avslag på samtliga motioner. Låt mig tillägga att det är en klok och väl genomtänkt proposition som vi i dess helhet inte behöver förtydliga ytterligare.

*Åtgärder mot
missbruk av tillfällig
föräldrapenning*

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 21 maj.)

17 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Redogörelse

2007/08:RRS20 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående granskningen av årsredovisningen för staten 2007

Justitieutskottets betänkande

2007/08:JuU21 Rekrytering av domare

Civilutskottets betänkande

2007/08:CU22 Kompletterande bestämmelser till den nya Bryssel II-förordningen

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2007/08:AU7 Ett starkare skydd mot diskriminering

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 20 maj

2007/08:1232 Kriminalvården

av *Thomas Bodström* (s)

till justitieminister *Beatrice Ask* (m)

2007/08:1233 Utvidgning av sparandedirektivet

av *Fredrik Olovsson* (s)

till finansminister *Anders Borg* (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 3 juni.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 9 §
anf. 45 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.53,
av tredje vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 128 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	2
4 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämnds-sammanträde.....	3
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
6 § Förnyad bordläggning.....	3
7 § Vitbok om hypotekslån.....	3
Finansutskottets utlåtande 2007/08:FiU27	3
(Beslut fattades under 12 §.).....	3
8 § Riksrevisionens årsredovisning	4
Finansutskottets betänkande 2007/08:FiU28	4
(Beslut fattades under 12 §.).....	4
9 § Lag om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.	4
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU8	4
Anf. 1 MAGDALENA STREIJFFERT (s)	4
Anf. 2 KALLE LARSSON (v)	6
Anf. 3 GUNVOR G ERICSON (mp)	9
Anf. 4 MIKAEL CEDERBRATT (m).....	12
Anf. 5 KALLE LARSSON (v) replik.....	13
Anf. 6 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	14
Anf. 7 KALLE LARSSON (v) replik.....	14
Anf. 8 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	15
Anf. 9 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	15
Anf. 10 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	15
Anf. 11 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	15
Anf. 12 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	16
Anf. 13 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	16
Anf. 14 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	17
Anf. 15 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	17
Anf. 16 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	17
Anf. 17 FREDRICK FEDERLEY (c)	18
Anf. 18 KALLE LARSSON (v) replik.....	20
Anf. 19 FREDRICK FEDERLEY (c) replik	21
Anf. 20 KALLE LARSSON (v) replik.....	22
Anf. 21 FREDRICK FEDERLEY (c) replik	22
Anf. 22 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	23
Anf. 23 FREDRICK FEDERLEY (c) replik	23
Anf. 24 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	24
Anf. 25 FREDRICK FEDERLEY (c) replik	24
Anf. 26 ULF NILSSON (fp).....	25
Anf. 27 KALLE LARSSON (v) replik.....	27
Anf. 28 ULF NILSSON (fp) replik	28
Anf. 29 KALLE LARSSON (v) replik.....	28

Anf. 30	ULF NILSSON (fp) replik	29
Anf. 31	MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	29
Anf. 32	ULF NILSSON (fp) replik	30
Anf. 33	MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	30
Anf. 34	ULF NILSSON (fp) replik	30
Anf. 35	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	31
Anf. 36	ULF NILSSON (fp) replik	31
Anf. 37	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	32
Anf. 38	ULF NILSSON (fp) replik	32
Anf. 39	LARS GUSTAFSSON (kd)	33
Anf. 40	MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	34
Anf. 41	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	34
Anf. 42	MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	34
Anf. 43	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	34
Anf. 44	KALLE LARSSON (v) replik	35
Anf. 45	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	35
Anf. 46	KALLE LARSSON (v) replik	36
Anf. 47	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	36
Anf. 48	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	37
Anf. 49	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	37
Anf. 50	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	38
Anf. 51	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	38
Anf. 52	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m)	38
Anf. 53	MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	41
Anf. 54	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	41
Anf. 55	MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	41
Anf. 56	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	42
Anf. 57	KALLE LARSSON (v) replik	42
Anf. 58	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	43
Anf. 59	KALLE LARSSON (v) replik	43
Anf. 60	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	44
Anf. 61	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	44
Anf. 62	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	45
Anf. 63	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	46
Anf. 64	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	46
Anf. 65	BARBRO WESTERHOLM (fp)	47
Anf. 66	KALLE LARSSON (v) replik	48
Anf. 67	BARBRO WESTERHOLM (fp) replik	48
Anf. 68	KALLE LARSSON (v) replik	49
Anf. 69	BARBRO WESTERHOLM (fp) replik	49
Anf. 70	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	49
Anf. 71	BARBRO WESTERHOLM (fp) replik	50
Anf. 72	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	50
Anf. 73	BARBRO WESTERHOLM (fp) replik	51
Anf. 74	LENNART LEVI (c)	51
Anf. 75	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	52
Anf. 76	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	53
Anf. 77	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	53
Anf. 78	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	53

Anf. 79 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	54
Anf. 80 LAGE RAHM (mp).....	54
(forts. 13 §).....	57
Ajournering.....	57
Återupptagna förhandlingar	57
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 maj	57
FöU12 Stärkt krisberedskap	57
FöU13 Vissa frågor rörande Försvarsmaktens organisation m.m.....	58
MJU15 Vatten- och luftvård.....	58
AU8 Ny instansordning för arbetsmiljöärenden.....	59
AU9 Prövningstillstånd i Arbetsdomstolen m.m.	60
11 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 19 maj.....	61
JuU20 Godkännande av Prömrådsbeslutet	61
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	61
FiU27 Vitbok om hypotekslån	61
FiU28 Riksrevisionens årsredovisning	61
13 § (forts. från 9 §) Lag om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. (forts. SfU8).....	61
Anf. 81 FINN BENGTSSON (m)	61
Anf. 82 GÖRAN THINGWALL (m)	63
(Beslut skulle fattas den 21 maj.)	64
Ajournering.....	64
Återupptagna förhandlingar	64
14 § Vårdnadsbidrag – familjepolitisk reform.....	64
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU9	64
Anf. 83 MATILDA ERNKRANS (s).....	64
Anf. 84 LISELOTTE OLSSON (v).....	68
Anf. 85 GUNVOR G ERICSON (mp)	71
Anf. 86 LARS-ARNE STAXÄNG (m).....	74
Anf. 87 MATILDA ERNKRANS (s) replik.....	77
Anf. 88 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik.....	77
Anf. 89 MATILDA ERNKRANS (s) replik.....	77
Anf. 90 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik.....	78
Anf. 91 GUNVOR G ERICSON (mp) replik	78
Anf. 92 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik.....	79
Anf. 93 GUNVOR G ERICSON (mp) replik	79
Anf. 94 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik.....	80
Anf. 95 LISELOTTE OLSSON (v) replik	80
Anf. 96 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik.....	81
Anf. 97 LISELOTTE OLSSON (v) replik	81
Anf. 98 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik.....	82
Anf. 99 SOLVEIG ZANDER (c)	82
Anf. 100 MATILDA ERNKRANS (s) replik.....	84
Anf. 101 SOLVEIG ZANDER (c) replik	84
Anf. 102 MATILDA ERNKRANS (s) replik.....	85
Anf. 103 SOLVEIG ZANDER (c) replik	85

Anf. 104	LISELOTTE OLSSON (v) replik	85
Anf. 105	SOLVEIG ZANDER (c) replik	86
Anf. 106	LISELOTTE OLSSON (v) replik	86
Anf. 107	SOLVEIG ZANDER (c) replik	87
Anf. 108	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	87
Anf. 109	SOLVEIG ZANDER (c) replik	87
Anf. 110	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	88
Anf. 111	SOLVEIG ZANDER (c) replik	88
Anf. 112	ULF NILSSON (fp)	89
Anf. 113	MATILDA ERNKRANS (s) replik	91
Anf. 114	ULF NILSSON (fp) replik	91
Anf. 115	MATILDA ERNKRANS (s) replik	92
Anf. 116	ULF NILSSON (fp) replik	92
Anf. 117	LISELOTTE OLSSON (v) replik	93
Anf. 118	ULF NILSSON (fp) replik	93
Anf. 119	LISELOTTE OLSSON (v) replik	94
Anf. 120	ULF NILSSON (fp) replik	94
Anf. 121	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	95
Anf. 122	ULF NILSSON (fp) replik	95
Anf. 123	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	96
Anf. 124	ULF NILSSON (fp) replik	96
Anf. 125	EVA JOHNSON (kd)	96
Anf. 126	MATILDA ERNKRANS (s) replik	99
Anf. 127	EVA JOHNSON (kd) replik	100
Anf. 128	MATILDA ERNKRANS (s) replik	100
Anf. 129	EVA JOHNSON (kd) replik	101
Anf. 130	JAN ERICSON (m)	101
Anf. 131	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	104
Anf. 132	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	105
Anf. 133	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	106
Anf. 134	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	106
Anf. 135	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	107
Anf. 136	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	107
Anf. 137	EVA JOHNSON (kd) replik	108
Anf. 138	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	108
Anf. 139	EVA JOHNSON (kd) replik	109
Anf. 140	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	109
	(Beslut skulle fattas den 21 maj.)	110
15 §	Jämställdhetsbonus – familjepolitisk reform	110
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU10	110
Anf. 141	JASENKO OMANOVIC (s)	110
Anf. 142	LISELOTTE OLSSON (v)	112
Anf. 143	GUNVOR G ERICSON (mp)	113
Anf. 144	LARS-ARNE STAXÄNG (m)	115
Anf. 145	SOLVEIG ZANDER (c)	117
Anf. 146	TOBIAS KRANTZ (fp)	118
Anf. 147	JASENKO OMANOVIC (s) replik	120
Anf. 148	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	121
Anf. 149	JASENKO OMANOVIC (s) replik	121

Anf. 150	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	122	Prot. 2007/08:115
Anf. 151	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	122	20 maj
Anf. 152	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	122	
Anf. 153	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	123	
Anf. 154	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	123	
Anf. 155	EVA JOHNSSON (kd)	124	
	(Beslut skulle fattas den 21 maj.)	126	
16 §	Åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning	126	
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU11	126	
Anf. 156	JASENKO OMANOVIC (s)	126	
Anf. 157	KALLE LARSSON (v)	128	
Anf. 158	GUNVOR G ERICSON (mp)	129	
Anf. 159	MARIANNE WATZ (m)	130	
Anf. 160	SOLVEIG ZANDER (c)	132	
Anf. 161	ULF NILSSON (fp)	132	
Anf. 162	EVA JOHNSSON (kd)	133	
	(Beslut skulle fattas den 21 maj.)	133	
17 §	Bordläggning	133	
18 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	133	
19 §	Kammaren åtskildes kl. 22.51	134	

Tryck: Elanders, Vällingby 2008